

Sešit
1.

KOPECKÉHO KOMEDIE A HRY.

Loutková divadla.

Cena
8 kr.

Porádá Fr. S. Procházka.

70
VILÍMKOVA KNIHOVNA MALÉHO ČTENÁŘE.

— 2 Pořáda FR. S. Procházka. 2 —

MATĚJE KOPECKÉHO
KOMEDIE A HRY.

Třetí opravené vydání.

S dodatkem nápěvů a k nim průvodu dvou houslí

od *Jana Maláta.*

1094
V PRAZE.

NAKLADATELSTVÍ JOS. R. VILÍMKA.

Spálená ulice č. 13 n.

Matěj Kopecký.

Na počátku nynějšího století, v dobách, kdy české umění divadelní spalo sen spravedlivých, a zvláště na venkově o divadlech nebylo skoro ani poněti, objevila se mimo nadání kočující společnost divadelních herců dřevěných, jejíž přední a nejoblíbenější člen byl čtveračivý Kašpárek. Potloukaje se po Čechách od dědiny k dědině s kolegy svými, vznešenými králi, útlocitnými princeznami a ukrutnými, nesčíslněkrát do roka kolem lámanými neb na čtyři kusy trhanými zbojníky národnosti vlašské i turecké, provozoval všude své šprýmy a káral panující zlořády. Ve všem a všude jsa poslušen pána a principála svého, pověstného druhdy loutkáře Matěje Kopeckého, byl všude vítán jako milý host. Mluvilť zajisté z duše starého Kopeckého, jenž při žádné příležitosti se pochlubiti neváhal, že hrdým jest na ten svůj vzdělaný a vy cvikaný personál, nestydící se za svou vlast ni za jazyk svůj. A proto nedivno nám, volá-li vlašský zbojník radostně: »Čechy — ó to jest blaženosti ráj!« a naopak že domácí rytíř knížete Oldřicha žalně pje, nebe že trestá národ český, poněvadž se stydí za jazyk svůj a mermocí cizincem se státi chce v domově svém. Poslední okolnost nasvědčuje, že sobě byl Kopecký vědom smutných dob tehdejších, kdy uvědomělých Čechů bylo tak namále, a právě za tou příčinou že, řídě se příkladem

tehdejších buditelův národního citu, již používající ho s loutkami jeho jako nástroje ku vzkříšení hynoucího ducha českého sami mu spisovali komedie, jako Thám, Hýbl a j., nepřilnul nikdy k cizotě, chovaje k ní neobyčejnou zášť, a podřízené mu herectvo nesmělo se opovážiti, aby německy hrálo. Že pak se jeho snahy neminuly se žádoucím výsledkem, a že obliby docházely jeho loutky u všech tříd obyvatelstva Čech, o tom svědčí též okolnost ta, že i šlechticové, jako starý kníže Švarcenberk a jiní, za času podzimních lovů a honeb jej k sobě zvali, by vybranou společnost shromážděných kavalírů pobavil.

Matěj Kopecký narodil se dne 28. května r. 1762, tedy asi před sto třiceti dvěma lety, v Stražovicích (v Prachensku), kdežto odbyv normální školy, v 14 r. věku svého hodinářství se učiti počal. Později, byv na vojnu odveden, bojoval ve válkách s Napoleonem I. a dvakráte byv raněn a pak propuštěn usadil se v městečku Mirovicích, hledě si řemesla a při tom provozuje obchod se střížným zbožím. R. 1811. přišel požárem o jmění své a nemoha sobě pomoci k dřevnímu blahobytu uchopil se loutkářství. Za nedlouho se mu opět dařilo dobře. Poněvadž byl pilným čtenářem knih, vzdělal se takovou měrou, že i původní kusy sobě skládal, mezi nimiž zvláště vyniká vsudy za tehdejších dob oblíbená opereta: *»Pan Franc ze zamku«*, kteréžto zpěvohře nemilí paští úředníci svou přezdívkou děkovati mají. Jiný taktéž rád vřdaný kousek byla veselohra: *»Oldřich a Božena«*, původně od Tháma pro Kopeckého sepsaná, od níž pořekadlo: *»Pane Matěj, jako doma!«* — v české hostinnosti tak zhusta užívané, svůj původ má. Po celých skoro třicet let nalézaly hojných divákův a posluchačův, a to nechť samo je odporučuje! — Roku 1846. dokonil Kopecký pozemskou pouť svou v Kalatově (v Budějovsku) a pohřben jest dne 24. srpna v Tejně nad Vltavou. —

Pan Franc ze zámku.

Hra ve dvou jednáních.

OSOBY:

Hrouda, rychtář z Kozlovic.

Dorotka, jeho dcera.

Vašek, jeho čeledín.

Pan Franc, písař ze zámku.

Kašpárek, pasák.

Místo děje: Náves v Kozlovicích.

První jednání.

I. výstup.

R y c h t á ř

(s holí v ruce a s pérem za uchem prochází se po návsi, nadutě sobě počínaje).

Já to vždycky říkám, že si člověk časem k nějaké vážnosti pomůže, a tak jsem se také já do té vážnosti dostal. Jsem ovšem nejstarší v obci, a proto také kmotráčkové a sousedé na to nálehalí, aby mne do té vážnosti přivedli. Inu arciž dřív jsem nikdy nevěděl, proč pořád na mne vrčí, ale teď to vím, a proto to také kmotry

a sousedy trhlo, a povídali, že bych zasloužil být panem rychtářem; nu, a to je dost hodná vážnost, když každý ze sousedů a kmotrů přede mnou čepicí nebo kloboukem pohne a »šťastné dobrýtro!« neb »dobrý večer!« řekne, a při tom mě »panem rychtářem« pojmenuje. Ano, ano, to už je hezká vážnost přede mnou. Co však platno, když mi při tom rychtářství bude hospodářství hynout! — Nu, za to mám zase vážnost, a doma mají z toho radost. Moje žena, když to uslyšela, div se nezbláznila, a když jsem přišel z našeho kanceláře a všechno jí to povídal, mohla se radostí sfanfrnit. Nu, vždyť má rychtářova žena filipy na to, moc filipů na to. — Ale to hospodářství?! — E co! Mám šikovného čeledína, ten mi to opatří, a já budu zatím pořád jen študýrovat.

II. výstup.

Vašek. Rychtář.

Vašek: Dobrý večer, pantáto!

Rychtář: Dobrý večer, Vašku! Jak pak, zoral jsi to?

Vašek: Všecko jsem zoral až na ten cíp za humny. Co budeme s tím dělat?

Rychtář: Také se to musí zorat. Máti povídala, že tam naseje len nebo zelí nasází. Toho však teď nechme! Co bys, Vašku, řekl, do jaké vážnosti jsem dnes přišel?

Vašek: E kdož ví, pantátó!

Rychtář: Přece, Vašku! Co bys tak hádal? — Řekni nějaké hodně veliké zvíře!

Vašek: Ano! Onehdy povídala naše chromá podruhně, že máte být konšelem.

Rychtář (nadmuv se mluv): Ty bys tomu dal! Já mám desetkrát větší vážnost; neboť jsem panem rychtářem.

Vašek

řem, a to je něco docela jiného. Ty si z toho můžeš také kakraholtskou čest dělat, že jsi u mne, pana rychtáře z Kozlovic, čeleděm; neboť máš také kus té vážnosti na sobě, a přijdeš-li do hospody, poperou se o tebe tanečnice a každá bude chtít s panem čeleděm pana rychtáře z Kozlovic tancovat. — Nu, a co bys myslil, kdo byl nejvíce původem, že jsem za kozlovického rychtáře postoupil?

Vašek: Kdož to může, pantáto, vědět?

Rychtář: Inu, kmotr Váňa. — Ale proč, snad také nevíš?

Vašek: A jakž bych věděl?

Rychtář: Tedy proto, poněvadž jsem mu tu kobylu dal lacino.

Vašek: A zač jste mu dal tu mršinu?

Rychtář: Za pětaticet zlatých.

Vašek: To bylo po čertech draho. Vždyť je, ostuda, na jedno oko slepá a na druhé skoro nic nevidí.

Rychtář: Rozumíš tomu jako koza petrželi! Kmotr Lachuta byl koňský handlíř a podával mi sedmatřicet, tedy o dva zlaté víc. Ale co pak je do toho do všeho! Nechme toho, a nyní tě také napomínám, abys věděl, jak mi máš úctu prokazovat. Potkáš-li mě někde, třeba na síni, ať pohneš tím, co máš právě na hlavě, čapkou nebo kloboukem, a je-li to ráno, ať řekneš: »Šťastné dobrýtro, pane rychtáři!« a je-li to večer, ať řekneš: »Šťastný, dobrý večer, pane rychtáři!«, tak aby si z tebe kmotrové brali příklad a také si mě tak vážili. Rozumíš? Potom mne budeš zastávat v hospodářství, poněvadž já celý den ve světnici sedět a študýrovat musím. Konečně

dostaneš ode mne půl žejdlíka pálenky, abys věděl, že já jsem teď panem rychtářem.

Vašek: Rychtářičku! nyní ji nebudu pít, ale nechám si ji až později.

Rychtář: Vypij si ji třeba za týden. Je to beztoho jen na památku, poněvadž já, — ano, já jsem panem rychtářem z Kozlovic! (Odejde.)

III. výstup.

Vašek. Později pan Franc.

Vašek: Jen si jděte! Však já tu vodičku vy-zunknu, čtvrtku jí mám už beztoho v sobě. Nemám-li tu v sobě, nic mne netěší, ale když jí trochu do sebe vpálím, všechno mi jde od ruky, a jsem tak veselý, že si hned nějakou zazpívám.

(Zpívá a po zpívání sloky kloboukem nad hlavou točí.)

Hejsa jum! hejsa jum!
 Jsem já chlapík, tydlidum!
 Pivka slíznou sklenku lehce,
 do práce však se mi nechce;
 každou starost vyprovázím
 od nás ze vsi ven,
 nesmí se tu zdržovati
 u nás ani den,
 hola hola, hopsasa!
 u nás ani den.

Ichuchu! to jsem dnes veselý, a to všechno proto, poněvadž mně dal rychtář půl žejdlíka pálenky, na té si pochutnám, ichuchu!

Pan Franc (ve fraku a s perem za uchem vystoupí): Dobrý večer, Vašku!

Vašek: A, pěkně vítám, pane Franc! Kde pak se tu u nás vzali?

Pan Franc: Jdu okolo vašeho dvora tuto a slyším vás zde zpívat; hned si pomyslím: Co to asi znamená? I ptám se vás tedy medle, proč jste dnes tak vesel?

Vašek: Pane Franc, na to nekoukají, že jsem já čeledín! Mámtě v kapse vždy několik grošů, a proč bych si tedy nezazpíval?

Pan Franc: Vždyť já vám to nezávidím, ale těší mě to, že vás při takové kratochvli nalézám. Mohl byste si ode mne také na pár plecháčů piva vydělat, kdybyste chtěl nějaké poselství rychtáři vyřdit.

Vašek: Pane Franc, jen s tím ven! Slyším-li o tom bumbáněčku, hned bych pro ně třeba do ohně skočil.

Pan Franc: Toho nebude třeba. Řekněte jen rychtáři, že bych ho rád navštívil a stran jeho Dorotky s ním promluvil.

Vašek (stranou): Mně se zdá, že mi ten zajíc leze do zelf. (Hlasitě.) Pane Franc! dělají si snad naději na Dorotku, dceru našeho rychtáře?

Pan Franc: Ovšem! My máme s Dorotkou spolu ten závazek, že se budeme mít rádi.

Vašek: Pane Franc! jen nevěřejt tomu ženskému pokolení; neboť to je velká chyba, když mu kdo věří. Nejdřív toho ženské naslibujou, že by to člověk pod pavezu nevzal, podruhé je toho už mň a na konec nechťejí o ničem vědět. Aby mně, pane Franc, dali za pravdu, zazpívám jim pěknou písničku.

(Zpívá a chvílemi ousměšně kolem pana France poskakuje.):

Kdo děvčátkům mnoho věří,
hoj! mnoho věří,
ten zajisté k neštěstí svému běží,
ba jistě běží.

Děvčátka, kočičky, znají se lichotit,
a pan Franc ze zámku nechce to pochopit,
ju ju ju, ichuchu!
nechce to pochopit!

2.

To panu Francovi se může též stát,
 hoj, také se stát,
 však Dorotky přece on nechce nechat,
 ba nechce nechat;
 šperky a okrasy vždy pan Franc kupuje,
 Dorotce kapsičky jimi naplňuje,
 ju ju ju ichuchu!
 jimi naplňuje.

Je to pravda, pane Franc, nebo není? (Odběhne.)

Pan Franc: Když tlachavý zpěv toho čeledína poslouchám, zdali pak v mnohých věcech pravdu nemá? Za nynějších časů není skutečně ženskému pohlaví co věřit; ženská toho mnoho naslibuje, a když na to přijde, zapře zase všecko. Člověk je nemůže k jinému přirovnat než k měsíci aprili. (Odejde.)

IV. výstup.

Vašek. Později rychtář.

Vašek: Už je pryč! No no, to ty's sobě pěkného posla zjednal. Myslíš si na Dorku našeho rychtáře, blázinku, a zatím já sám si ji namlouvám. Měl bych jí poselství donášet, ha, ha, ha! Jak se sejdu s rychtářem, hned mu o ni řeknu, a on mi ji dá spíš než tomu pisákovi. — Proč? — Protože umím orat, vláčet, mlátit, řezanku dělat, a tomů všemu pan Franc ani za mák nerozumí. On umí jen péro do ruky vzít, něco napsat. Aha, tamhle přichází rychtář, teď se, Vašku, seber!

Rychtář (vystoupí): Co děláš, Vašku? Pořád tě vidím jen stát a zahálet, tak jsme si to spolu nevyjednali, abys na místo práce snad chodil v karty hrát nebo sem tam lelkoval. Co ti chybí? Vždyť tu stojíš, jakoby tě byl pes pokousal.

Vašek: A vy jste, rychtáři, přece jen tuze málo moudrý.

Rychtář: I ty kakraholte! Je to nějaká úcta k panu rychtáři, řci mu, že je tuze málo moudrý?

Vašek: Nezlobte se, rychtáři! Vždyť víte, že jsem po svých rodičích zdědil celou živnost i s chlívem, a že mi do toho chlíva něco chybí.

Rychtář: Kakraholte, snad nemyslíš na mou krávu straku? Máti povídala, že by jí byla věčná škoda, po-
něvadž dobře dojí.

Vašek: Nu, hleďte, že jste přece jen tuze málo moudrý!

Rychtář: Ze tě, kakraholte kakraholtský, tou břinkovicí přetáhnu!

Vašek: Já nemyslím na vaši straku, rychtáři, ale tento, na vaši — víte? — na vaši tento...

Rychtář: Nu, nač tento?

Vašek: I na vaši — tuto — na vaši...

Rychtář: Zdali pak to, kakraholte, ze sebe dostaneš?

Vašek: Na vaši Do — Dorot — Dorotku, rychtáři!

Rychtář: Cože, na moji Dorku? — Ha ha ha! To jsi si dal! Co pak ti to napadlo?

Vašek: Což se k Dorotce nehodím?

Rychtář: Jak pěst na oko se k ní hodíš. A kdyby to mohlo být, já bych ti ji přece nedal.

Vašek: A proč, rychtáři?

Rychtář: Protože já jsem rychtář z Kozlovic a kdybych dal dceru svou čeledínovi, bylo by to proti mé vážnosti. Rozumíš?

Vašek: Vždyť byste mě moh' také nějakým pánem udělat.

Rychtář: Kozla starého. A čím?

Vašek: Třeba ponocným.

Rychtář: To bys tomu dal! Kdo chce být ponocným, musí alespoň padesát škol prostudýrovat, a ty, kakraholte, neumíš ještě ani násobilku.

Vašek: Tomu všemu bych se ještě naučil.

Rychtář: Starého valacha těžko učit tahat.

Vašek: A vždyť jste kolikrát povídal, že jsem tuze mladý.

Rychtář: Dej mi svatý pokoj a jdi radš po práci!

Vašek: Ale rychtářičku, poslechněte!

Rychtář: Nic z toho nebude, nic, povídám, a konec!

Vašek: Že mi ji nedáte?

Rychtář: Arci že ne, a tisíckrát ne! Ani na to nemysli!

Vašek: Tedy si ji nechte a dejte si ji za sklo. (Odběhne.)

Rychtář (hrozí za ním holí): Počkej, počkej, ty si's dal! Jak přijdu domů, vyplatím tě na krejcar a hned mi půjdeš k řasu, ty kakraholte kakraholtský! A tobě, Dorotko, bude se tato břinkovice kolem šněrovačky otáčet, abys těch hloupostí nechala. Mámě, dceři, všem vy-cinkám, a ty, Vašku dostaneš první výpaltu. Vždyť to není žádná maličkošť, ke mně, panu rychtáři z Kozlovic, tak malou vážnost mít!

V. výstup.

Pan Franc. Rychtář.

Pan Franc: Dobrý večer, rychtáři!

Rychtář (kloní se): Á, má poklona, pane Franc! Kde pak se tu vzali?

Pan Franc: Což vy o mém příchodu nevíte?

Rychtář: Ba právě, že nevím.

Pan Franc: To je dost. Vždyť jsem vám po vašem čeledínovi vzkázal, že bych vás rád navštívil a moudré slovo s vámi promluvil. Když však vám nic neřekl, musím si být poslem sám. — Vy víte, rychtáři, že váš příbytek dávno navštěvuju, ale netušil jste asi, proč?

Rychtář: Ba nevím.

Pan Franc: Děje se z toho ohledu, protože si chci vaši dceru Dorotku vzít. Doufám, že tak dobrý budete a mně ji za manželku dáte.

Rychtář (stranou): Tu to máme! Nedávno jsem jednoho střeštence odbyl, a už je tu zas druhý. (Hlasitě) Pane Franc! Co si to u ďábla s mou Dorkou vzpomněli? Vždyť já ji ještě neprovdám, a kdybych ji třeba chtěl provdat, jim. pane Franc, bych ji přece nedal; neboť — rozumějí mně! — ona se do jejich řemesla nehodí, poněvadž potřebuje někoho, kdo umí orat, vláčet a tak dále. Nu, a tomu oni, pane Franc, nerozumějí, a proto z toho nemůže nic být.

Pan Franc: Mně toho není také třeba. Mám svou službu, padesát zlatých, přídavky ještě zvlášť. Se mnou může být Dorotka dost dobře živa.

Rychtář: To by tomu dali! oni těch padesát zlatých po muzikách roztahají a pak nemají groše v kapse, pane Franc!

Pan Franc: Mimo to je můj řiditel věkem sešlý, a kdyby dnes neb zejtra s tohoto světa sešel, mohu se na jeho místo dostat.

Rychtář: To je pravda. Vstane-li jejich pan řiditel, mohou si na jeho stoličce sednout, ale to u mne nic neplatí. Jak pak, kdyby tak pod palcem něco udělali a — ono se to prozradilo? Pan řiditel je

vyžene, a potom mi přijdou i se ženou na krk, abych je živil. Ne, ne, to nejde!

Pan Franc: Víte-li co, rychtáři! Jen vy se s vaší Dorotkou nenadýnejte! Po chvíli byste mohl být rád, kdybych si ji chtěl vzít. (Odchází.)

Rychtář (zdrží ho): Počkejme, pane Franc! Co to mluvíme? To jde do živého.

Pan Franc: Oč se se mnou založíte? že mi Dorotku sám ještě dnes dáte?

Rychtář: Já, pane Franc? — To neudělám!

Pan Franc: Já vsadím na to celou svou službu; a co vy, rychtáři?

Rychtář: Celou svou živnost i s kravou strakou, že jim Dorku nedám.

Pan Franc: Tedy platí?

Rychtář: Zde moje rychtářská ruka na to! (Podá mu ruku.)

Pan Franc: Dobře tak! Ještě ječnou vám to tedy, rychtáři, opakuju, že vy sám dnes mi dceru Dorotu dáte. Teď musím o tom závazku panu řiditeli povědět. (Odejde.)

Rychtář: Ha, ha! to je nemoudrý pan Franc. Nebudu-li mu Dorku chtít dát, ani jeho pan řiditel mně v tom neporučí. Však já jsem na to mazaný; ženu zavřu na půdu, dceru dám do přístěnku, a zamřížovaným oknem se k ní nikdo nedostane; sám si lehnu na práh u dveří, a přijde-li pan Franc, musí do mne kopnout, a pak na něho vypustím psa. Ten pana France od nás vyprovodí. Ráno půjdu a shrábnu padesát zlatých. (Odejde.)

VI. výstup

Vašek. Později rychtář. Po zpěvu pan Franc,

Vašek (se slameným copem u hlavy, v obličeji učerněn a v plášti zahalen jsa, přijde a zpívá Když se rychtář vrátí, často mezi zpěvem do něho trkne).

Hudry hudry, hokus pokus,
jsem já mudřec filosofus,
čáry máry všechny umím,
latinsky se vyrozumím;
pěkně jíst, pít ze skleničky
s pěnou pívko, rosoličky . . .
čáry máry tralalá,
mudrlant, ó to jsem já!

Rychtář: Kdo pak je to asi? Já jako rychtář mám právo se ho zeptat, odkud je, nebo kdo je. Ale aj! on je, jak vidět, Němec, a já německy neumím. Snad to přece nějak svedu. (K Vaškovi.) Já řku, pan táten, vos saj te kumstr vuntr?— Přece mi to nejde dobře!

Pan Franc (vykouknuv, nepozorovaně, oba vyslechne)-

Rychtář (tahaje Vaška za plášť): Já řku: pantáten, vos sate tr kumstr, vos kumstr satr zač?

Vašek: Přišel jsem do této vsi, neboť jsem slyšel, že se zde ponocný s tímto světem rozžehnal, a proto se jdu ptat, mohl-li bych na jeho místo vstoupit.

Rychtář: Vy tedy hledáte službu?

Vašek: Ano, službu!

Rychtář: Dobře! My potřebujeme ponocného, ale u nás nemůže jím nikdo být, kdo padesát škol nestudýroval. Mnoho-li vy jste študýroval?

Vašek: Od stodoly parny až do maštalny řezárny.

Rychtář: Vy jse kakraholtsky študýrovaný, a takového tu potřebujeme. Já jsem se z mládí naučil číst a v starosti na to nevidím, proto když přijde nějaká ta cedula z kanceláře, musí mně ji ponocný přečíst. Služba je u nás taková: dostanete korec žita a půl korce pšenice, tři věrtel ječmene, věrtel hrachu, dvanáct zlatých a svobodný byt v pastušce. Na nějaký ten brambor také nekoukáme. Jste s tím spokojen?

Vašek: Jsem, ale vy jste, rychtáři, přece jen podivně chytrý, až zle.

Rychtář: Já? — A proč?

Vašek: Poněvadž jste dříve nechtěl Vaška za ponocného a teď si ho berete.

Rychtář (pohlédnuv mu bystřeji v obličej): Na mou milou kuši, je to opravdu ten kakraholtský Vašek. Kdo by byl v tobě cos takového hledal? Nu ale když jsem tě již za ponocného přijal, máš jím zůstat. To bude just dobře. — Znáš pana France ze zámku?

Vašek: Dobře znám.

Rychtář: Hleď! On se se mnou založil, že mi dnes Dorku ukradne, a vsadil na to padesát zlatých, ale já celou živnost, že mu ji nedám. Ty tedy budeš ponocovat, já zase u dveří hlídat, aby se k ní nedostal. Dostaneš-li ho, jen mu vyklepej!

Vašek: Třebas ho pohladím svou břinkovkou.

Rychtář: Dobrá, jen mu ten pudr se hřbetu spraš! Pojď, já ti dám lucernu, a ten vrkoč si uřízneš, aby tě za něj nechytíl. (Oba odejdou.)

Pan Franc (vystoupiv na dobro:) Dobře, že jsem všechno vyslechl. Teď si obstarám nějakou lucernu, plášť a láhev dobré kořalky a budu též ponocovat. Vaška nějak opiju a pak se musím dostat k Dorotce. Toť je výborný nápad. (Odejde.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

1. výstup.

Vašek. Později pan Franc.

Vašek (pohlíží skrze dřavou lucernu): Jasná je dost, ale světlo v ní žádné. Co škodí? Jen když je lucerna. (Desátá hodina bije) Aha! Teď musím vyvolat hodiny. (Zpívá)

1,

Milí spáči, poslechněte,
co vám budu zpívati,
a jste-li už všichni doma
hledte se mnou zvolati:
Odbila desátá hodina!

2.

Vám, mládenci, také zpívám,
ať vás venku neshlédnu,
jestliže vás dostanu kde,
v šarlavu vás odvedu
Odbila desátá hodina

3.

Vám, panenky, také zpívám,
buďte . . .

Pan Franc: (vystoupiv v plášti s lucernou v ruce přeruší Vaškův zpěv, zpívaje sám):

Chval každý otec svého syna,
odbila desátá hodina;
co vám teď zpívám, tomu víru dejte,
a Vaškovi se jen notně vysmějte!

Vašek: Co to? Buďto se mi někdo posmívá, nebo se můj zpěv tak rozlívá. Budu znovu zpívat. (Zpívá):

Odbila desátá hodina —

Pan Franc (po něm): Desátá hodina!

Vašek: Hodina!

Pan Franc: Hodina!

Vašek: Hle, jak se to rozlívá! To si dám líbit!

Pan Franc (blíží se k Vaškovi).

Vašek (pozoruje ho): Stát! Kdo to?

Pan Franc: Stát? Kdo to?

Vašek: To je divné. Já — kdo to, on — také kdo to. — Kdo jste vy?

Pan Franc: Kdo jste vy?

Vašek: Já jsem ponocný!

Pan Franc: Já jsem ponocný!

Vašek: To nemůže být; já jsem ponocný!

Pan Franc (dupne): Já jsem ponocný!

Vašek: (ustupuje): Což aby to byl nějaký duch a notně mi tu zakřesal.

Pan Franc: Odkud jste vy ponocný?

Vašek: Ze vsi Kozlovic.

Pan Franc: Já ze zámku Kozlova.

Vašek: To je něco jiného! Také jsem mohl radš na tu zámeckou službu počkat, abych měl, jak říká rychtář, větší vážnost. (K panu Francovi.) Nu, jste-li vy ponocný a já ponocný, to bychom si mohli tykat.

Pan Franc: Proč by ne?

Vašek: Tedy mi řekněte: Ty!

Pan Franc: Ty!

Vašek: Tak, teď jsme na bratrství a dáme si po hubičce (líbá pana France). Prosím, bratře, máš veliký deputát?

Pan Franc: Jaký deputát?

Vašek: Inu, co k jídlu dostáváš.

Pan Franc: Mám dvacet korců žita —

Vašek: Já jen korec, na mou milou věru!

Pan Franc: Deset korců pšenice —

Vašek: A já půl korce.

Pan Franc: Dvanáct větelů hrachu —

Vašek: Já větel. A na penězích?

Pan Franc: Padesát zlatých a k tomu ještě máslo, tvaroh a pivo.

Vašek: Na mou věru! Toť se můžeš ukrmit!

Pan Franc: Každodenně tři žejdlíky kořalky.

Vašek (stranou): Na mou pravdu, má-li kořaličku, to budeme kamarádi do smrti. (Hlasitě): To ti ani nevěřím, bratře!

Pan Franc: Tuhle je! (Vytáhne láhev.)

Vašek (stranou): Jak to teď navlíknout, aby dal trochu bumbnout? — Aha! už to mám! (Hlasitě.) Bratře, co's měl k večeři?

Pan Franc: Polívku, kousek hovězího masa a pár holoubat.

Vašek: Bratře, ty máš lepší časy než já. Já jsem si nandal koroptví do hrnce, uvařil, ocedil, oškubal a s podmáslím jsem je zamíchal. Teď mi to dělá v břiše broukání.

Pan Franc: Tomu věřím. Brambory s podmáslím nedělávají dobrotu.

Vašek: To je nějaké hrýzání a štípání. (Kroutí sebou.) Ach, to je bolest!

Pan Franc: Co je ti, bratře?

Vašek: Ty koroptve se ve mně vzbouřily a típou mne.

Pan Franc: Nechceš trochu kořalky?

Vašek: Dej sem, bratříčku, dej! (Pije.) Br, ta je dobrá; bude nejspíše prachatická, víd? Gohle máš dobrotu, a ze všech líků nejlepší medicinu. (Popojde stranou a několikrát se ještě napije.) Musím se podívat, mnoholi v ní posud je. — (K panu Francovi.) Bratříčku, to tě sem nějaký dobrý duch s tou vodičkou poslal. Co bych si byl počal? — Ach, to mne to zas hryzlo.

Pan Franc: Ještě je ti něco?

Vašek: Kterási ta koroptev není posud umořena.

Pan Franc: Tedy se napij!

Vašek (dopije, načež vrávoraje koktá): Bra — bratříčku! Měl jsi — také ma — matku?

Pan Franc: Ovšem že jsem bez matky nebyl.

Vašek: Tedy na — zdraví tvé ma — matky. (Vypíjí poslední kapky z láhve.) Bra — Bratříčku! ne — nemáš je — ještě vo — vodičku? Dej se — sem! Na tvo — tvoje zdra — zdraví!

Pan Franc: Už nemám, bratře, ani kapky.

Vašek: Já bych si ra — rád bum — bum —

Pan Franc: Chceš-li, dojdí si do vrátnice, tam se můžeš po libosti napít.

Vašek: Půj — půjdu — a bum — bumbnu si.

Pan Franc: Jen jdi, bratře, a vezmi si tu láhev s sebou, aby ti uvěřili, já budu zatím za tebe ponocovat.

Vašek: Bra — bratříčku! Dej po — pozor na pana Fran — France ze zámku, a po — podrž ho! Až přijdu, pa — pak mu na — naboucháme.

Pan Franc: O to se nestarej a už jdi!

Vašek: To — to si da — dám. (Odvrávorá.)

Pan Franc: Dobře! výborně! Cestu mám prokleštěnou, a nemohl-li rychtář dřív svého Vaška poznat, snad mne také nepozná. Nyní zaklepám u Dorotky na okno

II. výstup.

Rychtář. Pan Franc.

Pan Franc: Oho, tamhle přichází rychtář! (Ukřívá obličej v plášti.)

Rychtář: Čert aby se toho pana France dohlídal. Poslouchej, Vašku! Možná, že ten pisák ani nepřijde, ale pro všechno všudy jsem to jináč vyštudýroval. Já ti sem přivedu Dorku, a ty s ní dojdeš do mlejna, aby ji tam teta přes noc nechala. Řekneš, že si zejtra zase pro ni přijdu. Tak to bude dobře, a bude po strachu. (Odejde)

Pan Franc: Výborně, výborně, jen aby ji přivedl dřív, než se Vašek vrátí, a pak aby se Dorotka nepřehnalhla a mne nevyzradila! Aha, už přicházejí, a ona jde na štěstí napřed.

III. výstup.

Dorotka. Rychtář. Pan Franc.

Rychtář: Vyříd' to tedy, Vašku, jak jsem ti pravil.

Dorotka: Tatíčku, ať vás to pak ráno nemrzí!

Rychtář: Eh, co ti to napadá. Jen už radš jděte

Pan Franc (s Dorotkou odejde.)

Rychtář: Tak dobře! Teď si může pan Franc přijít a zase na prázdno odejít. (Chvilí se sem tam prochází. —

IV. výstup.

Vašek (s opačné strany). Rychtář.

Vašek: To je darebák! Mám tam starého kozla.

Rychtář: Ty už jsi tady? Nu, co ti řekla teta? Dovedl's ji tam šťastně?

Vašek: Já jsem ji tam donesl v náruči, ale ta baba povídala, že prý je tam kus starého dřasa.

Rychtář: Nejspíše ji to mrzelo. — Nu a kam ji dala?

Vašek: Vzala ji ode mne, šla do vodárny, tam ji vypláchla a hodila ji za okno.

Rychtář: Toť jsem blázen! Proč by Dorku vyplachovala? — Kam že ji dala?

Vašek: Inu, vždyť to snad povídám dost zřetelně. Ve vodárně ji vypláchla a za okno ji hodila, div že ho nevyrazila.

Rychtář: Dorotkou div že okno nevyrazila?

Vašek (zpozorovav rychtáře): A to jste vy, rychtáři?

Rychtář: Kam jsi doved' Dorku, kakraholte?

Vašek: Jakou Dorku? Vždyť jsem jí ani neviděl.

Rychtář: Já jsem ti však řekl, abys s ní šel k tetě do mlýna.

Vašek: Mně jste to neřekl, ale tomu druhému ponocnému snad.

Rychtář: Druhý ponocný? Vždyť jsi tu ponocným sám, a žádný jiný zde není.

Vašek: Ba je, a jaký hodný! Dal mně vodičku,

a když jsem ji vybumbal, poslal mne pro jinou do vrátnice. Ta baba tam mně však nechtěla žádnou dát. Nu, aspoň jsem cestou trochu vystřízlivěl.

Rychtář. Ty jsi tu tedy před chvílí nebyl?

Vašek: Jak jsem tu mohl být, když jsem byl ve vrátnici!

Rychtář: A kdo to byl tedy zde?

Vašek: Druhý ponocný.

V. výstup.

Kašpárek. Předešlý.

Kašpárek: Strejčkové, tety, přátelé, kmotrové, dědkové a báby, ach, ach!

Rychtář: Co je ti, pomatený skřečku?

Kašpárek: Já nejsem skřeček, ale vy budete křičet, až se dozvíte, že jste dnes naposled ve své živnosti. Teď to bude všecko pana France ze zámku, který má Dorku a sem s ní přichází. Ichuchu! (Odběhne.)

Rychtář (k Vaškovi): Ty kakraholte! ty jsi tomu dal. Proč jsi zde nezůstal, co? Hned bych tě změřil tou svou břinkovicí — (napřáhne ruku s holí).

Vašek (odkvapí).

Rychtář: To je pěkné: Dorka pryč a živnost pryč! —

VI. výstup.

Pan Franc. Dorotka. Rychtář.

Pan Franc: Hleděte, rychtáři! Chlubil jste se, že mi Dorku sám nedáte, a prohrál jste.

Rychtář: To tak nejde, vy jste měl jinak přijít a ne mě takhle jen ošidit.

Pan Franc: Nic platno, už jste prohrál, neboť jste mi dal sám Dorotku do rukou.

Rychtář: Nu, když jsem prohrál, prohrál jsem a mám prohráno. Vy máte hrstku, já mám hrst, dáme to

dohromady, a bude z toho hromada. — Dělejte tedy s Dorotkou, jak se vám líbí, já vám v tom nebudu bránit. Mějte se! Já nemám nic proti tomu. (Zpívá.)

I.

Už jsem statek v pravdě prohrál
pro padesát zlatých cele,
Dorotka teď s panem Francem
koukají na svět vesele;
teď už vše nic platno není,
budeme mít potěšení,
pan Franc vyhrál na mně při hře,
a to velmi, velmi chytře.

2.

Těch padesát celých zlatých
na svatbu vynaložíme,
muzikanty sobě pozvem',
švandu velkou učiníme,
bude mnoho pečeně,
celou obec pozveme.

Pan Franc a Dorotka (zpívají):

Proto se radujem'
a jsme potěšení,
budeme tancovat
pak až do umdlení,
budeme tancovat celou noc!
(k obecnstvu) dáváme všem pánům dobrou noc.

Pan Franc, Dorotka a Rychtář (kloníce se):

Budeme tancovat celou noc,
dáváme všem pánům dobrou noc,
aby dobře spali
a ve zdraví vstali,
aby sladce spali
a zas v zdraví vstali.

(Opona spadne.)

Oldřich

aneb

Založení posvícení Svatováclavského.

Veselohra ve třech jednáních.

OSOBY:

Kníže Oldřich.	Matěj, }	uhlíř.
Božena, manželka jeho.	Petr, }	
Rohovín, }	Anka, Matějova manželka.	
Bedřich, }	Kochan, Vršovec.	
Kašpárek, sluha Oldřichův.	Knížecí sluha.	

Služky Boženiny.

Místo děje: Pustý les, Matějova chatrč a Pražský hrad.

První jednání.

(Pustina lesní.)

Kníže Oldřich.

Ó! již dnes třetí jitro vychází, co ty, smutný kníže, vojvodo Oldřichu, v těchto lesích bloudíš! — Ó jak mizerné zvířátko tě zavedlo do těchto hor, kdež samé

bouře a nesnáze trpěti musíš! Ale toto zabloudění nepřipadá ti ani tak trpké; větší však bolestí napadá srdce tvé, zpomínáš-li na svou manželku Boženu. Ano, dobrá manželko má, Boženo, vím, kterak naříkati budete, až moji střelci se vrátí a zvěstují vám tu smutnou zprávu, že jest váš manžel ztracen. Zajisté řeknete: »Kéž bych raději se svým otcem v chatrné chaloupce prádlem se živila! Lépe by mně bylo, než když jsem ze selského stavu na trůn knížecí posazena a za kněžnu českou prohlášena.« Ovšem, co jest ti platna tvoje sláva, když jsi o svého manžela přišla? — Ale ne, nehleď, kníže, takových myšlének si připouštěti na paměť; neboť by tě mohlo ještě něco horšího potkati! — Zde pod tento strom se položím, svému tělu pohovím a pak cestu ku Praze hledati budu. (Položí se a záhy usne.)

II. výstup.

Petr. Oldřich.

Petr (zpívá):

I.

Nevím ve světě žádného,
aby byl vždycky bez práce;
lenoch se věku nedočká,
on zahyne vám na krátkce;
[ten který nechce pracovat,
a chce jen zpívat, tancovat,
ten věku svého nedočká
a musí odtud vandrovat.]

2.

Já s radostí se přičiním,
a pracuju vždy do potu,

svou hromadu obhazuju
a tak miluju robotu;
[: ač s černou barvou zacházím,
však proto nejsem barvířem,
ač uhlí vždy jen vzdělávám,
však proto nejsem havířem.:]

(Zočí knížete.) Co to? Pán Bůh mne netrestej za moje hříchy! — Jaký to člověk? — Pokud zde se svým strýcem Matějem milře pálím, ještě jsem tu človíčka nespátřil. — Kdož ví, není-li to loupežník! Aby takhle vstal a mne okradl! — Ale co by mně mohl vzít? — Cepice nemám, bot také ne, kazajku jsem nechal u milře, a proto se nemusím o nic bát. Teď se podívám, nemá-li ruce od smůly, není li to snad švec. (Zvědavě prohlíží Oldřicha z blízka) Potěh má přes sebe, ale na místě smůly vidím krásné prsteny. Také má u sebe jakousi železnou bouchačku a kosu v železném futrále. Nu, teď toho už radš nechám. Staré přísloví praví: »Co tě nepálí, nehas!« a proto půjdu tuhle stranou a budu koukat, co počne. Kdyby vstal a na mne šel, uteku k milři ke strýci Matějovi. (Zajde mezi stromy.)

Oldřich (probudiv se vstane): Ó! na malou chvilku jsem se do spánku zabral a překrásný, radostný jsem měl sen. Zdálo se mně, že se nalézám ve vesnici u prostých lidí, a tam mně bylo velmi veselo. Na to jsem se ocitl na hradě Pražském u své manželky Boženy a všecky nesnáze jsem jí vypravoval. Také mně v tom snu připadlo, jakobych slyšel kohosi prozpěvovati. — Věru, kníže Oldřichu, nebylo by pro tebe nic prospěšnějšího, než abys člověka spatřil, který by tě z těch lesů vyvedl. (Shlédne Petra, jenž opatrně haviu vystrkuje) Ó, pojdte sem a mluvte, muži poctivý a dobrý příteli, co tu děláte neb koho vyhledáváte? Nebojte se však a netřeste se na celém těle!

Petr (stranou): Co? že mne zmele?

Oldřich: Aha, on bude bezpochyby Němec a nerozumím mně. — Biste Bém odr Tajč?

Petr: Poníženě prosím, já jsem neukrad žádný pajč!

Oldřich: I zaplať Pán Bůh, že jste dobrý Čech.

Petr: I ne, poníženě prosím, já jsem uhlíř Petr Udrba.

Oldřich: Povězte mi tedy, milý uhlíři, kde to jsem?

Petr: V lese, pantáto!

Oldřich: To vím, ale jak se jmenuje ten les?

Petr: Borový. Máme zde sice také několik jedlí a smrků, sem tam také nějaký dub —

Oldřich: To nechci věděti, — povězte mi jen, jak se těmto lesům říká a jak daleko máme asi odtud domů.

Petr: My tu říkáme v černém vrchu a domů daleko nemáme, asi zoo kroků odtud je má chalupa.

Oldřich: V černém vrchu? Ó díky tobě, tvůrče! Já jsem ještě ve své České zemi. — Teď mi ale povězte, znáte-li odtud cestu do Prahy?

Petr: Tak vy jste přišel z Prahy?

Oldřich: Ano, milý uhlíři.

Petr: Tedy jděte zase touže cestou, kudy jste přišel sem.

Oldřich: Ale já jsem zabloudil v lese a nemohu více najít cestu. — Příteli, nebyl byste tak dobrý a nevyvedl byste mne odtud? — Odměním se vám za to.

Petr: Pantáto! to vám napřed povídám, že ne půjdu.

Oldřich: A proč byste nešel?

Petr: Proto, tak! Já jsem svého řemesla uhlíř a pálil jsem milíř od půlnoci do rána; nyní pálí Matěj do poledne, a já musím pálit zas odpoledne. Tuť vidíte, že to není možná —

Oldřich: Buďte tedy tak laskav a pošlete sem Matěje! Snad ten mně to udělá.

Petr: Inu, to může být. Zejtra je to Boží posvícení, a Matěj půjde domů; dáte-li mu dobré slovo, vyvede vás třeba až do Prahy. Tedy drobet počkejte! (Chce odejít.)

Oldřich (zadrží ho): Počkejte, dobrý příteli! Tuto vezměte kříž, který na mých prsou visí, abyste se upamatoval, s kým jste mluvil.

Petr: Kříž? — Ten si nechte pro sebe! Já mám sám dost velký kříž doma; neboť jsem si vzal ženu, která tuze hubuje, a to všte: zlá žena je kříž ze všech křížů největší. —

Pošlu sem Matěje, a tomu si dejte, co chcete! (Odejde.)

III. výstup.

Oldřich. Později Matěj.

Oldřich: Toť je podivný člověk, že nechce kříže od knížete české vlasti! — Ale, Oldřichu, od své maličkosti slýcháš, že takovíto lidé mají náramnou radost, sejdou-li se s někým, kdo se jmenuje tak jako oni. Proto jsi přinucen své slavné jméno před Matějem zapřít a též Matějem se nazývat.

Matěj (vystoupí): Á — dobrýtro! To jste vy ten pán z Prahy, který tu zabloudil? Přišel Petr a povídá: »Strejče Matěji! Je tu jakýsi pán z Prahy a chce, abyste ho z lesa vyvedl.« — Nu což! Já vás dovedu třeba až do Prahy, ale musíte mít dost tabáku, neboť já tuze rád kouřím.

Oldřich: Tabáku sice nemám, ale dost vám jej nakoupím i také dám.

Matěj: To je dobře! — Teď mi však povězte, jak vám říkají, abych vás uměl pojmenovat, když spolu půjdeme.

Oldřich: Příteli, mně říkají Matěj.

Matěj: Jak? — Matěj? — I to se nám to pěkně trefilo! Vy — Matěj, já Matěj; toť jsme oba Matějové! Ne, pane Matěji, teď vás odtud nepustím, teď tu musíte u nás zůstat, vždyť máme zejtra to Boží posvícení a budeme veselí. — Já jsem vzal svou ženu Anku do lesa na kus dříví, a musím jít jí pomoci. Kdybych nešel, mám horoucí peklo na krku. Řekla by, že se nadřela a že má polámané ruce. Pak se vám sejdou kmotry, tety a babičky a řeknou: »Mily Matěji! tvá žena je nemocna; my ti poradíme, co uděláš: zabiješ slepici a uvaříš k ní hodně nudlí.« — A tak by to zase bylo kdybych k ní nešel, pane Matěji! Když se ale muž rozstůně, už to tak nejde. Báby říkají: »Milá Anka: tvůj muž je nemocen; my ti poradíme, co uděláš: natrhej bedrníku, netřesku, hořkého jetele a uvař mu to!« Pak vám to do člověka lejou, pane Matěji, jako do zvířátka. Inu, tedy počkejte, můj Macourku! já tu budu hned. (Odejde.)

Oldřich: Matěji, nezapomeňte na mne! Jestliže mne odtud nevyvedete, běda mně, běda!

IV. výstup.

Anka. Oldřich.

Anka: Pozdrav vás pán Bůh, panáčku! Můj Matěj řekl, že jste zabloudil, a že vám mám uvařit trochu polívky, abyste

Anka.

se posilnil. Počkejte zatím zde, pane Matěji; až můj muž milš opraví, dovede vás do naší chalupy. A jak chcete, abych vám tu polívku uvařila, pane Matěji?

Oldřich: Jak sama chcete.

Anka: Už tedy jdu, pane Matěji!

IV. výstup.

Matěj. Oldřich.

Matěj (přiběhne udýchan): Pane Matěji! to se mi stal kousek! Najednou na mne vyskočilo zvíře, které mělo ruce a nohy, jako tatrman přistrojené, vylezlo mně na hřbet a bilo mi do nosu, až krev tekla. —

Oldřich: Chudáku Matěji! (Pro sebe.)

Patrně to byla zámecká opice.

Matěj: Pane Matěji! Já jsem si umínil, že u nás musíte zůstat na to Boží posvícení, a dá-li pán Bůh, vyvedu vás, Macourku, zejtra třeba až do Prahy. Nu, pojďte, pane Matěji! (Odejde s Oldřichem.)

VI. výstup.

Rohovín.

Kam pospícháš, Rohovíne? Budeš-li tak šťastným, abys svého knížete našel? — Snad ho už ti Vršovci dávno zavraždili. — Ó kníže, kéž bych ti mohl přispět! (Zpívá):

I.

Čechové, již kvilte všichni,
kvil, ty česká země dnes.
Ztratili jste otce svého,
pohltil ho černý les.

[Protože se za vlast stydí vlastenci,
chtějí, aby z nich byli cizozemci.]

2.

A co as ty, naše kněžno,
jak ty naříkat budeš,
až o ztrátě svého chotě
truchlou zprávu dostaneš; —
[Že my hodni býti nechceme,
proto také tresty neseme.]

3.

Vrána dost ošklivě kváká,
nestydí se za svůj zpěv;
Čech jen po německu žvástá,
praví, že on není Čech. —
[Čech otčinu svoji nyní zapírá,
proto na nás nebe tresty sesílá.]

Nyní jsem sobě pravdu zazpíval. — Půjdu, a nedám sobě pokoje, pokud knížete nenajdu. Dejž nebe, aby se mně to poštětilo! (Odejde.)

VII. výstup.

Kašpárek. Později Kochan.

Kašpárek: To je divná věc; vždyť ani kuliš hnízdo nezůstalo, abych je nebyl prolezl, a přece tu knížete není. — Aha, tamhle přichází Kochan Vršovec! Položím se do trávy a budu pozorovat, co mluví. (Lehne.)

Kochan (vystoupí): Dnes jsem se ustanovil, že musím Oldřicha dostat. Tato bambitka mu poslouží, neb ona dyka mu lebku protkne. (Zočí Kašpárka.) Ach! to je Kašpar. Co tu děláš?

Rehovín.

Kašpárek: A co vy tu děláte, pane rytíři?

Kochan: Vyhledávám knížete a chci ho od smrti zachránit; neboť se na něho Drahuš strojí a chce ho zavraždit.

Kašpárek: A vy to také tak myslíte, není-li pravda?

Kochan: To to! — Kdybys knížete uhlídal, řekni mu, že ho vyhledává mnoho vrahů, aby se tedy chránil! (Odejde.)

Kašpárek: Ty chlapíku, ty si's dal! Však jsem tě dobře poslouchal, když jsi o našem knížeti mluvil. Počkej jen! Až přijdu do Prahy, oznámím to, a dovíš se, jak s tebou bude. Dají ti oprátku na krk, pozvednou tě k hambalku, ty vyplázneš jazyk a budeš naříkat, že se ti nechce krkem polívka prosoukat. (Odběhne.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Světnice v chalupě Matějově; uprostřed stůl, u něhož sedí Oldřich, Matěj a Anka. Na stole hojnost pokrmů.)

I. výstup.

Oldřich. Matěj. Anka.

Matěj: Nu, pane Matěji, jen jako doma! Jezte, pijte — zrovna tak, jako byste byl doma!

Oldřich: Milý Matěji! Já jsem se u vás dost najedl a též napil a více už požívati nemohu.

Matěj: Ale to by bylo pěkné, abychom to Boží posvácení takhle ztrávili. Jen jezte, pane Matěji, jako doma!

Oldřich: Poslušně vám děkuji, milý Matěji; nejde to už.

Matěj: Nu, tedy si zatančíme nebo zazpíváme. Co chcete, pane Matěji?

Oldřich: Prosim vás, milý Matěji, nežádejte ode mne takové věci! Nejsem velký znalec ani tance ani zpěvu.

Matěj: Ale na mou milou kuši! Vy nechcete, pane Matěji, ani jíst, ani pít, ani tancovat, ani zpívat, a my nesmíme přece to naše Boží posvácení jenom tak ledabylo odbyť. Já vám tedy sám zazpívám a sice o penězích, bez kterých ve světě nic není. Poslyšte, pane Matěji! (Zpívá).

1.

Peníze jsou páni světa,
dukát to je pravý rek,
[a co někdy stovka zmůže,
to by člověk sotva řek'.]

2.

Žoldy! volá muž i žínka,
s prázdnou kasou špatný ples;
[Boha chválí křepelinka
tluče pořád pět peněz!]

3.

Třeba jsi byl motovidlo,
třebas oslí uši nes',
přece najdeš v světě sídlo,
[jen že ne však bez peněz]

4.

Peníze jsou pákou světa,
svoji silou praví div,
[těžko bez nich cile hledat,
kdybys byl i sto let živ.]

5.

Jen až půjdem' ku armádě
potichounku do nebes,
[dojdeme pak v tom případě
svého cíle bez peněz.]

Nu, není-li to pravda, pane Matěji?

Oldřich: Svatá pravda, milý Matěji! Nyní vás však žádám, abyste mne kousek cesty ku Praze doprovodil.

Matěj: Ale vždyť nejsme ještě u konce, pane Matěji! Zazpíval jsem vám, a teď si musíte zatancovat. Anka, chyt' ho! — Muzikáři, nějakou skočnou pro pana Matěje!

Oldřich: Prosím vás, milý Matěji, nežádejte toho ode mne!

Matěj: No, pane Matěji, jen mne nezlobte! — Jako že jsem Matěj, hned vám nasolím na hřbet, pane Matěji, nebudete-li tancovat.

Oldřich: Jak se vám líbí.

Matěj: Kdyby nebylo vás, pane Matěji, neměl, bych kusa radosti o dnešním posvícení, a dosť! Anka chyt' se Macourka!

Anka (chopí se Oldřicha a tancuje s ním).

Matěj (spokojeně se dívaje na hosta svého volá vždy po chvíli): Jen jako doma, pane Matěji!

Oldřich: Děkuju vám, milý Matěji za vaši zdvořilost.

Matěj: Nemáte zač, pane Matěji!

Oldřich: A poněvadž jsem byl u vás tak uctěn, zvu vás na svatého Havla, milý Matěji, i vaši ženu na posvícení do Prahy. Tam budeme všichni veseli.

Matěj: Však my přijdeme. — (K Ance.) Poslouchej, ženo! Pan Matěj povídá, abychom přišli o svatém Havle na posvícení do Prahy. Co ty tomu říkáš?

Anka: I ty blázínku! Na svatého Havla nemůžeme nikam, poněvadž musíme k strejci cihláři; ale chce-li nás pan Matěj uctít, ať to posvícení udělá na svatého Václava; pak by to šlo.

Matěj: Vida! moje žena je přece jen čiprná osoba. (K Oldřichovi.) Pane Matěji! o Havle z toho nebude nic, poněvadž jsme pozváni k strejci cihláři a toho nesmíme pro vás opustit. Kdybyste však v Praze chtěli takhle na svatého Václava to posvícení přeložit, pak bychom přišli. Nu což, pane Matěji?

Oldřich: Zadáte-li si toho, pane Matěji, a vaše manželka, stane se dle vaší vůle. Mám mnoho velkých přátel a zařídím to. Od tohoto roku, co bude Praha Prahou státi, vždy bude posvícení na svatého Václava.

Matěj: Nu a co nám tam dáte, pane Matěji? Je to přece hodný kus cesty do té Prahy.

Oldřich: Nevím, co si budete poroučet, milý Matěji!

Matěj: Inu, necháte-li to na naší vůli, hned vám povím, co rádi jíme, pane Matěji! Mezi námi, prostými lidmi, panuje nejvíc husa; tu nám tedy přistojíte s tuřínem a poněvadž jste myslivec, zabouchnete na to Boží posvícení také nějakého zajíce. Toho nám připravíte s rozinkami, nudle s povidly, hrách a kaši a tak dále. Potom hleďte, aby měl z nás každý asi kopu koláčů, neboť to víte, pane Matěji, že je líp, když o posvícení něco zbude, než aby se nedostávalo.

Oldřich: Dostanete všechno a budete spokojeni.

Matěj: Ale u čerchmantu, jak pak se tam v Praze na vás doptám?

Oldřich: Mne tam zná každý, zeptejte se jen v první bráně, kde bydlí pan Matěj z Prahy, a oni vám ukážou. Teď vás však prosím opravdu, milý Matěji, abyste mne se svou manželkou kousek cesty doprovodil.

Matěj (stranou k Ance): Ty, Anka, jdi a vem tam nějaké prostěradlo! Svaž do uzlu kopu koláčů — můžeš ještě nějaký přihodit — a dáme je panu Matěji na cestu. To víš: není-li člověk doma, ostýchá se a jde hladov z posvícení. — Nu, tedy běž a potom nám kolem zahrady nadejdi!

Anka: Dobře! (Odejde)

Matěj: Tedy, jak povídám, pane Matěji! kdyby nic jiného nemělo být, husa s tuřínem a zajíc s rožinkami musí být o posvícení. — A teď pojďme! Pozdravujte pařmámu, máte-li nějakou, a nemáte-li, zaopatřte si ji a pak jí to ode mne, Matěje, vyřídíte! Nu tedy vykročme, pane Matěji! (Odchází.)

(Opona spadne.)

Třetí jednání.

(Pokoj na hradě Pražském.)

I. výstup.

Oldřich, Božena, Bedřich, Dvořané.

Oldřich: Ajta, věrní dvořané! Zaplesejte se mnou v tomto dnu přepamátném, kdy jsme při oltáři svatého Václava vroucnou pobožností oslavovali upomínku na šťastné osvobození před úklady, které vašemu knížeti v lesích křivoklátských byly strojeny. Jásejte se mnou i s mou věrnou manželkou, kněžnou Boženou, a žehňte prostičkému uhlíři, který zbloudilého panovníka vašeho ukryl, vyčastoval a pak z lesa vyvedl.

Božena: Ach manželí můj nejmilejší, jak přešťastná jsem byla, když jste se z dlouhé cesty navrátil a hroztánské úzkosti mne zbavil. Bůh žehnej prostičkému uhlíři!

Zbrojnoš.

Dvořané: Bůh žehnej prostičkému uhlíři!

Oldřich: Dnes připadá den svatého Václava, našeho patrona, a v ten den očekávám návštěvu svého hostitele z krivoklátských lesů. Zdaliž pak vykonáno bylo nařízení mé knížecí, dle něhož pösvícení svatohavelské v Praze odkládá se na den sv. Václava, a zároveň se nařizuje, aby každý Pražan toho dne husu požíval, i kdyby jiného nic neměl.

Bedřich: Ano, bylo po všech farnostech na kazatelnici vyhlášeno a mimo to veřejnými trubači po ulicích vyvoláno.

Oldřich: Děkuji ti, věrný služebníče, rytíři Bedřichu. Ale pověz medle ještě, zdali dostaly strážě

na branách a ve hradě rozkaz, jak se zachovati mají, až se bude můj hostitel ptáti po panu Matěji?

Bedřich: Ovšem že dostaly, milosti knížecí. Pro lepší jistotu kvapím však přesvědčiti se o tom ještě. (Odejde.)

II. výstup.

Oldřich, Božena, Dvořané.

Božena: Věřte, manželi můj nejvěrnější, že se velice těším na ty lidičky prostounké a přece tak hodné

Božena.

a upřímné. I přála bych z celého srdce, aby ten venkovský lid, z jehož stavu i já pocházím, v Čechách stále měl zlaté časy dle zlatého a pootivého svého srdce.

Oldřich: I já mu to přeju, a bude mou vladařskou povinností, abych sel-skému stavu opatřil všelikého fortele i ulehčení.

III. výstup.

Matěj, Anka, předešli.

Matěj (za jevištěm): Kde pak tu je pan Matěj? (Na to jest slyšet troubení, a Matěj s Ankou vkročí do pokoje.) Pojď sem blíž, Anka, a koukni: tuhle jest pan Matěj! — Nu, pane Matěji, už jsme tady!

Oldřich: Těší mě velmi, milý Matěji, že slovo dané plníte.

Matěj: Jen splníte-li je také vy, pane Matěji? Máte už všechno připraveno? — Nu, a co dělá vaše paňmáma, máte-li nějakou, pane Matěji?

Oldřich: Tu jest moje manželka!

Matěj: Požehnej pán Bůh, to máte hezkou a hodnou žínku, pane Matěji! — Nu, a co budeme teď dělat?

Oldřich: Co jsem já u vás musil dělati, to se stane též u mne. Protož, milý pane Matěji a vy kmo-tříčko, posadte se k tabuli a pojezte těch posvícenských koláčů, kterých nám moje manželka napekla.

Anka: Ale, pro pánička! já se stydím.

Matěj: I bodejť, jen si sedni a jez. (Anka si sedne s druhými.)

Oldřich: Nuže, berte, berte, je vám přáno. Nu, pane Matěji, jako doma.

Matěj: Tak se s pomocí Boží do toho dejme!

Božena: Pijte také, milý příteli.

Oldřich: Neostýchejte se; jako doma, pane Matěji! (Jedí.)

Matěj: Ale, kakraholte, pane Matěji, nyní, když jsme se tak dobře napapali, musíme ty jídla a trůnky trochu setřást. Když jste vy u mne tančil s mou ženou, dovolíte, abych i já s paní kmotrou si poskočil.

Oldřich: I s pánem Bohem! Hej, páni muzikanti, nalaďte si svoje nástroje, hleďte něco od podlahy zahrát, máte dobré propitné za to dostati! (Hudba hraje. Matěj tančí s Boženou, Oldřich s Ankou; k nim připojí se veškeré dvořanstvo. Když dotančili):

Matěj (pokloní se kněžně).

Oldřich (pokloní se Ance): Můj dík.

Anka (směje se): Vy jste moc veselý, ale jděte, já jsem všechna zpivonkovatěla.

Oldřich: Nuže, když jsme nyní to posvícení šťastně a vesele odbyli, je potřeba, abychom se také poznali.

Matěj: Hm, jaké pak poznávání! Vy jste pan Matěj z Prahy, a sám jste řekl, že jste myslivec — snad jste mne nepřelhal?

Oldřich: Milý Matěji! byl jsem sice považován za prostého myslivce, ale teď už tomu tak není: já jsem kníže vojvoda Oldřich, a ty budeš ode mne odměněn!

Matěj: Na mou milou pravdu, Anka, to jsme si dali! To je pan Oldřich, a já ho chtěl u nás být; aj, on nás sem zavolał, aby nás dal všechny pověsit. Není, Anka, pomoci: klekneme a budeme prosit, aby nám to odpustil, a nebude-li chtít, ať si tebe k tomu vezme, já vezmu nohy na ramena. (Oba kleknou.) Pane kníže, odpusťte! Nevěděl jsem, že jste tentoc kníže —

Oldřich: Vstaň, Matěji! Odměna na tebe čeká,
a proto mi řekni své příjmení!

Matěj: Matěj Černý.

Oldřich: Matěji Černý! nyní půjdeš do mé české
kanceláře a tam ti bude dáno písmo, že jsi hrabě Černín
nazvaný a nejkrásnější panství že sobě můžeš vybrati. —
Milý hrabě Černíne! ode dneška na tvé a tvoji man-
želky hraběnky Černínové přání bude posvácení v Praze
vždy na den sv. Václava. — Sem patříte, moji věrní!
Zde vám představuji hraběte Černína — ať jest zdráv!

Všichni: Ať žije kníže Oldřich, kněžna Božena
a hrabě Černín se svou manželkou!

Opona spadne.

Loupežníci na Chlumu.

Činohra v pěti jednáních.

OSOBY:

Rytíř Oldřich.
Otomar, jeho syn.
Konrád, hradní.
Bibiána, jeho dcera.
Rytíř Hartvík.
Leokadie, jeho dcera.
Ebrhard, sluha Hartvíkův

Lutold, panoš Oldřichův.
Kust, vůdce loupežníků.
Hron,
Rupert, } loupežníci.
Lust,
Boreš, }
Sedláci a selky.

Místo děje: Hrad Oldřichův a v okolí.

První jednání.

(Pokoj na hradě. Uprostřed stůl a na něm rozžatá svíce. Otomar čte z velké knihy, Bibiána, předouc, poslouchá jej)

I. výstup.

Otomar. Bibiána.

Otomar (čte): »Jak založil poustevník na Falkenav nejdříve Mariánské sídlo na Chlumu, sídlo maličké a prostoučké, ale dosti pohodlné pro ty, již tam svou pobož-

nost vykonávati chtějí. V celé krajině nazývají ho patriarchou Jakubem, po něvadž on sám na sobě nebeských důkazů proukazoval a tam modlitby své vykonával.« Bibiáno, posloucháš?

Bibiána: Kdybych mohla a kdyby vás to neunavilo, ráda bych vás celé dny poslouchala; odřekla bych se nápoje, též jídla a spaní, jen abych ten krásný příběh vyslechla.

Otomar: Býváš také u tohoto milostného obrazu?

Bibiána: Ó, velmi ráda k němu chodím, kdykoli jest mi možná; a když se tam s těžkým srdcem přiblížím a svou bolest milostnému obrazu stě-

žuji, zdá se mi, jakoby ona se s nebe ke mně

snesla, a já jakoby slyšela její hlas šeptající: »Nabud' srdce, mé dítě! Já jsem za tebe u synáčka svého orodovala, a tys milosti nalezla před obličejem jeho.« — Tu mi bývá tak lehko, a těžké břímě se svalí se srdce mého, i jest mi volno převelmi.

Otomar: Co to pravíš? Tebe že už trápí soužení a těžké břímě že tě obtěžuje? — Ó, řekni mi, co tě tak tuze bolí a souží, ať беру podílu na bolesti srdce tvého!

Bibiána: Jak? Vy byste chtěl moje trápení zvědět? — Ó, nikoli, panáčku! Vy byste byl první, jenž by to věděl, ale — nesmí to býti.

Otomar.

Bibiána.

Otomar: Ty bys chtěla přede mnou svých bolestí tajiti? Před tím, kterého všudy doprovázíš a který si tebe velice váží a chce si tě za manželku vzíti?

Bibiána: Bože, co jste to řekl? — Chraňte se tato slova budoucně vypověděti!

Otomar (chopí Bibiánu za ruku) Dříve tebe ze své ruky nepustím, dokavad nevyřkneš, že se mnou souhlasíš.

Bibiána: Víte a znáte pana otce, že jest na počet svých předků velice hrdý, a kruté by bylo jeho rozhodnutí, kdyby se měl o našem přátelství dozvědět. Běda pak nám! — Ovšem já abych byla vaší služkou a ne manželkou.

Otomar: Můj otec jest sice velmi hrdý na počet svých předků, ale při tom jest dobrý; pláč a prosba ho upokojí. — Proto tě nepustím, pokud to neřekneš.

Bibiána: Ano, Otomare! já s vámi souhlasím.

Otomar: Bože! nyní se snáší anděl a duch mé dobré matky nad námi.

Bibiána: Ale, Otomare, buďte opatrný! Kdyby nás měl někdo prozraditi, běda mně! Pak mě to strhne do trápení. (Odejde.)

Otomar: Jdi, dobrá a čistá duše! — Ovšem můj otec jest hrdý, ale též dobrý a sám to děvče má v otcovské přízni.

II. výstup.

Konrád. Otomar.

Konrád: Dobrý večer, Otomare! Kde pak se náš rytíř dnes tak dlouho zdržuje?

Konrád.

Otomar: Ve Falkenavi; hra v dámu nedá mu od-
tamtud.

Konrád: Poněvadž však nyní všeliká ošklivá luza
loupežnická na Chlumu vězí a každému neozbrojenému
smrtí tam hrozí, mám o něho starost.

Otomar: Včera byl prý zase krvavý šat nalezen.
— Ti tam zle hospodaří! Což abych mu šel naproti?

Konrád: Učiňte to, ale nejedte sám! Dejte si od
Kurta osědlati koně, a Kurt ať vás doprovází; neboť
jsou-li dva koně, nebojí se tak.

Otomar: Půjdu. (Odejde. Jest slyšeti troubení.)

Konrád: Jaké to troubení? — Snad přijíždí. (Trou-
bení se opakuje.)

Otomar (venku): Otče!

Konrád: Mně jest ulehčeno; on přichází.

III. výstup.

Oldřich. Otomar. Konrád.

Otomar: Otče! měl jsem starost.

Oldřich: Nech toho! — Což nevíš, že se umím
bránit?

Konrád: Zdař Bůh, pane rytíři! Vaše prodlévání
mě velmi rmoutilo.

Oldřich: Ty předpokládáš vždy to nejhorší a za-
pomínáš, že mám po boku meč a že znám s ním vlád-
nouti.

Konrád: Vím to, pane, ale znám také, že noc
není nikoho přítelem.

Oldřich: Přece někoho přítelem jest noc, totiž
šelem a zlých lidí.

Konrád: Máte pravou. — Nyní tropí ta ošklivá
luza loupežnická na Chlumu neplechy a proto tam hrozí
každému neozbrojenci smrt.

Oldřich.

Oldřich: Byl jsem tam a vykonal jsem svou pobožnost. — Však kde jest Bibiána? — Vždyť mi bývá to děvče vždy po ruce.

Konrád: Byla tu právě před chvílí. (Jde a volá.) Bibiáno — čepičku pro pána!

Oldřich: Snad jsi se s ní nehašteřil?

Konrád: Ani slova jsem jí neřekl. — To jest prozluklé děvče!

IV. výstup.

Bibiána. Předešlá.

Bibiána: Co ráčíte poroučeti, milostivý pane?

Oldřich: Kde jsi byla?

Bibiána: Chystala jsem vám večeři.

Oldřich: Tedy se zatoč a přines mi sem číši z toho dubového dřeva!

Bibiána: Má se státi v okamžení. (Odejde.)

Oldřich (se posadí): Starý Kašpar tě, Konráde, pozdravuje. Hned se po tobě ptal i po Bibiáně, a kdyby ho pakostnice netrápila, přišel by k zejtrejší slavnosti.

Konrád: Ten starý šelma ještě na mne pamatuje?

Oldřich: Hrál se mnou v dámu*) a rád by byl vyhrál.

Bibiána (se vrátí).

Oldřich: Jeho hra stála dobře; počkej, já ti to ukážu. — Dej sem dámu!

Konrád: Kam jste ji dal, pane rytíři?

Otomar: Já jsem ji také neviděl.

*) Prkno, na němž se hraje v šach nebo v dámu.

Bibiána (hledá všudy): Vždyť ji tu nemohu nikde naléztí.

Oldřich: K sedlu jsem ji připjal. (Přemšl.) Ach! už vím. — Když jsem vykonával na Chlumu svou pobožnost, vzal jsem ji s sebou a tam ještě leží. — Otomare! jdi a přines ji odtamtud; jest dobrými kameny vykládána a do rána by byla na věky ta tam.

Otomar: Teď v noci? — Vždyť víte, že jest tam nebezpečno.

Oldřich: Mně se zdá, že se ten chlapík bojí.

Otomar: Že mám srdce, byl jste přesvědčen.

Oldřich: Dokaž to a přines ji!

Konrád: Pošlete raději zbrojnoše, pane rytíři!

Oldřich: Co zbrojnoše! — Zbrojnoš jest člověk jako můj syn a má li zbrojnoš srdce, ať je ten chlapec také má!

Bibiána: Dovolte mně, milostivý pane! — Já vám ji přinesu.

Oldřich: Ty zůstaneš doma, a Otomar půjde.

Konrád: Pošlete, pane rytíři, zbrojnoše! — Víte, že tam vězí ošklivá luza, a mohlo by se státí neštěstí, jakého potom ani pláč ani nářek nenahradí.

Oldřich: Slova svého jsem nikdy neodvolal, také nyní neodvolám. Otomare, jdi pro dámu, a ty, Bibiáno, odebeř se do kuchyně! Já půjdu na lože. (Odejde s Konrádem.)

V. výstup.

Otomar. Bibiána.

Otomar: Tedy půjdu.

Bibiána (zadržel ho): Posečkejte, Otomare!

Otomar: Znáš otce mého —

Bibiána: Pošlu pro ni Lutolda.

Otomar: Což kdyby Lutold nešel?

Bibiána: Za to ručím, že půjde.

Otomar: Pošli ho ke mně, dříve než půjde.

Bibiána: Můžete na to spolehnouti, že ho k vám pošlu.

Otomar: Řekni, že se mu za to odměním!

Bibiána: Toť se rozumí, že mu to řeknu. — Jen jděte na odpočinek! Starost nemusíte míti žádnou.

Otomar: Spi dobře, spi sladce a necht se ti o mně něco pěkného zdá! (Odejde.)

Bibiána: Dobře, že odchází. — Nemám času nazbyt. — Hej, Lutolde, pojď sem,

Lutold.

VI. výstup.

Lutold. Bibiána.

Lutold: Co poručíte? — Vám každý rád slouží.

Bibiána: Slyš! Náš rytíř hrál ve Falkenavi v dámu a když se domů navracel, vykonával na Chlumu svou pobožnost a zapomněl tam svou krásnou dámu.

Lutold: Dámu? To jest škoda!

Bibiána: Jdi k panu Otomarovi a řekni, že jsi se odhodlal pro ni dojít, a já že tě posílám.

Lutold: Jak? Dnes v noci snad na Chlum? — Tam vězí zkáza, a já nemohu sloužiti.

Bibiána: Vždyť to jen řekneš a potom půjdeš spat; ráno ti já sama dámu dám, abys ji donesl panu Otomarovi.

Lutold: Řekněte mi, kdo pro ni půjde!

Bibiána: To jest má starost; ty číň, co ti poručím.

Lutold: Ať tomu rozumí kdokoliv, já tomu nerozumím. (Odejde.)

Bibiána: Nyní se odhodlám; měsíc krásně svítí a dává mi všechno rozeznati. (Klekne.) Ty matko dobrotivá, k tobě se utkám pod tvé perutě na ochranu; dej ať s obnovenou silou se vrátím! (Vstane) Ne! mně se nic nestane; neboť mne slíší důvěra k milostnému obrazu. (Jde k oknu.) Měsíc krásně šerší, proto vzhůru na Chlum, vzhůru! (Odchází.)

(Opona spadne.)

Druhé jednání.

(Hustý les; v něm stojí kaplička a před touto klekátko. — Noc Měsíc svítí, a vítr skučí.)

I. výstup.

Bibiána.

Ebrhard.

(Vystoupí celá udychtělá): Vítr, který proti mně fučel, bránil mým krokům velmi. (Klekne.) Ó, královno nebes! K tobě se utkám, dej mi síly, abych se zase šťastně navrátila! (Vstane a ohlíží se.) Kdybych se jen byla rytíře zeptala, kam tu dámu položil! — Není možná ji nalézt, měsíc svítí a přece ničeho ne nalézám. (Ozývají se kroky.) Bože! co to? — Slyš! — Kroky! — Loupežníci přicházejí; co budu dělati? — (Klekne.) K tobě volám, matko laskavá, ty račiž zachovati svou poníženou dívku a hled mne vzíti v zázračnou svoji ochranu! Vstoupím do kaple. (Odejde do kaple.)

II. výstup.

Hron, Lust, Rupert, Boreš (přivádějí)
Ebrharda (nesoucího vak).

Ebrhard: Kam mne vedete, dobří přátelé?

Lust: Hnedle uhlídáš — Dej sem vak! pomůžeme ti nésti. (Vezme Ebrhardovi vak z ruky.)

Rupert: Slyš! Tamhle máš kapličku; pomodlí se a smíř se s tímto světem a se vším, co máš na srdci, neboť ve dvou okamžicích není tě tu více.

Ebrhard (se tuze lekne a třese se): Probůh! co slyším? — Já že bych měl umřít? — Vy jste věru jak náleží veselí lidé. — Pojďme odtud a nežertujte se mnou!

Hron: Hleďme, ten člověk myslí, že s ním žertujeme. (Strčí Ebrhardem.) Tam máš kapličku; modli se a použij toho času ke spáse své duše.

Ebrhard: Proč bych měl umřít? — Což jsem padl mezi vrahy?

Rupert: A to, bláhovče, teprve teď znamenáš?

Ebrhard: Což jsem vám nečinil dobře a nepomohl na hradě k věcem, kterých jste si přáli?

Lust: Musili bychom lhát, kdybychom řekli, že ne.

Ebrhard: Jaká by to tedy byla pro mne odměna?

Lust: Smrt! — My tvé služby více nepotřebujeme, a proto musíš umřít. — A dělej! Máme více na práci než se s takovou vyzáblou kobyolkou mazlit.

Ebrhard: Dříve mi tedy nastává smrt, než se domohu od slečny odpuštění!

Lust: Nemáš-li jiných starostí, tedy se upokoj! Slečna půjde s tebou společně touže cestou, jako ty.

Hron.

Lust.

Ebrhard: Bože, tak jsem tu nevinnou slečnu též k smrti uvedl?

Lust: Modlit se máš, nikoliv vyptávat. (Strčí jím.) Tam máš kapličku a jdi!

Ebrhard: Nemá-li být jinak — (klekne). K tobě se utíkám — (Počne křičet.) Vrahové! Loupežníci! raubíři!

Loupežníci (se ho chopí).

Lust: Zadrž! nebo ti jazyk ze chřtánu vytrhnu!

(Odvádí s druhy Ebrharda.)

III. výstup.

Bibiána.

(Vyjde z kaple.) Bože! jakých ouzkostí jsem zakusila! — Dobře, že vítr okny fňkal, sice by mne bylo moje vzdychání vyradilo. — Kdybych jen tu dámu našla a používši tohoto vhodného okamžiku odtud utekla! (Hledá dámu; záhy se zase ozvou hlasy a kroky.) Bože na nebesích! vrahové se vrací, musím se opět skrýti. (Klekne. Rač zachovati svou poníženou dřívku! (Vstane a ukryje se v kapli.)

IV. výstup.

Hron, Lust, Rupert, Boreš.

Lust: Nu, Ruperte, budeme toho míti dost naloveno; ostatek ještě přijde s nevěstou. Ale dalo nám to dost práce, než jsme dospěli cíle, neboť Kust, který se za hraběte vydával, musil se velmi namahati, aby slečnu ošálil. Musil mu přispěti i Ebrhard, kterého jsme právě nyní odpravili. I napsal jí list, jakoby přicházel z Francie

od jejího otce hraběte, ve kterémžto listě jí oznamuje aby byla připravena při jeho navracení přijati manžela, který jest sice neduživý, ale dost bohatý. Ale slečna, aby tomu manželství ušla, uvrhla se do rukou svého nového známého Kusta a prchla s ním. Nyní sem přijde.

Hrop: Dobrá, počkám na ni tady v kapli. (Chce do kaple, Rupert jej zadrží)

Rupert: Počkej! to nemůže býti. Víš, že Kust poroučel, abychom napřed všechno připravili k hodům. Musíme si tedy pospíšet.

Hron: Nuže, také dobře, nechám toho až na podruhé. — Pojďme! (Odejde s ostatními.)

V. výstup.

Bibiána (vyjde z kaple).

Dobře, že ho zadržel! Jistě by mne byli našli. — Kdybych jen věděla, kde ta dáma leží. (Hledá.) O královno nebes! (Ozve se hluk a kroky lidské.) Slyš kroky, slyš hlasy! — Loupežníci se vracejí a budou snad chtít čekat. — Po třetí pod tvou ochranu se utkám, matko nebeská! (Odběhne do kaple.)

VI. výstup.

Kust, Leokadie.

Leokadie: Daleko-li bude ještě cesta naše, milý Hugone? — Vždyť tu není ani kněze ani hořící svíce, kterak máme sňatek slaviti?

Kust: K tomu všemu půjči nám tento krásný měsíc svého bledého světla.

Kust.

Leokadie: Nuže, pojd' ruku v ruce ... (Chce ho chopiti za ruku.)

Kust: Odstup, nešťastnice! V tvém dotknutí dřímá smrt.

Leokadie (užasne): Bože! — Co jsi to řekl? — Ale, nejsem-li já bláhová, že mám za pravdu něco, co jest opravdový žert?! — Není-li pravda, Hugone?

Kust: Odstup! Pravdu pravdoucí ti povídám. — Tam máš kapličku; tam se pomodli a použij toho času, kterého ti přejí, ke spáse své duše. —

Leokadie: Proč bych měla umřít? — Což ty nejsi hrabě Hugo z Felsenburku?

Kust: Nejsem hrabě ani rytíř; jsem hlava loupežnického spolku.

Leokadie: Tedy, ďáble, ty's mě z náručí anděla vytrhl a do vrahovy ruky a dýky strčil?

Kust: Dělej! Tvá hodina odbila. — Slož klenoty a šaty, sundej řetěz a pomodli se za spásu své duše!

Leokadie (klekne): Prosím tě, dej mi život a vezmi si všechno, co mám; jen se mě nech vrátiti do náruče otce mého.

Kust (strčí do ní): Vstaň a tamto polož klenoty a šaty!

Bibiána (v kapli vzdechne): Ach!

Kust: Co to? — Jakýsi nezvaný host snad. — (Jde ku kapli, z níž právě vyletí pták.) Aha! pták. Proti tomu svědku ničeho nemám. (Vrátí se.) Dělej, neboť již jest čas!

Leokadie.

Leokadie (svlíká skvosty): Tu máš. Ale tento šat, který mám na těle, mi nech; neboť mi jej můj dobrý otec daroval, když jsem mu v těžké nemoci sloužila a pravil, že to bude někdy mou smrtelnou rouškou. — Tenkrát se ovšem můj otec nenadál, jak záhy se jeho slova vyplní.

Kust: Jdi a pomodli se!

Leokadie: Tedy jdu. (Klekne před obrazem.) Tobě, královno nebes, poroučím srdce své, ty odešli duši mou synu svému a dej mi spásu věčnou! Nuže (ke Kustovi) dej mně smrt! (Vstane)

Kust: Pojď! Tamto uvrhnu tě mezi ostatní ubité. (Odvede dívku.)

VII. výstup.

Bibiána.

Ó! jakých smrtelných úzkostí jsem s ní zároveň vytrpěla! Dobře, že vítr okny řínal, a že ten pták vyletěl; neboť jinak by mne byl našel. (Zoří dámu) Ó! tu jest dáma. Co jsem se jí nahledala! Musila jsem zrovna oslepnouti, že jsem jí nespatriła. — Stala jsem se tak svědkem ukrutností a teď se zmocním i této loupeže, jež musí býti zrádcem všech ohavností. (Sebere klenoty a klekne.) Tobě, královno nebes, se odevzdávám, ty mne doprovázej a naplň strachem srdce loupežníkovy. — Vzhůru, na cestu! (Vstane a odběhne.)

VIII. výstup.

Kust.

Málem by byla srdce mé obměkčila a to by bylo ponejprv, co bych něco takového učinil. (Kouká po klenotech.) Co to? Kde je vak? Kde klenoty? Kde řetěz? — Co se to stalo? — Oslepl jsem, či trefil šelma na šelmu? (Pohlíží průsmykem.) Aha! tamhle někdo běží a

nese vak. — Počkej, ty mi ho musíš tisícerymi mukami zaplatiti. (Vytáhne dýku.) Nuže, za mím! Musím ho dohoniti a on musí zahynouti. (Odběhne.)

(Opona spadne.)

Třetí jednání.

(Pokoj na hradě — Noc)

I. výstup.

Otomar. Konrád (později).

Otomar: Nemohu spáti, pokud se Lutold nena-
vrátí. — Už by tu mohl býti.

Konrád (se svíčkou): Na mou věru jsem mysli, že
tu straší.

Otomar: Nemohu usnout, pokud zde Lutold nebude.

Konrád: Ano tak! Což jest tam slepičí krok? —
Ta příkrá skála brání rychlé jízdě. — Ale přece by zde
už mohl býti; já bych se sám byl dávno odebral na
lože, kdybych se ho nechtěl také dočkati.

Otomar: Spí už vaše dcera?

Konrád: Jakoby ji do vody hodil. Toť víte: ta-
kové mladice by člověka rády ještě o několik hodin
oklamaly, aby jen dále spáti mohly. (Slyšet zatroubení.)
Co to? — Troubení? — Snad už přichází (Troubení se
opakuje.) Na mou milou! ještě to probudí starého rytíře,
a on přijde sem. Proto vám radím, abyste se raději od-
stranil.

Otomar: Jakmile Lutold přijde, hned ho ke mně
pošlete! (Odejde.)

Konrád: A já se podívám, kdo to přichází.
(Odejde.)

II. výstup.

Oldřich. Později **Konrád** a **Hartvík**.

Oldřich: Ta ztráta mi nejde z hlavy, že ani usnouti nemohu. — Ale, starče, jen se přiznej, že je to sta rošť o tvého syna. Zdali jsi nemohl raději zbrojnoše poslati?

Konrád vystoupí): Pane rytíři! tu vám hluboká noc přivedla hosta.

Oldřich: A sice milého. — Nejste vy rytíř **Hartvík**?

Hartvík: Ten jsem, milý příteli!

Oldřich: Co vás sem přivedlo, můj milý příteli, rytíři **Hartvíku**?

Hartvík: Toť ta nejtrpčí cesta, kterou k vám konám.

Konrád: Co se vám stalo, vzácný pane?

Hartvík: Poslyšte! Odebral jsem se před dvěma měsíci do Francka a poručil jsem hradnímu, aby v mé nepřítomnosti hostům náležitě posloužil. Cizí rytíř vkradl se pak do mého hradu, hradní ho vyčastoval a za odměnu odvedl mi on moji dceru.

Oldřich: To jest bezbožnost. — Nevíte, kam by byl s ní prchl?

Hartvík: Až do temnosti jsem ho stopoval.

Oldřich: Hned za ranní doby poručím svým panošům, aby se ozbrojili, a pomohu vám vaši dceru hledati.

Hartvík: Bůh vám to odmění, dobrý příteli! Já půjdu v okamžení po ní opět pátrat.

Oldřich: Nikoliv! Napřed musíte jídlem a spaním nových sil nabýti a proto počkejte zde! Zejtra vám pomohu. (Odejde s **Hartvíkem** a **Konrádem**.)

III. výstup.

Lutold. Později **Otomar** a pak **Konrád**.

Lutold: To jsem ospalý. — Panská služba — těžká služba: stále jen býti na nohou a pozdě chodit

na lůžko. Již jsem spal, ale zase jsem se probudil; zdálo se mi, že k nám do bradu vtrhlo jakési vojsko, a hláskník troubil jako posedlý. Tak! tuhle si sednu a vyčkám, co to bude, a kdo sem přijde. — Pořád — jsem — roz — tr — ži — — tý. (Usne.)

Otomar: Jaký to asi cizinec, jenž sem právě přicestoval? — Ha! kdyby raději Lutold přišel. (Zočí spícího.) Tu jest, a to jest dobře. Nyní však nevím, mám-li ho zbuditi, nebo jeho krásné spaní mu nepokaziti. — Nechám ho raději, bezpochyby bude míti dámu kastelán.

Konrád (vystoupí): Toť jsem si pomyslí, že jste tu.

Otomar: Dobře, že jdete, kasteláne! Dejte mi dámu, ať mohu jítí spat.

Konrád: Dámu? — Až ji dostanu, totiž až se Lutold vrátí.

Otomar: Vždyť jest už zde. — Hleďte! tu sedí a spí.

Konrád: Na mou milou! — Vstaň, Lutolde!

Lutold (vystoupí): Co to? he he! Co to je?

Konrád: Pomalu! — Dej sem dámu a táhni na kutě!

Lutold: Já dát vám dámu? — Vždyť o žádné nevím.

Otomar: Ale ty's mně oznámil, abych byl bez starosti, že jdeš.

Lutold: Ovšem že jsem šel — na lůžko.

Konrád: Spaní z něho mluví.

Otomar: Probůh! nezbav mě rozumu a dej sem dámu!

Lutold: Až ji sám dostanu.

Konrád: Troupe! chceš ji dostat a nebyl's z hradu.

Lutold: Vaše dcera mně ji dá.

Konrád: Má dcera Bibiána?

Lutold: Ona mi to slíbila.

Konrád: Už vidím, že se snad sama odhodlala pro tu dámu jít. — Bože, nedej nám neštěstí! (Odejde.)

Otomar: Ty ukrutníku! ty's mne obelhal, a to ti neodpustím.

Konrád (se vrátí): Malá dvířka jsou otevřena. — Bože! po ní jest veta. — Ó nešťastná dáma! — Ó má dcera! — Ó nešťastná holka!

IV. výstup.

Oldřich. Předešlí.

Oldřich: Co krákoráte? — Co se stalo?

Konrád: Ó nešťastná dáma! — Ó má dcera!

Oldřich: Co tvá dcera? — Proč jest nešťastná dáma?

Konrád: Ona se odhodlala pro ni na Chlum.

Oldřich: Co? Vždyť jsem poslal Otomara. — A co to vidím? Otomar jest zde. — Jak tomu mám rozuměti?

Otomar: Otče! jsem nevinen. Ona mě sama omámila, povídala, že tam pošle Lutolda, a zatím šla sama.

Oldřich: Hned jděte, probuďte všechny panoše a rychle nahoru na Chlum!

V. výstup.

Bibiána. Předešlí.

Bibiána (přikvapí s dámou a uvrhne se na kolena). Bože! přece mne neuchvátil. Za sebou jsem slyšela jeho ostruhy, uchopil mě za oděv a mrštil mnou o zem; v tom trouba zavzněla, a mne se podařilo prchnouti. Pak jsem ho zase slyšela za sebou; hlásků podruhé zatroubil, a já jsem vklouzla šťastně do hradu. Mocná matko! díky tobě, že's mě ochránila, budiž jméno tvé velebeno! (Omdlévá)

(Opona spadne.)

Čtvrté jednání.

(Týž pokoj.)

I. výstup.

Oldřich, Otomar a Konrád (sedí u stolu.)

Oldřich: Zajisté můžeš se těšiti, starče, ze své dcery, že vykonala tak znamenitý skutek.

Otomar: Aby tak byl Hartvík o své dceři věděl, ten ubohý!

Oldřich: Mohli jsme snad vědět o neštěstí dcery jeho? — Já jsem se teď na tom ustanovil: kdyby se při naší slavnosti některý z těch vrahů vynajít dal, abychom ho chytili a tak dlouho mučili, až ty ostatní vyzradí.

II. výstup.

Bibiána. Předešlí.

Oldřich: Pojď sem, milé děvče! — Má dcero, pojď k otci!

Bibiána: Kdybyste mým otcem byl.

Oldřich: Arci že jsem. — Co nám dobrého neseš?

Bibiána: Váš úmysl se mi nelíbí, že míníte, vyskytne-li se tu některý z těch vrahů, že ho chytíte a zmučíte. To se mi pranic nelíbí.

Konrád: Ale děvče! snad nebudeš starého rytíře kárat?

Oldřich: Nech ji! Ona bývá často moudřejší než my oba. — Tedy mi, děvče, něco ponavrhni, když jsi můj úmysl zavrhla!

Bibiána: Slyšte! Moji vnitřní citové mně praví, že já se stanu nástrojem k vykořenění těchto vrahů. Povídají mně, abych se oblekla do těch cizích šatů a

šla v nich do společnosti; naskytne-li se tam některý z těch loupežníků, omámí ho krása jejich, on mne bude chtít uvésti někam v ústraní, a já se mu dám přemluvíti. Vy půjdete za mnou, budete poslouchati, až dám znamení zvonečkem, a pak ho lapíte. To bude překvapení.

Otomar: Otče, toho nedělejte! Jediné omeškání může ji připraviti o živobytí.

Oldřich: Nejde to, dcero milá!

Bibiána: Ne! moji citové praví, že se mi nic nestane, a padnu-li, padnu pro vlast i stanu se její dobrotelkyní.

Oldřich: Tedy jdi, přistroj se a učíš podle svého!

Bibiána: Bůh vás opatruj! (Odejde.)

Oldřich (k Otomarovi): Ty pojď se mnou. — Musíme hosty přivítati. (Odejde se synem.)

Konrád: Já nevím, jaké srdce to děvče má. Sama sobě hrob kopá a svého otce s sebou strhne.

III. výstup.

Lutold. Konrád.

Lutold: Jsou zde dva rytíři s jedním zbrojnošem; jeden z nich prý je jakýsi hrabě. — Chtějí msti pro sebe pokoj.

Konrád: Pokoje jsou plny; ať jdou zatím sem!

Lutold: Dobře! (Odejde.)

Konrád: Dej nebe, aby z těchto dvou některý byl z oněch lotrů! (Odejde.)

IV. výstup.

Kust. Lust. Rupert.

Kust: Pojďme! Zde nalezneme hodného pána, který jest prý velmi nábožný.

Lust: Pane hrabě! Kdož může nad vás nábožnějším a dobročinnějším býti? Zda-li jste vy nevystavěl klášter, do kterého každý chudý se dostane a ve kterém nic více nepotřebuje?

Rupert: Pane rytíři! nebude vám mé služby potřeba?

Kust: Nikoliv! — Dej si dobrý pozor na koně a nech sobě dobré víno od pana hraběte chutnati!

Rupert: Má se státi. (Odejde.)

Kust: My také půjdeme; neboť slyším hudbu a dychtění mé jest po společnosti. (Odejde s Lustem.)

V. výstup.

Konrád Později Lutold a Rupert.

Konrád: Ten celý hrabě jest vtělený anděl. — Půjdu, abych mu mohl ve všem posloužit. (Odejde.)

Lutold (vystoupí s Rupertem): Pojď sem! Zde se napijeme po chuti; číši nesu s sebou. — Pij, jak ti chutná, bratříčku!

Rupert! Poslouchej, kam pak jde tamhle ta cesta?

Lutold: Ta jde do Královic; poněvadž však nyní na Chlumu vězí ošklivá loupežnická luza, nejezdí a nechodí se po ní mnoho.

Rupert: Kam jdou tyto dvěře?

Lutold: Do ložnice rytířovy.

Rupert: To je snad pokoj, do kterého rytíř poklady skrývá?

Lutold: Ty blázinku! to je pokoj pro spaní.

Rupert: Ale prosím tě, jakou pak to bláhovinu ten váš rytíř dělá, že vás ve zbrani chová?

Lutold: Ty, neopovaž se více, abys taková slova z úst vypustil, nebo ti tuto číši vtisknu do obličeje.

Rupert: Já jsem to tak nemyslí. — Tedy pojďme a podíváme se na koně. (Odejde s Lutoldem.)

VI. výstup.

Oldřich. Otomar. Později Kust
a Bibiána.

Oldřich: Pojď sem, synu, zde
musíš počkati, abys vše mohl vyslech-
nouti. Nech si otevříno. (Odejdou)

Kust: Ó krásná slečno! dala
jste mi povolení, abych za vámi
sem šel.

Bibiána: Ano, dobrý rytíři!
Učinila jsem to proto, abych vám
oznámila, že si vás chci vzít za
manžela, ale bohužel, že se mé přání
vyplniti nemůže.

Kust: Jak že, krásná slečno?

— Vy byste mne chtěla za manžela? — Zde před
vašima nohama (klekne) se skláním, ó slyšte vyjádření
poníženého otroka, který vám slibuje stálou oddanost.

Bibiána: Vstaňte, ať vás nikdo nepřekvapí!

Kust: Nevstanu dříve, pokud mi neřeknete, že jste
mi nakloněna. Nechci vás pro klenoty, nýbrž z pouhého
přátelství a oddanosti.

Bibiána: To by mně bylo líto, kdybych neměla
býti lepší než ty klenoty. Já vás miluju, nuže slibte mi,
že mě dříve za manželku považovati nechcete, pokud
s vámi řádně zasnoubena nebudu.

Kust: Přisahám vám, že vás dříve za manželku
považovati nebudu, pokud s vámi zasnouben nebudu.

Bibiána: A nyní jděte zatím a nechte mne samotnu.

Kust: Půjdu, ale nedejte mi dlouho po vás tou-
žiti! (Odejde)

Bibiána: Jdi, ďáble! Ty jsi myslil více na klenoty
než na mne. — Otomare, pojď sem!

Rupert.

VII. výstup.**Otomar. Bibiána.**

Otomar: Drahá Bibiáno! kéž bych byl mohl toho ďábla hned uškrtni.

Bibiána: Hle, co všechno jsem neučinila! Padnu-li, bude to pro vlast a pro tebe. Kdybys měl falešným se státi, nebudu já proto mstivá, ale uteku se k obrazu marianskému a budu chotí nebeskou. (Odejde.)

Otomar: Ó! nežli s tebou se rozloučiti, raději ať duše má z těla uprchne.

VIII. výstup.**Oldřich. Otomar.**

Oldřich: Milý synu! musíme poslati posly do Královic, do Falkenavi a do Slavkovic, aby nám ku pomoci přispěli. Dejž nebe pomoc a vítězství! (Odchází s Otomarem)

(Opona spadne.)

Páté jednání.

(Les s kaplí jako v druhém jednání.)

I. výstup.**Hron, Rupert, Lust a Boreš** (sedíce hrají v kostky).

Hron: Ty mne šidíš, co je to? — Dej sem! — To není jen tak; sám sobě bereš vždy víc.

Rupert: No poslechni! Tuhle máš tři, já také tři, a tuto jsou ještě tři; třikrát tři jest šest. Tu máš tedy tři a jsme si s těmi stříbrňáky v stejnosti.

Hron: Dej si z nich jeden vtisknout do obličeje!

Lust: Kamarádi! Kust vám vzkazuje, abyste vše připravili, že prý vám přivede chutnou pečínku. — Pojdte se mnou! (Odejde s ostatními.)

II. výstup.

Kust. Bibiána.

Kust: Pojdte, milá slečno!

Bibiána: Daleko-li bude cesta vaše a moje?

Kust: Moje cesta bude bezpochyby taková jako vaše. Ale, drahá slečno! kde jste tyto šaty vzala?

Bibiána: Od otce jsem je dostala, když jsem mu v těžké nemoci sloužila. Proč se na to ptáte, rytíři?

Kust: Ukradla jsi je, rozumíš? Sundej řetěz, sundej šaty a klenoty! — Kde jest též onen klenot, o kterém jsi pravila, že jest ještě krásnější než tyto?

Bibiána: Jak jsi ty vyplnil slovo, tak i já je vyplním. (Stranou) Což posud žádné znamení?

Kust: Povídám ti: Co to mluvíš?

Bibiána: Já volám k svému Bohu.

Kust: Ty volej k svému, já volám též k svému, ale čertu. (V tom padne kámen na střechu kaple.) Co to? Bezpochyby padla nějaká větev na kapli. — To ti, ještěrko, nic nepomůže, jen sem s tím klenotem!

Bibiána: Tu máš tedy! (Hodí zvonek na zem)

Kust: To jest znamení — ty musíš zahynouti, ještěrko!

III. výstup.

Oldřich, Otomar, Konrád, sedláci a selky (vyhrou se se všech stran a chopí se Kusta.)

Bibiána.

Kust: U sta hromů! co je to?

Boreš.

Oldřich: Ani slova, sice ti dám jazyk vytrhnouti.
— Odveďte ho na můj hrad, tam bude potrestán.

Sedláci (odvedou Kusta.)

Konrád: Pane rytíři! tamto jsme našli všelijaké věci a těla lidská. Též Leokadii jsme našli a po bílém šatě jsme ji poznali.

Oldřich: Vyneste ji také na můj hrad! Slušný průvod tam se jí udělá. — Co však s těmi věcmi činiti budeme?

Bibiána: Dejte ve vůkolí rozhlásiti, aby se každý přihlásil k tomu, co mu patří; z toho, co zbude, vystavte postačitelý chrám na poděkování Bohu!

Otomar: Otče! co se stane se mnou a s Bibiánou?

Oldřich: Ona si svatých práv na tebe zasloužila; budiž tedy tyou!

Otomar }
Bibiána } : Díky vám, otče!

Bibiána (klekne, ostatní učiní po ní): Děkuju tobě, ó milostivý Bože, že mé prosby vyslyšeny byly. Budiž odevšech nábožných křesťanů ctěn a pochválen a přijmi nás na milost, abychom tebe velebiti mohli na vždycky!

Všichni (se kloní).

Opona spadne.

Boleri z Cecilie.

Činohra ve třech jednáních.

OSOBY:

Hrabě Maximilián z Vojtova.
Slečna Anežka, sestra jeho.
Boleri z Cecilie, vůdce loupežníků
Trifoní, }
Menda, } Boleriovi soudruhové
Kuzamír }

Jírka, samotáf.
Markyta, jeho žena.
Žid Fajšl.
Sloužilci hraběcí
Kanonyři.

Místo děje: Samota a hrad hraběte Maximiliána.

První jednání.

(Světnice v chalupě Jirkově na samotě.)

I. výstup.

Markyta (sedí při kahaníku a hejčká na rukou dítě.)

Jaká to venku tmavá noc! Aj, měsíc nešeří, a tma jest tam jako v limbu. — Kdož ví, kde provádí můj muž onoho cizince! Bože, dej, aby to nebyl nějaký klam! — Ten člověk, jak se mi zdá, nic dobrého neznamená; neboť pohled jeho prozrazuje zuřivost. Ó, kéž by se mému Jirkovi nic nepříhodilo! — Co člověk,

Markyta.

pane Bože, na té samotě všeho zkusí! Vždy v samém strachu vězí, aby se mu nic zlého nestalo. Leč co by se nám mohlo státí? — Bohatství zde žádného není, a my sotva že tak to skrovné živobyť protloukáme. (Klepání na dvéře.) Aha! Nyní přichází můj muž, a já jsem ráda velmi. (Otevře dvéře.)

II. výstup.

Fajšl (s rancem na zádech). Markyta.

Fajšl: Dhej Phánbůh dobrý dhen!

Markyta: Dobrý, milý Fajšle! Odkud tak pozdě přicházíš?

Fajšl: Phaní Markyto! Byl bych nepřišel, ale chtěl jsem ještě dho Vojthova do noc, a thu mě noc přephadla. Sešel jsem s pěšiny a víc než dhobré čvrt hodiny jsem bloudil pho lese. Nemhůžu sem, nemhůžu tham, celý jsem photem mokrý a rancem utahaný, že se sotva hýbu a proto vás bhudu prosit za odphuštění, že u vás dočkám do rána. — Vždyť víte, že se sem zabral jakýsi thaškář, který má asi třicet mužů po lese rozesláno; thi mordujou a lidi obšrají, a protho se bhojím sám jít. Obzvláště na žida si khaždý rád v lese počíhá, poněvadž si myslí: Then má ranec, bhude mít také pheníze. — Mě znáte, phaní Markyto, že jsem bhýval u vašeho phana otce a že jsem vždy skrovně živ byl.

Markyta: Co to pravíš, Fajšle? — Že tu jest nějaký raubířský spolek v lesích?

Fajšl: Aj vaj, phán Bůh s námi! Což jste to ne-slyšela, phaní Markyto? Už před týdnem byla řeč, že tham, jak se říká u kříže, asi phatnáct mordýřů bylo viděti u ohně. Myslivci, kteří je viděli, dhali se tiše na

outěk a nechali raubíře raubíři bhýt. Kde phak máte Jírška? — Což spí? — Vždyť je teprv dheset hodin. Či není dheset?

Markyta: Deset už jest pryč. — Můj Jirka šel — buď Pánbůh s námi! — šel s nějakým člověkem podivínem k červenému kříži, a člověk ten mu přislíbil hojnou odměnu. Mám přenáramný strach, aby ho tam neobrali taškářové. — Co ty tomu říkáš, Fajšle?

Fajšl: Milá phaní Markyto! je to, phán Bůh ví, kříž s těmi thaškáři. Ale co platno! Řečí mu nepohmůžeme, a protho si radš drobátko lehnu. Ranec dhám za stůl a sám se pholožím na něj. Vy bhudete beztoho čekat, až phan Jírík přijde.

Markyta: Proším tě, Fajšle, nechod' spat! Mně jest tak, jakoby ten vrah na mne sahal.

Fajšl (leže): Mi — lá pha — ní Ma — ar — ky — to! (Usne.)

Markyta: Ach! chudák už spí. Inu ovšem; po celý den se s tím rancem dost' natahá a pak jest umdlen velmi. Ó! kdyby už můj Jirka doma byl, ráda bych se také dala na odpočinutí. (Klepání.) Nu, teď snad už jde, a já mu musím otevřít. (Otevře.)

Fajšl

III. výstup.

Jirka. Předešlí.

Jirka: To's měla, Markyto, starost, víd' — Však jsem, na mou milou, dost' dlouho nepřicházel.

Markyta. Toť si můžeš pomyslit, zvlášť když jsem od Fajšla slyšela, že se v našich lesích usadili vrahové.

Jirka: Kdož ti to povídal?

Markyta: Žid Fajšl.

Jirka: A kdy ti to řikal?

Markyta: Dřív než usnul.

Jirka (divoce): Že dřív, než usnul?
Ty's tedy u něho byla.

Markyta: Já jsem nebyla u něho,
ale on u nás nocuje. Tamhle za stolem
leží na ranci.

Jirka: Ty jsi ho sem pustila? —
Což jsem ti neřikal, Markyto, že sem
nemáš nikoho pouštět, když já doma
nejsem?

Markyta: Jen se nezlob! Někdo
tloukl na dvěře, a poněvadž jsem myslila,
že jsi to ty, otevřela jsem. Zatím to byl
Fajšl, a já jsem ho přece nemohla nechat
venku dřepět; neboť se bojí ukrutných
vrahů, kteří se zde zdržují, jak jsem to na něm vyzvě-
děla, a sice mají své sídlo nejvíce u červeného kříže.

Jirka: Tam jsem toho muže také dovedl. Dal
mi za odměnu a pravil, abych si domů pospíšil, že prý
mu máš spěšně něco uvařit. Podívá prý se po zvěři a
potom sem přijde a za práci ti dobře zaplatí. Tak prý
mi něco poví, ale nemám tu světnici, jak řekl, pro ni-
koho jiného nechat, by se mi mohl svěřit. A hle! teď
tu máme žida.

Markyta: Fajšl jest hodný a nic nevyzradí. Býval
též u mého otce a ledacos se před ním mluvívalo.

Jirka: Milá ženo! Mně se to s tím cizincem jaksi
nelíbí; neboť se mě po cestě na všelijaké věci vyptával,
jak jest, na příklad, náš hrabě bohatý a kdo zde má
hodné zásoby peněz a podobně. Proto se také toho člo-
věka bojím, poněvadž mu nekouká nic dobrého z očí.
Má u sebe též rozličné zbraně. Až sem přijde a Fajšla

Jirka.

zde uhlídá, bude třeba veta po živobytí ubohého židáka. Musíme ho zbudit a výstrahu mu dát.

Markyta: Dobře, Jirko, uděláš, když židovi výstrahu dáš.

Jirka: S radostí mu zachráním živobytí. (Klepání na dvéře.) Na mou kuši, naposled jest už zde, a my jsme posud Fajšla nezbudili. Sfoukni brzy kahánek nebo na něj poklop hrnek, aby nebylo světlo u okna vidět. (Třese židem.) Vstaň, Fajšle, vstaň!

Fajšl: Phán Bůh s námi! Vaj mir! Mir kreist eine Rauber! Vaj vaj!

Jirka: Nekřič, Fajšle! Venku stojí jakýsi člověk, kterého dobře neznám, a proto se někam schovej, aby tě neobral!

Fajšl (všecek pomatený, popadne ranec a schová se za kamna)

Jirka: Tam nebuď, žide! za kamny by tě mohl snadno nalézt, ale vlož raději svůj ranec do postele, sám si vlez pod peřiny a buď hezky zticha!

Fajšl (tak učiní, a Jirka nahází na něj peřin. Klepání se zatím opětuje).

Jirka: Markyto, běž otevřít!

Markyta (odstrčí závora).

IV. výstup.

Boleri. Předešlí.

Boleri (vystoupiv, opatrně se na všechny strany rozhlíží. Za pasem má dvě "hambitky.") Dobrý večer, muži!

Jirka: Dobrý večer, milý pane! Toť jste se brzy vrátil.

Boleri: Vše jsem dobře prohlédl a vracím se k tobě, bych si po lopotě odpočinul a oddechl.

Boleri.

Jirka: Měl jste mnoho na práci?

Boleri: Radostná to byla práce, a dávno se mi už nepříhodilo, abych sobě ulasil žízeň svou. Dostala se mi pod ruce srnčička, kterou jsem na onen svět odeslal.

Jirka: Pane! já vám nerozumím. Což jste srnu chytil a zase ji pustil?

Boleri: Milý muži! ty jsi schopen věci té porozumět, a proto ti vysvětlím i oznámím tobě stav svůj. Slyš! Já jsem vůdce loupežníků, Boleri z Cecilie nazván. Ze závesti jsem bratra svého usmrtil, poněvadž jsme se měli rozdělit o statky. On si přiosoboval mnohem větší částku, a proto došlo to na takovou zlou vůli, že z toho posla smrt. Já jsem ho ovšem schválně nezavraždil, nýbrž stalo se to v zlosti přeukrutné. Právo se mne chopilo a vsadilo mne do vězení, z kterého jsem uprchl. Od té doby musím samotu vyhledávat i loupežnického řemesla sobě hledět. Před chvílí jsem zavraždil sličnou dívku, která měla tento prsten na ruce. (Ukazuje prsten s jménem vyrytým.) Při tom jsem ulovil koně a krásný kočár. Zejtra potáhnu se vším svým lidem do zámku, který jest zde za lesem, a tam všechno vykradu. Až tam přijedu, budu jako každý jiný hrabě vyčastován. (Vytáhne dyku.) Tuto hleďte! Buďte bude jazyk váš mlčenlivý, a vy zůstanete na živě, aneb když mne budete chtít prozraditi, této ocele a těch bambitek musíte zakusiti. Po každém útoku sobě u vás odpočinu a hojnou odměnu vám zaplatím za vaši mlčenlivost. Avšak přísahám, vyřknete-li jen slovo, že bude veta po vašem životě. Všudy zastihne vás ruka má. — Nikoho zde na noc nenechávejte, abych bez starosti sobě mohl odpočinouti. — Teď se půjdu ještě drobet do lesa podívat. — Mějte se zatím dobře! (Odejde.)

V. výstup.

Předešlí bez Boleriho.

Jirka: Milá ženo! K čemu jsme se to zavázali? — To nesmíme trpěti, abychom na své staré oudy sobě uvalili takovou odpovědnost, že jsme záštitou vrahů. — Musíme to povědětí velebnému pánu, a on bude vědět, kterak to udělat.

Fajšl (leze z postele.)

Markyta: Když nás však ten mordýř zapřisáhl.

Fajšl: Milý phane Jirko a milá phaní Markyto!

Jirka (sebou trhne): Toť jsem se tě užasl, Fajšle! Jáť jsem zapomněl, že jsi v posteli.

Fajšl: Jsem všecek mokrý od photu a strachu, aby vás nezabil. — Vy pravíte, že musíte říci phanu faráři a proto mě phoslechněte! Phoněvadž nesmí nikdo jíti přes les než vy a phaní Markyta, vezte zejtra obilí do mlýna a strčte mě do phýtle! Já phak vylezu, phůjdu k phanu hraběti a oznámím mu příchod vrahů. On se nám za to odmění, není-li pravda, phane Jirko a phaní Markyto?

Jirka: Markyto, přines tedy pytel, a Fajšla strčíme do něho.

Fajšl: Aj vaj, thak to phůjde. (Vleze do pytle;

Jirka s Markytou ho odnášejí.)

(Opona spadne.)

Druhé jednání.

(Pokož na zámku hraběte Maximiliána. Uprostřed stůl, kamž sloužící přinášejí jídla. Bije jedenáctá hodina.)

I. výstup.

Několik sloužících.

1. Služebník: To už jedenáctá hodina, a kdykoliv na tuto noční hodinu vzpomenu, běhá mi po zá-

Služebník.

dech mráz, jako bych měl zimnici. Zdálo se mi totiž, že byl náš zámek od lupičů překvapen, a když už bylo nejhůř, Boží pomoc odněkud seslaná nás vytrhla, a my jsme se všichni viděli, jak se po provazech dolů z oken spouštíme.

2. Služebník: Ne, na to, holečku, ani nevzpomínej!

3. Služebník: Milostivý hrabě jest zde a co nejdřív vstoupí.

4. Služebník: Alou, pospěšme si!

5. Služebník (vstoupí): Jakýsi žid chce s naším pánem mluvit.

II. výstup.

Maximilián. Předešlý.

Služebník: Žid žádá si, milostivý pane hrabě, s vaší excellencí mluvit.

Maximilián: Ať vstoupí!

Služebník: Má se státi. (Odejde.)

Maximilián: V tuto dobu mohla by zde býti, jestliže jí nezadrželi aneb nepotkalo-li ji nějaké neštěstí.

III. výstup.

Fajšl. Předešlý.

Fajšl: V hluboké pokoře přicházím k vaší hraběcí milosti.

Maximilián: Co mi dobrého přinášíš?

Fajšl: Milostivý pane hrabě! Málo dobrého nesu, ale phosud se

Maximilián.

může všechno k dobrému obrátiti. Račte se phosadit a vyslechnout zprávu, kterou oznámím já. Jsem žid Fajšl a přišel jsem včera na samotu do chalupy poctivého Jirky. Když jsem tam přenocoval, přišel k phanu Jirkovi též vůdce loupežníků, a já jsem se skryl do phostele. Ten loupežník vypravoval své příhody, a já jsem poslouchal. Privil, že zabil překrásnou slečnu, aby obdržel a sobě zaopatřil kočár a koně, a dnes chce sem přijet jako hrabě a chce všechno všudy vydrancovat, aj vaj! Když ještě phana Jirku a phaní Markytu zapřisáhl, odešel. Račte se thedy, hraběcí milosti zaopatřit zbraní a lidem, ju!

Maximilián: A kterak jsi se dostal sem lesem?

Fajšl: V phytli jsem se vezl jako obilí, milostivý hrabě!

IV. výstup.

Sloužící. Předešli.

Sloužící: Smutná novina, pane hrabě! Náš vozka přijel domů na předních koních, u kterých má prostraňky přeseknuté. Privil, že ho vrahové a mordýři stíhali, a slečna s kočárem je pryč a na dobro ztracena.

Fajšl: Aj vaj, thu to máme! Theď phoběhnu do města pro vojáky, aby tho ti vrahové nezpozorovali a phak je přephadneme.

Maximilián: Ó ty poctivý židáku! Ty i ten samotář dostanete hojnou odměnu. — Ach, má sestra! má dobrá, hodná sestra Anežka!

Sloužící.

V. výstup.

Jiný sloužící. Předešlí. Později Markyta.

Sloužící: Milosti hraběcí! Jest zde jakási žena a žádá za slyšení.

Maximilián: Ať vstoupí!

Sluha: V okamžení má se státi. (Odejde.)

Maximilián: Ach, kde jsi, dobrá sestro má?!

Markyta (vystoupí): Milosti! nesu vám pozdravení od vaší sestry, kterou našel můj muž poraněnou ležeti v houšti. Přivezl ji domů, a ona povídala, že jest posekána od vrahů. (Spatí Fajšla.) Aj, zde stojí Fajšl. Hleď, Fajšle! to jest ona slečna, o které ten bandita vypravoval, že ji zavraždil.

Maximilián: Dobře, milá přítelkyně! Hned pro slečnu Anežku, mou sestru, pojedeme.

Fajšl: Aj vaj, nikoliv phane hrabě! Mohlo by se to phokaziti a prozraditi dříve, než ty vrahy překvapíme. Já teď půjdu pro vojsko. — Ophatruj vás thu phán Bůh! (Odejde).

Maximilián: Jdi tedy, poctivý žide, i ty, dobrá matko, domů se vrať! Oznam sestře mé, že jest nastrojena pašť na jejího útočníka, a až toho ptáčka dostaneme, že pro ni pojedeme.

Markyta: Bude jí to oznámeno, milostivý pane hrabě náš!

VI. výstup.

Jiný sluha. Předešlí bez Fajšla.

Sluha: Vaše excelenci! Jakýsi kočár a koně jsou před naším hradem, a jak se zdá, jest to náš kočár, a naši koně.

Markyta: To bude nejspíš ten loupežník. (Jde

k oknu a kouká ven.) Ano, to jest on; ostatních však, kteří jsou s ním, neznám.

Hrabě: Jdi, sluho můj, a oznam lidu mému, aby měl zbraň připravenou!

Sluha: Stane se! (Odejde)

Markyta: Musím se před ním skrýti. (Odejde.)

Maximilián: Dej Bůh, aby ten žid vojsko brzy přivedl!

VII. výstup.

Boleri. Menda. Trifoni. Kuza-
mír. Maximilián. Sloužící.

Maximilián: Buďte mi vítán, mnohovážený pane! Nevím, kterak vás ctítí mám.

Boleri: Jsem hrabě a vydal jsem se na cesty abych zvěděl, co se k dobrému umělství hodí.

Maximilián: Posadte se tedy, velectěný pane hrabě, a požijte pokrmů a nápojů! Beztoho budete dnes u mne nocovati a popřejete odpočinutí sobě i svým lidůmž i koním.

Boleri: Budu msti tu čest. (Posadí se, jí a pije.)

Maximilián: Ať jsou sloužící pana hraběte dobře obslouženi!

Sluha: Stane se, jak poručeti ráčíte. (Odejde.)

VIII. výstup.

Fajšl. Předešlí. Později kanonyři.

Fajšl: Vaj, už je všecko v pořádku.

Maximilián: Dobrá! posečkejte, přáteli!

Sluha.

Fajšl (něco šeptá hraběti do ucha).

Maximilián: Výborně!

Boleri: Nestydíte se, hrabě, toho žida k sobě připustiti?

Fajšl: Vaj, vy pane Bholeri, jste snad více než usedlý hrabě, co? Hlele! jak si dhává taškař na sobě záležet, že se umyl krví hraběcí!

Boleri: To jest urážka pro mne, žide! (Tasí dýku, v tom vpadne do pokoje kanonýři a přepadnou ho. Vrah vytáhne pistol, střeli, ale nikoho neporaní a křičí:) Běda mně! To byla zrada — já jsem přepaden.

Fajšl: A theď, phar-áčku, bhu-deš odměněn.

Menda.

Maximilián: Vedťe toho loupežníka do vězení, a pak budeme očekávati ortel hrdebního práva.

Kanonýři (odvedou Boleriho a jeho soudruhy).

Maximilián: Nyní půjdeme pro mou sestru, neboť mě jistě již tesklivě očekává. (Odchází s ostatními)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Světnice v chalupě Jirkově)

I. výstup.

Anežka (leží v posteli). Jirka.

Anežka: Ach! což tak málo o mne dbají! Ani lokaje mně ne-

Kuzamír

posylají ani sami nepřicházejí. Snad nejsou všichni od toho ukrutníka povražděni?

Jirka: Milá slečno! v tom jest docela jiná příčina. Bezpochyby budou s tím chlapem zabaveni, než ho chytí, abychom byli toho loupežení na vždycky zbaveni. Však má Markyta také domů nejde a to proto, poněvadž přes les nemůže

II. výstup.

Markyta. Předešlí. Později Maximilián. Fajšl a sluhové.

Jirka: Vida my o vlku, a vlk za humny. — Co jsi tam tak dlouho dělala?

Markyta: Nemohla jsem odtamtud, pokud jsme tu bandu všechnu nechytili. Teď jest už ve vězení, a co nevidět přijede sem pan hrabě s koni pro slečnu. (Venku slyšet hluk a praskání.)

Maximilián a Fajšl (vstoupí).

Markyta: Tu jsou! — Uvítej, Jirko, pana hraběte!

Jirka: A, košamstrdn!

Maximilián (klesne k zemi): Dobrá sestro! Vidíš, že jsi smrtelné onzkosti a bolesti vytrpěla?

Anežka: To si můžeš pomyslet, milý bratře, že to nebyl žádný žert. Ležela jsem v lese bez sebe, až jsem se svou vlastní krví vzkřísila a pomocí tohoto muže život zachránila.

Maximilián: Mně zase ochránil žid Fajšl, a proto se oběma odměníme. — Tobě, sedláčku, dám dvůr,

Trifoni.

abys ho užíval až do třetího kolena, a ty židáčku, obdržíš pro svůj obchod dům ve městě též až do třetího kolena.

Všichni: Ať žije pan hrabě Maximilian z Vojtova! Vivat!

Fajšl: Aj, vaj, vivat! (Tancuje.)

Opona spadne.

Don Šajn.*)

Činohra ve třech jednáních.

OSOBY:

Don Pedro. Bartoš.
Don Šajn, starší) jeho Karolina, jeho dcera.
Don Filip, mladší) synové. Poustevník
Kašpárek, Don Šajnov sluha.
Stráž. Lid. Pařížský a Štraspurský. Duch nebožtíka Don Pedra.
Dáblové.
Místo děje: Pařížská zahrada, les a hostinec v Štraspurku.

První jednání.

(Veřejná zahrada na náměstí pařížském. Pod stromem sedátko,
na něm Don Filip a Karolina.)

I. výstup.

Don Filip a Karolina.

Don Filip: Radostí srdce mé plesá, patřím li na
vás. Nevěříte-li však slovům mým, vztáhněte ruku svou,

*) Vyobrazení hraječích figurek připojeno bude na
jiném místě sbírky.

vytaste dýku, kterou mám po boku, z pošvy a vražte ji do srdce mého. Uhlídáte pak, že kiev nevinná potече, a že v ní není nic falešného, co by vám nepřálo a co by bylo proti vám.

Karolina: Proč se trápíte, don Filipe? Na mně to zpozorovati můžete, že vám ze srdce přeju. Váš pan bratr sice otce mého žádal, abych si ho za muže vzala, a můj pan otec snad by k tomu byl svolil, kdybych já s tím byla srozuměna. Ale já se tomu nemohu podrobiti a proto jsem mu ničeho neslíbila.

Don Filip: Milá slečno! Vy byste chtěla a měla se nakloniti tomu člověku, jenž více promrhal, nežli sám váží? — Jemu byste měla býti věrna? — Kdyby vám celý svět tuto radu dával, nechtěl bych v to svoliti.

Karolina: Rodiče by to ovšem rádi viděli, ale já toho neudělám. Ze vašemu bratrovi nepřeju, to vám také povídám, a proto můžete zkusiti nás navštívit a s mým panem otcem o tom promluvit. Co v mé vůli jest, udělám, — o tom jste přesvědčen.

Don Filip: Řekněte mi, slečno, ve kterou hodinu bych to šťastné okamžení zvoliti měl!

Karolina: O hodině deváté promluví s pan-tátou o vás sama. — Mám čest se poroučeti. (Odejde.)

Don Filip: O jen se poraď dobře o mně se svým otcem, a já budu té šťastné hodiny očekávat.

II. výstup.

Don Šajn.

(Urputně mluví): Proklaté plémě, aby do vás vrazilo hromobití všeliké! Ona chce slib svůj rušiti a za to nechť zakusí trápení všelikého. — Slíbila a nechce plniti, dovedně svou přízeň se mnou rozděluje a zároveň i bratra si všmá. — Stál jsem tamhle dobře stranou,

a lahodná jeho slova jsem vyslyšel, jak s ní mluvil. Ale počkej! tobě bude ta tvá lichometnost perná; z naší bratrské lásky stane se nenávisť, a nepojde z toho nic než samá ukrutnost. Za oběť vás dám pekelné propasti. — Teď ale musím si svého sluhu zavolati. (Jde stranou a volá): Můj věrný Kašpárku pojd' sem ochojně!

Hlas (za jevištěm): Kdo pak mue to volá? Já teď nemohu.

Don Šajn: Hned pojd' ke svému pánovi! Proč nemůžeš?

Hlas: Přijďte se jen podívat, jakou mám pěknou práci! Vítr mi zanesl košili na střechu, a teď ji nemohu dostati.

Don Šajn: Pospěš si tedy, je tu pro tebe práce!

Hlas: Což práce je u vás vždycky dost, ale přijde-li to k jídlu, pozoruju samou bídu. — Hned tam budu. —

III. výstup

Don Šajn. Kašpárek.

Kašpárek: Zde jsem k vašim službám. Co poroučíte?

Don Šajn: Oheň mi hoří v prsou, a pakli tento oheň se neudusí, přinese smutné následky. — Slyš mne! Před okamžením zočil jsem zde v těchto místech svého bratra; mne kryly tamto ty jasanové keře. On zde seděl s mou nevěstou a přemlouval ji; ona se též k němu laskavě měla. Já to falešné srdce musím potrestati! Nevěsta má pozvala si ho k sobě o deváté hodině, a proto my tam také půjdeme a všechny ty věci, které oni spolu mají, vyzvíme.

Kašpárek (stranou): To bude pěkná švanda (Hlasitě): Proč já bych tam šel a vaše plotky soudil?

Don Šajn: Proto tě tam s sebou беру, abys svému pánu po ruce byl, kdyby toho bylo třeba. Já ho vyzvu hned na souboj, a ty musíš buď na mém vítězství buď na mé záhubě podslužiti.

Kašpárek: Aha, teď tomu rozumím! Můj pán je o mé síle přesvědčen, a proto se budeme bránit jako křečkové proti lvu, který nás uchvátiti míní. Každý se mého udatného pohledu zhrozí, na koho svým orličím nosem a sovíma očima mrknu. (Zatím pěstě a kroutí očima.)

Don Šajn: Připrav se tedy a zmužile pojď!

Kašpárek: Myslíte to do opravdy s tím potýkáním?

Don Šajn: Ovšem, nedá-li se to po dobrém srovnati.

Kašpárek: Já bych myslil, že by to bylo zdvořilejší, abyste mu jí buďto nechal nebo ho poprosil; ale ke zbytečné bitce — ne, k tomu nemám ani dost málo chuti.

Don Šajn: Mně se zdá, že ty jen znáš se potýkati s mrtvými, kteří v sobě vlády nemají. — Půjdu tedy sám, a ty zde na mne počkej! (Odchází.)

Kašpárek: Dejte, pane, pozor na kůži, abyste si ji nepokazil; za nynějších časů jsou drahé. — Já ale uklidím se pěkně s cesty, aby pán ve svém rozmaru také o mne nezavadil a trochu krve mně nepustil, na kterémžto daru žádného podílu mítí nechci. (Odejde.)

IV. výstup.

Bartoš. Karolina. Don Filip.

Bartoš: Posadíme se, moje dítě! Dnes příjemný větřík zavívá, a milé jest zde posezení. — Má Karolino! dnes mám jakousi předtuchu, že na tomto místě vyhojím neduh srdce svého. Přál bych sobě, abych v tom

přívětivém stromořadí někdy svůj poslední vzdech vypustiti mohl; než moje stáří nepopřeje mi už dlouhého života

Karolina: Otče drahý, nezhasínejte blažený cit, který takovýmto jednáním vaším pohřben bývá! Ještě dlouho vaše zraky do údolí hleděti budou, a mně každý pohled na vaši přítomnost poklad nové radosti způsobí.

Don Filip: Ano, pane otče! Já budu též bráti podíl na tomto blaženém citu a chci se vašim poslušným synem státí.

Bartoš: Nebe vám přej blaho, děti moje, a mé požehnání bude na vás spočívati.

V. výstup.

Don Pedro. Předešlý.

Don Pedro: Pokoj buď s vámi, dobří lidé!

Bartoš: Buďte vítán, soudruhu milý! Právě přicházíte k pravému cíli: váš syn přeje Karolině, a já nemám nic proti tomu. Zda-li bude k tomu též vaše svolení?

Don Pedro: To jest mé přání, milý příteli, a bude-li můj syn s vaší dcerou spojen, neodepru jim celého jmění svého.

VI. výstup.

Don Šajn. Předešlý. Později lid.

Don Šajn: Zde se tedy dělají smlouvy k zasnoubení, ale jejich potvrzení bude strašlivé.

Don Pedro: Don Šajne, proč přicházíš tento blažený paprslek zakaliti? Pro svou nezdárnost nemáš u mne přízně najíti a též ne u Karoliny.

Karolina: Opravdivě ne!

Don Šajn: Jak že? To jsou ty sliby, které jste mň slibovala? Ty se vám nyní odmění! (Tasí zbraň.)

Don Pedro (potýká se s Don Šajnem, tento vrazí
Don Filip (Bartošovi a otci svému dýku do srdce a
Bartoš) přchne.)

Karolina: Don Šajne, vražte též mně dýku do srdce a zbavte mě vší ouzkosti!

Don Filip: Prach nešťastný vzteklivec! Dříve sobě pokoje nedám, pokud se moje ruce v jeho krvi koupí nebudou. (Odkvapí.)

Karolina: Jděte! Bůh vás bude opatrovati a vaši cestu zpravovati; já se však musím postarati, abych dala otce svého pochovati. Nechám mu kámen vytesati a na něm vyříti, že byl zde zavražděn.

Lid (se sbíhá a odnáší mrtvoly.)

Karolina (plačíc a rukama lomíc): Přátelé dobří, pojdte za mnou! — O ty dobo ukrutnosti, ty's nepopřála otci mému blažeností a radostí se kojiti! Právě dnes musil býti zabit. (Odchází s lidem.)

VII. výstup.

Don Šajn. Později Kašpárek.

Don Šajn (přijde a bázlivě se na vše strany ohlíží): Strachu malicherný, proč mně tak bráníš? — Již zde není žádného. — Tu krev otce tvého, tu zas druhého — pryč odtud, pryč do lesů, které tě před pomstou ukryjí. Jen pryč!

Kašpárek (přikvapí): Pane, uprchněte! Sběh lidu se po vás shání, a dostanou-li vás, budete ještě dnes na věšačce se houpat.

Don Šajn: Milý Kašpárku! pospěšme odtud, opustíme vše a do pustých hor půjdeme; tam až do smrti setrváme.

Kašpárek: Bez pomoci, bez peněz, bez oděvu tam, bydlet — to byste to pěkně vyvedl!

Don Sajn: Víš-li co, půjdeme tuto za městem do lesa a tam do noci sečkáme. V noci odejdeš do obydlí mého, vezmeš oděvu potřebného a o obživení se nestarej! Mám peněz s sebou dost, kterých jsem sobě nabral u otce svého zavražděného. Hleď se mnou pokročiti, neboť nám není času nazbyt.

Kašpárek: Co tam budeme dělat, až nám peníze vyjdou?

Don Sajn: Pošetilče! To, co jiní dělají, kteří se odstraniti musejí. — Neotálej a pojď!

Kašpárek: Nu tedy! Já půjdu a seberu, co nalezu, a vy se nemusíte nikoho báti. Máte udatného Kašpárka, který se nebojí, když to přijde do tuhého, a nezvítězí-li, uteče. Proto on se také ani manžestrového čmerta nebojí. (Odchází.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Les. V pravo skála a na ní poustevna. Pod skalou poustevník hledí do výsosti a mdle mluví.)

I. výstup.

Poustevník.

Ach! já nebohý starý poustevník, já už přes třicet let na této poušti přebývám, kořínky, které sobě vykopám, jsou má potrava, a voda jest nápoj k mému posílnění. Rád bych byl vším spokojen, ale že jsem před několika hodinami zde zočil dva muže, kteří dle své osobnosti a celého jednání budou nejspíš — vrahové

to mne mrzí; neboť se obávám o své bídné živobytí. Než poručím se tomu Nejvyššímu do ochrany a nyní budu je pozorovati, co tu asi chtějí

II. výstup.

Don Šajn. Kašpárek. Poustevník.

Don Šajn (objeví se s Kašpárkem nahoře na skále.)

Kašpárek: Vždyť vám to povídám. Tam stál, ani se nehýbal, ale očima kroutil a proti mně zuřil.

Don Šajn: Jdi se tam podívat, zdali ho uhlídáš!

Kašpárek: To bych si dal. — Jděte si sám!

Don Šajn: Nač bych měl tebe? Mimo to nevím, kde stojí.

Kašpárek: To jest také pravda. (Popojde na kraj skály, a položiv se na hřích, paří dolů do údolí, kde poustevníka shledne) Ó je!

Poustevník: Přeběda mně, přeběda! Již na mne hleděl. — Strážce nebeský, buď při mně! (Pozvedne hůl s křížem.)

Don Šajn: Slyšel's nyní, Kašpárku?

Kašpárek: Co jsem měl slyšeti?

Don Šajn: Já jsem zaslechl, že jsou zde vojáci, kteří nás snad polapiti chtějí. Sejdí se skály se na něho podívat, abychom nepřátelům do rukou nepadli!

Kašpárek: Jak jste slyšel o vojácích, to nejdu. Oni se svými bodáky a bouchačkami by mně mohli udělat do břicha díru, že by mně ji nikdo nespravil.

Don Šajn: Pravím ti, abys šel!

Kašpárek: Ale trefí-li mne to, už se vám navrátím. (Sejde do údolí a bázlivě se ohlíží.) Kdož ví, kde je? Aha! (K poustevníkovi.) Co jsi zač? (Když se poustevník pohne, aby odpověděl, dá se Kašpárek leknutím na útěk a klopýtne přes pařez.) Už mne drží, už mne má! (Vzchopiv se, odběhne nahoru na skálu.) Pane, to není člověk, to

je ďábel v člověčí kůži. Sotva jsem na něho promluvil, natáhl své drápy, uchopil mne a mrštil mnou o pařez, tak že jsem jen s největší silou se mu vyrvál.

Don Sajn: Pošetilče, to se ti jen tak zdálo.

Kašpárek: I vždyť jsem nespál. — On tam po sud stojí.

Don Sajn: Kterak vyhlíží?

Kašpárek: Na to jsem se zapomněl podívat a půjdu tam ještě jednou. (Sestoupí se skály a hned se zase vrátí.) O jemináčku! On je celý černý a má vám hrozné vousy, jako když mu kužel lenu pod bradu uváže. Naposledy je to provazník.

Don Sajn: Jdi se ho zeptat, co je zač, ale vezmi kuráž s sebou!

Kašpárek (hvízdá).

Don Šajn: Proč hvízdáš?

Kašpárek: Na Kuráže, abych ho přivolal.

Don Sajn: Blázínku! Kuráž je tolik, jako srdnatost.

Kašpárek: Té mám dost, protože se ničeho nebojím. (Sejde do údolí.) Kuráže nazbyt, ale srdce mi dělá: „Tik tak! — tik tak!“ jako v porouchaných hodinkách. (Udělá vždy krok ku předu a zase ustoupí.) Není mu i s tou kuráží co věřit. — Co jsi zač? (Couvá.)

Poustevník: Ach, přáteli, nelekejte se mne! Já jsem starý poustevník Unus.

Kašpárek (vyběhne na skálu): O pane, to je hodný člověk, ten vás má rád. — Víte, kdo je to?

Don Sajn: Nevím.

Kašpárek: Je to starý kostelník a jde vám na funus.

Don Sajn: Mlč, pošetilče! Já jsem zaslechl, že je to poustevník Unus.

Kašpárek: Když jste to slyšel, proč se mne ptáte?

Don Šajn: Půjdu tam s tebou, abych ho sám viděl.

Kašpárek: Nu, to budu mít ještě větší kuráž (Scházejí se skály.)

Poustevník: Bože nade mnou, chraň mne!

Kašpárek: Vidíte, jak vyhlíží? Každý zajíc musí se ho leknout, něku-li já.

Don Šajn: Hlupáku! což neznáš poustevníka? Dobře, že nám v cestu přišel! — Ty víš, že jsme popsáni, a kdyby nás chytili, budeme oběšeni; dojdi tedy k tomu poustevníkovi a řekni mu, aby byl tak dobrý a svůj hábit na několik hodin mně půjčil. Nechám mu v zástavě své šaty a dostane ode mne odměnu.

Kašpárek: Milý pane! mně on by to spíše udělal, ale vám — to nevím.

Don Šajn: Proč tobě, a mně ne?

Kašpárek: Inu, povím-li mu, že jste zabil tatfka a ještě jednoho tatfka, nepůjčí vám nic.

Don Šajn: Musíš mu to povídati?

Kašpárek: Tedy nemám říci nic?

Don Šajn: Arciť že nic!

Kašpárek: Ani nemuknu. (Jde k poustevníkovi.) Ty, slyšíš, pojď sem blíž, ale nic mi neudělej! Já ti také nic neudělám. — Můj pán ti vzkazuje, abys byl tak dobrý a to své černé roucho mu půjčil, že prej ti dá do zástavy své šaty. Ale poslouvej! Nepůjčuj mu nic, on zabil dva tatfky a nesmí teď domů.

Don Šajn (přiblíživ se): Co to mluviš? (Odejde v pozadí zase.)

Kašpárek (obrátiv se): Já mu říkám, aby vám půjčil nové a ne tohle staré. (K poustevníkovi): Půjčíš nebo nepůjčíš? (Tajně): Nepůjčuj!

Poustevník: Můj příteli! já svůj šat nemohu se sebe dát, on jest smolou a mechem na mně přirostlý, ale ve své poustevně mám jiný hábit, ten vám dám. Odejde druhou stranou na skálu.)

Kašpárek (jde k Don Šajnovi): Ten šelma povídá, že vám nic nepůjčí, že prý jste nabral otci peněz, než jste ho zabil, a proto že si můžete takové roucho nové koupit.

Don Šajn: Která pekelná obluda mu to oznámila? Mně se zdá, že's mu to sám řekl.

Kašpárek: To to!

Don Šajn: Nyní půjde, potká lidi, pošle je na mne, oni mne chytí a svážou — a na koho budu smět naříkati než na tebe?

Kašpárek: I vždyť on šel tamhle tou cestou nahoru na skálu.

Don Šajn: Půjdu za ním, přivleku ho sem, a běda mu, bude-li mně odmítovati! (Odebere se na skálu.)

Kašpárek: Jen si dejte pozor, abyste zle nepochodil! Já se radš někam schovám, aby se to na mne pak nepřivalilo.

Don Šajn (před poustevnou): Dolů pojď! nastává ti poslední okamžení. (Přivleče poustevníka za hábit do údolí a mrští jím na pažit.) Teď mi svlékni hábit a rozžehnej se s tímto světem! Tvůj duch se z tebe vyotčí.

Poustevník: Příteli, popřej mi toho trpkého života, který zde už šestatřicet let trávím! Záleží-li ti na tvém předsevzetí, že mne chceš zavraždit, pomysli, že vražda volá o pomstu! Hleď! Já se ti vyznám, co mě tíží. Můj bratr záviděl mně lásku otce mého, který na mně své zalíbení měl a dům svůj v Paříži mně odezdati chtěl.

Don Šajn (stranou): On jest z Paříže a snad mě zná!

Kašpárek (přiblíživ se, usedne na pařez a poslouchá.)

Don Šajn: Ty jsi z Paříže?

Kašpárek: Toť se rozumí, že jsem.

Don Šajn: Mlč, když se tě netážu!

Poustevník: Ano, jsem z Paříže, nešťastný Bartoš.

Don Šajn: Cože? Ten Bartoš, o kterém se říká, že jest zavražděn a nebožtíkem?

Poustevník (přisvědčí).

Kašpárek (poklekne na kolena a sepne ruce.) O ty duchu zabitého Bartoše, neudělej mně nic! Já jsem ti také nic neudělal, ale napomínal jsem pána svého, aby tvé kůže šetřil.

Don Šajn: Ty jsi Bartoš, který měl sličnou dceru Karolinu?

Poustevník: Nikoliv! O tom nic nevím.

Don Šajn: Tedy byl to bratr nebo příbuzný tvůj v Paříži?

Poustevník: Můj bratr to byl, který jest příčinou mého trpkého života. Poslyš! Můj dobrý otec mně odevzdal dům. Jednoho dne odebral se po obědě do ložnice na odpočinek, a mrtvice ho ranila; byl mrtev nalezen. Závist a pomsta bratra mého nezdárného namluvila, že jsem otci utrejchu dal. Dobrý přítel mně oznámil, co o mně povídá, a že budu museti smrt otce svého ospravedlniti. Pojal mne zármutek a strach, šel jsem k náhrobku otce svého a tam jsem nařínal. V tom se mi donesla zpráva, že stráž můj dům obklíčila, a proto jsem prchl do hor, umítniv sobě, že tam nábožný život až do své smrti povedu.

Kašpárek: Nevoď ho, ať chodí sám!

Don Šajn: Mlč! (K poustevníkovi.) Já jsem též z Paříže, Don Pedra syn Don Šajn.

Poustevník: Don Pedra jsem také znal, vás ale nemohu znát, protože byl otec váš svoboden ještě, když jsem prchl.

Don Šajn: Kašpárku! dojdeš do nejbližšího města a objednáš tam večeři pro tohoto poustevníka a pro mne.

Kašpárek: A pro mne nic?

Don Šajn: Tedy objednej pro tři.

Kašpárek: Raději pro pět, abych se hodně najed'. Vy a ten vousáč bezpochyby máte už také notný hlad.

Don Šajn: Poruč jen úpravný a hojný oběd! — A ty, poustevníku, poněvadž jsi krajan můj, jsi ode mne pozván k ztřeššímu jídlu. Budiž připraven, neboť tě chci uctít; ale to ti povídám, abys můj stav nevyzradil, sice tato (ukazuje na zbraň) by ti ústa zacpala. (Ke Kašpárkovi.) Ty pak objednej též krytý vůz, který nás na patřičné místo doveze, abych někde poznán nebyl!

III. výstup.

Don Filip a Karolina (jako poustevníci). Předešli.

Kašpárek (shlédnuv je): O jemináčku, pane! Tady je těch poustevníků!

Don Šajn: Kam jde vaše cesta?

Karolina (změněným hlasem): Do zaslíbené země. (Stranon k Don Filipovi): To jest váš bratr Don Šajn, protož se nesmíte prozraditi dřív, než až budeme na bezpečném místě. (K Don Šajnovi.) Příteli! Jsme na poušti a zbloudili jsme. Jste-li zde povědom, ukažte mně a mému kamarádu cestu do blízkého města!

Don Šajn: Sečkejte zde do zejírka! — Vezmu vás s sebou do města a mohu vás též vyčastovati.

Kašpárek: Vy si nazvete hostů a nebudete pak sám mít co do huby dát.

Don Šajn: Mlč! (K poustevníkovi) Ty jdi a odeber se na odpočinek! Zejtra o desáté hodině ať jsi bez výmluvy zde, pojedeme do Straspurku na hojnou hostinu. (K poutníkům.) A vy se mnou pojdte do mých doupat!

Karolina: Děkujeme srdečně. My vždy jen pod přístřeším oblohy odpočíváme na dobrý oumysl na pouti.

Don Šajn: Dělejte dle své vůle! (Odejde na jednu, poutníci na druhou stranu.)

Poustevník (ubírá se na skálu).

IV. výstup.

Kašpárek. Poustevník.

Kašpárek: Počkejte! — já vám něco povím.

Poustevník (se vrátí).

Kašpárek: Teď vám povím, co budeme zejtra všechno mít. Tedy máme polívku, pak polívku z mléka, drobenou polívku, hovězí polívku, telecí, skopovou a z jitrnic polívku, z hrachu a bramborovou polívku, pak zajíce s trhanými krupkami a pařeně buchtíčky se smaženými veverkami. Nu, co tomu říkáte? — Přijdete?

Poustevník: Musím přijít, neboť jsem k tomu zavázán. S Bohem! (Odejde.)

VI. výstup.

Karolina. Don Filip. Kašpárek.

Kašpárek: Kam vy se ubíráte? Zůstaňte tuto u kříže pod skalou.

Karolina: Kde jest ten kříž?

Kašpárek: Tamhle!

Karolina: Tam půjdeme tedy. (Odejde s Don Filipem.)

Kašpárek: A já — já poběhnu za pánem. (Odkvapí.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj v hostinci Štraspurském. Na stěnách obrazy, uprostřed stůl pokrytý talíři. Stolice kolem něho. Na stole rozžatá lampa. Dvěře uprostřed a se strany. Hodiny bijou desátou.)

I. výstup.

Don Šajn. Kašpárek.

Don Šajn: Kašpárku, hodiny bijou, a naši hosté přijdou. Připrav tedy na stůl!

Kašpárek: Já bych si myslel, pane, abychom se dříve sami najedli, než se oni přisypou a jako hejno vrabců na to padnou. Zvláště ten vyzábělý bude mít hrozný hlad, poněvadž už dlouho nejedl.

Don Šajn: Vše jedno! Rozkaž hojnost všeho připraviti, aby nám ničeho nechybělo.

Kašpárek: Něco vám, pane, ještě povím. — Když jsem se tomu jednomu poustevníku jak se patří do obličeje podíval, zdálo se mně, že to není ani žádný mužský. Neměl ani postavu, ani hlas mužský a kdyby neměl ty vlasy tak scuchané na obličej, měl bych ho za ženskou a sice za Karolinu Bartošovu! Ten druhý vyhlíží zrovna jakoby to byl váš bratr, protože se před vámi a obzvláště přede mnou pořád ukryval.

Don Šajn: Tím více je uctím, abych se o tom přesvědčil. — Teď jdi do kuchyně a oznam mou vůli, že chci mít všeho dostatek.

Kašpárek: Dobře! Sám se však dříve najím, abych pak hladu nepískal. (Odejde)

Don Šajn: Hosté už také přicházejí. (Slyšet venku hluk.) Kašpárku! Kašpárku!

Kašpárek (přijde): Co poručíte, že tak křičíte? Všeho jsem musil nechat a sousta jsem posud nesnědl.

Don Šajn: Vezmi světlo a jdi našim hostům na schody posvítit!

Kašpárek: Kdyby radš vaz zlomili! Beztoho všecko snědl, co by mně nejlíp chutnalo. (Loudá se s lampou ven; v tom se dvěře prostřední otevrou a vstoupí očekávání hosté.)

II. výstup.

Don Filip. Karolina. Poustevník. Předešlí.

Kašpárek (nesa lampu vzhůru vjede sní vstupujícím poustevníku do voustí a zhasne): Oho! teď bych byl do vás bezmála vrazil.

Don Šajn: Nemotoro! kam jsi hleděl?

Kašpárek: Do země, abych neupad'. (Odejde stranou, a když hosté židlice k usednutí hledají, chodí jim se shaslou lampou svítit.)

Don Šajn: Buďte mi vítáni! Posadte se, a budeme požívatí pokrmů, které můj sluha přináseti bude.

Poustevník: Drahý příteli! pozvání vaše jsem přijal, ale vašich pokrmů požívatí nemohu.

Kašpárek (jenž se s rozžehnutou lampou vrací): Kdyby to tak všichni udělali, to by byla trefa pro Kašpárkův žaludek.

Don Šajn: Jen se posadte a požívejte, čeho vám přeju!

Kašpárek: Kdybyste radš, pane, toho nucení nechal!

Don Šajn: Mlč!

Poustevník: Odměň vám to nebe, ale já nesu této potravy, které jsem odvykl, a na kterou můj žaludek slabý jest. Můj pokrm jsou byliny a čistá voda k mému posilnění.

Don Šajn: Kašpárku, jdi a přinášej jídla!

Kašpárek: Vždyť nechce jíst.

Don Šajn: Budeme jísti my.

Kašpárek: Nu, to ještě! (Odejde a vrátí se s plnou mísou.)

Don Šajn: Milý poustevníku, poněvadž nechcete ani jísti ani píti —

Kašpárek: Tedy můžete zase jíti, já o vás nestojím.

Don Šajn: Budeš-li pak mlčeti!

Poustevník: Já jsem vám už své příhody vypravoval v lese, teď by snad mohli tito dva něco o svých povídati.

Don Šajn: Ano, poustevníci, vypravujte, co vás v tento žíněný oděv přivedlo!

Karolina: Poslyš, milý příteli! Krutost lidská vzdálila mne od lidské společnosti. — Jsem mohovitého otce syn mladší a měl jsem bratra. Tento jsa světu a marnosti všeliké oddán, počal hejřiti; můj otec ho napomínal, vyhrožoval mu, ale to všechno nic neprospeklo. — I rozhněval se otec a dal výhost nezdrárnému bratru mému, zavrhl ho od sebe. Tento si najal obydlí a svůj podíl promrhal. Oblíbil si při tom pannu, která mu byla zaslíbena. Sešli jsme se spolu u jejího otce —

Don Šajn (mezi touto řečí nepokojně se chová).

Poustevník: Co se stalo dále?

Karolina (pokračuje a při tom pomalu rozhaluje hábit, pod kterým má zbraň ukrytou; totéž činí Don Filip): Slyšte! — Můj otec s otcem nevěstíným se umlouvali o našem

zasnoubení. V tom přijde můj nezdárný bratr, počne urputně na nás dotíratí —

Don Šajn (povstav netrpělivě zbraní o zem tluče).

Kašpárek (stranou): Pane! to se zrovna na vás hodí. —

Karolina: Otec mé snoubenky a též otec můj odprali jeho žádosti, tu se bratr rozhněval, vytasil zbraň, počal vražditi a zavraždil mého otce i otce mé snoubenky.

Don Šajn (divoce): Dost! (Chopiv koflík mrští jím o podlahu: vše se ulekne. Don Filip a Karolina odkvapí do vedlejší světnice postranními dveřmi, odkudž ve svém obyčejném oděvu se vrátí; oba mají v rukou zbraň).

Don Šajn (skřípaje zuby): Aha! to je to převlečení. — Pošetilci! vaše odvaha dojde zlé odměny a dokonáte běh své životní pouti. Nuže, pojďte: — Kašpárku, připrav se a braň se, čím chceš!

Kašpárek: Vždyť jsem vám povídal, abyste je sem nezval. Čím se mám bránit, když tu jsou jen nože, vidličky a lžice?

Don Filip: Znáš mne, ukrutný bratře? Vražda o pomstu volá.

Don Šajn: Bídnci! smířte se se světem! (Doráží na Karolinu a Don Filipa, kteří se brání.)

III. výstup.

Stráž. Lid. Předešlí.

Stráž (vrhne se do světnice, chopí Don Šajna, mrští jím o podlahu a vyrvе mu zbraň z ruky.) Zde lež, bídncíku!

Don Šajn: Proč jsi, ó rodino Bartošská, zároveň s otcem svým pod mou dýkou nezahynula!

Stráž (odvádí Don Šajna; ten se jím ale náhle z rukou vyrvе a uběhne. Vše kvapí za ním)

Proměna.

(Les a vedle něho hřbitov.)

IV. výstup.

Don Šajn. Kašpárek. Duch nebožtíka Don Pedra
(stojí na hřbitově).

Don Šajn (přikvapí všecek udychtěn s Kašpárkem):
Kašpárku, ach! Jsem tak umdlen, že sotva na nohou
stojím, a proto vylez na některý strom a hleď, abys
nějakou chatrč nebo studni uhlídal.

Kašpárek: Kdo pak to slyšel, aby byla na stromě
chatrč nebo studně!

Don Šajn: Já myslím, abys to zdaleka jen viděl.

Kašpárek: To spíš! (Vyleze na strom). Vidíte ho,
pane?

Don Šajn: Vidíš-li chatrč, slez dolů a doveď
mě k ní.

Kašpárek (sleze a vede Don Šajna k hřbitovu).

Duch (vystoupí v popředí).

Don Šajn: Strachem a leknutím se mi každá
žíla v těle třese, tak že nemohu duchovi svého zabi-
tého otce v oči se podívat. — Kašpárku, pojď sem!

Kašpárek: Co chcete, pane?

Don Šajn: Jdi a vyříd tomu duchovi, aby nás
nechal na pokoji!

Duch: Přicházím vás napomenout, abyste se po-
lepšili a pokání činili.

Kašpárek: Kopání? — Za to se pěkně poděkuju.

Don Šajn: Starý otče! na pokání nám je dost
času až před smrtí.

Duch: Ach, synu, považ, že jsi vrahem a proto
se naprav, pokud je čas!

Don Šajn: I vždyť je na to času dost, otče!

Duch: Tedy běda ti, běda! (Zmizí.)

Don Sajn: Nic si z toho nedělám, neboť štěstí mi přálo, a celé stráži a houfu lidu jsem vyvázl. Za to si dám teď zahrát a kdyby sám ďábel z horoucího pekla přišel, nic na to nebudu dbáti.

V. výstup.

Karolina. Don Filip a poustevník (objeví se v lese).
Ďáblové. Předešli.

Dáblová (obklopí Don Šajna).

Don Sajn: Peklo! Co se to děje?

Ďáblové: My ti budeme hráti, až se bude celé peklo smáti. Otevř se, tlamo pekelná k novým hodům! (Zmizí s Don Šajnem.)

Kašpárek: Tohle je čerstvá jízda, a já snad pána svého ani nedohoním. (Odběhne)

VI. výstup.

Karolina. Don Filip. Poustevník (vystoupí v popředí).

Karolina: Můj otec jest pomstěn, jak jsme byli toho svědkové.

Poustevník: Ty jsi dcera Bartošova?

Karolina: Jsem jeho nešťastná dcera; to vše, co jsem vypravovala, týká se mne a tuhle mého druha, — bratra onoho ukrutníka.

Poustevník: Toho, kterého byli čerti do pekla odvěkli?

Karolina: Ano! My dva jsme se vybědli, vyhledati vraha otců našich —

Poustevník: A bratra mého.

Karolina: Jak, vy jste můj strýc, o kterém a o jeho zmizení vždy mi můj otec vypravoval? — Ó Bože!

dísky tobě, že mám ve světě přítele. Máti mně zemřela, otce mi zavraždili, a Bůh mi dal strejce nalézt.

Don Filip: Nyní budete, mou chotí, při našem do Paříže navracení.

Karolina: Ovšem vezmeme strejčka s sebou. — Dovolte, ať z vás ten poustevnický šat svleču.

Poustevník: Ne tak, nech mně můj šat!

Karolina: Tedy půjdete s námi, strejčku, do našeho obydlí?

Poustevník: Nežádej ode mne nemožnosti! Život můj už světu nepřivykne, ale budu tě vždy na paměti mít a za tebe se modlit, aby se ti vždy dobře dařilo. A teď, moje děti, navraťte se do svého obydlí, přijměte požehnání mé a milujte se! (Žehná klonícím se manželům.) Buďte bohabojní a dokonáte někdy život svůj tak, jako dokonává slunce běh svůj na obloze nebeské.

Opona spadne.

Ženichové.

Veselohra ve třech jednáních.

OSOBY:

Baron Hynek,	Marie, služka,	} sluhové n barona Hynka.
Gertruda, jeho choť.	Kašpárek,	
Aleš, jejich syn.	Zikmund,	
Lojzička, jejich schovanka.	Bartoš, brobník.	
Generál, Hynkův bratr.		

Místo děje: Dům barona Hynka a hřbitov.

První jednání.

(Pokoj v zámku barona Hynka.)

I. výstup.

Kašpárek. Zikmund.

Zikmund: Tedy si pospěš, Kašpárku? Bude pohřeb, a proto chci, aby bylo vše v pořádku.

Kašpárek: Já bych rád pracoval, milý Zikmunde, kdybych nebyl líný. Ale až dostaneme, co nám milostpaní Gertruda každému při smrti odkázala —

Zikmund: Kdo že nám odkázal? Ta hladová paní, která počítala hrách, dříve než ho do hrnce vařit dala, aby kuchařka nemohla nějaké zrnko sníst? — Ne, tomu nevěřím! Vždyť nechtěla ani užívat všechnu medicinu, kterou jí doktor předpisoval, řkouc, že to může být až na podruhé, a kdyby třeba nebyla už živa, že to může některý nemocný dědit, aby nemusil daremně peníze vyhazovat. Ta by ti něco odkázala, ty bláhový!

Zikmund.

Kašpárek: Ale mlč, bratříčku! Slyšel jsem to na své vlastní uši.

II. výstup.

Marie. Předešlá.

Kašpárek Dobrý večer. Co nám neseš dobrého?

Marie: Jdu se na vás podívat, co děláte?

Zikmund: Uklízíme všechno, aby to bylo v pořádku.

Marie: A přece máte všechno v nepořádku, stoly i židlice. Aby tak byla nebožka paní živa, ta by vás proháněla!

Zikmund: Teď jsme právě o ní mluvili. Kašpárek povídal, že prý každému něco odkázala a na něho prý nejvíc pamatovala.

Kašpárek.

Marie.

Kašpárek: Proč by ne? Vždyť to byla dobrá a hodná paní.

Zikmund: Ba byla dobrá — jako čpavý křen. —

Kašpárek: A na každého painatovala, každému ráda rozdávala —

Zikmund: Nemilé věci, jako jsou facky a pohlavky.

Kašpárek: Přece, tedy dávala ráda a tobě, Zikmunde, se dostalo vždy nejvíc.

Marie: A při smrti si na vás vzpomněla, zvláště na tebe, Zikmunde!

Zikmund (dychtivě): Dobrá Márinko, pověz, co mi zde zanechala.

Kašpárek: Dozajista nějaký záhlavek, který ti opomněla za živa dát, nebo nějaký štulec do hřbetu.

Marie: Dejte pozor, abyste mně dobře porozuměli! — Tedy — ale ne, já se vás stydím, když na mne koukáte. Nic nebudu povídat.

Zikmund: My zavřeme oči a otevřeme uši, abychom všechno slyšeli a ničeho neviděli.

Kašpárek: Já se k tomu usadím. (Sedne).

Marie: Tedy slyšte!

Zikmund: Už posloucháme.

Marie (stojíc v prostředku mezi oběma): Slyšte tedy vůli nebožky milostpaní! Zikmundovi odkázala nicku a Kašparovi dvě. .(Se smíchem odběhne)

III. výstup.

Zikmund. Kašpárek. Aleš (naslouchá mezi kulisami).

Zikmund (protíraje si oči): Hleď! To si hned za to půjdeme koupit velkostatek.

Kašpárek: Já už těch nicek nashrabal za živa dost. — Teď však slyš radu mou! Nebožka paní má na prstech dva vzácné prsteny, které při zasnoubení od manžela svého obdržela. Ty jí vezměme, poněvadž jich už nepotřebuje. Půjďme tedy na hřbitov, kde ona na nádherné posteli odpočívá.

Zikmund: I udělej si to sám. Což aby nás někdo viděl a hodně nám nasolil! — Pěkně děkuju za takové uštědření.

Kašpárek: Inu, musíme to chytře navlíknout, abychom se neprozradili.

Zikmund: A jak?

Kašpárek: Umíš latinsky?

Zikmund: Neumím, ale třeba se naučím.

Kašpárek: Dej pozor! Až se budeš ptát, mám-li prsten, řekneš: »Habes?« Já, budu-li ho mít, odpovím: »Habeo,« jako že ho mám. Kdyby šel někdo okolo hřbitova a zpozoroval nás, zavolám; »Kure cito!« a pak musíš utíkat jako do důchodu.

Zikmund: Dobrá! — Habes a kure cito!

Kašpárek: Teď pojď a po cestě si to říkej, aby se ti nevytratila latina z hlavy! (Odejde se Zikmundem.)

IV. výstup

Hynek. Generál.

Hynek: Milý pane bratře! Ty jsi srdce mé potěšil velmi, že jsi mne navštívil. Hleď, ukrutně zlý osud se na mne přivalil a ten mne tuze pronásleduje. Měl jsem milovanou dceru a umřela mi; nyní opustila mne též manželka má, a nemám již žádného.

Generál: Vždyť se můžeš oženit znova.

Hynek: Pravdu máš! Byl jsem toho úmyslu, hned jak mně zemřela paní má.

Generál.

Generál: A přece nařkáš — Nu, a kterou si chceš vzít? —
 Hynek: Svítořivé, dobré děvče.
 Aleš (poslouchá mezi kulisami).
 Generál: A kterak se nazývá?
 Hynek: Lojzička — to jméno má. Je to moje schovanka.
 Generál: Tu jsem si oblíbil též a vezmu si ji za ženu. Ty se hnedle ženiti nemusíš, neb nepochoval's ještě nebožku manželku svou. Což aby tě pak strašila?
 Hynek: Nech na pokoji mrtvé již a nemluv mi o nich! (Třese se.)
 Generál: Dej pozor, s tím nejsou hračky žádné.
 (Odejde.)

Hynek: Oho,

pane bratře! Ty na oko se jen tak stavíš a strachu mi chceš nahnati, poněvadž na Lojzičku myslíš sám. Já ale vezmu peníze, půjdu k Lojzičce, ty jí dám a ještě více přislíbím, aby mi ručku svou podala. Pak se ti, pane bratře, notně vysměju. (Odejde.)

V. výstup.

Aleš.

Aha! vy se tedy chystáte vzít mi mou snoubenku? — Však to vám nedovolím, neb musí býti má. — Můj otec bojí se mrtvol, té medicíny

Hyn k.

odporné použiju, abych sám došel cíle svého. —
A Zikmund s Kašpárem, ti ukrutníci dva, chtějí
o prsteny oloupiti matku mou, však překaziti musím
neznabohům loupež takovou. (Odejde.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

Hřbitov s kostnicí. Před touto leží na parádní posteli paní
Gertruda, a nad ní baldachýn. — Noc. Svíce kolem postele
jsou shasnuty, jen v hlavách svítí lampička.)

I. výstup.

Aleš. Lojzicka. Později Zikmund a Kašpárek.

Aleš: Teď rychle do kostnice, kde čekati budeme,
co se dále stane. (Vkročí s dívkou do kostnice.)

Zikmund a Kašpárek (vy-
stoupí).

Kašpárek. Teď bude brzy jede-
náctá hodina před půlnocí, a proto
je čas, abychom počali

Zikmund (třese se): Ach! mně
jest zima ukrutná, a bojím se té du-
chův hodiny.

Kašpárek: Tys asinus a nevidíš
si na rozum. — Jen počkej! já teď
půjdu pro prsten. (Jde k paní Gertrudě.)

Aleš (hodí naň z kostnice člověčí
lebku, volaje): Běda! běda!

Kašpárek: Ouvej! ouvej! Zik-
munde! kure cito, utíkej! (Odbíhá.)

Zikmund (chytlí ho za kabát):
Ó počkej! Se mnou je zle. (Uteče též.)

Aleš.

Aleš (vystoupí z kostnice). Milá Lojzičko! Ty jsme už odehnali šťastně a jistě rozšíří se pověst taková, jakoby strašila matka má. — Toho my použijeme, nebojíte-li se, pomozte mi odnésti do kostnice máry aneb raději truhlu samotnou, a já se položím na místo nebožčino!

Lojzička: S radostí to učiním. (Odnese s Alešem rakev, a tento položí se sám na máry. Lojzička jej přikryje.)

Aleš: Milá Lojzičko! Chcete-li mně býti nápomocnou, abych statek obdržel a vás si za manželku vzíti mohl, zalezte do kostnice, a když někdo přijde, házejte hnáty po něm, by se zastrášíl! Až zkoušku tuto dokonáme, pobožnost za dušičky vykonáme.

Lojzička: Vy dobří duchové, u vás se opovídam, abyste mi to za zlé neměli.

Aleš! Tedy už pospěš, aby tě tu neviděli!

Lojzička (odejde do kostnice).

II. výstup.

Kašpárek Zikmund.

Kašpárek: Pojď, Zikmunde! Přece se odhodláme a čin ten vykonáme. Seber svou všecku sflu dohromady a připrav sobě nohy též! Na utkáání hned se dej, kdyby se kde něco šustlo. — Běž pro prsten!

Zikmund: Já že bych měl jíti?

Kašpárek: Což, babo, sám všecko dělati mám? Když po mně prve lebkou hodila, teď by mně hlavu hnátem rozpůlila.

Zikmund: Ach! já nikam nepůjdu. Pode mnou nohy klesají, a zima mnou lomcuje. — Jdi a udělej to sám! Ty's na to lepší hrdina.

Kašpárek: Tedy dej pozor, až vykřiknu: Kure cito! (Jde k marám, Lojzička po něm hodí.) Co děláš, Zikmunde, že po mně házíš hrudami?

Zikmund: Ach! já to nebyl. (Utíká, Kašpárek ho zadrží za šos).

Kašpárek: Stůj a neboj se!

Zikmund: I nechme toho! — Já mám strach.

Kašpárek: Tedy jdi, a já si oba prsteny podržím.

Zikmund (přemýšlí): Ne, to by byla přece škoda. Počkám tedy na něj.

Kašpárek: Pojď blíž! Až jeden stáhnou, musíš mi ho zadržet.

Zikmund: Ne, ne, já sotva stojím na nohou, a klepe mnou zimnice. Jen jdi sám!

Kašpárek: Já abych dělal vše a s tebou se pak dělil — ne, tak hloupým není Kašpárek. — Však bez-toho už, poněvadž jsi takový hlupák, u hřbitovních vrat na tebe něco hrozilo, jen že jsem ti to nechtěl říci.

Zikmund (třese se): Co jsem myslel, co jsem dělal, že jsem se tak napáliti dal! Kéž jsem nyní skřivanem, abych mohl odtud vyletět a nemusil chodit dveřmi hřbitova!

Kašpárek: Duchové mi povídají, půjdeš-li se mnou, že se ti nic nestane. Vesele si tedy vykroč!

III. výstup.

Bartoš. Předešlí.

Bartoš: To je zpropadená věc, že musím každou čtvrt hodinu hlídku odbývat.

Kašpárek: Mně se zdá, že sem přichází hrobník, a proto se musíme schovat za kostnici. (Odejde se Zikmundem.)

Bartoš: Clovek nemá ve dne v noci pokoje. Tot aby do takového živobytí. — (Kost vyletí v Kostnice.) Oho! co to? (Vyletí druhá kost.) Ne, to je něco divného. (Ubíhá a trkne do Kašpárka, jenž byl právě vyšel a povalí jej.) Ach! spaste duši, totě strašidlo!

Bartoš.

Kašpárek: Ten mi pěkně naroval hřbet! (Vstane.) Pojď, Zikmunde! Bartoš jest už ten tam.

Zikmund: Tedy v bázni Boží počneme. (Přiblíží se až k marám, tu však popadne Aleš každého s jedné strany za vlasy a třepe jimi.)

Kašpárek: No no, jen pomalu, ať nemusím tu nechat všechny své vlasy.

Zikmund: Ach, pusť mne, duchu nebožky paní! — Já jsem to do opravdy nemyslí. (Oba se hledí vytrhnouti, stáhnou Aleše a odvedou ho za kulisy.)

IV. výstup.

Generál. Bartoš.

Bartoš: Milost pane! Tuhle se to stalo; někdo po mně sáhl, měl nohy na sáh dlouhé a ještě delší ruce, na kterých byly drápy ukrutné. Těmi mně počal škrabat a hubu na mne otvíral do kořán. Však přece se mi podařilo, že jsem se mu vyvinul a utekl.

Generál: To se vám jistě něco zdálo, a já vás o tom přesvědčím. Jen pojdte dál!

Bartoš: Já věřím a nemusím to vidět; jen jděte, pane sám!

Generál (přistoupí k marám): Co to, že mrtvola zde není víc? — Kam jste ji odstranili?

Bartoš: Pane mocný, chraň mne od zlého. — Ó, pojděte rychle odtud, ať vám to oudy nepoláme! (Vyletí z kosti ce kost.)

Aleš (stoje za kaplí, hází hrudy).

Bartoš: Já tu nezůstanu! (Utíká.)

Generál: To je bázlivec a viděti na něm, že nebýval vojákem. (Odejde.)

V. výstup.

Aleš. Lojzička.

Aleš: Pojdme, milá Lojzičko! Tohle bude dobře oučinkovati. Dříve však dáme matku na parádní postel, odejdeme pak domů a budeme naslouchati, co se o hřbitově rozpráví. Pak předneseme prosbu svou. (Uloží paní Gertrudu opět na máry, a oba kleknou pak k ní.) Dobrá máti odpusťte, že jsme si vás za nástroj vzali, abychom od otce povolení k zasnoubení obdrželi. (Vstanou a odejdou.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Pokoj. U zdi veliké pouzdro s vlaskými hodinami. Sedadla u malého stolku. Na jednom sedí Aleš a píše, na druhém Lojzička a šije černý tyl na klobouk.)

I. výstup.

Aleš. Lojzička.

Aleš: Milá Lojzičko! Toto musí vám otec podepsati, až na něj nějaký strach přijde. Aby na něj strach přišel, učiním já. Vezmu na sebe šaty nebožky matky, zahálím si obličej a budu na něj broukati a jemu hroziti. Vy se stavte bázlivou a tím ho ještě více poblázníte. Až bude mít dosti strachu, dejte mu tuto svaatební smlouvu podepsati! — Já hned zkusím, jak to půjde. (Odejde a za chvíli se vrátí a počne hubovati, jak měla nebožka paní Gertruda ve zvyku.) No, jak mi to jde?

Lojzička: Jak náleží dobře. (Za jevištěm slyšet mluvení generála s Hynkem.)

Aleš: Kam nyní skočím? (Běhá po pokoji.) Aha! já musím do stojanu k hodinám. (Vleze do pouzdra.)

II. výstup.

Hynek. Generál. Předešlí.

Hynek: Ty jsi blázen a chceš mne vystrašiti, já se ale nebojím. Pranic tomu nevěřím, a že hrobník tebe generála pobláznil, tomu se bude celý svět smáti.

Generál: Já starý husar musím se dříve přesvědčiti, než čemu uvěřím, a tam jsem se přesvědčil.

Lojzička: Oč pak se přete, pane generále?

Generál: Já o nic, ale můj pan bratr Hynek nechce víry dáti, že se Bartoši, Kašpárkovi a Zikmundovi nebožka paní Gertruda zjevila.

Lojzička: Toť se rozumí, že je tomu tak. Každý praví, že má bezpochyby o vás, ujče, starost, jak budete bez ní moci hospodařiti, an jste ovdověl, a proto vás snad žádá, abyste statek Alešovi odevzdal, poněvadž je to mnoho pro vás, vše zastávati.

Hynek: Ty bys tomu dala! Pak bych byl na holičkách a neměl bych ničeho.

Lojzička: Tedy se ožeňte, a nebude-li nebožka proti tomu nic míti, vezmu si vás sama.

Hynek: Lojzičko! To že bys učinila?

Lojzička: S radostí, ale jen pod tou výminkou, když Alešovi statek dáte.

Hynek: Slíbíš-li mně ruku, udělám to.

Lojzička: Na to mou ruku mějte a tento papír podepište! Potom bude svatba.

Hynek (vezme papír a čte): E, dosť na tom. (Podepíše.) —

Generál: Lojzičko! To bys chtěla toho starce si vzíti?

Hynek: Proč ne? — Či snad má tobě přednost dáti?

Lojzička: Skoro bych měla větší chuť panu generálovi svou ruku dáti. — Přijďte sem, pane ujče, o desáté hodině — já si to ještě rozmyslím.

Hynek: Dobrá — já přijdu.

Generál: Kolik jest nyní hodin? (Kouká na hodiny; v tom se pouzdro rozevře a Alešovi vykukuje hlava.)

Aleš: Vezmi, Lojzičko, si Aleše za manžela, sice bude s vámi zle. Běda jinak vám!

Hynek a generál: Ach! — Ouvej! (Odběhnou.)

Aleš (vystoupí z pouzdra a odejde za kulisy se převléci.

III. výstup.

Hynek. Generál. Lojzička.

Hynek: Lojzičko, kde jest Aleš?

Lojzička: Snad nechcete, pane ujče, abych si ho vzala? — To neudělám, poněvadž se mi nelíbí.

Hynek: Ty si ho musíš vzít, poněvadž bychom jinak neměli pokoje. Na mých dveřích stojí psáno: »Pokoje ti, Hynku, nedám, pokud Aleš a Lojzička nebudou svoji« — podepsána jest moje (ohlíží se bázlívě) nebožka manželka Gertruda. — Prosím tě tedy, Lojzičko, podej Alešovi ruku svou!

Lojzička: Abych vás uchránila, učiním to, ač dost nerada.

Generál: Já ho hned zavolám. — (Stranou.) Jsem věru rád, že to tak dopadá, alespoň nemáme si s panem Hynkem co vyčítat. — (Volá.) Aleši! pojď sem honem!

IV. výstup.

Aleš: Co poručíte?

Hynek: Synu! mám na tě žádost.

Aleš: Jakou? Vše pro vás rád udělám, otče milý!

Hynek: Udělej mi to k vůli a vem si Lojzičku
za manželku!

Aleš: To neudělám.

Hynek a generál: Alšičku! udělej to!

Lojzička: Abychom měli pokoj, vem si mne,
Alši!

Aleš: No, budiž!

Hynek: Chvála Bohu! Teď budu mít pokoj.

Generál (stranou): To je nejlepší, co se státi mohlo.

Aleš: Budiž vaše požehnání s námi a otec ne-
beský popřej nám stálého zdraví, štěstí a svého po-
žehnání!

Opora spadne.

Blaník.

Činohra ve čtyrech jednáních.

OSOBY:

Zděnek Zásmucký.	Marie, dcera jeho.
Zdenka, jeho snoubenka.	Svatoslav, blanický rytíř.
Kašpárek, Zděnkův štítonoš.	Blaničtí rytíři.
Prokop Divoký, rytíř.	Zbrojnoši a žoldnéři.
Hanuš, jeho hradní.	Sedláci.
Latibor, rytíř.	Pacholík z Blaníka.
Mikoláš, sedlák od Blanického vrchu.	

Místo děje: Krajina u Blaníka, chatrč Mikolášova a hrad Prokopův.

První jednání.

(Krajina u Blaníka. Pod suchou lipou stojí Zděnek.)

I. výstup.

Z d ě n e k.

Ano, zde jsem ji opouštěl, zde jsem její líce třel
neb hladil rukavicí svou, zde plakala, a já jsem jí stíral

Zděnek.

tímto šátkem slzy s očí. — Ó Zdenko milá! — Tu musí býti chatrč, kde jsem svou Zdenku před sedmi roky do ochrany a opatrování kmetovi odevzdal. Já jí, ona mně ruku tiskla, stíral jsem sobě též slzy a Bohu jsem ji poroučel. Nyní však vězel jsem v rukou nepřátel a byl jsem své Zdenky zbaven. Dříve však vyrval sem ji z rukou nemilosrdných lidí, bych ji za manželku pojal; ale náhle jsem musil do boje, doufaje, že se v brzkém čase navrátím. Jest však tomu již sedmé podletí, co jsem byl vzdálen. Tu jsem vyslal svého štítonoše, aby šel prohledat tuto otčinu, zdali zde bydlí moje Zdenka. — Byla právě noc hluboká, když jsem s ní sem uprchl. Byla v oděvu selském,

aby nebyla k poznání, a když jsem ji sem k Blanšku přivedl, odevzdal jsem ji do rukou dobrého přítele. Ona se mně pod širou oblohou zapřísáhla, a já, sednuv na svého vraníka, žalostně jsem odejel křoví-
nami a uháněl jsem, abych vypátrán nebyl. — Teď ji budu požadovati od starce zpět.

II. výstup,

Kašpárek. Zděnek.

Kašpárek: Nenalezl jste ničeho?

Zděnek: Ani toho nejmenšího.

Kašpárek: Já jsem slyšel v tuto stranu psa hafati a kohout se oznamoval; tedy tu musí být buď chatrč neb cosi jiného.

Zděnek: Jdi a přezkoumej to!

Kašpárek: To udělám s radostí, pane rytíři! — Há! zdá se mi, že zrovna, jak jsme ji sem zavezli, bylo to v tuto stranu. Já jsem hřebce držel, a vy jste se bral v stranu západní. — Hola! tu to bude; vesele do křoví, Kašpárku! (Odejde.)

Zděnek: Dej nebe, abych já při tomto vycházejícím paprsku slunečním též paprsek naděje nalezl a svou Zdenku spatřil!

Kašpárek.

III. výstup.

Mikoláš. Zděnek.

Zděnek: Tu slyším kroky: buďto přichází Kašpar nebo nějaký vrah. (Udeř na meč.) Ty budiž připraven!

Mikoláš.

Mikoláš (nepozoruje Zděnk): Budiž uctěno místo počestné, kde jsem nebohou Zdenku přijímal od milostivého rytíře. Vidím ty dva anděly, kterak se bolestně opouštěli, vidím rytíře, kterak jí slzy stíral a ji těšil, že brzy se navrátí, až to byla lítost na ně pohlednouti. — On se už sedm let nevrací: buď jest mrtev nebo na ni zapomněl. Ano, povídalo se, že jest Zděnek ze Zásmuku mrtev.

Zděnek (po:ohlasně): Zděnek jest živ.

Mikoláš: Dejž to Bůh, aby byl mrtev; neboť bych mu nemohl děvče vrátiti, které mi odevzdal na tomhle

místě. Sem jsem ho s ní doprovodil, zde jsme plakali, tu mi ji dal a tu že ji bude žádati, povídal. Bože! on pravil, ani po smrti že ho nikdo od ní neodloučí. (Kleknuv sejme čepičku a modlí se): Hospodíne! vrať Zdenku do rukou mých, ať ji otcovsky obstarám; zachovej Zděňka, je-li živ; je-li ale mrtev, dej mu milost, aby se s ní někdy na věčnosti sejítí mohl, když toho za živa nedosáhl.

Zděnek (vstoupí do popředí): Stařečku, znáš mě?

Mikoláš: Bože, proč jsem jen jmenoval Zdenku a Zděňka? — Oni z hrobu vstali jako duchové.

Zděnek: Žádní duchové; neboť živ jsem. Přesvědč se, že jsem tělo a že probíhá krev v žilách mých! Jen mi oznam, kde Zdenka má jest? — Probůh! pověz mi to dřív, než ouzkostí zajdu. — Snad nezemřela?

Mikoláš. A pro Boha! jste vy to ten, který mně Zdenku odevzdal?

Zděnek: Ano, jsem Zděnek Zásmucký, který ti před sedmi roky Zdenku odevzdal. A ty jsi starý Mikoláš, viď?

Mikoláš: Ale vy jste duch, ach! (Chce utíkat.)

Zděnek (ho zadrží): Zůstaň a neboj se! nejsem žádný duch. Sáhni a ucítíš, že dýchám, že krev ve mně obíhá. Řekni však, kde jest Zdenka má?

Mikoláš: Ach, pane Zděňku! O vás byla pověst, že jste byl tuze poraněn a že jste zemřel; my jsme se modlili za vás se Zdenkou každého večera a plakali jsme vždy, až jsme usnuli. — Jednoho času poslal sem Prokop z Černohrádku člověka, že prý slyšel, že je zde Zdenka.

Zděnek: Prokop? — Můj bratranec?

Mikoláš: Ovšem! My jsme mu jí však nevydali, ale kdosi nás zradil. Neboť přišel Prokop s ukrutnou silou a udeřil na mne řka, že má psaní od Zděňka ze Zásmuku, který mu při smrti napsal třesoucí rukou, že

mu odevzdává Zdenku do ochrany. Násilím ji tedy ode mne vzal. Zdenka kvlela, a my jsme plakali s ní; byla však přece odvezena. Netrvalo dlouho, a jedné noci přiběhla prostovlasá se zbrojnošem. Toho jsem musil schovati pod krov. V patách jí byli žoldnéři a Prokop. Ti Zdenku uchopili nemilosrdně a zpátky do hradu ji odvěkli. Tam ji vsadil Prokop do věže a soužil ji nemilosrdně, že mu nechtěla podati své ruky. Asi dvakrát jsem si zašel tam k hradu, okolo bašty jsem se oplétal a její hlas jsem slyšel — plakal jsem lhostí. Lid jí poskytoval potravu, ale když se to Prokop dověděl, kázal pro ni uprostřed hradu věž postaviti, aby k ní nikdo nemohl. Tam k ní teď chodí a souží ji ještě nesmírně.

Zděnek: O ty ukrutný Prokope! na tobě se pomstím, strašlivě pomstím! — Stařečku, doprovod mne!

Mikoláš: Kam chcete jíti, pane rytíři?

Zděnek: Pro Zdenku půjdu, má ruka rozdrť klenutí, roztrhá pouta a vyrvé ji ze žaláře.

Mikoláš: Co myslíte? Chcete jíti proti pevnosti, proti tygrům sám a sám?

Zděnek: Cítím v sobě udatnost českého lva a musím ji vydobyti.

Mikoláš: Pane rytíři, vemte si s sebou pomoc!

Zděnek (udeř na meč): Totoť jest moje pomoc.

Mikoláš: Pro Bůh, pane rytíři, nespěchejte ke své zkáze! Jistě se vám stane nějaké neštěstí, neboť bylo slyšet bouření v Blaníku na znamení, že se změna stane. Ó, nevydávejte se sám bez pomoci!

Zděnek: Jak? — Že bylo slyšet bouření v Blaníku? (Klekne.) K vám volám, vy svatí plukové šlechtých a bohabojných duší, rekové, kterých se všichni zlosynové bojí, kteříž tuto dobře a spokojeně spíte. Boleslave a vy všichni ostatní stateční bojovníci Blaničtí!

— k vám volám, abyste mně přispěli svou pomocí. Ci spíte posud tiše a očekáváte vzbuzení citu duší svých? — Zádám vás za pomoc a doufám, že od vás opuštěn a oslyšán nebudu. (Počne se blýskati a silně bouřiti, vrch se rozevře, a uvnitř jest viděti spící rytíře. Malé pachole pokyne Zděnkovi.) Bohpomozi! Osud mne za sebou zve — půjdu. (Kráčí k vrchu.)

IV. výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Pane! tady je někde, ale nevím, kde. (Běží za Zděnkem, jenž v tomtéž okamžení do vrchu vejde, a tento se za ním zavře.) Kam se poděl? — Přece zde byl a teď zde není. — Ach! kam se to odhodlal? Běda mně! A ty, prakakraholský Mikoláši! nemohl jsi mu to zabránit?

Mikoláš: Tam v tom vrchu bude bydleti vinou svou. Bůh ho uchovej! — Ó já nešťastný, že jsem kdy od něho Zdenku přijímal! Proč jsem mu jenom uchvácení její oznamoval! — Pojdte tedy vy, příteli, a zůstaňte u mne až do smrti, když ty dobré dvě duše se u mne nezdržely! Mohl jsem raději mlčet a jemu to nezjevovat; ale jeho zoufanlivá tvář, jeho vzdychání a jeho slzy mi to z úst vynutily. O Zděnk, ubohý Zděnk! (Odejde.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Táž krajina. Vrch jest otevřený, a vnitř sedí rytíři, mezi nimi Zděnek. V pozadí bengálský oheň. Duchové rytířů vystoupí.)

I. výstup.

Rytíř Svatoslav. Zděnek. Rytíři.

Svatoslav (pozvedne hlavu a vstane): Budiž pokoj vám! Poživejte oddechu, pokud vás vysoká ruka ne-

Svatoslav

vzbudí! (Udeří mečem na krunýř.) Vstaňte a suďte! (Rytíři pozvednou hlavy.)

Rytíři: Už jest čas?

Svatoslav: Upokojte se a suďte! Vysoká ruka vám odeslala chybcího ouda; on však jest posud zahalen hříšnou rouškou, avšak srdce jeho dobré otevřelo jemu vchod k nám.

Rytíři: Co ho sem vede?

Zděnek (vytasil meč a položil jej na zem; pak skloní hlavu, řka): Nábožné srdce, dokonalé rekovství, ouzkost a tužba mně vedou sem k vám, abych vás o pomoc prosil. Suďte mě spravedlivě! Poradte též, co činiti mám, abych svaté spravedlnosti neposkrnil! Buďte mně nápomocni proti Prokopu, který souží nevinně snoubenku

mou Zdenku. Ona však nechce rušiti přísahy své. Zádám vás tedy za spravedlivý soud, zaslouží-li Prokop smrti čili nic.

Rytíři: Trest spravedlivý!

Svatoslav: Bude mu určen trest; ty však se nedotykej nepravosti! Neporušíš spravedlnosti, když uvrhneš ho hřešícího v klenutí pokání. Tam ať sezná probřešení své, pro něž ho sám Všemohoucí trestá. Protož naše meče spojí se s tvým, a až nás v čas potřebný zavolá anděl, tu se zbraně naše pozvednou a potlačených se zastanou. Přilož tedy meč svůj do spolku!

Zděnek (pokleknuv, vytasil meč; rytíři položili mu své meče na záda)

Rytíři: Budiž naším oudem!

Zděnek: Vstupuju v šlépěje vaše a budu se zastávat utlačených.

Svatoslav: Kráčeť opatrně a snaž se bez ouhony býti. Pokroč na lávku přes Sázavu vedoucí. Odtud jde po břehu a přijdeš ku vchodu, který vede na náhrad Prokopovo. Tudy se prokopej a všecko bude přemoženo mečem tvým. Nepřítel tvůj dokoná strašlivě, s tebou však budiž požehnání toho, který jest nad námi, a jehož smilování buď vždycky s námi!

Rytíři (ulehnuvše, usnou. Zjeví se bílé pachole, odvádí Zdenka do pozadí, bengálský oheň shasne, a vrch se uzavře).

II. výstup.

Pacholík. Zděnek. Kašpárek.

Kašpárek (běže s protivné strany, vrazí do Zdenka): Ach! to jsem se vás nahledal, pane rytíři! Pán Bůh s námi! V tom vrchu bylo těch zlatohlávků.

Pachole (ku Kašpárkovi): Zde vem si tento pytel se zásobou! (Zatroubí na trubku, již držel v ruce, vrch se otevírá a pachole v něm zmizí.)

Zděnek. Co se ti zdá, Kašpárku, o těch rytířích, které jsi ve vrchu viděl?

Kašpárek: Jsou to stateční rekové, a každý z nich má na helmě napsáno: Václavský rek.

Zděnek: Pravdu máš, můj milý Kašpárku! Neměl jsi však o mne péči ten čas, co jsem byl pryč a mezi nimi? Byla to ovšem jen malá chvílka.

Kašpárek: Cože? — Malá chvílka? — Ha ha ha! — I ty svatý Křištofe! Vždyť jest tomu již celý rok, co jsme se neviděli. Já vás hledal u Latibora Prachatického a v Zá-

Pacholík

smukách, ale nikde jsem vás nenalezl. I vedla mě tedy cesta zase do této krajiny, bych se alespoň zde, na tomto místě, za vás pomodlil, a pak jsem si umyslí, že potáhnu do zaslíbené země a tam že svůj život dokonám. Při putování táhl se mnou Latibor Prachatický, by mi pomohl vás hledati. Teď projíždí všechno oudolí Černohradské a zpytuje, zdali nejste snad uzavřen ve vězení ukrutného Prokopa. Ten bude teď mít radost, až se doví, že jste živ a zdrav; neboť se chystal, že s vámi půjde na Prokopa, že na něho strašně udeříte a Zdenku mu vyrvete. Mikoláš též vás oplakával.

Zděnek: Děkuji ti, můj hodný Kašpárku, i všem mým přátelům. Ruka nejvyššího vůdce vám to odplatí. Teď však pokročme a nejdříve Mikoláše potěšit jdeme!

Kašpárek: A krapet také Marii, co?

Zděnek: Jaká je to Marie?

Kašpárek: To ješť dobrý anděl a dcera Mikolášova. To děvče pro vás a pro Zdenku plakalo a pláče vždy, když si na vás zpomene.

Zděnek: I odplat to Bůh všem citelným srdcím, a svou upřímností jejich srdce též obveselím! Jdeme! (Odejde do křoví.)

Kašpárek: Co pak je to asi v tom pytlí? (Kouká do pytle.) Ohol! To je řezanka, jak mé oko vidí. Ten klouček dal mi ji bezpochyby pro mé vraníky, které jsem do obydlí k Mikolášovi odvedl. Já ji však nepotřebuju, vysypu ji (učíní to), a pytel bude pro příhodu prospěšný. (Odejde se Zděnkem.)

Proměna.

(Světnice v chatrči s obrazy po stěnách.)

III. výstup.

Mikoláš. Později Zděnek.

Mikoláš (maje sňatou čepičku modlí se): Bože, budiž milosrdný a popřej ochranu Zděnkovi a Zdence, kteří jsou v moci přeukrutného Prokopa!

Zděnek (vystoupí): Drahý kmete, Bůh tě žehnej!

Mikoláš: Ó Bože, ty's mne vyslyšel a vracíš mně potěšení mé. Ó pane rytíři! Pro Bůh! kde bloudíte už celý rok? My jsme pro vás plakali, já a dcera má.

Zděnek: Byl jsem dobře zaopatřen, stařečku můj!

Mikoláš: A já pro vás tak nařákal, pane rytíři!

Zděnek: Ty dobrá duše! To ti odplatí Bůh a společníci moji.

IV. výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Já tě též odměním touto rukou svou.

Zděnek: Nynčko, milý Kašpárku, pokročme, abychom vyhledali Latibora, a já se mu poděkuju za lásku bratrství českého.

Mikoláš: Kam chcete zase odejít, pane rytíři! Počkejte a snězte sousto chleba s mlékem, abyste se občerstvili!

Kašpárek: To jest sakulinsky chytrý nápad.

Zděnek: Děkuju ti, Mikoláši! Nemám právě ani pomyslení na jídlo.

Mikoláš: Tedy alespoň na cestu si vezměte něco k zakousnutí. Jdi, Kašpárku, do komory a vezmi tam

Marie.

bochník chleba! Můžeš jej dát do toho pytle, který máš v ruce.

Kašpárek: A když jest umazán od řezanky.

Mikoláš: Marie! pojď sem v okamžení!

V. výstup.

Marie. Předešl.

Mikoláš: Marie! Vyťres ten pytel!

Marie (vytřásá pytel, jež byl Kašpárek před Blaníkem obdržel, a dukáty se z něho počínají sypat): Co to? To nejsou žádné plíšky!

Kašpárek: Toť jsou dukáty jako strnadi žluté,

a já bloud jsem je rozházel! Br! Teď poběhnu hned pro ostatní. (Od-kvapí.)

VI. výstup.

Latibor. Předešl bez Kašpárka.

Zděnek: O drahý Latibore! Pozdrav tě ruka Páně!

Latibor: I tebe, milý Zděнку! — Vyhledával jsem tě v okolí tvého hradu, ale hradní na mne hleděl škaredivě.

Mikoláš: Tohoto rytíře jsem viděl zde kolikrát obcházeti, ale bál jsem se vyjeviti, pane rytíři Zděнку,

Latibor.

že zde býváte u mne; neboť jsem myslel, že je to zrádce nějaký.

Zděnek: To jest můj dobrý anděl strážný; onť mně mnohokrát život zachoval. — Drahý příteli Latibore! Jsem na odchodu na Černohrádek čili Kamberk, abych Zdenku vymohl z rukou zlého Prokopa.

Latibor: Tedy rychle na Kamberk!

VII. výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Ó já bloud! Proč jsem jen tu řezanku v pytlí nenechal? — To mohlo být dukátů!

Zděnek: Vzhůru, Kašparku, na Kamberk!

Kašpárek (k Marii): Servus tedy, děvče! Pamatuj na nás a modli se, abychom se brzy navrátili. Tvé srdce bude u mne, a já budu statečně bojovati, jestliže neuteču.

Mikoláš: S Bohem, pane rytíři! My se budeme za vás modlití, aby vás ruka Boží chránila.

Zděnek: Nuže, milý Latibore! Zmužile krácejme proti divokému Prokopovi! — S Bohem, Mikoláši! Buď zdrav! (Odejde s Latiborem a Kašpárkem.)

VIII. výstup.

Mikoláš. Marie.

Mikoláš: Bůh cesty vaše zpravuj a sil ruku vaši! (Klekne s Marií.) Ty pak, Hospodine, jenž znáš srdce i vůli a vše, co v nich jest, opatruj je svou všemohoucí rukou a posilni je k spravedlivému boji!

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Hrad, k jehož bráně vede most přes příkop. Stranou ve hradě věž, a u zamřížovaného okna jest viděti prostovlasou Zdenku. Blíže jest skála hradební.)

I. výstup.

Zdenka (ve věži).

Ó! jak se černý požár pořád nad tím hradem snáší, jakoby celý hrad pohltiti mnil. Ó! jaký se to ukazuje blesk a stralšivá bouře, jakoby hrom tuto rozdrtili se strojil. — Přece však, ó tvůrče, shovíváš tomu zrádci, který mě stále tak souží. — Ó Bože! kdy vyprší lhůta má, bych se mohla se svým Zděnkem sejíti na věčnosti? — Slyš mě, otče! slyš mě, matko! slyš mě, Zděnku! Do zaslíbené země bych ráda putovala, kdybych se odtud dostati mohla. Ale co trpím, to ráda trpím a jen tomu na výsostech si požaluju, neboť vím, že to možná není, abych ještě jednou na svou bodu přišla.

II. výstup,

Hanuš. Zbrojnoš. Zdenka.

Hanuš: Zůstaň státi u věže!
(Odejde do věže.)

Zdenka (uvnitř): Oznam svému draku a ne rytíři, že může msti na tom dost, když mě tak souží! Ať mě nechá ve vězení na pokoji; a nemá-li na tomto mém trápení dost, ať si raději vymýšlí, co by bylo pro mne nejhoršího. Jsem hotova to pod-

Zdenka.

stoupiti, ale nikdy svou ruku nevložím do jeho tygrích drápů. Jdi a oznam mu to! (Udeří okovy o mříž).

Hanuš (vyjde z věže): Ty, strážníku, slyš, co poroučí pán můj, rytíř Prokop! Ať se nikdo neopovází do čtvrtého dne vody aneb pokrmu do vězení jí poskytnouti pod ztrátou života! (Odejde ze zbrojnošem.)

Hanuš.

Proměna.

(Pokoj na hradě)

III. výstup.

Prokop

(vystoupí a jeho pohled jest urputný): Uhlídám, * zda-li v těchto osmi dnech se rozmyslila aneb stále na svém úmyslu stojí. Nyní se z Palestiny vše vrací, a proto musím spěšně dělati, než se Zděnek vyjeví. Kéž bych ho mohl do hrobu skáceti, jeho hrad a ji opanovati!

Prokop.

IV. výstup.

Hanuš. Zbrojnoš. Prokop.

Prokop: Poddá se již?

Hanuš: Pane rytíři! To není ženská, to jest tygr. Když jsem k ní přišel a ji od vás pozdravil, udeřila po mně okovy nerázně a konečně pravila, abych odešel. Při tom mrštila

znova o mříž, a já jsem šel. A toho draka, rytíři, byste chtěl udělati paní na hradě?

Prokop: Dojdi pro ni, a ať chce nebo nechce, přitáhni ji sem! — Vezměte ji násilím!

Hanuš: Dle vůle své poznáte tygra. (Odejde se zbrojnošem.)

Prokop: Když pohružky ani prosby všeliké nepomohou, vyzkoumám a zkusím teď ještě smrt aneb temné vězení pod zemí. Ty, Zdenko nemáš z mého hradu vyjít; tebe nikdo nevyrve z moci mé, buďto se stane vůle má, aneb budiž ty dcerou ukrutné smrti. Neupustím od svého předsevzetí, a kdyby se třeba celé Blanické vojsko proti mně spiklo.

V. výstup.

Hanuš a zbrojnoš přivádějí Zdenku. Prokop.

Zdenka: Kam mě táhneš, vrah? Sem mě vlečeš, abych se ná to škaředé zvíře podívala? (K Prokopovi.) Proč mě sem voláš, vlku? Nejsi ještě krví ovce, své dosti nasycen? Bažíš ještě po těch vysušených kostech, které jsou už jen lidskou kůží obaleny? —

Prokop: Slyš mě, Zdenko! jest mě líto, že tvé zatvrzelé srdce mou lásku neuznává; já tě miluju, ty máš všech blažeností tohoto světa zažívat, jen změň mysl svou a srdce své a podej mi ruku. Hned bude trápení tvému konec.

Zdenka: Ty draku! proč vztahuješ pořád po cizí kořisti pazoury své? Proč touží stále černá duše tvá, aby činila jiné sobě podobnými? — Má duše touží, abych se sešla se Zděnkem ze Zásmuku.

Prokop: Já jsem se ale přesvědčil, že jest Zděnek mrtev, a svědky ti to dokážu, že byl zavražděn od Tatarů a že měl lebku rozpůlenou. — Chceš tedy ještě

ďále na něj čekati a mou přízní pohrdati? — Přízeň má ti všechny blaženosti připovídá, přízeň má posadí tě na rytířskou stolicí, ty však své štěstí zavrhuješ a do zkázy pospícháš. — Ó Zdenko! kde jsou tvé krásné plné tváře, o které tě připravila tvrdohlavost tvá? — Ó pomysli a rozvaž pokoru mou! (K Hanušovi.) Sejmi jí okovy a odlehči těm drahým zmořeným oudům!

Zdenka: Nepřibližuj se ke mně, padouchu, sice ti okovy těmi lebku rozdrtím. A ty, Prokope, kaž svým tygrům, aby mě soužili, přece však neuchvátíš mne bez Božské vůle.

Prokop: Pomstutakto na sebe zveš. — Odvedte ji do vězení smrtelného, z kterého nikdo ještě živ nevyšel?

Zdenka: Ó to jest mi vítáno velmi.

Hanuš a zbrojnoš (ji odvedou).^{*}

VI. výstup.

Žoldněř. Prokop.

Žoldněř: Pane rytíři! Na předhradí před mostem stojí dva rytíři, a jeden z nich jest prý duch zamordovaného Zděnka ze Zásmuku.

Prokop (sebou trhne): Jak? Dva rytíři a jeden z nich ze Zásmuku? Udeř se do své pitomé lebky a protři sobě trochu lépe zrak!

Žoldněř: Já jsem ho posud neviděl a nechci ho ani viděti; neboť, je-li to Zděnkův duch, veta po nás!

Prokop: Jdi tedy, strhni hlásného s báně a sraz mu vaz, aby podruhé takové hlouposti nezvěstoval!

Žoldněř: Rytíři prý mu beztoho slíbili, ne-spustí-li jim most, že ho s báně strhnou.

Prokop: Což chtěli, aby jim spustil most?

Žoldněř: Chtěli to, on to však neudělal.

Prokop: Hned jdi! (Bere na sebe krunýř.)

Zoldněř: Až je vpustí, ti budou rádi.

Prokop: (chopí žoldněře za prsa a trhne jím, až se kácí): Tak to máš vyříditi, co? — Takhle to máš dělati? (Třese jím.) Jdi a zavolej zbrojnoše!

Zoldněř (odejde).

Prokop: To jest kvítek, který mně nevoní; musím ho dobře utrhnouti a zahoditi. — Hned na něj přísně udeřím.

VII. výstup

Hanuš. Prokop.

Hanuš: Pane rytíři! Je tu Zděnek a Latibor.

Prokop: Nic více?

Hanuš: Nikoho nemí ostatně viděti, avšak nevím, nemají-li své zbrojnoše někde ukryté.

Prokop: Pojď, otážíme se, co u hradu pohledávají. (Odejde s Hanušem.)

Proměna.

(Hrad jako na počátku jednání. Most je vyzdvižen, a před ním stojí Zděnek s Latiborem.)

VIII. výstup.

Prokop (se objeví u mostu). Zděnek. Latibor.

Prokop: Co zde hledáte u hradu mého?

Zděnek: Ty jsi vyrval z rukou mých anděla a proto navrať mi, vrahu, kořist uloupenou! To ti přikazuju já, Zděnek ze Zásmuku, u přítomnosti statečného ouda českého rytířstva, pana Latibora. Spust' most

a vypuř Zdenku ze řaláře! Zapřísahám tě na tvou rytřskou řeř, abys to uřinil.

Prokop: Jak? Ty mně chceř porouřeti, abych most spustil, ty mně chceř porouřeti, abych ti Zdenku vydal? — Ha! odejdi v pokoji! Jestliže jsi v Paletině smrti z náruče vyváznuł, zde nevyvázneř.

Zděnek: Prokope! pro Bůh tě prořm, vydej mi Zdenku! Odřeknu se dobrovolně svého hradu a pánem jeho tebe uřinm. Jenom mi puř Zdenku!

Prokop: Ač pořnáš prositi, vřak přece ti to nepomůže.

Latibor: Ty padouchu! strařlivým způsobem půjdeř se světa.

Prokop: Ha ha ha! Ty Latiborku! ty mdlý kvřtku! Tebe zahubřm jak chrousta, budeř li se proti mně zpouzeti. — Pomysli, že stojř před divokým Prokopem a odejdi! — Ty, Zděnu, ač chceř milenku svou, vřak ji přece nedostaneř. Koukni tamhle na bář, jak okénkem kouká na tebe! Tam se souřř a běduje. — Ha! Zděniřku a Latiborku, odtáhňte zahanbeni! (Odejde.)

IX. výřtup.

Zděnek. Latibor.

Zděnek: Ach, milá Zdenko! Tebe opustiti, ne, to není možná! (Chce se do přřkopu uvrhnouti.)

Latibor (zadrř jej): Co to děláš, Zděnu?

Zděnek: Latibore! Já umru ouzkořtř. Zdenka pláče v řalářř, já ji tam nenechám. (Skořř do přřkopu.)

Latibor: Pro Bůh, Zděnu, kam se ubřrářř? Vřdyt budeř přemožen. (Troubenř se ozve na věži.)

Zděnek: Latibore! Já se přeplavřm — měj se dobre!

Latibor: Zdětku, vrať se! — Ach! vrať se! — Již jest na druhé straně. — Vše jedno! — Musím mu jíti naproti. (Odchází.)

Opona spadne.

Čtvrté jednání.

(Sál černým sukem potažený. Uprostřed stůl a na něm kříž mezi dvěma hořícími svícemi.)

I. výstup.

Prokop

(sedí na stoličce u stolu): Kdož by tě mohl, Prokope, připravit o tvůj život? — Snad ten Latibor? Či Zděnek? — Ha ha ha! — Čiňte co chcete, mne nedostanete. — Toť kdyby se pozvedli ti, jak se říká, blaničtí rytíři, a přece nade mnou nezvítězí. Sázava brání každému, aby se dostal do mého hradu, a nikdo neví, kde jest mé zemské vězení, ve kterém Zdenka se nalézá. — Nyní si dám tu dívku sem zavolati, a musí mi zde přísahati, že mně ruku svou podá. Neudělá-li to, musí ve vězení život svůj dokonati, aneb ji uvrhnu do Sázavy, aby ji přece nikdo nedostal. (Zazvoní.)

II. výstup.

Žoldněř. Prokop.

Prokop: Nyní jdi a přiveď mi sem Zdenku!

Žoldněř: V okovech?

Prokop: Ano, v okovech!

Žoldněř (odejde).

Prokop: Nyní uvidím, zda-li přivolí. Kdyby nechtěla, neslýchaná muka jí nastanou.

III. výstup.

Žoldnér. Zdenka. Prokop.

Zdenka: Dal jsi mne volati, Prokope?

Prokop: Slyš mne, Zdenko, a oznam mi smýšlení své! Posledně se tě ptám, chceš-li mi podati ruku svou, aneb chceš-li dokonati v strašlivých mukách, které nyní tobě připravím. — Tu máš kříž a svíce — přísahaj!

Zdenka: Ójty obludný muži! Vždyť jsi už slyšel, že volím raději smrt, než abych tobě ruku svou podala.

Ano, přísahám, že chci radš umřít.

Prokop: Tedy jest uzavřeno. Tvé tvrdošíjné srdce uvedlo tě do zkázy, budeš mučena —

Zbrojnoš.

IV. výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Pane rytíři! Zrada, ach zrada! — Běda! — Běda nám!

Prokop: Co jest? Co se stalo, že voláš: »běda«!

Zbrojnoš: Chytili jsme ducha.

Prokop: Jakého ducha?

Zbrojnoš: Nebožtíka Zděnka Zasmuckého.

Prokop: Kde jest? — Přiveďte mi ho! Tedy se přece chytil ptáček? — Kde jste ho dostali?

Zbrojnoš: Pod hradem. — Chtěl se sem přes hradby dostat.

Prokop: Rychle mi ho přiveďte!

Zbrojnoš: Má se státi. (Odejde.)

Prokop: Ha ha ha! Ptáka máme teď v kleci.

V. výstup.

Zděnek. Zbrojnoš. Předešli.

Prokop: Ha! Tvá chytrosť tě omýlila. — Jakou jsi zde pohledával loupež?

Zděnek: Nejsem loupežník, nýbrž rytíř, nejdu tě oloupit, nýbrž kořist mně uloupenou sobě nazpět vzít; jak vidíš, udílíš mně cizí název, a sice svůj vlastní.

Prokop: Ty mne nazýváš loupežníkem? — Ty?

Zdenka: Co se o to tak bereš, Prokope? — Jsi opravdu loupežník.

Prokop (k zbrojnoši): Odveď ji, ať darmo nemluví!

Zděnek: Tu ji nech a sundej jí okovy!

Prokop: Já poroučím: Odveď ji!

Zděnek: Já však poroučím: Neodváděj ji!

Prokop (zlostně): Ty chceš ke všemu ještě poroučeti? (Tasí meč a žene se po Zděnkovi, ten chopí sedadlo, vzrazí Prokopovi meč z ruky a popadne ho za prsa. Zdenka se potýká se zbrojnošem; ten ji porazí a zvoní, Hluk. Zbrojnoši a žoldnéři přikvapí, zmocní se Zděnka a dají mu okovy na ruce.)

Prokop: Odveďte je do žaláře a každého zvlášť ukovejte! (Zbrojnoši je odvedou). Ha! bídník ten chtěl by se stavěti proti moci mé.

VI. výstup.

Hanuš. Prokop. Později zbrojnoš.

Hanuš: Pane rytíři! Před mostem stojí Latibor a zástupy vojska.

Prokop: Latibor se chce bezpochyby též do vězení podívat. — Svolejte zbrojnoše a žoldnéře, a ukážeme mu tam cestu i jeho společnosti.

Zbrojnoš (vystoupí): Do zbraně! — Pokoušej se o most.

Prokop: Vzhůru do boje! (Odběhne s ostatními)

Proměna.

(Hrad jako v třetím jednání.)

VII. výstup

Latibor. Kašpárek. Zbrojnoši.

Latibor: Milí přátelé! Zděnka zajisté vysvobodíme. Neznámý muž, který část našich zbrojnošů a Kašpárka s sebou vzal, vede je okolo Šázavy tajnou cestou do hradu. (V tom se objeví Kašpárek v hradě u mostu.)

Kašpárek: Počkejte, pane rytíři! Já vylezu na báň věže a spustím řetězy od mostu; hláskému zavázal jsem už jazyk a uši, aby nemohl křičeti a neslyšel, a ostatní zbrojnoši jsou už také dobře spořádáni a připraveni. (Schová se).

VIII. výstup.

Prokop (v hradě). Předešlí.

Prokop: Co chceš, pošelilý Latibore? Cítíš v sobě chuť, abys také měl u mne skrovný příbytek?

Latibor: Ty Prokope hrdý! Což neznáš toho přísloví: »Pýcha předchází pád?« — Dávám ti tedy rozkaz, abys mně vydal Zděnku i Zdenku dobrovolně.

Prokop: Ha ha ha! Já se tomu směju. — Teď ti ukážu Zdenku, aby se tvá pomsta tím více rozpálila, však proto ji přece nedostaneš. (Volá). Zbrojnoši! přiveďte sem Zdenku!

IX. výstup.

Dva zbrojnoši. Zdenka. Předešli.

Prokop: Ty Prachatický Latiborku, ty stíne, ty třtino! ty se chceš proti větru opíratí a mně protiviti? — Hleď! tu jest Zdenka; jest v moci mé, a mohu ji s této skály shoditi aneb ji propustiti.

Latibor: Já ti pravím, že mě tvá černá duše ještě o milost prositi bude. (V tom spadne most a s obou stran vyhrnou se zbrojnoši; Prokop jest zmaten; vzpamatuje se a chce Zdenku dolů shoditi, v tom však jej strčí Kašpárek, a on sletí do vln Sázavských. Z hradu se vyrojí zbrojnoši Prokopovi a počne krutý boj. Kašpárek sejme Zdence okovy, ona se chopí meče a máchá jím kolem sebe. Lid Latiborův vše sporáží, dohude se do věže a vyvede Zděnka.)

X. výstup.

Zděnek. Předešli.

Zděnek: Drahá Zdenko!

Zdenka: Drahý Zděнку! (Obejmou se.)

Latibor: Draze vykoupěna jest vaše svoboda.

Zděnek: Buh tě požehnej za tu starost o mne!

Latibor: Tuto se poděkuj svému štítonoši Kašpárkovi! On jest příčinou, že byla Zdenka zachráněna; neboť právě, když ji Prokop s hradu shoditi chtěl, svrhl on ho po Sázavy, kdež našel svůj hrob.

Zděnek. Co to pravíš? Kdo že ho tam uvrhl?

Latibor: Tvůj štítonoš Kašpárek, jenž řetězy od mostu odvázal.

Zděnek: Tobě se odměním, Kašpárku!

Latibor: Teď se poděkuj také Bohu; neboť on sám seslal člověka, který ukázal nám tajnou cestu, kudy se do hradu dostaneme.

Zděnek: Ó ten člověk byl jistě poslán od dobrých rytířů z Blansku.

XI. výstup.

Mikoláš. Sedláci (ozbrojeni kosami, vidlicemi a p.).

Předešli.

Mikoláš: Bohu chvála, že jste, pane rytíři zdrav i Zdenka vaše!

Zděnek. Děkuji ti, milý Mikoláši, za tvou lásku. Já a Zdenka se ti slušně odměníme. (Všickni kleknou.) Bože! děkujeme ti za ochranu Tvou. Požehnej rytířstvo blanické, které čeká až je zavoláš k svatému boji pro naši vlast českou! A ty svatý Václave, oroduj za nás!

Mikoláš: Bože! ty jsi svou mocí zachoval tyto dobré duše; dej, aby jim to vše bylo ku spasení jejich. (Vše povstane.)

Kašpárek: Nu, Mikoláši! dáš li mně teď svou dceru Marii za ženu?

Mikoláš: S radostí!

Zděnek: A nyní, přátelé drazí, do Zásmuk se odebereme a Kamberk sobě přivlastníme. — Ty pak, Mikoláši, starý sedláčku, požehnej hlavám našim! (Klekne se Zdenkou.)

Mikoláš: Bože! požehnání tvé odpočívej na těchto hlavách; neboť kde je tvé požehnání, tam jest všeho hojnost do skonání. (Vše se skloní.)

Opona spadne.

Kat Morinelo.

Hra ve 3 jednáních.

OSOBY:

Král Rupertus.
Generál Alexander.
Generál Maximilián
První } ministr.
Druhý, }
Vyslanec.
Kašpárek.
Morinelo, kat.

Marie, jeho manželka.
Ema, }
Barbora, } jejich dcery.
Žofie, }
Atanasius, kouzelník.
Černý duch.
Barták, konšel z Černé vsi.
Vojta, jeho syn.

Místo děje : Královský hrad a popraviště.

První jednání.

(Královská komnata s trůnem, na němž sedí král. Po obou stranách ministři a generálové. Za těmi žoldnéři jako stráž.)

I. výstup.

Rupertus. Alexander. Maximilián. Ministři.
Žoldnéři.

Rupertus: Moji věrní ministři! vy o to pečujte a usilujte, abyste si rozmyslili, jak to učiniti máme, aby

se nám nedařilo tak zle! Už jsme tolik lidu ztratili a tolik země prohráli, že mně nad tím srdce krvácí. Vždycky nepřátelé vypátrali, co zamýšlíme, a co se děje v ležení našem. Když jsme na ně chtěli vypadnouti, ničeho jsme nikdy nepořídili; neboť sotva že jsme se toho nadáli, už jsme musili utkati. — Co to jiného může býti, leda že někdo naše plány vždycky vyzkoumá a nás zradí? — Proto mi teď radu dejte, co dělati, abychom mohli zvítěziti nad tou nepřítelovou rukou, která se už až na sídlo královské vztahuje.

První ministr: Já bych radil, vaše královská majestátnosti, abychom dali celé naše ležení prohlédnouti a toho zlosyna vypátrali, který o nás nepříteli zprávy podává.

První ministr.

Rupertus.

Alexander: O to jsem se už dávno pokusil, ale nadarmo! Neboť když jsem své vojsko v nejlepším šiku měl, přepadl mne nepřítel od strany nebo ze zadu, zrovna jakoby znal všechny mé myšlenky. Pokaždé musil jsem couvati.

Rupertus: Toť musí tedy přece mezi naším lidem nějaký zrádce býti, který vše vypátrá a pak nás zaprodá.

Maximilián: Možná dost, že je tomu tak. Já však, královská majestátnosti, dal bych vám jinou radu, jestliže mi to totiž vaše královská majestátnost ráčí dovoliti. — Víme, že poctivý náš kat již dříve dva zrádce vy-

Alexander.

pátral a oběsil. Ale sotva že je Morinelo se světa zprovodil, zvítězili jsme a vydobyli opět ten kus země, který jsme dříve prohráli. Račiz tedy, královská majestátnosti, v takových věcech a zradách zkušeného Morinela kata sem zavolati a nějakou odměnu mu přislíbiti, aby toho padoucha, který nám tak zle dělá, do svých rukou dostal a hned oběsil. Pak máme spíše naději na vítězství nad svými nepřáteli, kteří se nás teď stále zmocňují.

Rupertus: Dobrá jest vaše rada, ušlechtilý generále, a proto jí uposlechnu. (K žoldnéři.) Ať sem vstoupí kat Morinelo!

Žoldnéř: Stane se, královská mi-

losti! (Odejde)

Druhý ministr: Já bych sám myslil, královská majestátnosti, že to bude dobrý prostředek, jelikož kat Morinelo tak obratný člověk jest.

II. výstup.

Morinelo. Předešlí.

Morinelo: Tu jsem a očekávám rozkazy.

Rupertus: Morinelo náš! tys už jednou byl tak šťastný, že jsi dva špehyře vypátral a potrestal. I domnívám se, že to můžeš opět učiniti; neboť zdržuje se mezi námi zrádce nějaký,

Druhý ministr.

Maximilián.

který nepřátelům k vítězství nad námi pomáhá. Dostaneš-li ho, Morinelo věrný, bude tvým až do smrti jeden hrádek a k tomu deset tisíc zlatých, které se ti hned vyplatí, jakmile ten špehoun viseti bude.

Morinelo: Velikou radostí naplňuje mne tento rozkaz váš, královská majestátnosti! Nepopřeju si ani na okamžení oddechu, pokud toho ukrutníka nenajdu a vazu mu nezlámu.

Rupertus. Ty i tvá rodina má po královsku býti odměněna.

Morinelo: Hned se dám do práce. (Odejde)

Rupertus: Moji věrní ministři a generále! My teď pojďme a nové plány vymýšlejme, abychom zvítězili nad nepřitelem! (Všickni odejdou.)

III. výstup.

Morinelo (vrátí se).

He he! Morinelo! tohle jest něco pro tebe! — Dese tisíc a hrádek — celá rodina tvá zaopatřena — a to všecko za zrádce, kterého není a nebude, když ty nebudeš chtít. Ha ha! bez tvé vůle. Morinelo, nepřítel nevyhraje! — Ale od něho vždycky dostat pět set tolarů — to je přece jen hezká věc! a panství s desíti tisíci mti při-

Morinelo.

povězené — to je také pěkná věc! — Která pak ta věc je teď pěknější, a kterou si mám vyvoliti, když se mně líbí obě? — Nejlépe, když to dostanu všechno! Ovšem, ovšem! Ale kde zůstane svědomí? E co, svědomí! — Má žena povídá, že svědomí není nic, a ona má pravdu. — Už jsem chytil dva vandrovní a prohlásil je za zrádce, čímž jsem sobě vydělal dvacet tisíc; nyní tu mám zas takového zbytečného člověka a za toho bude také dobrých deset tisíc a hrádek. — Ano, ano, tak to udělám, a král musí přece prohráti. Dostaneš odměnu od přítele i od nepřitele, a nic si z toho neděláš.

poněvadž svědomí není nic, jak říkává žena má. — Ano, Morinelo! tohle jest zase něco pro tebe! (Odejde.)

Kašpárek.

Zoldněř.

Proměna.

(Dvůr ve hradě. — Pod klenutím sedadlo.)

IV. výstup.

Kašpárek (přiběhne).

Hop, starý trakaři, měj se k světu! pojedeme do Račic křen kopat. — Už jsem byl věru žádostiv, abych ten palác prolezl a každému, koho zde potkám, něco pěkného přál. Předně bych přál všem mládencům, aby každý z nich, nemá-li dost peněz, našel na sáh dlouhý vak s dvacetníky, a to proto, poněvadž si mládence, který floků nemá, žádná

Atanasius.

poctivá panna u muziky nevšímne. — Počkej, hochu! Tuhle si sedni na sedadlo a budeš vidět po celém dvoře! — (Usedne.) Teď si to prohlédnu. — Je to — skutečně — pravda — že (dřímá) — že — to — tu — je — hez — ké — é. (Usne ;

V. výstup.

Atanasius. Kašpárek.

Atanasius: Ha! ten zde spí a neví, že bezbožník osidla mu chystá a nevinně ho o život připravití hodlá! — Já však jsem vyslán ze strašlivých hor, abych ukrutnost potrestal. (Přiblíží se ku Kašpárkovi.) Ty mně k tomu budiž za nástroj! (Dotkne se ho svým prutem.) Kovem nesmrtelnosti jsi ode mne obdařen, pro svou sílu nebudeš teď přemožen, tělo tvoje bude proti všemu chráněno, naposledy zase se ti ukázu. (Odejde.)

Kašpárek (vyskočí): He he he! Co se to se mnou stalo? he he he! (Poskakuje.) Vždyť se mně zdá, jako bych se byl se samým čertem popral. — Nyní půjdu ku paní Katrli na kucmoch a tam se dobře najím. — Děj se, jak děj! (Odbíháje, vrazí do kata.)

VI. výstup.

Morinelo. Kašpárek.

Morinelo: Aha! už tě, chlaptčku, mám. — Ty prý činíš zradu našemu lidu a proto půjdeš se mnou nejdřív do vězení a pak před krále.

Kašpárek: Tak ty chceš vydávat křivé svědectví? Mně se zdá, že jsi sám takový.

Morinelo: Jen pojď! Ty jsi zrádce a musíš umřít.

Kašpárek: Neopovažuj se mne dotknouti, sice tě polknu nebo rozervu.

Morinelo: Jen pojď! (Strčí do Kašpárka; oba se tahají a v tom)

opona spadne.

Druhé jednání.

(Komnata jako v prvním jednání.)

I. výstup.

Rupertus (na trůnu). Ministři. Generálové. Žoldnéři.

Rupertus: Moji věrní! už jsme zase prohráli a o kus země přišli. — Aby to kat spral!

Alexander: Královská majestátnosti! Já zajisté tím nejsem vinen, neboť když už jsem se domníval, že mám vítězství v rukou, najednou se všechno obrátilo a já na místě výhry jsem prohrál. Nevyzkoumal-li to Morinelo s tím zrádcem nějak, naposled nás ještě nepřítel na zmar uvede.

Rupertus: V naší rezidenci možná že se ten padouch najde — ale pak běda mu! Od smrti ho nic nevysvobodí.

II. výstup.

Morinelo. Předešlí. Později Kašpárek.

Morinelo: Už ho mám, královská milosti!

Rupertus: Koho máš?

Morinelo: Toho zrádce!

Rupertus: A kde jest?

Morinelo: Venku přede dveřmi! — Hned pro něj dojdou. (Odejde.)

Kašpárek (za jevištěm): Necháš mě, chlape!

Morinelo (tamtéž): Já ti poručím, abys šel!

Kašpárek: K tomu mě nedonutíš, zlosyne!

Morinelo: Promluv tedy s králem!

Kašpárek: To si dám ještě líbit. (Vejde s katem.)

Morinelo: To je tedy ten, kterého jsem chytil u nepřátelského tábora, když tam zradu nesl.

Kašpárek: Nevěřte tomu, pane králi! Ten chlap lže, jako když se tiskne a až se mu od huby práší.

Vyslanec.

Rupertus: Morinelo jistě nelže, a na tobě jest viděti, že jsi zrádce. Ty jsi ovšem tak nepatrný, že si nikdo tebe v rezidenci nepovšimne; i my jsme tě už často zde viděli, ač jsme si takovou hanebnost o tobě nepomyslili — nyní ale tomu věříme, že jsi špehyř. — Proto ho vezmi, Morinelo, a setni mu hlavu!

Kašpárek: Jen se opovaž! Však já se ti podívám do vousů.

II. výstup.

Vyslanec Předešlí.

Vyslanec: Královská majestátnosti! jest zde jakýsi sedlák se svým synem a rád by s vámi mluvil.

Rupertus: Ať jest sem i se synem svým předveden!

Vyslanec: Má se státi! (Odejde.)

Barták.

III. výstup.

Barták. Vojta. Předešlí.

Barták: Dej vám Pánbůh dobré jitro, pane králi!
 — Tak tedy slyšte! — Já vám přicházím něco pově-
 dít. — Každý však to, já řku, nesmí vyslechnout.

Rupertus: Ti, které zde vidíš, jsou všichni moji
 věrní, a proto můžeš svobodně mluvit.

Barták: Ale já tomu jak se patří nevěřím. — Co
 pak je to za chlapíka, který tuhle stojí? (Ukazuje na Ka-
 špárka.)

Rupertus: To je také bezpečný člověk, kterého
 se nemusíš báti, neboť jest k smrti odsouzen a nevyjde
 již z naší rezidence. K věci tedy!

Barták: Inu tedy, pane králi: já vám tentononc
 chci povědět jednu chybu. Já jsem konšel z Černé Vsi,
 a to je, vřte-li, tam, kde tu vojnu máte. U mne leží
 na kvartýru jeden, který s těmi vojáky
 poroučí, a ještě jeden, za kterým tu ko-
 rouhev nosí — ten také u nás ve stavení
 zůstává. Ono se jim to tam líbí, poně-
 vadž má žena — a to máte hodnou ženu,
 abyste věděli — poněvadž tedy má žena
 na čistotu dbá, a proto také dostávám
 vždycky na byt ty pány, kteří nosí u těch
 svých kos třapce. — Inu ovšem! Já mám
 pěkné stavení, sroubek, chlěvy, stodolu
 — všecko je to hezké jako klec. Vrata
 jsem už dal také udělat.

Vojta.

Alexander: Ale příteli! co záleží
 jeho královské majestátnosti na tom, co
 máš a co nemáš? — Jen pokračuj raději
 k cíli, abys vyřídil, co máš právě vy-
 říditi!

Barták: Ale počkejte — tentononc, a neskákejte mi do řeči! Vždyť musím vypovědět celý grunt toho dřív, než vám mohu povědět to, co vám mám povědět.

Rupertus: Pokračuj, čilý sedláčku!

Barták: Nu tak hleďte! Teď ani nevím, u čeho jsem zůstal. Aha! u těch vrat, tentononc. Já to tedy mám všecko v pořádku a sice: statek, srub, chlévy a stodolu. Ve stavení mám dvě světnice, a v těch spávají ti páni s těmi třapci u těch kos. Ovšem že oni dosť málo spali, protože měli pořád co přemýšlet na tu vojnu. — A abyste věděli, ti pánové nejsou od vašeho vojska, nýbrž od nepřátel. — Předevčím, tedy dřív, než jste měl, pane králi, tu vojnu, kterou jste zase prohrál, přijel k nám kočár celý zakrytý a zaobalený. Z něho vylezl jakýsi člověk, zakuklený v plášti, zdržel se asi dvě hodiny u těch pánů vojáků a potom zase odejel. — A tak už tam byl asi pětkrát — včera zase —

Morinelo (sebou škube).

Barták: I napadlo mě, co tam asi ten cizinec vždycky kuří? — Co dělat, jářku, abychom se to dozvěděli? — Dobrá! Narafičili jsme to šikovně tuhle s mým synem — vidě, Vojto?

Vojta: I bodejť že, táto!

Barták: Když ti páni vojáci doma nebyli, povídám Vojtovi: „Ty Vojto! ty musíš vlézt do pece, tentononc, a já si vyvrtám ve stropě díru, abych na půdě pozoroval, co budou dělat, až domů přijdou.“ — Vždyť mně to, já řku, pořád mozkiem vrtalo, že si vždycky u dveří vojáka postaví, abychom k nim nemohli. — Tedy, Vojto — vidě, že jsem si to myslel?

Vojta: Inu, to víte, táto!

Barták: Já si myslel na něco tajného, co se tam u nás děje, a ono se tam skutečně dělo něco tajného. — Já totiž jsem si vlezl na ponebí, a Vojta do pece,

a když páni vojáci domů přišli, viděli jsme — to bylo, abyste věděli, včera — tedy viděli jsme, já a můj syn, kterak se radovali, že zase vyhráli. Usedli okolo stolu, jedli a pili. Za nějakou chvíli — teď ale dejte, já řku, hodný pozor! — za chvíli přijel zase ten kočár a do světnice přivalil se člověk, který nejdřív se sebe pláště shodil a pak nepřátelům vašim štěstí přál, že nad vámi vyhráli. — Vidě, Vojto!

Vojta: Toť se rozumí, táto!

Morinelo (sebou pořád víc škube).

Barták: Potom vyndal ten chlapík z kapsy takový jakýsi papír, rozložil jej na stole a ukazoval jim všelijaké čmáraniny. Pravil také: „Tuhle tady můžete na ně; zde je všecky dostanete a na hlavu porazíte.“ — Když pak za to své vešplechy zpropitné dostal, odejel zase pryč. — Nu, a ten člověk, jak Vojta prál, je prý váš kat — tentononc — Morus, nebo jak se jmenuje.

Kašpárek: Vida, pane králi! On je sám takový, za jakého mne vydával.

Morinelo (ouzko se třesa): Sedláku! ty jsi blázen. Královská majestátnosti! ten člověk nemá dobrý rozum.

Barták: Cože? Já že blázním? — I kakraholte, na tohle bych se rád podíval, abych bláznil, když si mne sousedé zvolili za konšela. — Vy — tentononc, Moruse, nebo jak se jmenujete, blázníte sám! — A abyste věděl, že já tentononc pravdu povídám, povídám vám, že má Vojta ten papír, který jste těm pánům vojákům ukazoval. — Vidě, Vojto?

Vojta: Toť se ví, táto!

Rupertus: Vy tedy máte, sedláčku, něco, čím nás lépe přesvědčiti můžete?

Barták: Inu. Vojta má to lejestro, pane králi! Když totiž oni, totiž ti vojáci s těmi třapci u těch kos, vašeho kata Morusa vyplatili, — posázeli vám mu celý

stíl penězi -- pak on jim dal to lejstro, a oni do něho tak dlouho čuměli, až usnuli. Vojta vyndal u pece kachel a vzal si to lejstro; pak vylezl na ponebí a tu mi to všechno povídal. Já řku na to: Pojď, abychom to pověděli panu královi! Pan král když se to dozví, dá si lepší pozor, aby neprohrával.

Rupertus: Tohle se musí všechno vysvětliti.

Vojta: Toť se rozumí, pane králi!

Kašpárek: Morinelo, v tobě hrčí jako v kolovratě.

Barták: Dej, Vojto, panu králi to lejstro!

Vojta (podá list králi).

Rupertus: Ha, co to? — Pohleďte ministři a generálové! Zde podpis králův jest přetržen a Morinelo na spisu podepsán, v kterémž nás zrazuje.

Kašpárek: Hlelele! jak já bych byl zdarma visel na místě toho darebáka, který vás všechny přelhal!

Rupertus: Ty's tedy ten zrádce, bezbožný Morinelo, ty, kterému jsme tak příliš důvěřovali? — Ha! překrutnou smrt za to podstoupíš. — Žoldnéři! odveďte ho do vazby! Zejtra budiž odpraven!

Žoldnéři (odvedou kata).

Rupertus: Nyní se jiný plán zhotoví, a pak na nepřítel udeříme. — Ty však, milý sedláčku, zde zůstaneš, až bude všechno rozhodnuto. (Ku Kašpárkovi): Ty za to, že jsi tolik křivdy vytrpěl, budeš odměněn,

Kašpárek: Však už mně v břiše kručí z těch ouzkostí, a mlsa kucmochu u Katrle by teď neškodila.

Barták: Pojď, Vojto! Já jsem ti to prál, že bude mít pantáta král radost.

Vojta: Inu tak, táto!

Rupertus: A nyní odebereme se do mé komnaty, kde budeme hodovati a o novém plánu se raditi. (Odchází s ostatními.)

(Opona spadne.)

Třetí jednání.

(Popraviště. — Morinelovo tělo leží u špalku.)

I. výstup.

Rupertus. Ministři. Generálové. Kašpárek. Barták. Vojta. Marie. Ema. Barbora. Žofie. (Ženské pláčou.) Žoldnéři.

Rupertus: Taková odměna kyne těm, kdož se zrady dopouštějí.

Kašpárek: Aha, matinko s dceruškami! Už máte tu vašeho manžela, kterémuž jste tak často říkávala: »I jen přiveď za peníze nějakého nevinného člověka na šibenici!« Vy jste mi pěkná ženuška! — I mě ubožáčka byste byla ráda za deset tisíc a za statek připravila o hrdlo, poněvadž prý jsem zbytečný na tom světě. — A což vy nejste zbytečná se svými kuřátky?

Ema.

II. výstup.

Černý duch. Předešlí.

Duch: Ty, matko, jež si svému muži pravila, že svědomí není nic, ale peníze že jsou to pravé svědomí, čímž dětem svým dávala jsi příklad zlý a je. též pokazila, uchystej se na cestu do pekelné propasti, kde veliké muky tě očekávají. (Odletí s Marií a vrátí se opět sám.)

Kašpárek! O jemináčku! ten to bere zostra.

Duch: Ty nejstarší dcero, Emo, která jsi sama otce naváděla, aby van-

Marie.

drovníky nevinné o život ošidil a za to kletý peníz dostával, obdržíš za tento nesvědomitý čin svůj též pekelnou odplatu. (Odletí s ní.)

Kašpárek: Tohle by byl výběrčí! ten to zná!

Duch (vrátiv se): Ty mladší dcero, Barboro, se svým bezbožným otcem podle návodu matky své zabila jsi flintou jednoho na poli a za tento skutek byl jiný nevinně popraven. Teď odměnu za to obdržíš? (Odletí s ní).

Kašpárek: Ten chlapík umí létat jako netopýr!

Duch (vrátiv se): Ty nejmladší dcero, Žofie, poněvadž jsi ještě nejmenší

vinna zločiny rodiny své, máš obdržeti lhůtu ku pokání a proto buď hodná a poctivá — Budeš hodná a poctivá?

Žofie: Budu, pane duchu!

Duch: Toto zrádné tělo kata a zrádce Morinela bude v pekelném ohni smaženo za zlé činy své. — Nuže, pojď se mnou! (Bouře a blesk. Duch odnese tělo kato.)

Barbara.

Žofie.

III. výstup.

Předešli bez ducha, Marie, Emy a Barbory.

Rupertus: Tak vina zlá jest potrestána, a nevina přišla na jevo. Tím sprostěni jsme ve své královské rezidenci

Duch.

Rupertus: Ty pak malá Žofie, ubohý sirotečku, budeš na útraty královské vychována, pokud nevyrosteš.

Barták: Tedy jak že to prál ten pan král?

Vojta: Hrádek a deset tisíc táto! —

Barták: No, vida! a ty jsi nařikal pro ten roztlučený kachel až strach. Ted si můžeme koupit jiná kamna, a jaká kamna, kakraholté!

Vojta: Toť se ví, táto!

Rupertus: Moje milé děti! nyní můžeme prozpěvovati, že jsme

lidí zrádných a jsme zase svobodni. Není-li pravda, milí ministři a generálové?

Ministři a generálové: Tak jest, královská majestátnosti!

Rupertus: Ty, sedláčku, dostaneš, co jsem ti připověděl, a deset tisíc i hrádek bude teď majetkem tvým.

Barták: I zaplať Pánbůh, pane králi!

Vojta: Bodejť by ne, táto!

Rupertus: Ty, malý Kašpárku, obdržíš také deset tisíc.

Kašpárek: No, to se bude teď kucmoch mst!

Vyslanec.

zvítězili, poněvadž žádný zrádce více nevyjeví nepříteli plány naše.

IV. výstup.

Vyslanec. Předešlý.

Vyslanec: Vaše královská majestátnosti! Pan generál Maximilián odesílá vítěznou listinu. (Podá králi list)

Rupertus: Budiž Bohu čest a chvála! — Radujte se všichni se mnou!

Všichni: Ať žije milostivý král Rupertus s celým komonstvem svým!

Opona spadne.

Krásná Dišperanda, nádherná dcera.

Hra ve dvou jednáních.

OSOBY:

Stanislav, starý měšťan.	První } malíř.
Bětuška, jeho manželka.	Druhý } malíř.
Dišperanda, jejich dcera.	Silbanda, pekelný myslivec.
Edmund, kupecký mládenec.	Đábel, kníže pekel.
Fladibus, myslivecký mládenec.	Černí duchové.
Kašpárek, sluha Dišperandin.	

Místo děje: Příbytek Dišperandin

První jednání.

(Pokoj v domě Stanislavově. Na stole zrcadlo a druhé naproti němu na jiném stole. Mezi oběma stolice, na kteréž sedí Dišperanda prostovlasá.)

I. výstup.

Dišperanda.

Aj, Dišperando, nad tebe není stvoření, které by se tobě co do krásy vyrovnalo. To jsou líce a způsobilá ústa, a jaké to kadeře a jemné oči (Otáčí se.)

Kdo má tak způsobilé oudy jako ty? A pak by matka má chtěla, abych Fladibusa neb Edmunda sobě vzala za manžela? — Ne, toho ne učiním, milí rodiče, třeba že jste dům tento opustili a ode mne odešli, nemohouce prý se na mou pýchu a nádhernost dívati. A proč bych nebyla na svou krásu hrda? Vždyť jsem tak tuze sličná a proto nesmím dopustiti, aby do mého domu vešel někdo, kdo by nebyl baron, hrabě nebo docela kníže. — Ano, otče a matko! vy jste našli tak krásnou perlu, že jí není rovno pod oblohou, a teď vás pudí zlost k tomu, abyste nádhernost a sličnost mou mi vytýkali?

— Ona jistě zasluhuje vážnosti, a kdybych byla nějakou princeznou, vážil by si mne každý nad všechny poklady tohoto světa. Královští synové by jezdili a o milost mou prosili. Ano, Dišperando, ty jsi krásná, velmi krásná.

Dišperanda.

(Zpívá):

1.

Vzhůru, krásná Dišperando,
krása tvá jest nejprvnější:
neb ty budeš v každém sňatku
nad vše jiné nejsličnější!

2.

Kdo se může v tomto světě
nad tvou krásu vynášeti? —
Není nikde malíře těž,
jenž by tě moh' zhotoviti.

3.

- Proč bys nebyla tak pyšnou,
jelikož jsi tuze vlnadná,
tak že na té celé zemi
mimo tebe není žádná?

II. výstup.

Kašpárek. Dišperanda.

Kašpárek: Odpustte, nepřicházím-li
vám vhod, ale venku zvonilo se a tlouklo
se na vrata, až mne to probudilo, ačkoliv
jsem posud celý ospalý. (Zívá.)

Dišperanda: Kdo jest to zde? —
Koho přicházíš opovědět?

Kašpárek: Vašeho otce, který venku stojí.

Dišperanda: Co chce? — Vpusť ho sem!

Kašpárek: Má se státi, ale už to
vidím, jakou mi dá práci, abych ho odtud
vystrčil; neboť už si venku notuje, jak
prý vám bude do duše cinkati.

Dišperanda: Pokud já těm poše-
tilcům neodzpívám, oni od svého před-
sevzetí neustanou. — Jdi, ať jest sem
předpuštěn k audienci! (Kašpárek odejde).

Dišperanda: Proč mě na pokoji
nenechají, když tolik rozumu nemají, aby
mně přáli té slávy, jaká vším právem
mé sličnosti přináleží?

III. výstup.

Stanislav. Dišperanda.

Stanislav: Dobré jitro, milá dcero!

Dišperanda: Vítám vás, otče! —
Co jste mi dobrého přinesl?

Kašpárek.

Stanislav.

Stanislav: Přináším tobě já, starý neduživý otec, ten nejdražší poklad, ač nevím, zdali ho přijmeš.

Dišperanda: Ráda uvidím, co jest na tom pravdivého.

IV. výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: A, vunžur, musijé papá, vunžur!

Dišperanda: Mlč! — Otec prý mně drahý kle-not nese.

Kašpárek: Který snad vyrostl někde na bříze v lese.

Stanislav (vytáhne z kapsy knížku): Zde ti^o posílá, milá dcero, pan farář čtení o nešťastné Sibylle, i^o do-čteš se v něm, kterak pycha předchází pád! — Vezmi a přeříkej si to!

Dišperanda (mrští knihou do kouta).

Kašpárek: Pěkný to dárek, když ním dřívě všechny kouty vytlučete!

Dišperanda (zlostně): Odejdi, starče, a dar svůj podrž pro sebe! Sám se posad' a modli se růženec; mně však nepřicházej již na oči, neboť tě nechci více ani viděti, ani slyšeti. — Já jsem ta osoba, která bla-ženě živa bude, ty ale bídneš dokonáš, poněvadž u mne nebudeš pardonován ani jídlem, ani pitím, ani ničím jiným.

Stanislav (sepnuv ruce hledí k nebi).

Dišperanda: Jdi a vyříd' těm, kdož krásu mou zavrhuji, že jsou pošetil!

Stanislav: Probůh, dcero, pamatuj se! — Ty jen peklu sloužíš a od něho odplatu vezmeš, protože bereš ponuknutí k pyše, která přináší nešťastný pád, a do něho ty pospícháš.

Dišperanda (dupne): Mlč, starče! — Což posud není doplněna míra tvých předhůzek? — Kašpárku, konej svoji povinnost!

Kašpárek: Toť jsem si myslel, že to až na mne dojde.

Stanislav: Nechceš slyšeti dobrého ponaučení a proto přijde doba, kdy hrůzy na tebe se uvrhnou a ty marně o pomoc volati budeš, dcero bohaprázdná!

Dišperanda: Slyšel jsi, Kašpárku?

Kašpárek: Což o sluch, ale kozel aby se tahal s takovým velikánem, nemůže-li se do něho dáti s kuráží.

Stanislav: Půjdu teď, ty pekelnice nevděčná, k ouřadu a tam přednesu své stížnosti, že pro tebe jsem musil se svou manželkou v cizí byt se odebrati, což jsem až posud tajil, jelikož jsem na tebe nechtěl hanbu uvaliti. Nyní však jest tvá nádhera už všudy a všem lidem protivna, a poněvadž od ní nechceš upustiti, budeš v posměch a potupu uvedena.

Dišperanda: Ha! na to bych se podívala. (Vystrčí Stanislava ze dveří a zavře)

V. výstup.

Kašpárek. Dišperanda.

Dišperanda: Byl jsi už u toho malíře? —

Kašpárek: Inu ovšem že jsem tam byl a k tomu celý. Malíř povídal, že máte míti ztrpení, poněvadž musí domalovat hospodského a řezníka.

Dišperanda: Proč jsi mu neporučil, aby sem hned přišel?

Malíř

Kašpárek: Mohl jsem to ovšem udělat, ale bezpochyby byl bych vyletěl ze dveří proti své vůli.

VI. výstup.

Malíř. Předešlý.

Malíř: Má úcta, panno sličná — Přicházím, bych vám posloužil; protož se posadte, a já vás hned obrejsuju a vymaluju.

Dišperanda: Dejte si na tom záležeti, aby vaše odměna hojná byla! (Usedne.) Nyní počnete své kumštovné malování.

Malíř: Prosím, abyste se ani nepohnula, jelikož bych vás na křivo neb falešně vymalovati mohl.

Kašpárek: Já budu paní hlavu držeti. (Skočí na židlici před Dišperandu.)

Malíř: Ne, to nejde; neboť bych musil toho celého cvrčka na místě obličej vyrejsovati.

Dišperanda (shodí Kašpárka): Pošetilče! co tropíš?

Malíř (maluje).

Kašpárek: Kdyby dělal někdo můj obraz, jistě by nevypotřeboval ani čtvrtinu barev na mne jako na mou vyčouhlou velitelku, pannu Dišperandu. — Hm! Mne zná každý i bez malování, a proto se neprosím o žádné portréty.

Malíř: Teď jsem hotov s obrisy a půjdu, abych to doma dohotovil.

Kašpárek: Toť abyste si vzal pannu Dišperandu s sebou.

Malíř: Není mně toho třeba, neboť mám každé hnutí dobře poznamenané. (Odchází.)

Dišperanda: Vraťte se!

Malíř: Poroučíte něco?

Dišperanda: Ať to vyobrazení přikryjete, až je sem ponese!

Malíř: O to se nestarejte! —
Poroučím se. (Odejde.)

VII. výstup.

Druhý malíř. Dišperanda. Kašpárek.

Malíř: No, slečno! vy jste zde už
měla malíře.

Dišperanda: Víte-li co? — Udě-
lejte mně ještě jedno vyobrazení! —
Které z obou bude lepší, toho chci
sobě vážit.

Malíř: Dám si na tom záležeti.
(Odejde)

Druhý malíř.

VIII. výstup.

Dišperanda. Kašpárek.

Kašpárek: Tohle bude mezi nimi mela, a na
konec oba nic nedovedou.

Dišperanda: Ráda se podívám, kdo mne vyma-
luje pěkněji.

Kašpárek: To budou kupecký mládenec Edmund
a myslivecký mládenec Flabidus, vaši nápadníci, vyva-
lovat oči na vrch hlavy, až vás spatří tak pěkně na
papíře přilepenou.

Dišperanda: Ti mizerkové nesmí ke mně ani
přistoupiti, poněvadž já zaslůhuju nějakého barona, hra-
běte nebo knížete. (Tlučení na dvéře.) Ha! kdo to? —
Podívej se, Kašpárku!

Kašpárek (odběhne)

Dišperanda: Kdyby to tak byl nějaký veliký pán
— ha! Dišperando! (Ohlíží se v zrcadlech)

IX. výstup.

Silbanda. Kašpárek. Dišperanda.

Kašpárek: Už ho tu máte po tentáta, který se sem přivalil jako veliká voda.

Dišperanda: Kdo jste, příteli?

Silbanda: Jsem myslivec podzemského knížete a přicházím ho opovédět, směl-li by se opovažiti o vaši ruku požádati. Kdybyste si ho chtěla vzíti, připovídá vám slávu velikou, avšak pod tou výminkou, když dáte své dva nápadníky usmrtiti, aby jemu ve světě nepřekáželi. Mimo to na důkaz své přízně máte oudy těch zabitých svým rodičům jako dar na stůl dáti, a kdyby s tím nebyli spokojeni, též je zavraždit. Až to vše vykonáte, pak můžete býti ubezpečena, že jest vám věren a šťastnou vás učiní. — Co tedy mám knížeti podzemskému od vás odpovéděti?

Dišperanda: Oznamte knížeti, že jsem srozuměna, a že má přijíti.

Silbanda: Mějte se dobře! (Ode de.)

X. výstup.

Předešlí. bez Silbandy.

Dišperanda: No teď přesvědčím všechny, že knížete za manžela dostanu, a bude to asi divení velikého, že jsem kněžnou a že se mně klaní celé komonstvo.

Kašpárek: Milá slečno! ten myslivec se mně jaksi nelíbil, poněvadž je černý jako čert.

Silbanda.

Dišperanda: Ty blázinku! To jest myslivec z cizích krajin, kde jsou lidé jako uhlí černí, a proto se ho nemusíš báti. Jen pojď, abychom se na příchod knížete řádně připravili! (Odejde s Kašpárkem.)

(Opona spadne.)

Druhé jednání.

(Tentýž pokoj.)

I. v ý s t u p.

Dišperanda. Později Kašpárek.

Dišperanda: Netrpělivostí už hořím, kdy se asi ten myslivec vrátí, aby mně pověděl, kterak se kníže rozmyslil.

Kašpárek (vystoupí): Malíři jsou zde a každý nese jeden obraz.

Dišperanda: Ať sem vstoupí!

Kašpárek: Hned je přivalím. (Odkvapí.)

Dišperanda: Ten, který z obou bude nejlepší, pošlu knížeti.

II. výstup.

Dva malíři. Kašpárek. Dišperanda.

Dišperanda: Kde, kumštýři, máte práci svou vyhotovenou?

1. malíř: Tento portrét, slečno, musí býti zrovna dobrý.

Dišperanda (dívajíc se na obraz): Ha! co jste to dělal? — Vždyť jste mně na čele rohy vymaloval.

1. malíř: Co jsem viděl, to jsem též udělal.

2. malíř: Počkejte, já vám ukážu své malování.
(Vyndá obraz.) Ach! zde jsou na něm také malé růžky.

Dišperanda: Pryč s nimi! — Ani jeden, ani druhý není dobře.

1. malíř: Ale prosím, slečno! — To nejsou rohy, nýbrž drahé kameny ve vlasech.

Dišperanda (prohlíží obraz): Skutečně. — Toť jest překrásný portrét a tento druhý (kukajíc naň) jest též výborný. — Kam jsem jen dala oči, že se mně něco podobného zdáti mohlo. — Nechte je tedy zde a zejtra si přijďte pro odměnu!

Malíři: Dobře, slečno!

Dišperanda: Tu máte zatím na sklenici vína!
(Dá jim peníze.)

Malíři: Poroučíme se pěkně. (Odejdou.)

III. výstup.

Silbanda. Kašpárek. Dišperanda.

Kašpárek: Aha, ten černoch už tu zase vězí.

Dišperanda: Buďte mně vítán, milý příteli!

Silbanda: Milionem pozdravení vás pozdravuje kníže můj a vzkazuje vám, abyste se připravila, za manžela si ho vzít. Dříve však máte svou přípověď vyplnit a známé vám již osoby zavraždit, načež s velikou slávou mého pána paní se stanete.

Dišperanda: S největší radostí to pro něj učiním.

Silbanda: Učiňte tak a slavnou budete i velebenou. (Odejde.)

Dišperanda: Doběhni, Kašpárku, rychle pro Edmunda, aby sem přišel, jelikož s ním mám něco důležitého mluvit!

Kašpárek: Dobře! (Odběhne.)

Dišperanda: Nyní musím si připravit nůž a ten utrejch, který mám uchystaný. Utrejch dám do nápoje

a předložím to Edmundovi a Fladibusovi, aby okusili; až budou otráveni, uřežu jim hlavy a předložím je otci i matce. (Vhodí jed do sklenice.)

III. výstup.

Edmund. Kašpárek. Dišperanda.

Edmund: Dobrá Dišperando! slyšel jsem, že jste mě dala k sobě povolati. — Nuže, čeho sobě přeje vaše srdce ode mne?

Dišperanda: Milý Edmunde! žalost se mne zmocnila, poněvadž jsem byla vámi povrhla, leč chci to napravit a přízní k vám přilnouti. Tu se posadte a požijte pokrmu i nápoje, což bude znamení smíření nás obou!

Edmund: Myslíte to tedy opravdu, slečno Dišperando?

Dišperanda: Ovšem že opravdu. — Připijte si tedy na moje zdraví!

Edmund: Piju na vaši krásu a šlechtetnost. (Pije.) Jsem věru potěšen, že budu tak šťastným a vaší ruky dosáhnu. — Ha, nebe! co se to se mnou děje? — Běda! — běda! — (Klesne na zem.)

Dišperanda (přetvářeně): Co se to stalo?

Kašpárek: Dostal snad závrať, a proto mu musíme pomoci. (Zvedá Edmunda.) Ó jel! Nechce vstávat!

Dišperanda: Pomoz mi ho do druhého pokoje na pohovku odnésti!

Kašpárek: S takovým kolohnátem aby se člověk ještě tahal. (Odnese s Dišperandou Edmunda, načež se oba vrátí.)

Dišperanda: Milý Kašpárku! toho mládence chtěla jsem si vzít za muže, ale on mi zde zahynul. —

Edmund.

Víš-li tedy, co uděláš? — Dojdi k Fladibusovi a řekni mu, aby sem přišel; co se však stalo s Edmundem nevyjevuj!

Kašpárek: To se může snadno státi. (Odběhne.)

Dišperanda: Ještě tedy toho odbudu, pak staré skolím a potom s knížetem bydleti budu jako jeho paní. — Hola, Dišperando! tvá krása opanovala velikého pána, od jehož služebníků ti sláva bude prokazována.

IV. výstup.

Fladibus. Kašpárek. Dišperanda.

Fladibus: S hlubokou poklonou přicházím k nejkrásnější Dišperandě, která mne k sobě zavolati dala.

Dišperanda: Ano, pozvala jsem vás k sobě, milý Fladibuse, abych s vámi mluvití mohla stranu vašeho srdce. I tážu se vás tedy, zdaž byste sobě přál mne za manželku mít?

Fladibus: To jest jediná touha mého celého života, ačkoli nevím, jsem-li takového štěstí hoden

Dišperanda: Jsem s vámi spokojena. — Tuto sedněte a připijte si na moje zdraví!

Fladibus: S radostí, drahá krásu, piju na vaše zdraví (pije), aby vám dalo nebe se mnou dlouho žiti a vždy šťastnou a veselou býti. — Ach nebesa! — Mně počíná zle býti. — Ó běda! — běda! (Svalí se.)

Kašpárek: Toť máte štěstí na samé vrtohlavé; každý se tu roztáhne, jakoby se byl na celý svět rozzlobil a rovnou cestou odplaval na věčnost.

Fladibus.

Dišperanda: Je to věru učarováno, že mně žádný na živě neobstojí. — Teď dojdi, Kašpárku k mým rodičům a řekni jim, aby ke mně přišli v okamžení!

Kašpárek: Mají tu snad také zvrtohlavět?

Dišperanda: Jdi a o tom, co se stalo, nic neříkej! — Dříve však ještě pomoz mně toho člověka odkliditi!

Kašpárek: Pořád samé táhání a žádného papání. — Nu, dejme se tedy do toho. (Odnese s Dišperandou Fladibusa.)

VI. výstup.

Dišperanda (plínese uříznuté hlavy zabitéch).

Tuto stravu předložím otci i matce, a kdyby jim to nemělo po chuti býti, musím jim nůž do srdce vraziti. A pak, Dišperando, pak přijede kníže pán, aby tě uvedl do svého hradu jako svou manželku. — Ha! jaká to pro mne blažená chvíle (Kouká do zrcadla a rovná si vlasy.) Ó, jak jsem krásná! (Schová hlavy pod ubrus na stole)

VII. výstup.

Stanislav. Bětuška. Dišperanda.

Stanislav: Milá dcero! co chceš od nás, že jsi nás sem pozvala?

Dišperanda: Budu se vdávati a proto vás zde chci mít. — Hleďte, tuto jsem vám uchystala dar — vezměte si ho! (Ukáže na stůl.)

Stanislav: Proč bys dělala sobě škodu, dítě? — Nežádáme na tobě ničeho, leč abys pýchy zanechala.

Dišperanda: Jen přijměte dárek můj!

Bětuška.

Stanislav: Inu, uděláme ti to k vůli. (Odkryje ubru..)
 — Ha, běda, dcero! Co jsi to učinila?

Bětuška: Ó Bože! to se musí ohlásiti u práva.

Dišperanda: Ha ha ha! U práva, vy bloudkové?

Stanislav! Ovšem, ty nezdárné dítě! — Soud o tom musí zvěděti.

Dišperanda: Oznam si to tedy! (Vrazí otci a pak matce nůž do srdce, a tito svalí se na podlahu) — Tak jest dokonáno dílo, jež mně bylo přikázáno, a nyní budu čekati na své potěšení — na knížete.

VIII. výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek (spatřiv zabité): Ach jemináčku! tady by se mohl člověk v krvi utopit. (Utíká)

Dišperanda: Počkej! — Půjďme do jiného pokoje. (Pospíchá za ním.)

P r o m ě n a.

(Jiný pokoj)

IX. výstup.

Kašpárek. Dišperanda.

Kašpárek: Br! mně je okolo žaludku tak špatně, že bych se hned dal do mýsy něčeho, co by mne posilnilo. Ne ne, slečno Dišperando, s vámi není nic. Vy jste sice hezká, ale nože vrážet do člověka, to je přece trochu nehezké a nehodné, a můj slabý žaludek by sotva na to zvykl. Protož vám dávám vejpověď a půjdu sobě službu a štěstí hledat jinde.

Dišperanda: Někdo tluče. — Otevři vrata a pak, až ti vyplatím tvůj žold, můžeš ode mne vystoupiti.

Kašpárek: Dobrá! dvakrát se nedám pobízet. (Odběhne.)

Dišperanda: Zajisté ženich můj přichází. — Ó, jak mně srdce blažeností tluč!

X. výstup.

Kašpárek. Černí duchové.

Ďábel. Dišperanda.

Kašpárek (přiběhnuv, upadne): Ó! — ó! — to jest přepodivná chasa — Já se tu nezdržím — plat vám odpustím — a uteku. (Sebere se a odběhne.)

Dišperanda: Milý Kašpárku, počkej! (Chce za ním, ďábel zastoupí jí cestu)

Ďábel: Tu zůstaň, pyšná a nádherná Dišperando! Tvá krása přemohla všechno, ano i samého knížete pekelného, tak že si tě oblíbil a pro tebe si přišel, abys mu byla družko i ve věčném ohni. — Pojď tedy do mého paláce.

Dišperanda: Ó běda, přeběda, že jsem byla tak zaslepena! — Nyní poznávám, kdo jest ten kníže podzemský, nyní vím, proč jsem dva mladíky a rodiče své zavraždit měla. — O, běda mně! (Pláče)

Ďábel.

Černý duch.

Dábel (k černým duchům): Chopte se jí a zazpívejte jí její žaltář!

Duchové (zpívají temným hlasem):

Kam se strojíš, duše pyšná,
otrokyně marnosti?
Mysl tvá je stále hřisná,
světské hledá radosti.
Stroj se, ha ha! — ale kam? —
Pozdě poznáš, co jest tam,
pozdě shleďáš, v pekle jen
že ti stánek připraven.

Dišperanda (lomí rukama): Ó, běda! — běda.

Dábel: Na cestu tedy se dejme!

Duchové: Peklu duši odevzdejme! (Chopí se Dišperandy a odletí s ní)

XI. výstup.

K a š p á r e k.

Už je ta tam! — Vida! co to bylo pořád cirátů a najednou jest po komedii — Vždyť já jsem to vždycky říkával: Kdo světu slouží, odplatu od něho bere, proto ať se každý chrání nádhernosti a raději užívaj mírnosti! Když pak takový člověk dokoná, obdrží za svou službu odměnu jako já. (Kloní se.)

(Opona spadne.)

Herkules.

Činohra ve třech jednáních

OSOBY:

Král Admenus.	Maršal.
Královna Alcesta.	Kašpárek, šašek.
První) ministr.	Herkules, lesní muž.
Druhý)	Skalní duch.
Lucius,) komorníci.	Královské dvořenínstvo.
Ambrož,)	Žoldnéři.

Duchové, draci, hadi, dravá zvířata a jiné obludy.

Místo děje: Královský palác, chrám Apolonův a pustá krajina.

První jednání.

(Sál v královském zámku; u prostřed stůl pokrytý lahvičkami od léků. Za stolem sedí král Admenus, máje čelo obvázané, a podle něho královnu Alcesta snutečně přioděná podpírá mu hlavu. Po stranách maršal a oba ministři, Lucius s Ambrožem, a jiné dvořenínstvo. V pozadí žoldnéři rozestavení co stráž.)

I. výstup.

Král. Královna. Maršal. Ministři. Komorníci.
Dvořenínstvo.

Král: Ach, dobrotivé nebe! — Kterak nás to trápí, naše věrná manželko, že pro tuto zlou nemoc vás opustiti a na věčnost se odebrati musíme!

Královna: Můj milý manželi, můj celý živote! Vy byste chtěl svou manželku na vždycky opustiti? — O dovolte, abych zároveň s vámi umřítí směla! — Bez vás zdá se mi živobytí být tuze nemožnou věcí.

Král: Ne, ne, má věrná manželko, zůstaňte jen na živě! — Líp bude, když trápený král s tohoto světa sejde, než aby zemřela manželka, má královna, která celou zemi vládnouti může. — Ach! už cítím na sobě smrtelné ouzkosti, dech se mi krátí a den po dni blíží se smrt více k srdci mému.

Král.

Alcesta.

Královna: Můj drahý manželi! Vidím, že vám žádné léky už nepomáhají, a proto jsem si umínila a předsevzala, že půjdu se svým dvorem k Bohu Apolonu, abychom za vaše uzdravení se modlili a velikou tu milost vám vyprosili.

Král: Ó nemeškejte, má věrná manželko, a jděte, pospěšte do chrámu boha Apolona! Žádejte ho vroucně, aby vaše prosba šťastně vyslyšena byla!

Královna: Opouštím vás tedy ve vaší nemoci a doufám, že vás v brzkém čase při dobrém a stálém zdraví vynatrefím. (Odejde.)

Prv. ministr: Vaše královská majestátnosti! Jazyk lidský nemůže vysloviti, v jakém zármutku celá země jest pohřížena. Každý člověk jest hotov, pro vaši královskou důstojnost krev ze svého těla vycediti, jen kdyby se vědělo, že to vaši královské majestátnosti zpomůže.

Král: Moji věrní dvořenínové! Šetřte krve své proti nepřátelům našeho království! Snad se bohové na nás rozhněvali, a proto, milujete-li krále svého, odeberte se do chrámu boha Apolona a orodujte za moje uzdravení, které nyní mé jediné a největší přání jest.

Ambrož: Nemeškejme, Lucie, a pojďme, zdali budeme tak šťastni, abychora jeho královské majestátnosti zdraví vyprosili.

Lucius: Ano, za šťastné se budeme pokládati, jestliže tuto milost obdržíme. (Oba odejdou.)

II. výstup.

Kašpárek. Král. Ministři. Maršal. Dvořenínstvo.

Kašpárek (za jevištěm): Cože, vy taškářové? Náš král že jest nemocen? (Vběhne do sálu, a spatřiv krále uleknutě se zarazí.) Oho! zde sedí náš pan král sám.

Prv. ministr: Kdo ti dal povolení, dotravý člověče, abys vešel zrovna do komratty jeho majestátnosti, nemocného krále?

Kašpárek: Jak vidíte, já sám. Sotva jsem zaslechl, že prý jest náš pan král nemocen, hned mi napadlo, že na tom něco bude, poněvadž jest u dvora všechno jako roztržité.

Král: Což jsi ty, Kašpárku, jediný, který o mé nemoci nevěděl?

Kašpárek: Toť se rozumí!

Kašpárek.

Král: A co se ti zdá u mého dvora jako roztržité?

Kašpárek: I všechno, milý králi! Všechno to teď chodí naopak a vím to podle sebe. Pokud jste byl, pane králi, zdrav, míval jsem každodenně bochník chleba a konvici piva; co jste ale nemocen, dávají mně místo jednoho pět bochníků a místo jedné deset konvic piva a ať řeknu očkolic, všeho dostanu mnoho.

Druhý ministr: Takovým způsobem si nemůžeš stýskati, ač nevězí-li v tom jiná příčina.

Kašpárek: A kdyby vězela!

Král: Pověz nám ji tedy, Kašpárku!

Kašpárek: To jest tak, pane králi? Oni chtějí, abych se přejed' a přepil a potom jako zralý žalud nebo nafouknutý měch pukl.

Prv. ministr: Nestoudný člověče! Ty bys zasluhoval, aby tě dala jeho královská jasnost potrestati.

Kašpárek: Dobře, dobře! Kde pak by ale vzal, pan král takového chlapíka, jako já jsem?

Král (směje se): Výborně, Kašpárku!

První ministr.

Kašpárek: Teď mi však připadá něco chytrého, pane králi! Dnes v noci jsem měl sen, a kdybyste chtěl, mohl byste mně ho vyložit.

Druhý ministr: Drzý člověče! Jak se můžeš opovážiti a na nemocné majestátnosti žádati, aby ti sny vykládala?

Kašpárek: Vždyt nemusí, jestliže nechce, ale pro ten krapet nemoci by to mohl udělat.

Prv. ministr: Hned umlkni!

Král: Nechte ho! Musím mu to udělati k vůli, abych se ho zbavil. (Ke Kašpárkovi) Co se ti tedy zdálo?

Kašpárek: Takhle to bylo, pane králi! V tom snu jsem vylezl na vysoký kopec, kde jsem uviděl hrozné povětrí a tři lodi, které ke mně plavaly. V jedné lodi byla zrzavá šavle, v druhé lodi byl vlk s otevřenou tlamou a ve třetí seděla stará kočka. Teď mi povězte co to znamená?

Král: Zrzavá šavle je znamením ukrutné války.

Kašpárek: Chyba lávky, pane králi!

Druhý ministr: Budeš li pak mlčet, křečku!

Král: Vlč s otevřenou tlamou znamená neúrodu a hlad.

Kašpárek: To není pravda.

Prv. ministr: Už to nevydržím! (Hrozí Kašpárkovi.)

Kašpárek (úsměšně): Jen pojdte!

Král: Stará kočka znamená mor a nemoci v zemi.

Kašpárek: To není už docela pravda. Já vám to, pane králi, tak vyložím: Zrzavá šavle znamená, že se musí tak dlouho brousit a čistit, až je jako nová; vlk s otevřenou tlamou znamená, že se mu do ní tolik potravy nahází, až má dost a hubu zavře, a stará kočka má se hodit do pytle a utopit, aby lidi nemrzela a v čarodějnici se neproměnila. Není-li pravda, že tomu tak, páni ministři? (Usedne stranou.)

Král: Tys bohuprázdný člověk, Kašpárku! — Ach má nemoc! Jdi, Kašpárku, máš li mě rád, do chrámu Apolona a pros tam, aby se mi navrátilo zdraví!

Kašpárek (pro sebe): Do chrámu mám jít? (K prv. ministrovi): Pojdte se mnou, pane ministře

Prv. ministr: Já? Kam bych s tebou šel?

Kašpárek: Do krámu — pro polena.

Prv. ministr: O tom nebyla řeč.

Kašpárek: A o čem tedy?

Prv. ministr: Abys šel do chrámu Apolona —

Kašpárek: Co tam?

Prv. ministr: Budeš prositi, budeš žádati —

Kašpárek: Jenom mně také povězte, zač mám žádati! Snad za pivo, nebo za maso, nebo —

Prv. ministr: Za zdraví královské majestátnosti, aby se brzy uzdravila, rozumíš-li? Pros tam Apolona —

Kašpárek: Však on to udělá bez prošení, a nedá-li mně odpověď, dostaneme se spolu do křížku. (Odběhne.)

Král: Ach! Nezvedený to člověk, a jak cítím, přivádí mne svými bezbožnými řečmi do větší nemoci.

Maršal: Královská milosti! ten člověk dělá tuze velké nevole.

Král: Nechte ho! Když jsem zdrav, víte, že vždy rád poslouchám jeho žerty

Kašpárek (vrátí se): Milý pane králi! není z toho nic, on není doma.

Prv. ministr (zandavaje Kašpárkovi dlaní ústa): Cože to pravíš? Bůh Apolo že není doma?

Kašpárek: Toť se ví!

Prv. ministr: Bohaprázdny člověče! Kde by byl náš bůh, aby nepřebýval ustavičně na svém trůnu? Jak můžeš naše bohy tak tupiti.

Kašpárek: Já je netupím, ale chválím si je.

Maršál.

Král: Tedy hned půjdeš a budeš je chválit.

·Kašpárek (jako by dobře nebyl zaslechl): Ze je mám svalit? I to jdu hned vykonat. (Odběhne.)

Král (k maršálovi): Odveďte mě do mé ložnice! Jsem slabý a musím snad ještě dnes s tímto světem se rozloučiti. (Odchází, jsa podporován od maršála a ministrů, za ním ubírá se ostatní dvořanstvo a na konec žoldnéři.)

Proměna.

(Zahrada. Uprostřed stojí modla Apolonova apřed ní klekátko. V levo je královské sedadlo mezi několika jinými sochami.)

III. výstup.

Královna Alcesta.

(Vystoupí s rozprostřenýma rukama a mluví, pokleknuvši na klekátko a objímajíc sochu, pohnutým hlasem): Ó mocnáři nebeský! Tvá mocnost může manželi mému zdraví navrátiti. — Zdaž slyší ucho tvé, Apolone, věrnou manželku krále Admena, která se k tobě utíká a o pomoc tebe prosí pro svého drahého manžela? Ó vezmi radš mě odtud z té země a jeho uzdrav! (Položí hlavu na klekátko a pláče.)

Hlas (za sochou): Královno Alcesto! Tvůj manžel bude zdrav, ale co se mu nejmilejšího po boku stkví, tím se o život svůj připraví.

Královna (uleknuta povstane): Co to slyší uši moje? Bohové! Můj manžel že bude uzdraven, ale tím, co se po jeho boku stkví, že se o svůj život připraví? Co by to mohlo býti krom mne? Tedy má přec v brzkém čase zemřít? —

Hlas: Učiň, královno, tuto oběť bohu za něj, vezmi z ruky boha Apolona dýku a proraž prsa svá, ať krev teče!

Královna (učiní tak, a držíc v ruce dýku mluví dále): Ty ostrá oceli! ty budeš mým průvodčím, a můj man-

žel mne více nespátí. — Slyš mne, mocný Apolone, a přijmi ode mne tuto oběť za mého manžela! Běž ode mne, duše má, a oznam bohu Apolonovi, že jest dokonáno! Můj manžel neví, jak mne to bolí, ale oběť za něho bude obětována touto dýkou, (Vrazí do sebe dýku a svalí se k zemi. Za sochou se ozve s rašlivý smích.)

IV. výstup.

K a š p á r e k

Aha, teď je doma. (Kleknuv před modlu rozpřáhne ruce a mluví uštěpačně). Zdali mne vidíš před tvou nemoudrostí klečet? Já opuštěný sirotek, bez otce a bez matky, jdu se tě ptát, bude-li náš pan král zdrav. Mluv, nebo tě plesknu! (Chvilí mlčí, čekaje odpověď) Ty olověný, řezankou vycpaný, hrachovinou nakrmený ptáku! Ptám se tě nyní podruhé, bude-li náš pan král zdrav nebo ne? Mluv, nebo tě plesknu! (Dělsí pomlčení) Nechceš? Tedypočkej, co ti udělám! (Vyleze na klekátko a schodí sochu na oltář.) Teď se sem postavím za tebe, a až se mne bude někdo ptát, budu mu líp než ty odpovídat. (Zaujme místo sochy)

V. výstup.

Ambrož. Lucius. Kašpárek.

Ambrož (za jevištěm): Jen pospěšte, pane Lucie, ať vejdemo do chrámu Apolonova! (Vystoupiv poklekne a modlí se): Mocný Apolone! vzhleďni svým okem na mne, kterýž prosím za uzdravení našeho krále.

Kašpárek (točí hlavou a mručí něco do sebe).

Ambrož.

Ambrož: Hle! bůh Apolo. (Ubíhá odtud.)
 . Kašpárek: Jdou sem, pane Ambroži!

Ambrož (za jevištěm): Pane Lucie! jakmile jsem učinil poklonu Apolouovi, vydal ze sebe hřmotný hlas, jakoby mně chtěl vědomost dáti, že náš král bude zdrav. (Přichází zpět, Lucius za ním.)

Lucius (poklekne): Ó ty mocný Apolone! zdali také mne vidíš před svým slavným trůnem? Jakožto věrní poddaní svého krále přicházíme, abychom zvěděli, bude-li zdrav čili nic.

Kašpárek (kývá hlavou).

Lucius: Mně se zdá, že se hýbá. Toť se stal zázrak, že bohové naši obživují, a proto záslužná věc, abychom šli a jeho spanilou figurku líbali. Já jakožto starší komorník královský půjdu napřed, a vy, pane Ambroži, budete vše dělati za mnou. (U klekátka.) Ach dovol, ty mocný Apolone, bychom tvou spanilou figuru políbili! (Chystá se k líbání.)

Kašpárek (se otočí).

Lucius: To jest nové zázračné znamení.

Kašpárek (se opět otočí s obličejem do předu).

Ambrož: Toť snad není on. (Vezme Kašpárka za jednu, Lucius za druhou ruku.)

Kašpárek (vytrhnuv se jim, skočí dolů): Já z vás udělám sovy a kulichy. (Chce ubíhat, komorníci ho zadržejí.)

Lucius: Tedy jsi ty to?

Kašpárek: Což jste slepí, že mne nevidíte?

Lucius.

Lucius: Nebylo by k divu, kdyby tě náš bůh Apolo hned hromem potrestal, poněvadž jsi se opovážil, na toto neposkvrněné místo se postavit.

Kášpárek: To dřevo je samo rádo, že mu hrom pokoj dá. — Nechte mne! Já budu jeho místo zastávati.

Ambrož: Ani se nehni!

Kášpárek: Tedy si sednu sem. (Usadí se stranou.)

Ambrož: Tak se podívejte, pane Lucie, jakou to bezbožnost ten člověk udělal!

Lucius: Opovážil se, na toto posvátné místo se postavit. (Blíží se k oltáři a spozoruje mrtvou královnu.) Pane Ambroži, zde leží královna zabita. — Kdo byl ten vrah, že ji mohl zavraždit?

Ambrož: Co se tomu divíte? Nikdo jiný to nebyl než ten skrčený Kašpar! Vždyť se osmělil na oltář vystoupiti, a proto ji bezpochyby také zabil.

Kášpárek: Vy darebáci! Vy jste to sami udělali a chcete to teď na mne svěst; já však dojdu k panu králi a povím to na vás. (Chystá se k odchodu.)

Lucius: Co mluví, ten člověk? Král mu všechno uvěří, a zůstalo by to na nás, že jsme my to udělali. Tak jsme přinuceni, nejlepší slova mu dáti.

Ambrož: Máte pravdu. (Volá za Kašpárkem.) Kašpárku! tvoje vina to není. Pojď sem, tu máš dukát!

Kášpárek: Nehnu se s místa.

Lucius: Vy to s ním neumíte. — Kašpárku! pojď a dostaneš od každého šest dukátů!

Kášpárek (se vrátí): To ještě, ale peníze hned na dřevo.

Lucius: Zpozdilče! Taková pání, jako jsme my, nikdy u sebe peněz nenosí.

Kášpárek: Já musím podle toho být největší pán, protože nikdy ani halšře nemám.

Lucius: Nech žertu teď! Radš hled' královnu odtud odkliditi, aby král na ten zármutek nepřišel a ze zoufalství si potom něco neudělal

Kašpárek: Vždyť jste sami dost hodní čahouni a můžete ji někam zatáhnouti.

Ambrož: Kdybychom to chtěli dělati, neporoučeli bychom tobě.

Kašpárek: Kdybych to chtěl já dělat, nepobízel bych vás.

Lucius: Nechme toho blázna a půjdeme k našemu králi, aby ho nějaký nešťastný pád nepotkal, a on bez pomoci nezemřel. (Odejde s Ambrožem.)

Kašpárek: Ti jsou po čertech chytří. Mohli by mne u krále obžalovat, že jsem královnu zabil, a proto za nima hned poběhnu. (Odchází a v tom

opona spadne).

Druhé jednání.

(Královský pokoj s dvěma uprostřed. V polokruhu sedí král na trůnu s dvořeninством.)

I. výstup.

Král. Ministři. Komorníci. Maršál. Kašpárek (později).

Král: Moji věrní dvořenínové! Dnes o čtvrté hodině odpoledne se zase všichni sejdem a půjdeme do chrámu boha Apolona, abychom mu poklonu učinili za to, že se nám vrátilo naše zdraví. — Než má věrná manželka, která vždycky při mně byla a v nemoci mé mi sloužila, není zde od té doby, co jsem zdrav a nikde jí nespátřuju. Nechcete mi vědomost dáti, co to znamená má?

Lucius: Vaše majestátnosti, neračte se starati o naši milostivou královnu! Ona jest dobře zaopatřena, jenže si drobet na hlavu stýská.

Král: Dojděte jí pro doktory, aby její hlavu dokonale zhojili.

Kašpárek (vstoupiv): Kozla zhojí, nic už nezhojí; je tu smrt.

Lucius: Pst!

Kašpárek: Proč pst? Přece tu jest smrt.

Král: Kdo že zemřel?

Kašpárek: Kdo zemřel? Čarodějnice na vejminku.

Král: Mně se zdá, že jest to něco jiného. — Vyjevte to, je-li vám všem živobytí milé!

Kašpárek: Než bych se dal pověsit, radš řeknu pětkrát po sobě, že je královna nebožkou. (Usedne s ranou.)

Lucius: Vaše milosti královská! Jednou to musí přec na jevo vyjít. — Když jsme do chrámu přišli, na strašné divadlo jsme se musili dívat, neboť královna tam ležela zavražděna.

Král (povstav chytí se za prsa): Jak?

Lucius: Byla to nejspíš vůle bohů, že za oltářem ležela.

Král: Vy bezbožníci! Má věrná manželka že jest mrtva? Co jste to učinili, že jste mi smrt mé věrné manželky hned neoznámili? (Omdlí.)

Lucius: Kašpárku, Kašpárku! Honem, honem!

Kašpárek: Co se stalo?

Lucius: Král omdlévá.

Kašpárek: Pusťte? Já mu dám šňupec tabáku. — Ať slouží ke zdraví, pane králi!

Druhý ministr.

Král (kýchnuv, vzpomátuje se): Bezbožníci! co jste to učinili, že jste mi smrt mé věrné manželky zatajili!

První ministr: Vaše královská milosti, neračte si proto tak těžké srdce dělati. — My se o jinou manželku postaráme a krásné stvoření vám opatříme.

Král: Ne, ne, nikdo mne od mé myšlenky neodvrátí. Pryč žezlo, pryč, koruna, ode mne! Vy jste tíže všech mocnářů země. (K prvnímu ministru) Vám celou zemi odevzdávám; hleďte na všechno pilný pozor dáti a vemte si příklad z vašeho krále! — Poddaným nedělejte křivdy a starejte se dobře o ně! Musím vás opustiti; neboť mně není možná bez mojí věrné manželky na trůnu přebývati. — Buďte tedy pozorlivý a věrný! (Odchází.)

Kašpárek (vstoupí mu cestu): Pane králi! proč tak pro jednu ženušku nařkáte? Vždyť je jich dost na světě, a chcete-li, dám vám svou sestru za ženu. Je mladá, 75 let.

Král: Odstup ode mne, šotku! Nemohu přebývati s lidmi, jako jsi ty. — Na hory, do pustin a lesů se vydám, tam smrt královny oplakávati budu. (Odejde)

II. výstup.

Předešlí bez krále.

Prv. ministr: Ty zlosyne Kašpare! Musil jsi to králi tak náhle vyjeviti? Nyní odešel, a co si tu bez něho počneme?

Kašpárek: Což jste mu nerozuměl, když odcházel? Pravil, abych byl dnes králem já, zejtra vy, po zejtrí někdo jiný, a tak pěkně po pořádku, abychom si neměli co vyčítat.

Prv. ministr (s- směje).

Lucius: Co bys dělal, kdybys byl králem, Kašpare?

Kašpárek: Vás všechny bych dal pověsit, abych byl sám pánem a ne vaším posluhou. Ti ostatní by musili mě poslouchat.

Lucius (zlostně): Teď běž za králem se podívat, kam šel, aby si ve své ouzkosti smrt neudělal!

Kašpárek: Já jsem král, já poručím. (Sedne na trůn.)

Prv. ministr: Pojďme za králem a budeme ho přemlouvat, aby se vrátil. (Všichni odejdou kromě Kašpárka.)

Kašpárek: Ó ti hrajou na něco jiného. Budou chtít tuto stolicí, na které vždy král sedal, vzít a proto ji radš odstraním. (Vleče za sebou trůn.)

Proměna.

(Pustý les. Blesky se křížují a zaznívá rachocení hromu na blízku.)

III. výstup.

Král (v poustevnickém hábitě se objeví): Proč drtíš tyto stromy, proč nezasáhneš mou hlavu, aby byla ouzkost vypuzena ze srdce raněného? — Ach má věrná manželko! Kéž bych vás byl raději nikdy nepoznal! Mé srdce by bylo celé, mámysl spokojena, ale bez vás není mně možná živu býti. V tomto lese budu si jeskyni hledati, zde budu smrt své věrné manželky oplakávati.

(Na blízku slyšet silné udeření, král se leká)

Jaké to udeření? Co se to tam ke mně blíží? — Člověk to není; neboť má na sobě nějakou kůži. — Nestrachuj se, králi, a hled zmužile proti němu se postaviti!

Král.

IV. výstup. Herkules. Král.

Herkules (v medvědí kůži a maje palici v ruce): Neměj mi za zlé tento příchod můj, králi Admene! Přicházím tě potěšit v žalosti a chci ti býti nápomocen; neboť jsem zaslechl, že se tvá manželka pro tebe omladý svůj život sama připravila. Neučinila to dle své vůle, ale ďábel vás všechny oslepil, její podobu tam položil, ji však živou do svých skalných doupat odvedl. S ním ona až posud tam bydlí, ale já jsem si umínil, že půjdu, tobě ji vydobudu a do tvých rukou ji odevzdám.

Král: Umlkni, smutný těšiteli! Je to nemožná věc; neboť, co mrtvé, to se nenavráť. Kdo jsi, ať vím, která tě ctíti?

Herkules.

Herkules: Jsem Herkules! Což jsi o mně málo slyšel? Vždyť jsem já své jméno ne jedenkrát, ale mnohokrát nesmrtelné učinil. Svýma nohama jsem mnoho hadův a krokodílů i draků rozšlapal, svýma rukama též mnoho medvědů a lvů jsem roztrhal, a proto tu potvoru také přemohu.

Král: Pravda jest. Máme v královských knihách zaznamenáno, že nad Herkulovu a Samsonovu sflu v celém světě není. Což však naplat? Zkušenost nám to tuze dokazuje, že, co mrtvého, již se nevrátí. Odstup tedy, smutný těšiteli, nech mne v zármutku mém, ať oplakávám smrt své věrné manželky! (Odejde.)

V. výstup.

Herkules sám.

Admene! Admene! Ty mně nevěříš, ale dej pozor, jak v krátkém se čase o tom přesvědčíš! (Dupne zlostně.) Nyní však nebudu prodlévati, půjdu královně přispět, v okamženi ji musím dobytí a krále přesvědčiti, že jsem udatný Herkules. To vám připovídám, vy duchové, že má udatná ruka vám královnu vyrve. (Odejde.)

Proměna.

(Tmavá krajina se samými skalami. Hrom a blesky. Ukáže se královna, rukama lomíc, a okolo ní poskakují všelijací duchové. Vyjde Herkules a volá: „Skalní duch ať se ukáže!“ Hromobití přestane, královna s duchy se ztratí.)

VI. výstup.

He kules. Později skalní duch.

Herkules: Sem pojd', duchu skalní, a odpověď mi dej, zdali mně Alcestu dobrovolně vydati máš či nic!

Skalní duch (černě přioděn se objeví s hlukem na Herkula se oboří): Co to?

Herkules: Já tě, obludo, sem povolávám, abys mně po dobrém vydal Alcestu, kterou si králi Admenovi odňal, nechceš-li, abych si ji vzal silou svou, jíž zkusiti nežádej!

Duch (se směje): Ha ha ha! Pošetilý Herkule! Což přicházíš s takovou řečí a myslíš, že podle ní dělati budeme, co si přeješ? Jsi na omylu; královna vzala sobě sama život, a poněvadž si to ze svévolnosti učinila, patří do naší moci, a od nás není žádného vykoupení více.

Skalní duch.

Obluda.

Herkules: Ty obludo! Královna byla upřímná manželka svého krále, a kdybys ty jí to byl nevnukl, nebyla by svého manžela opustila. Podle práva je doposud jeho, ty mi ji musíš dát!

Duch: Ha ha ha! Musím se tomu smáti. Co mi záleží na tvém slově? Já jsem pán propastí, a Herkules jest u

mne za čtyrnohého blázna považován. (Chce odběhnouti, Herkules ho zadrží)

Herkules: Zde zůstaň a odpovídej mně! Práva naše zemská jsou ode všech moudrých a rozumných lidí ustanovena a musejí také za dobrá býti uznána. Podle těchto práv musíš mně Alcestu vydati. To jest můj rozkaz a proto nežertuj se mnou! (Udeří ducha kyjem.)

Duch (se třese): Herkule! Ty jsi buřič. Sem nepřišel posud nikdo rozkazovat, tys první, ale

Obluda.

bude to tvá zkáza, když jsi toho tak žádostivý. Budeš míti odtud šerednou cestu, neboť se musíš brániti proti všem sluhům mým. (Odkvapí.)

Hlas (z jevištěm): Slyšte, živlové! pokrm váš je tu jděte ho rozervat!

VII. výstup.

**Draci. Hadi. Dravá zvířata a všelijaké obludy.
Duch skalní. Herkules. Královna.**

(Se všech stran sypou se na Herkula skalní potvory, které on udatně bije. Objeví se též duch skalní a s hady v rukou na něj doráží. V pozadí se ukáže trůn z hadů a draků utvořený, na němž královna Alcesta stojí u prostřed bengalského ohně. Blesky a hromobití. Herkules sporáží všechno kolem sebe, uchopí královnu a v tom rychle

opona spadne).

Třetí jednání.

(Sál v královském paláci. V pozadí na povýšeném místě je postavena podobizna královny Alcesty. Po obou stranách stojí s dvojenímstvím král, vši hni jsou černě oděni.)

I. výstup.

Král. Dvořané.

Král: Ach, moji věrní dvořané! Děkuji vám za úctu, kterou jste mé drahé manželce prokázali. Chci se vám za to vděčným ukázati a královsky se vám odměniti. Každoročně pak bude se tato památka obnovovati, aby nikdo na věrnost mé manželky nezapomněl. Po celé zemi dám rozkaz, aby se na ten den sešel lid před královský palác můj, kde tento portrét mé milované manželky vystaven bude; mimo to ať na ten den vždy chudí štědře obdařeni jsou, a jeden vězeň ať jest propuštěn! Tak

Dvořan.

nezajde nikdy památka mé věrné manželky Alcesty.

Dvořané (se kloní).

II. výstup.

Herkules. Předešlí.

Herkules: Vivat, vivat tobě prozpěvuju, králi Admene, a oznamuju ti, že jsem daný slib splnil a tvou manželku z otroctví zlého ducha vyvedl.

Král: Odstup, smutný těšiteli, a neobnovuj lítosti v srdci mém! Ta věc jest tuze nemožná, neb co mrtvého, více se nevrátí.

Herkules: Ty tedy nevěříš! Nuže hned uzříš. (Otevře dvéře) Pojď sem, královno Alcesto, a přesvědč svého manžela v této době!

Dvořan.

III. výstup.

Královna (vstoupí a s rozpjatýma rukama běží ke králi, padne mu na prsa a omdlí. Ministři a komorníci ji křísí.)

Herkules: Procitni, královno! Tu jest tvůj milý manžel.

Královna (se vzpamatuje): Můj milý manželi!

Král: Má milá manželko!

Herkules: No, králi! budeš ještě pochybovati, že je to věc možná?

Král: Díky tobě, Herkule, za tvou lásku ke mně! Tu máš žezlo a korunu — jsem tvůj sluha.

Herkules: Nikoli, králi! Ty jsi z vůle boha a národu za otce svých poddaných ustanoven, buď jím

tedy, řiď úřad svůj, miluj manželku svou, ale na mne také nezapomeň.

Král: Zůstaň u nás, Herkule! Dám ti dost stříbra a zlata, budeš naším štítem, a budeme tě ctíti jako svého boha.

Herkules: Cti toho, který učinil země a každé stvoření na nich, který i mne na ten svět poslal!

Král: Pro věčnou památku dám ti sochu postavit a vždy tě budeme ctíti. (K dvořanům): Moji věrní! Tu jest váš pán, toho ctěte vždy a vždy volejte: Buď zdrav a dlouho živ statečný Herkules!

Všichni Vivat! vivat! vivat! (Vše se Herkulovi kloní a v tom pomalu

opona spadne).

Turecké pomezí.

Hra ve třech jednáních.

OSOBY:

Král Dakubertus.	Posel	} královský.
Princezna, jeho dcera.	Žoldněf	
První) ministr.	Sluha	
Druhý)	Turecký sultán.	
Zikmund, princ Pritacký.	Turečtí loupežníci.	
Kašpárek, jeho sluha.	Sedlák.	

Sluhové a žoldněfi královští.

Místo děje: Hrad krále Dakuberta a turecké pomezí.

První jednání.

(Královská síň s obrazy rytířů na stěnách. Uprostřed okrouhlý stůl, za kterým sedí král s ministry. Na stole jest rozložena mapa, z níž ministři králi vypravují.)

I. výstup.

Král. Ministři. Později sluha.

První ministr: Vaše milosti královská! Musilo se to státi jen podvodem, že se mohl princ Zikmund tak daleko dostat.

Král: Nebo nebe mu pomáhalo; vždyť to není ani možná, aby něco takového sám od sebe dokázal, poněvadž se počítá přes třicet tisíc lidu, kteří byli do vody vehnáni a se utopili.

Druhý ministr: Veliká byla jistě smělost toho prince, že dokázal, aby tolik lidu pro něho zkázu vzíti musilo.

 Král: Sám se tomu též divím. Sedm let už dávno uběhlo od té doby, když se ta vojna počala, a posud ještě svého skončení nevzala.

Sluha: Královská majestátnosti! Je zde posel a žádá, aby mohl vstoupiti.

Král: Ať vstoupí!

Sluha (pokloniv se odejde).

Král: Tohle bude nějaká podivná novina.

II. výstup.

Posel. Předešlí.

Posel: Vivat! vivat prozpěvuju, králi náš! Neboť jsme prince Zikmunda zajali, a ne uvolněného, ale spoutaného sem přivedli.

Král: Kdo ho zajal?! — Vždyť plukovník Řehoř padl.

Posel: Starý Ambrož se svou tlupou ho chytil.

Král.

První ministr.

Sluha.

Král: Za to bude odměněn. —
Hned mi teď dojděte pro Zikmunda a
sem ho přiveďte!

Posel: (odejde).

III. výstup.

Princ Zikmund (spoután). Žoldnéři.

Posel. Předešlí.

Princ: Zde stojím před vaší dů-
stojností a žádám za svůj ortel!

Král: Slyš, princí! Co ti na tom
záleželo, abys město Vroleu spálil a lid
hubil? Nyní musíš platit všechny ou-
traty za učiněnou škodu. — Rekni mi
však, princí, co bys byl dělal, kdybys
mého královského že-
zla byl dosáhl a mne
pod svou moc byl
dostal, tak jako já te-
be v zajetí mám?

Princ (hrdě):

Mocnáři! máte to věděti, že bych vás
dal pod zem vsaditi; jiného byste ne-
dostal, než půl libry chleba a žejdlík
vody denně; to by byly vaše hody tak
dlouho, pokud byste ty outraty nezaplatil.

Král: Tak se dávaš slyšeti? —
Což nevidíš, že nyní před panem a vla-
dařem svým mluvíš? — Ortel, který jsi
vyřknul pro mne, sám sobě podržíš, a
tak se ti také stane, jak jsi pravil! (Ku
žoldnéřům): Odveďte ho, do vězení!
Tam ať rozkaz a výrok přísného soudu
očekává.

Princ.

Druhý ministr.

Aha! tuhle je nějaká posada.! Kdož ví, zdali tu nesedí. (Pod oknem princovým) Pane pane! — Musije princí!

Princ (ve věži : Jsi ty to, Kašpárku?

Kašpárek: Jsem, pane, jsem! Kam jste to sem do toho holubníku zalez? Jak bych vám odtud pomohl? — Povídá se o vás, že prý dnes nebo zejtra na houpačce se budete klátit, a já se nesmím ani prozradit, že jsem od vás; už mne jeden vousáč honil, ale já mu prchl do háje a tam jsem se schoval za strom. Odtamtud spěchám sem, a aby mne nikdo nepoznal, hraju si po cestě s pís-kem a s kamením, nechám od dětí na sebe pokřikovat a jsem nucen za poše-tilce se vydávat, aby si mne nikdo ne-

Zoldnéři (odvádějí prince Zikmunda).

Král: Moji věrní ministři, hleďte pozor dáti na tohoto ptáčka! Ať jsou dvojnásobné stráže u něho, aby nám neušel! — Nyní ale mne doprovoděte, neboť musíme se poradit, kterak ho potrestati máme. (Odejde s ministry a s poslem.)

Proměna.

(Zevnějšek královského hradu. Stranou kulatá věž s okrouhlými zamřížovanými okénky. U jednoho lze spatřit obličej uvězněného, prince)

IV. výstup.

Kašpárek. Princ.

Kašpárek (bázlivě obchází): Zde musí býti někde zavřen. (Přiblíživ se k věži.)

Posel.

všimal. — Ale to všechno vám z té klece nepomůže. Co dělat?

Princ: Přičiň se a dojdi do paláce, a budeš-li s princezkou mluvit, řekni jí, že ji prosím pro to přátelství, které k ní mám, aby došla k svému panu otci a milost' mi u něho vyprosila!

Kašpárek: O to se nestarejte! Půjdu tam hned a všechno jí vykramařím: jak se o ni zajímáte, a kdybyste byl venku, že byste jí to všechno vynahradil. Uvidíte, že bude mstí velikou radost. Tedy už jdu.

Princ: Počkej ještě! Dolož také, že bych byl rád, kdybychom mohli spolu dříve mluvit, než ona půjde k tabuli!

Kašpárek.

Kašpárek: Dobrá! Však jsem také při chuti a snad od ní něco dostanu. (Odběhne).

Proměna.

(Královská zahrada.)

V. Výstup.

Princezna. Kašpárek.

Princezna.

Kašpárek: (s pravé strany): To je zpropadené dílo, že tu ženskou nemohu nikde najít; už jsem byl všude, a nikde nic. Teď však poběhnu tamhle, snad tam někde bude. (Běží a trkne do princezny, která v tom na levé straně vystoupí.) Ouha! Kde pak jste si zapomněla kukadla, že tak do mne strkáte?

Princezna: Ach! to jsem se lekla. — Což nemáš dost širokou cestu, že do mne vrážíš?

Kašpárek: Jáť myslil, že vy jste do mne trkla, až jsem si mohl všechny zuby vylámat, a zatím dáváte mně vinu. Nu, co škodí.

Princezna: Hrubče! Neznamenáš, že máš před sebe koukati? Mnoho se opovažuješ, že před dcerou královskou takto mluvíš.

Kašpárek: Kdo že jste vy?

Princezna: Já jsem princezna Florentyna. — Co ode mne žádáš?

Kašpárek (stranou): To jsem si zamíchal kávu do zelní! (K princezně): O moje jediné stvoření! odpusťte, že jsme se hned nepoznali! Já přicházím prosit za milostprince Zikmunda, který vás žádá, abyste ho z toho holubníka některak vyvedla. Za to vám připovídá slámu celého světa, když ho vysvobodíte a také mně z bryndy pomůžete.

Princezna: Ty jsi tedy sluha prince Zikmunda?

Kašpárek: Ano! jsem služebník i komorník, mylivec i písař, všechno dohromady.

Princezna: Dobře! Jdi a vyřiď svému pánu, že doufám, ještě dnes že ho z vězení vyvedu. Napřed však musím jít k pánu otci, abych prince na něm do své moci vyprosila. — To vyřiď! (Odhází).

Kašpárek: (Odběhne).

VI. výstup.

Král. Ministři.

Král: Moji páni ministři! hleďte mi radu dáti, co s tím princem počítí mám! Nerad bych ho dal o život připraviti, obává se, aby proto s jeho panem bratrem zase hrozná vojna nepovstala.

Pr. ministr: Vaše majestátnosti! Princ Zikmund

odkazuje se na svého pana bratra, že ten všechny outraty za něho platiti bude, a proto myslím, že ho usmrtiti nesmíme. Co by z toho pojít mohlo, to dobře víme!

Král: Ne, nedám já ho zkaziti, neboť se obávám, že by z toho zlé mohlo povstati pro naši zem. — Čeho to však oči mé nespátřují? Vidím sem přicházeti princeznu. — Co pak asi bude žádati?

VII. výstup.

Princezna. Předešlá.

Král: Vítejte mi, dcero milá! Proč jste nás zde navštívila?

Princezna (uklonivši se): Nejmilostivější pane otče! Použženě ruce líbám a prosím, abyste mne neráčil za zlé míti, až vás za něco žádati budu; neboť to všechno jen pro vás dělám. Abyste se totiž nezlobil a svého věku sobě přišetřil, prosím, abyste mně ráčil toho zajatého prince do mé moci dáti. Já ho budu mučiti a trápiti, jak na otroka patří, a to mu udělám.

Král: Princezko dcero! Co jste si to předsevzala? — Prince ode mne žádáte, a to jest tuze mnoho. Ale že vás miluju, jako otec své dítě milovati má, odevzdávám vám toho prince. Až ho dáte mučiti a trápiti, musíte ho pilně šetřiti, aby se vám ten šibal z vězení nedobyl a neutekl; neboť by se pak mohl celé zemi pomstiti.

Princezna: Nejmilostivější pane otče! Dobrou v tom povědomost můžete míti, že vše dobře musí býti. (Poklonivši se odejde.)

Král: Dobře to milá dcera má vyšetřila, že to na sebe převzala. My ale pojďme, abychom se starali, jak to s tím princem uděláme (Odejde s ministry).

VIII. výstup.

Princezna (vrátí se)

Nyní ho mám ve své moci, a co s ním chci dělati, je v mé libosti. (Přemýšlí). Ha! zde aby zůstal a trápil se, to nejde; já abych s ním prchla, to jest neslušné; ale jiné pomoci na konec nebude. — Už vím, co udělám. (Volá na svého sluhu) Tomáši!

Sluha (se objeví).

Princezna: Slyš mne! Tu máš klíče od vězení a cedulku. Tuto dáš řiditeli vězňů a řekneš mu, že poručím, aby ten princ sem přede mne hned byl předveden.

(Sluha odejde)

IX. výstup.

Princ. Žoldnéř. Princezna

Princ (bez pout): Co ráčí moje velitelka poručeti?

Princezna: (kyne žoldnéři, aby odešel, a když tento tak učinil, di přísně): Oznamuju vám, princí milý, že v tuto chvíli umřítí musíte.

Princ: Že umřítí musím, není mně nic nového. ale mám naději, že jste, milovaná princezko, k milosti nakloněna, a že byste mně mohla pomoci v mém velikém soužení.

Princezna: Kdybych já jen mohla věřit, že byste si mne chtěl za ženu vzít.

Princ: Vrchy a pahrbky svědectví vydejte, že to učiním!

Princezna: Teď vám věřím a tento prsten vám dávám na důkaz, že i já vás ctím. Ale jiné rady nebude, než abychom se pryč odebrali, tam, kam žádný člověk nepřijde; sice jsme oba ztraceni.

Princ: Snadná to věc! Půjdeme do Románie k mému panu bratru, a tam můžeme bezpečně sedět.

Princezna: Kdyby jen zde byl váš sluha! Tato večerní doba by nám poskytla překrásnou příležitost k útěku.

Princ: Vyhledám ho. (Poposed několik kroků, zastaví se.) Tak bychom se však prozradili.

X. výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Princezna: Dobře, že přicházíš. Dojdi rychle do mého pokoje v druhém poschodí; zde máš klíč, a tuto cedulku odevzdej služce a řekni jí, aby ti dala ten vak, který jest na stole. Pak si pospěš k moři, my budeme tam na tebe čekat.

Kašpárek: Přinesu s sebou tu služku, ne?

Princezna: Vak, ne služku.

Kašpárek: Dobrá! Už běžím. (Odejde.)

Princezna: Již se hodně šel, a nebudeme poznáni, proto pojďme!

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Les na břehu mořském. Bouře a blesk.)

I. výstup.

Princezna. Později loupežníci.

Princezna: Nebesa, hleďte na mne vzpomenouti, neboť nevím kam se mám hnouti! Můj princ mne nechal v tomto lese státí a sám šel někam na cestu se poptatí. Kdybych jen věděla, kudy z toho lesa vyjítí! — Co jsem to jen učinila, že jsem se s princem na tu cestu vydala! Nyní nahlížím, že nářek otce mého pomstu nebes na mne volá. (Pláče.)

Loupežník: chopiv ji za rameno, zatláse ní): Salapte paside dračakte pastalekro.

Princezna (třesouc se strachem): Ach, dobrý příteli, nelekejte mne a raději mně oznamte, kde se nalezám.

Loupežník: Na tureckém pomezí jsi. Nyní musíš se mnou před našeho vůdce a přijdeš hned do vězení.

Princezna: Ach, dobrý příteli! Co mám, to vám dám, jen mi nechte svobodu!

Loupežník: My nepotřebujeme tvých pokladů, neboť si je sami vezmeme.

(Volá): Kamara špicl! — Pojď sem!

Druhý loupežník: (vystoupí)

První loupežník: Teď půjdeme před našeho pána.

Druhý loupežník (kóktavě): Pá—á—na pů—pů—de—e—me—e.

Oba loupežníci (odvádějí princeznu).

II. výstup.

Kašpárek. Později loupežníci.

Kašpárek (s rancem na zádech): Rauzy mauzy, to jsou flauzy. Hezká kapka vody padla na loď, všecko potopila, přišel okatý kapr, ten nám celou loď spolkl, a nyní je pán někde tam, já někde tu, a jeden hledá druhého. O ty rozdrchaný světe! (Shodiv uzal na zem usedne na něj.)

Loupežník (vyskočí): Idrime šturmite pastalekro. (Vrazí do Kašpárka a svalí ho k zemi.)

Kašpárek (sebrav se rychle, podrazí loupežníkovi nohu a skotí se s ním, načež oba povstanou).

Loupežník: Jsi odvážlivý chlapík, že se mne chápeš.

První loupežník.

Druhý loupežník.

Kašpárek: A ty jsi hloupý chlapík, že do mne kopáš. Kdo jsi? — Jak vidím, nějaký kořenář z tohoto lesa.

Loupežník: Já ti namažu kořeně na záda. (Udeří Kašpárka zbrani.)

Kašpárek: Nedotýkej se mne! To ti povídám, sic bude zle.

Loupežník: Tyť jsi furiant.

Kašpárek: Ovšem že jsem.

Loupežník (volá do lesa): Kamara špicl! (Vyjde několik loupežníků.)

Kašpárek: Jen ať se z vás některý osmělí, a doví se hned, jaká herkulská síla se ve mně

nalézá! (Chopiv se rance točí jím do kola; loupežníci ustupují.)

Kašpárek (stanuv): Hleděte, smrtelníci, jaká je ve mně síla! Dejte raději pokoj, pokud boj se mnou neprohrajete. (Usedne opět).

První loupežník. Jureme škanite potíš.

Kašpárek: Když se potíš, jdi se ven vychladit.

Druhý loupežník: Skablite šklave.

Kašpárek: Když tě škrábe, podrbej se!

Třetí loupežník: Salapte paside.

Kašpárek: I pro mne se pas! Co mi po tom?

První loupežník: Nyní půjdeš a sice alafr! — alafr!

Třetí loupežník.

Kašpárek: Ba nepůjdu.
(Povstav, ohání se rancem, loupežníci
sehrnou se na něj a při křiku Kašpár-
kově ocitnou se pomalu za jevištěm)

Proměna.

(Síň v paláci tureckého vůdce. Po
zdech jsou rozvěšeny zbraně)

III. výstup.

Několik loupežníků. Později
vůdce.

Loupežníci (přicházejíce
z rozličných stran, posadí se).

První loupežník: Bratři
dnes dostaneme pochvalu od na-
šeho vůdce, že se nám podařilo.
— Ejhle! vůdce náš přichází.

Vůdce (vstoupiv, urputile hledí na loupežníky, kteří byli
povstali): Pěkně mi dbáte na moje mohametánské na-
řízení! Pořád jen běháte a vězení prázdné
máte. Umíte-li ode mne dobře peníze
brát, jste povinni, dobrý pozor dávat,
a nebudete-li mi dobrý pozor dávat,
seberu vás a doplním vámi svoje vězení.

První loupežník: Nejmilostivější
pane! Prvé tam nic nebylo, ale teď se
nám poštěstilo, neboť jsme chytili tři
překrásné osoby a zanechali jsme je na
živobyť.

Druhý loupežník (koktavě):
Ži — i — vo — o — by — y — tí — í
— jo! jo!

Vůdce (rozhorleně): Co jste to uči-
nili, že jste mi jakési cizí plémě na

Loupežník.

Vůdce.

ostrov přivedli? Vždyť jste slyšeli, že za každou hlavu cizího národa, kterou mi přinesete, patnáct dukátů obdržíte! — Kdo jsou tito lidé?

Třetí loupežník: Jeden jest krásný mládenec, druhá krásna panna, a třetí je tak kurážný, že jsme s ním mnoho dělati měli, než jsme ho na loď dostali a na ostrov sem zavezli. Ran nám dal dost.

Vůdce: Aj, aj! Jest mi divno, že takoví vybraní lidé, jako vy jste, jednomu člověku by se ubrániti nemohli a že by od něho rány dostali! Jsem žádostiv ho viděti, a proto ho hned přiveďte!

Loupežník (odejde a přivede Kašpárka).

IV. výstup.

Kašpárek. Předešlí.

Kašpárek: Na to se rád podívám. (Stane před vůdcem.)

Vůdce: No, no, ty ovce ztracená!

Kašpárek: A vy jste snad nalezená a koupená?

Vůdce: Odkud jsi? jaký řemeslník? z které vlasti pocházíš?

Kašpárek: Já jsem z té země, která není má.

Vůdce: To vím, že ti žádná země nepatří. S kým tedy přebýváš a jaký vedeš obchod?

Kašpárek: I všelijaký!

Vůdce: Jaký byl řemeslník otec tvůj?

Kašpárek. On nebyl řemeslník, on byl umělec.

Vůdce: A v čem jeho umění záleželo.

Kašpárek: V ostré kudle; tu si vzal vždycky na jarmark do kapsy, aby si mohl k nějakému pytlíku s penězi pomoci.

Vůdce: U nás takovým lidem říkají taškáři.

Kašpárek: U nás také. Později toho můj otec nechal a dal se na studije.

Vůdce: Tedy studoval vysoko?

Kašpárek: Výše nemohl pro trám a níže pro provaz.

Vůdce: Selma byl oběšen?

Kašpárek: Ne, ne! on byl pod krkem tuze leh-tivý, a když mu dali oprátku na krk, zakuckal se smí-chem.

Vůdce: Ty jsi, jak vidím, povedený chlapík a proto ti budiž dána milost.

Kašpárek: A vám též.

Vůdce (v udivení): Jakou milost ty mně můžeš dáti?

Kašpárek: Uděláte mne generálem a já vás kašpárem.

Vůdce: Dobře, že's mně na službu upamatoval. (K loupežníkům.) Tomuto chlapíku odevzdejte klíče od vězení (ukáže na Kašpárka). Ode dneška jsi dozorcem nad vězni.

Loupežník (odevzdává Kašpárkovi klíče): Zde jsou, budeš-li se dobře chovati, budeš pořád výše postu-povati.

Kašpárek: O to není, ale za to vaše strkání se mnou bych měl chuť vás všechny do chládku postrkat. (Odejde s několika loupežníky.)

Vůdce: Nyní vám poručím, abyste mně tu pannu přivedli, poněvadž se s ní vynášíte, že jest tak krásná.

Loupežníci (odejdouce, záhy přivádějí princeznu a na pokynutí vůdcovo opustí síň).

V. výstup.

Princezna. Vůdce.

Vůdce (kvapně s rozprostřenýma rukama naproti princezně): O krásná, spanilá dámo, jak ty jsi se sem do-stala?

Princezna (bolestně): Veliký mocnáři! vlnobití mne sem zaneslo, a byla jsem od vašich lidí lapena.

Vůdce: To se děje všechno na moje rozkazy. — Rekni mi, z jakého rodu pocházíš?

Princezna: Jsem kupecká dcerka.

Vůdce: Sličné stvoření! opušť svůj sprostý stav a vstup se mnou v stav manželský. Povýším tě za paní tohoto ostrova, a všichni se ti budou jako nějaké bohyni klaněti. Všechny otroky též službě tvé podřídím. Než ty snad jsi jiné víry?

Princezna: Jsem víry katolické.

Vůdce: Tu musíš opustiti a v mého Mahometa uvěřit.

Princezna: To nemohu učiniti, abych Boha svého opustila. Ne, to mi není možná!

Vůdce: Nebudeš-li podle mé vůle jednati, dám ti hlavu sraziti.

Princezna (pokleknouc): Slitujte se nade mnou, neboť to nemohu udělati! (Vůdce se od ní obrátí, a ona rozhlédnuvši se po pokoji, vyskočí, sejme ze stěny dýku a vrazí ji vůdcevi do prsou. Tento zlořeč se svalí a skoná; princezna jej odvrhne stranou a sama vezme na sebe plášť a klobouk.) Mocný Bože, doprovázej kroky mé! Půjdu do vězení, vysvobodím prince a pak spolu prchneme. (Venku hluk a vstoupí hned na to Kašpárek s loupežníkem.)

Kašpárek: Ty se odebeř naproti ostatním!

Loupežník (odejde).

VI. výstup.

Kašpárek. Princezna.

Princezna: Malý duch byl ve mně, když jsem tě s tím loupežníkem spatřila, ale když odcházel, bylo mi ulehčeno.

Kašpárek: Kterak to vyhlížíte?

Princezna: Touto dýkou jsem vůdce zavraždila a tamto ho ukryla. Není zde tedy nikoho.

Kašpárek: Dobře tak! Loď máme prázdnou a proto rychle na ni a pryč odtud! Strojil jsem se už k tomu, že prchneme, a proto jsem i toho posledního naproti ostatním poslal, jenom ten zde, kterého jste zabila, mně dělal kaňku v mozkovici, ale teď, když je po něm, je vítězství naše a proto jen rychle pryč odtud! (Kvapně odchází s princeznou, v tom

opona spadne).

Třetí jednání.

(Sfň v paláci krále Dakuberta.)

I. výstup.

Král. Dvořenístvo.

Král (v smutku): Moji milí! dnes vám přednesu jednu řeč. Poslyšte ji! — Musím vás na nějaký čas opustiti, a sám se vynasnažím, abych princeznu vyhledal, kde v kterém otroctví se souží.

První ministr: Vaše majestátnosti! Račte mně dovoliti, a já se svým vojskem potáhnu k západu, z kteréžto strany princ Zikmund pochází a tam všudy princeznu hledati budu.

Druhý ministr: A já potáhnu na východní stranu, kdyby se mi třeba podařilo, a já ji nalezn.

Král: Nemeškejte tedy, a kdo mi mou princeznu zpět přivede, hned půl království obdrží.

II. výstup.

Sluha. Později sedlák. Předešlí.

Sluha: Venku stojí jakýsi rolník a násilně chce do královské komnaty vstoupiti, že prý něco tuze důležitého královskému majestátu oznámiti musí.

Král: Ať jest sem bez překážky vpuštěn.

Sluha (odejde).

Sedlák (vstoupí a zůstane u dveří stát): Aby mně pán Bůh hříchů odpustil, tady jich je pěkný chumáč v hromadě; který pak ale bude asi ten pan král.

Ministr: Co tu hledáš, milý muži? Ke komu jde tvá cesta?

Sedlák: Inu, jen pomalu! — vždyť nehoří. — Aha, to bude tamhle ten nahore na tom patře. Jste vy to ten náš pan král? — Nu tedy, naši vás vzkázali na stokrát pozdravovat; já jsem totiž asi hodinu cesty odtud. (Otáčeje se holi zavádí o ministra.) — Ouha! teď bych byl do vás klep'. — Dnes orám na poli, a tu přišli ke mně dvě či raději tři osoby. Jedna byla roztomilá panička, měla dlouhatánský plášť a ten pán má šaty po řemeslnicku ušité; ona prej je vaše dcerka pryčeska a on zase pryčesák. Že prý tu cosi vyvedli a teď nesmějí domů. Proto mne sem posílají se poptat, zdali byste jim nic neudělali, kdyby přišli. Co tomu? — Oni říkají práli, kdybyste se měl mračit, že sem ani nepůjdou.

Král: Moji věrní! Co slyším od tohoto prostého muže? Moje dítě že by se navracovalo? — Jest tomu, muži, tak jak povídáš?

Sedlák.

Sedlák: Ale vždyť vám to snad povídám česky. — Mají s sebou také jednoho — nevím, je-li to synek nebo čeledín, ale mně se zdá, že je blázen. On vám příběh', vytrhl mi bič z ruky a sedl si na náručího, že prej bude sám orat. Ale vola by mi byl zbláznil, a bylo to zrovna tak, jako by tomu náručímu bzikavka na záda byla sedla. Byla vám to pěkná komedie. Ti dva na něho křičeli německy, a já sám volal na něj: »Kums fun tr vola dolů!« ale nebylo to nic platno, a na konec jsem se musil dát do smíchu. — Nu a což tedy říkáte? Mají přijít?

Král: Ať se dostaví, a nic se jim nestane!

Sedlák: To přijdou rádi. A co já dostanu za poselství?

Král: Tvá odměna bude hojná.

Sedlák: Tak je to dobře! Teď pro ně půjdu.

III. výstup.

Princ. Princezna. Předešlí.

Dvořenístvo (volá při jejich vystoupení): Zdráva buď naše princezna!

Princezna (klekne před krále, ten ji vyzvedne a objímá ji, mluví mdle): Má princezno! kde jsi byla tak dlouho vzdálena?

Princ: Ach milostivý pane králi! My jsme se oblébili a abychom vašemu hněvu ušli, vydali jsme se spolu k mému panu bratru. Moře se vzbouřilo, na jeden ostrov nás vyhodilo, tam jsme byli od loupežníků chyceni a před vůdce předveni, při čemž princezna toho vůdce zavraždila a tak nás vysvobodila.

Král: Ze jsi byla tak hrdinská, co si budeš žádat, to obdržeti máš.

Princezna: Pane otče! Moje prosba jest, abyste tohoto prince viny sprostil a pak mi ho za manžela ustanovil.

Král: To se musí splnit. — Princi, pojď a přijmi princeznu i s královstvím, které ti odevzdám. (Princ a princezna kleknou před králem, který žehnaje jim praví): Buďte svoji a s vámi buď Boží požehnání!

Dvořníctvo (se kloní, pak rukou pozvednuši volá): Vivat! vivat! Zdráv buď král se svou chotí i s celým komonstvem svým!

Opona pomalu spadne.

Doktor Faust.

Drama ve čtyřech jednáních.

OSOBY:

Doktor Jan Faust z Mailandu.	Mesistofi, skalní duch.
Fakner, jeho sluha.	Dva ministři krále perského.
Perský král,	Koděra,)
Frolína, jeho dcera.	Váňa,) sousedi
Kašpárek, krejčí, pak sluha u Fausta.	Anděl. Zlí duchové. Panna.

Místo děje: Faustův dům, skalnatě oudolí a zabrada Perského krále.

První jednání.

Komnata v domě Faustově; uprostřed stůl a na něm kniha, ze které Faust čte.)

1. výstup.

Faust.

(Čte): »Abijo pernyk kvam latina evektus pro kura-tibus doktro, non doktor medicin non jurice cakrede skriptures edukakvam doktor Faust hony blisi jo maj-

strato koproruceris. — Pro svou učenost jsem nad všechny povýšen tak, že se mohu psát doktor, a to ne doktor medicíny neb doktor práv, ale doktor všelikého písma. — Pravda jest sice, že pocházím od otce, který byl nádenníkem v Majlandu, já však jsem pro své vysoké studování od něho žádné pomoci neměl. Posud však nejsem sám sebou spokojen právě tak, jak se to v nynějším čase ve světě všudy děje. Neboť zeptám-li se sedláka, je-li se svým stavem spokojen, dá nám za odpověď, že by byl rád zemanem; zeman by chtěl být baronem, baron hrabětem, hrabě knížetem, kníže králem, král císařem, a po něvadž žádný člověk se nespokojí, tím, co je, nebudeš i ty, Fauste, ve svém stavu spokojen, pokud ještě většího důstojenství nenabudeš.

zprava Hlas (z pravé strany): Fauste, odeber se do školy »teolokyje«, budeš šťastným na světě!

Faust (ohlížeje se poslouchá): Jaký to neznámý hlas? Mám jít do školy teolokyje, abych byl ve světě šťastným? — Vždyť já jsem teolokyji dávno vystudoval a doufám, že jsem v ní chyby neudělal.

zleva Hlas (z levé strany): Fauste, zanech té školy teolokyje, uposlechni rady mé a dej se do školy »elekramantiky«? Nad všechny knížata a krále budeš, o všech skrytých pokladech též věděti budeš, pakli po mé radě učiníš.

Faust: Jaký to opět hlas s této levé strany? Vy-
bízí mne, abych zanechal školy teolokyje a šel do školy
elekramantiky, že o všech skrytých pokladech se dovím.
Ano jsem přinucen zanechat právě a uposlechnout

Faust.

Fakner.

levé strany. Ano, ano, ta mně voní, budu tedy kráčet po ní.

II. výstup.

Fakner. Faust.

Fakner (klepe z venčí na dvéře).

Faust: Dále, dále!

Fakner (vstoupí s poklonou): Milosti! nemějte za zlé, že sem vstupuju! Opo- vídám dva cizí studenty, kteří dole před domem stojí, velkou knihu pod pažďí mají a s vaší milostí porozprávět si přejou.

Faust: Dva studenti? Kterak se jmenují, to nevíš?

Fakner: Poslouchal jsem jejich roz- mluvu, a z té jsem poznal, že se jmenuje jeden Antonijus, druhý Fabricijus.

Faust: Antonijus? Fabricijus? Ó, to jsou ti studenti, kteří mně dávno o sobě zprávu dali, že by mě rádi navštívili. Protož pojďme, ať je u nás uvítáme. (Odejde s Faknerem)

III. výstup.

K a š p á r e k.

(Má třírohý klobouk na hlavě, dlouhý frak s velikými knoflíky, krátké kalhoty a punčochy, stěevíce s přezkami Pod kloboukem se mu vzaďu klátí dlouhý cop s mašlí na konci.)

Není doma. — Počkám tedy, a až přijde, snad se s ním domluvíím o ná- hradě, kterou mně připověděl pro ne- zdvořilost toho kocoura, jenž mně s police

Kašpárek.

skočil, když jsem pánu jeho prosební list dodával. (Přiblíživ se k stolu, shodne knihu.) Aha! tu je zase něco pro zostření mozku. Zde bych se mohl něčemu přiučit a tu svou prázdnou hlavu něčím moudrým nasytit. (Nahlíží do knihy): Tuhle stojí psáno: »nuže frnuže«. Dobrá to práce. — »Čakante vante«. — No no, já řku. — »Moce koce.« — Ne, tomu aby kozel porozuměl, když to je po latinsky. — Teď si převrátím list. — Áha! Tuhle je také český kousek. — »Devátý kachel od dveří. Kdo by chtěl ze starého koně mladého udělat.« — Ó teď máme mnoho starých koní, které by chtěl každý mlti mladými. To si vydělám trochu peněz! Dřív ale si musím ten prostředek přechíst. — »Kdo by chtěl ze starého koně mladého udělat, musí takovou přípravu k tomu vzít: 25. listopadu, když padá olšové listí s olší dolů, sebere se ho a dá do hodného kotle svařit. Pak se v tom koníček opafí. Probatum est.« — To si musím poznamenat. (Hledá v kapsách, ale nenašed ničeho, znamená do klobouku.) — Co pak tam ještě je více? (Čte.) Tuto stojí, jak prý bába čarovala, z ječmene kroupy dělala — no, to je tuze bláznivé, tomu se ani nebudu učit. — A pak je toho v té knize tuze mnoho, já bych jedno pro druhé zapomněl a proto to jináč udělám. Posadím se na tu knihu, tak to do sebe vloudím, a co potřebovat budu, veženu do hlavy. (Usednuv na knihu, položí prst na čelo.) Tak, nyní studuju.

IV. výstup.

Fakner. Kašpárek.

Fakner: Ho, ho, ty chlapku! Kdo pak ti dal povolení, abys sobě z knihy mého pána sedadlo udělal?

Kašpárek: Sevecistín eko est premia jury. —

Fakner: Co to mluvíš?

Kašpárek: Já nevím sám, co mluvím, když studuju.

Fakner: Ted ti, opovažlivče, poroučím, abys šel dolů dřív, než můj pán přijde. Věř mi, že je to dobrá rada!

Kašpárek (úsměšně): Což je tvůj pán větší hračička než ty?

Fakner: Hrubče! Tak se mluví o mém pánu? — Kdo jsi a jaké ceny, že se odvažuješ tak lidi posuzovati?

Kašpárek: Má cena je malá; ale člověk jako vy jste, platí za kolik takových, jako já jsem.

Fakner: Vidím a slyším, že se mi tvá osoba nezdá být hrubá. Což, nechtěl bys u nás sloužiti?

Kašpárek: S radostí, ale pod tou výminkou, abych dostával peníze a plat, livrej a šat. Sloužit budu dost.

Fakner: Toť se rozumí, že to dostaneš. Pojď teď, a já tě u svého pána opovím.

Kašpárek: Což vy nejste sám pán?

Fakner: Já jsem doktora Fausta služebník.

Kašpárek (polohlasně): To máme hotového spozdilce; služebník láká služebníka, a kdo bude konečně zase mně sloužit? (K Faknerovi): Víte-li co, příteli: Služte vy jeden týden u mne, já zas budu druhý týden sloužit u vás; vy mně dáte svůj plat a šat, a já vám dám zase svůj.

Fakner: Zanech těch žertů, a chceš-li, pojď, at tě u pána opovím!

Kašpárek: No, teď se už vidím jako komorník. (Kloně se samolibě, odchází s Faknerem.)

V. výstup.

Faust (s knihou v ruce).

Kamkoliv jdu, vždy po celé cestě rozhovor vedu se svou duší, která mi slibuje »abotibise sekretorijum«, to jest, že mi vyjeví všechny skryté poklady. Náležitěho poučení o tom dosáhl jsem též od oněch dvou studentů; ti mně dali do rukou tuto knížku, po které mé srdce prahlo; neboť její pomocí mohu všechny duchy z propasti na tento svět povolávat. Knížka má povídá, že si mám vymalovati kruh, z něhož mi bude možná všechny duchy povolát. (Zazvoní.)

VI. výstup.

Fakner. Faust.

Fakner: Jsem k službám, milosti!

Faust: Můj nejmilejší Faknere! Dojdi s poklonou ode mne k malíři, a viříď mu, že ho žádám, aby byl tak dobrý a svůj kámen na tření barev a štětec mně půjčil!

Fakner: Milosti! Co se týče kamenu a štětce, oboje mám ve svém domě. Libo li, dám všechno vaší milosti.

Faust: Výborně, toť se mi právě hodí. Jistotu mého života, totiž kruh, ty sám mi nakreslíš, ostatek musím já sám si dopracovat. — Ó šťastný budu na světě, šťastný! (Odchází a

opona spadne).

Druhé jednání.

(Skalnaté oudolí. Po skalách sovy a kuliši. Bouře burácí, blesky se křížují a víchr skučí.)

I. výstup,

Faust

(Přichází opásán jsa širokým pasem, na němž všechny planety vymalovány jsou. Přes sebe má široký kruh též planetami zdobený, ten položí na zem a vstoupí do něho.) Už jsem tedy u cíle žádoucího. (Vyndá za pasem zastrčenou knihu a rozevře ji, počíná číst. Hluk, bouře a blesky se množí.)

«Mala dyke vos infernalijis tia bolito hukadyto.» — »Propusťte mi jednoho ducha z propasti, o kterém má kniha vypisuje, že má čerstvosti mnoho.» (Skučení se množí s bouří a blesky. Ohnivé sovy obskakují kruh, ve kterém Faust stojí; čte dále:)

»Zaklínám vás po druhé. — Stryks romilo karam Pluto aram auron estovilo. — Mesistofi — pihiké.» (Bouře se utiší, sovy a kulichové zmlčí, a zjeví se Mesistofi v zeleném oděvu s černým pérem za kloboukem.)

Mesistofi.

II. výstup.

Mesistofi. Faust.

Mesistofi: Fauste! co žádáš?

Faust: Oznam mi, jakou čerstvost máš při sobě!

Mesistofi: Já jsem tak čerstvý, jako pomýšlení člověka, a jméno moje je Mesistofi.

Faust (jenž byl posud do knihy koukal): Mesistofi! tvé jméno i čerstvost tvá shoduje se s mouknížkou. Jak

dlouho bys chtěl, Mesistofle, na tomto světě za mou duši mně sloužit?

Mesistofl: Deset let bych ti sloužil.

Faust: Deset let — to jest málo na můj věk, chceš-li však na šestatřicet let do mé služby vstoupit; za odměnu chci ti pak tělo i duši dát.

Mesistofl: Ze své vůle to udělat nesmím, neboť se musím dřív u našeho řiditele poptat, co mi dovoleno bude.

Faust: Odstup tedy a zeptej se na vše dobře (Čte v knize.)

Mesistofl (při hluku bouře se ztratí, záhy však zase se zjeví.)

Faust: Jistá to pravda, že ve světě nic není rychlejšího nad pomyšlení lidské. — Jsi už zde, věrný služebníku?

Mesistofl: Fauste! dostal jsem povolení a smím ti ten celý čas sloužit, jen budeš-li chtít zachovati podmínky, které od tebe řiditel propasti žádá

Faust: Vy máte též podmínky? — Nech ať slyším tedy první.

Mesistofl: První podmínka jest, abys se po celý ten čas nemyl, nehtů neřezal a vlasů si nečesal.

Faust: To nemohu přijati, kdybych svého těla nečistil, v krátké době bych hrozně vypadal.

Mesistofl: Náš Pluto hned pravil, že to nebudeš chtít přijati, on ti však připovídá, že když se nebudeš čistit, krásnější že budeš než dříve.

Faust: Na ten slib svolím. Jaká jest druhá podmínka?

Mesistofl: Druhá podmínka jest, že nesmíš choditi do kostela, ani ve svých knihách se modliti.

Faust: Toho opět nepřijímám, neboť bych došel smíchu od Milánských obyvatelů, že jakožto doktor písma ani do kostela nechodím.

Mesistofl: Tobě není potřeba do kostela choditi, na tvém místě a v té podobě bude tam jiny sedati. O to se tedy nestarej!

Faust: Jsem spokojen. Pověz mi třetí podmínku.

Mesistofl: Třetí podmínka jest, že se nesmíš na kříž ohlížeti.

Faust: Ne, to nejde! Na tom znamení kříže visí pouhá dobrota.

Mesistofl: Dvěma pánům ale nikdo najednou sloužiti nemůže; ty vyhledáváš jiného a onoho tedy opustiti musíš.

Faust: Podle písma jsem přinucen tak učinit a přistupuju k tobě.

Mesistofl: Čtvrtá a poslední podmínka jest: Svou krví se mi podepíšeš, že po čase tělo své a duši svou mně za službu mou dáš.

Faust: To se může státi, milý duchu! Než kterak si ke krvi pomohu? Nerad bych své tělo týral proto, poněvadž jsem jakživ na svém těle ani nejmenší bolesti neokusil; nyní však měl bych k vůli podpisu smlouvy tělo své řezati? — Ne, toho neučiním!

Mesistofl: Není ti toho také třeba; dej sem pravici svou, a bez bolesti krev ti z ní vyssaju.

Faust: Zde ti podávám ruku svou, ale ať nejmenší bolesti neucítím!

Mesistofl (ssaje mu na ruce): Zde jsou tři kapky krve. Těmi se napíšou slova: »Hama fuje mena flije«, a jméno tvé.

Faust: Co to znamená?

Mesistofl: To znamená tolik, jako že jsme ten závazek uzavřeli, ježž musím odevzdati řiditeli.

Faust: Opatř mi tedy pěkný papír a péro, a dřív než půl hodiny mine, máš písemní smlouvu ode mne. (Opustiv kruh, odejde.)

Mesistofl: Celému peklu radost udělám, poně-
vadž jsem tak chytrého písmáře ošidil. Dost je v pí-
smách vycvičen, ale ode mne se dá přece přelstiti.
(Chechtaje se, odkvapí.)

III. výstup.

Kašpárek. Později Mesistofl a duchové zlí.

Kašpárek: Nyní jsem byl v pánově pokojíčku
a tam jsem našel malou knížečku, ve které stojí, že je
tu kdesi jakási zahrádka, ve které se ptáci bez lepu
chytají. Při tom musím říci — ne, teď to nesmím
říci, dřív si tu zahrádku najdu. (Spatřiv kruh.) Aha! to
je snad ona. — Vlezu tam hned. (Vstoupí do kruhu.)
Tak je to dobře; teď začnu chytat. (Kouká do klobouku,
v němž to má poznamenané.) »Piluke!«

Mesistofl (se zjeví).

Kašpárek: Co je to za ptáka? Má dvě nohy, jako já
to bude nejspíš nosorožec, ale mně se nelíbí. — »Padluke!«

Mesistofl (zmizí).

Kašpárek: Nyní zas jiného. (Volá.) »Piluke!«

Zlý duch (přiletí a postaví
se před kruhem).

Kašpárek: Ne, takové
ptáky jsem jaktěživ neviděl;
musím ho odehnat. (Volá myl-
kou místo »padluke« několikrát po
sobě »piluke!« Duch se nehýbe.)
To je prokletá ohyzda, že se
nechce hýbat. — Piluke! —
Piluke! (Na každé takové zavolání
zjeví se nový duch)

Duch: Proč nás z propasti
voláš a pokoje nám nedáš?

Kašpárek: Já vás ne-
volám, já chytám ptáky.

Zlý duch.

Zlý duch.

Duch: Pojď z toho kola ven!

Kašpárek: Pojďte vy do něho!

Duch: My tam nesmíme.

Kašpárek: A já zas nesmím ven.

Duch: S dobrou jsi se potázel! Neb kdybychom tě dostali ven, na sto kusů tě roztrháme.

Kašpárek: Na to jste přitlíš bláhoví, a teď teprv nepůjdu ven.

Duchové (poskakující kolem kruhů sahají po Kašpárkovi)

Kašpárek (s roztaženými rukama se v kruhu toče, volá) Piluke! — Piluke! — Piluke! (Na to noví duchové se

zjevují.) — Ach já jsem se zapomněl. (Nahlédnuv do klobouku, v. lá): Padluka! — Padluka! — Padluka!

Duchové (se ztrácejí).

Kašpárek: To jsem se zapotil. Na místě »padluka« křičím pořád »piluka«.

Duch (se zjeví)

Kašpárek Oho! Už je tu zas; teď si snad od něho nepomohu. Ale já vím, co udělám; vezmu to kolo s sebou, a on mně nesmí nic udělat. (Zvednuv kolo, odchází; ďábel s ním.)

Zlý duch.

Proměna.

(Skála se rozevře, uvnitř sedí Faust, máje před sebou na kameně papír, a chystá se psátí.)

IV. výstup.

Faust. Anděl (po třikráte se ve vzduchu ukáže). **Mesistofi.**

Faust: Nyní píšu: Ego Johan —

Anděl: Fauste, pamatuj na věčnost!

Faust (jemuž se vždy při slovech andělových péro z ruky ztratí): Co to znamená, Mesistofle? Péro se mi ztratilo z ruky.

Mesistofi: Nepozorností ti vypadlo. Máš tam dost jiných per, vybeř si a pspěš!

Faust. Nyní píšu: Ego Johan —

Anděl: Fauste, pamatuj na věčnost!

Faust: Opět se mi péro ztratilo.

Mesistofi: Máš pér dost, jen hleď si pospěšit!

Faust: Ne, ne, to bude něco jiného — (chystaje se psátí): Nyní píšu: Ego Johan doktor Faust...

Anděl (slabým hlasem) Fauste, Fauste, pamatuj na věčnost!

Faust (vzav na místě ztraceného jiné péro, píše delší dobu, načež sestoupiv se skály, cedulku Mesistoflovi podává): Zde máš pojištění na mou duši, ale to ti povídám, že s tebou ten závazek dělám: Co budu poroučeti, to musíš učinit a v ničem mi nesmíš odporovati.

Anděl.

Mesistofl: Nestarej se! Co si poručíš, učiním ti. Na ničem ti nebude chybět, a až přijdeš do svých pokojů, nalezneš tam zlata a stříbra dosti.

Faust: Těší mne, že se tak o mne staráš. — Ale poslyš, Mesistofle! Četl jsem v novinách, že bude za snoubení Perské princezny Frolíny. Rád bych byl na slavnosti, při tom navštívíme Perského krále, a tak si vyhledám hojnost vyražení. — Teď odstup, ať si zavolám svého Faknera.

Mesistofl (odstraní se).

Faust (volá): Můj věrný Faknere!

V. výstup.

Fakner. Faust. Později Kašpárek.

Fakner (vystoupí a bázlivě se ohlíží): Co poroučíte, milosti?

Faust: Můj Faknere! Zde máš klíč od mého pokoje; odevzdávám ti celý svůj dům, proto mi měj na všechno dobrý pozor! Já se chci na několik měsíců do světa odebrat, abych opět něco nového uhlídal!

Fakner: Milosti! co to ráčíte na mne skládat? Já sám celý dům řídit nemohu, a proto račte mne dovolení dát, abych si ke své ruce služebníka vzítí mohl!

Faust: Víš-li o nějakém, vezmi si ho, a já sám ho budu platit.

Fakner: Poněkud děkuju, milosti! Je zde jeden, který by se mně hodil! a chodí tu někde s košíkem po houbách. (Volá: Hej, příteli, pojdte sem!

Kašpárek (přiběhne): Tu jsem.

Faust: Chtěl lys službu přijati u mého Faknera? Zde máš závdavku dukát. — Co však můj Fakner poručí, musíš vykonávat, a službu za to dostaneš hojnou. (Oddejde.)

VI. výstup.

Předešlí bez Fausta.

Kašpárek: Tohle je jiný pán! Ten s těmi dukáty jen hází — jináč než vy! Teď však půjdu, a bude to řádná pitka za ten peníz.

Fakner: Ty nesmíš odejít, ale dříve svou práci zastati. Až budeš hotov, můšes pak jít, kam budeš chtít. — Jak se jmenuješ?

Kašpárek: Jmenuju se Kašpárek Čtverák.

Fakner: Naštípáš mně tedy, Kašpárku, doma dříví a nanosíš čisté vody! (Odejde.)

Kašpárek: Já ti naházím polena na hlavu a ve vodě tě vykoupám. Raději půjdu teď do hospody a za dukát budu jen dost vesel.

VII. výstup.

Mesistofl. Kašpárek.

Kašpárek: Ach, to je jeden z těch ptáků! — Co jsi zač?

Mesistofl: Jsem doktora Fausta služebník.

Kašpárek: A já jeho lokaj. Vida, to jsem nevěděl, že budu mít čerta za kamaráda. — Kde jest můj pán, bratře ďáble?

Mesistofl: Já jsem ho vypravil k Perskému králi, a teď mne pro tebe posílá, abys mu šel jídla na tabuli nosit.

Kašpárek: Půjdu tam, bratříčku, jen když bude co jíst a pít.

Mesistofl: Všeho tam dostaneš dost, jenom nesmíš vyjevit, že se můj pán jmenuje Faust. Kdybys to učinil, krk ti zakroutím.

Kašpárek: Pak tam radš nejdu; neboť kdybys mně zakroutil krk, nemohl bych nic jíst a pít.

Mesistofl: Vylez si teď na mne a dobře se mne chytni! Poletím s tebou prudce, poněvadž o dvanácté hodině tam musím být.

Kašpárek: Tyť jsi, chlape, jako struhadlo! (Vleze Mesistoflovi na záda, obejmě ho kolem krku, a duch s ním odletí.)
Opona spadne.

Třetí jednání.

(Zahrada Perského krále. Po obou stranách jsou podstavce a na těch vpravo socha Goliáše, vlevo Davida s prakem v ruce. V pozadí na povýšeném místě sedí král s princeznou, podle nich dva ministři.)

I. výstup.

Král. Princezna. Ministři. Později Kašpárek

Král (povstáv, mluví): Radujte se, moji dvořané, že jsme se ve zdraví tohoto dne dočkali! Má drahá princezna dosáhla svého cíle. — Nyní dávám nařízení, aby se zde nedával nikdo vidět, kdo není našemu stavu roven a kdo se nedá opovědět.

Kašpárek (sletí se vzduchu, uprostřed zahrady zůstane stát a mluví pro sebe): Ten ďábel nemá kusa rozumu, že mne sem postaví a přitom mi rozkáže, abych byl němý.

Král: Moji věrní! kterak se ten člověk sem dostal? (Ke Kašpárkovi): Kudy jsi k nám přišel?

Kašpárek: Em em em.

Král.

Král: Ptám se tě, kudy jsi k nám přišel?

Kašpárek: Em em am pon.

Král: Mně se zdá, že je ten chlapík němý. —
Což jsi němý?

Kašpárek: Inu ano!

Král: Jak dávno?

Kašpárek: Od té doby, co jsem nerozprávěl.

Král: Řekni mi, kdo jest tvůj pán!

Kašpárek: Já nesmím povědět, že se můj pán
(ohlíží se na vše strany) Faust jmenuje; kdybych to vy-
zradil, řas by mně krk zakroutil.

Král: Faust? Tvůj pán je doktor Faust? — Vezmi
dukát a přiveď ho sem k nám!

Kašpárek: Už ho jdu hledat. (Odběhne.)

Král: Jistě veliké kratochvíle užívat budeme, jestliže
sem pana doktora Fausta dostaneme.

II. výstup.

Faust. Předešlí bez Kašpárka.

Faust (vystoupiv, pokloní se): Vaše osvícenosti! nemějte mi za zlé, že se osměluju vaší milosti se představit! Jsemť já dobře vycvičený doktor Jan Faust z Majlandu, a ráčíte-li poroučet, mohl bych osvícenosti nějakými kouzly posloužiti. Kdyby mrtvá těla tři sta let ve hrobě ležela, na moje poručení budou vzkříšena a vrátí se na zem. Kdybych chtěl, ryby by v povětří plavaly, a ptáci by pod vodou litali. — Takové jest moje umění.

Král: O doktore Jene Fauste! velikou radost jste mně udělal, že jste nás navštívil; neboť jsem o vás slyšel, že prý jste nepřemožitelný čaroděj. Přál jsem sobě, abych vás mohl spatřiti a teď vy sám tak nenadále přicházíte a pravíte, že byste nám chtěl nějakými kumšty posloužiti. Povídáte, že tři sta let mrtvá těla na vás

rozkaz obživnou, nic takového však na vás nežádám. Četl jsem však v královských knihách, kde jest zaznamenáno, že za krále Saula byla veliká vojna, s nepřemožitelným obrem Goliášem, a že dal král Saul ve svých zemích ohlásiti, kdo by toho obra zabi¹, že dostane polovici království a dceru jeho za manželku. Malý Davídek vynasnažil se ke králi jíti a požádati ho, aby mu dal povolení proti obru se postaviti. Král když jeho prosbu vyslyšel, takto k němu promluvil: »Navrať se, mládenče do příbytku otce svého; neboť tvá mladost jest politování hodna, a z nebe by ti musila pomoc přijíti, kdybys si měl toho obra zmařiti!« — Malý David tím více prosil, aby dostal povolení, že prý má na své duši dobré přesvědčení o vítězství. Král mu tedy řekl, aby šel ve jménu Hospodinovu proti obrovi. Malý David ubíral se do příbytku otce svého, vzal prak a vybral sobě v potůčku tři kameny. Na to se poznamenal znamením svatého kříže a spěchal na místo, kde obr bydlel. Tam se postavil proti němu, zatočil prakem, vypustil kámen a vrazil mu jej na půltřetího palce do hlavy. Tak toho obra se světa shladil. — Kdyby vám to nebylo za těžké, ty dva bojovníky bych rád spatřil.

Faust: Učiním to dle libosti vaší osvícenosti. (Zajde stranou, hned na to se zatmí a se hřmotem sestoupí obr Goliáš a David se svých podstavců a před králem se postaví.)

Faust (vrátiv se): Poroučí vaše osvícenosti něco více?

Král (přiblíživ se k Davidu): Jistá pravda! To jest ten David, který tak udatný byl, že se mohl před ukrutného obra postaviti. Z nebe ti pomoc přijíti musila, že's dovedl obra zmařiti. Rád bych s tebou promluvil, ale není možná na tobě toho žádati; neboť vidím, že's popel a bláto. (Obrátí se ke Goliášovi a ulekne se.) A tohle jest, moji věrní, ten ukrutný obr. Veliký strach mne

obkličuje, a myslím, že cosi takového ani doktor Jan Faust učiniti nemůže; není to přirozená věc, a on nás chce svými kouzly všechny omámiti. Proto ho vypovídám ze země, ať se vzdálí z mých krajín, nebo za svá kouzla zasluhuje, aby byl na hranici upálen. — Vypovodte mne, moji milí, odtud! Strachem umírám. (Odejde s princeznou a s ministry.)

Faust: Tohle se Faustovi pěkná čest stala. — Mesistofle, pojď sem!

III. výstup. Mesistofl. Faust.

Mesistofl: Fauste! co žádáš?

Faust: Což nevíš, co mi chce Perský král nyní udělat? Ze prý bych nic jiného nezasloužil, než abych vzat a jako čarodějník upálen byl. Co mu za to uděláme? — Víš-li co, vezmi tyto dvě postavy odtud, na tom místě představíš vodu a na té vodě mořské potvory, pak utvoříš hromobití a blesk, já se na tu vodu spustím, budu kuželky koulet, a ty je budeš stavěti. Takové divadlo bude těm pánům velmi podivné.

Mesistofl: Fauste! co pak myslíš? Já abych tu práci zhotovil, tyto dva duchy pryč vzal, pak bouři, blesk a vodu způsobil, to mně není možná učiniti. Ty mne chceš tuze sužovati, vezmi ode mne smlouvu svou, a již nechci o tobě ničeho věděti.

Faust: Pekelná obludo! Smlouvu mně chceš vrátiti? — Já tě budu tedy jináč sužovati! — Teď hned mi přiveď nejprudšího koně, na toho si sednu, a ty mně musíš samým oblázkovým kamenem cestu dláždit, kudy pojedu. Z písku mně budeš provazy soukat a do otypek je vázat. Tak tě ode dneška soužím. (Odkvapí a

opona spadne).

Čtvrté jednání.

(Pokoj v domě Faustově).

I. výstup.

Faust. Mesistofi.

Faust: Počkej, počkej, ty pekelná obludo! To jsem si od tebe zasloužil? Víš, jak jsme nad mořem letěli, a já jsem tě žádal: »Mesistofle! buď tak dobrý a snes se se mnou na tu svatou silnici Jeruzalemskou, abych mohl svatý kříž políbit!« — víš, jakou jsi mi dal odpověď? — Než bych ti to udělal, pravil's, raději bych tě na tisíc kusů roztrhal a do toho moře shodil. (Zlostně). Za to mně nyní půjdeš do Portukálu a u nejhlavnějšího kupce tam koupíš barvy, štětce a fermež; z Regnšpurku mi přineseš plátno a pak mu musíš ten kříž tak, jsem jak ho viděl, vymalovat, poněvadž jej zde chci na památku zanechat.

Mesistofi: Fauste! co to žádáš? Já nemohu svou rukou kříž malovati; vem si smlouvu nazpátek, a všechny závazky ti milerád odpustím!

Faust: Pakuj se, nebo tě zastřelím.

Mesistofi (zmizí).

Faust (usedne a za malou chvíli, když se duch vrátí, vstane).

Mesistofi (nese černé plátno): Zde máš, Fauste, plátno!

Faust: Nežertuj se mnou a maluj kříž, nebo — (sáhá po bambitce).

Mesistofi: Fauste, posečkej! Jsem hotov raději malovati, než po sobě nechat střeleti. (Vymaluje rychle obraz.) Tu jest, co jsi žádal!

Faust: Dobře, je to ten kříž, který jsem v Jeruzalémě viděl, ale posud není dohotoven.

Mesistofi: Co mu chybí? Žádný člověk na světě mu nenajde hany.

Faust: Kde zůstal hořejší nápis?

Mesistofi: Nevyslovuj toho jména přede mnou, neboť mne na tři sta kroků od tebe zahání. Dříve než je z úst vypustíš, musím tě na tisíc kusů roztrhat.

Faust: Nebudu ti je jmenovat. Vezmu tužku z kapsy, vyrejsuju ti je a ty musíš domalovati.

Mesistofi: Kdybych je mohl malovati, mohl bych je také rejsovati, já však neumím je ani malovat, ani rejsovat a musím toho zanechat.

Faust: Kříž bez nápisu zůstat nemůže, proto nápis sám vymaluju.

Mesistofi: Vícekrát mne u sebe neuvidíš. (Odletí.)

Faust: Už mne opustil. Mám knížku u sebe, o které ďábel nikdy nevěděl, tu si vezmu a z horlivosti se k Bohu pomodlím. (Vyndav knihu, čte.) Amor meus crucifixus jest láska má ukřižovaná. Hle! jak jsem sám sobě nebe uzavřel, nepamatoval jsem na tebe, a na tvou krev, která má býti pro mne zmařena. Světu jsem se dal podvésti a na tebe, můj poklade, jsem zapomněl. Dovol, ač jsem-li hoden, tvé svaté nohy políbiti. (Líbá kříž).

Mesistofi (objeví se): Co myslíš? co děláš? Jak u tebe chvíli nejsem, už sobě stejskáš. Nemáš dost pokladů? — Opatřím ti jich hojnost.

Faust: Odstup ode mne se svými poklady! Mám nyní svého Stvořitele před očima a doufám, že mne na milost přijme.

II. výstup.

Panna. Předešlá.

Mesistofi: (odkvapiv, přivádí s sebou pannu): Fauste, vidím, že jsi tak zarmoucen a proto jsem se o tebe postaral. Zde to krásné stvoření zasluhuje tvé pozornosti. Ohlídni se!

Faust: Já se ohlížet mám na ženské stvoření a věčnost stranou dát? — Ne, neučiním toho, nebudu zvědavým.

Mesistofi: Do smrti litovat budeš, neohlédneš-li se. (Dovede pannu k Faustovi, a ta jej chopí za ruku, on se obrátí, a ďábel i s křížem zmizí.)

Faust: Krásné stvoření, pojď se mnou, drahý poklade, ať se blíže seznáme! (Odejde s pannou.)

III. výstup.

Mesistofi. Později Faust.

Mesistofi: Nyní se celé peklo směje, poněvadž jsem ho tak ošidil. On ovšem bude se zlobit, než co jest do jeho zlosti? Jakmile dvanáctá odbije, jest s tělem i s duší můj.

Faust (vrátí se): Obludo pekelná! tak hanebně mne podvádíš? Myslil jsem, že mám krásnou dámu před sebou, a když jsem se na ni podíval, byl to nejškaradější ďábel.

Mesistofi: Kdo chce ptáky chytat, nesmí po nich házet. — Než připrav se! Dvanáctá bude bít, a pak jsi s tělem i s duší můj.

Faust: Co to pravíš? Teprv tomu osmnáct let, co u mne sloužíš.

Mesistofi: To jsme si však neudělali, že ti mám dnem i nocí sloužit, a poněvadž já jsem to tak činil, dělá osmnáct a osmnáct let šestatřicet, a dvanáctou hodinou jsi můj. (Odletí.)

Panna.

P r o m ě n a.

(Náměstí.)

I. výstup.

Faust: Aja, milý Fakner! na mne jdou strachy, a dnešní noc naplňuje mne hrůzou.

Fakner: Tu bych vaší magnificenci byl tou radou: abyste komnaty své a [dům svůj obklopil spolehlivými strážci, kteří by ani ďábla k vám nepustili.

Faust: Díky za tvou dobrou radu. Nuže hled' mi strážce takových opatřiti, já jakožto bohatý muž štědře se jim odměním.

Fakner: Má se státi. (Oba odejdou.)

Fakner (za scénou): Hej, kmotře Koděro!

Koděra (za scénou): Inu hle, copak?

Fakner: Můj pán potřebuje strážce pro dnešní noc, kteří mají dům jeho hlídati a nikoho do něho nepustiti. Přiberte si ještě jednoho silného kamaráda; můj pán se vám bohatě odmění.

Koděra (venku): Hej kmotře Váňo, pojdte pak na navěs, máme tam za plat a za peníze hlídat toho doktora Chrousta.

Váňa (venku): Už jdu, kmocháčku!

II. výstup.

Koděra, Váňa (oba s klacky).

Koděra: Tak vy, kmotře, postavte se tady v levo a nepusťte sem ani čechmanta.

Váňa: Dobře, kmocháčku, nemějte starost, já se nehnu z místa, spíš se nechám utlouci na podmásli.

Váňa.

Koděra: To jste můj. Tak, a já se postavím vpravo. A teď ani nedýchejte, aby nám ani slepice neušla.

(Slyšet v levo vrčení ďábla.)

Váňa: Kmocháčku, tady to vrčí.

Koděra: I nechte to vrčet, anebo vrčte taky.

Váňa: Ale ono to vrčí moc!

Koděra: To je štráchů! Lovčí pes kmotra Pětivokého bojí se o své mladé a proto vrčí.

Váňa (dostane ránu): Kmocháčku, ono to vrčí a dělá bác!

Koděra: Inu tak to bácněte taky! Nač pak máte ten klacek v ruce!

Váňa: Kmocháčku, já to nevydržím!

Koděra: Ale, ale, kmotře vy jste baba. Počkejte, já to zakřiknu. (Jde na levou stranu a volá za jeviště): Hej, kmotře Pětivokej, uvažte si tam toho psa, ať nás nepokousá! (Vrčení; Koděra dostane ránu.) I hrom to potluč, to je rána! Hej, vy tam, jestli já vás — (Opět rány; Koděra ntíká nazpět.) Inu, kmotře Váňo, když jste si tu levou stranu vyškemral, tak jsi ji podržte, já jdu na své místo, ale zde nepovolím, jako že jsem — (obdrží ránu) — i prach do toho, to jde do opravdy!

III. výstup.

Mesistofi. Předešlí.

Mesistofi (vrčí a mluví): Fauste, stroj se, tvůj čas dochází.

Váňa: (jak uvidí ďábla, lekne se, dá se do křiku a utíká ke Koděrovi)

Mesistofi (blíží se ke Koděrovi): Brr! Fauste, judicaberis!

Koděra: Holberdo!

Mesistofi: Brr! já jsem čert.

Dábel.

Koděra: To by v tom byl čert; táhni, sic tě pohladím tou břinkovicí, že tě ani čert nepozná!

Mesistofi: Brrr!!

Koděra: Pr!

Mesistofi: Pušť mne!

Koděra: Tohle jo! Tu ji vidíš! Zmaluje tě tak, že nebudeš čertu podoben! — (Začne tlouci do čerta; Mesistofi popadne Koděru a Váňu za krk, praští jimi o zem a vejde do domu Faustova.)

IV. výstup.

Kašpárek (přiběhne): Hik, haek, hok Kašpárek udělal

skok! (Brkne o Koděru.) I hrome, co to tu leží? Aha, kmocháčkové se opili pálenkou a teď přemýšlejí o křehkosti lidské. Nu snad dostanu od kmotříček ošatku sušených křížal, když jim kmocháčky domů dopravím. (Troubí poštovskou a odvalí je s jeviště)

P r o m ě n a.

Pokoj v domě Faustově.

I. výstup.

Kašpárek. Faust. Fakner.

Kašpárek: Pane, račte utíkat! Nechce-li se vám, dělejte, co chcete!

Dábel.

Faust: Co se stalo? (Jde k oknu.) Venku stojí sbor lidí a pohlíží sem do okna.

Kašpárek: Pořád mluví něco o káře.

Faust: Zavolej mně Faknera!

Kašpárek (vyjde ven a volá): Faknere! pojď dělat káru pro pána, on na ní pojedou do pekla.

Fakner (přijde s Kašpárkem): Milosti! Venku stojí mnoho osob a volají: »Fauste, jubi kabe!«

Kašpárek: Ano, o káře mluví.

Fakner: Strachem bych přišel o rozum a proto se, milosti, uctivě děkuju ze služby. (Pokloniv se, odejde.)

Kašpárek: Já tu také nezůstanu. Tedy pěkně děkuju a už jdu. (Odběhne.)

Faust (volá za ním): Což jste se pominuli s rozumem? Vždyť budete po mně dědit.

Kašpárek (vrátí se): Nu, to by šlo, ale chcete-li mně něco dát, pane, dejte to dřív, než vás čert vezme!

II. výstup.

Mesistofi. Předešli.

Kašpárek: Už je tu poštovní vozka, teď se pojedou.

Mesistofi: Fauste, dvanáctá bude bít!

Faust: Mesistofie! nech mne ještě jen jediný měsíc, abych mohl po sobě spis zanechat a se světem se rozloučit.

Mesistofi: Ani hodinu. — Už jsi in aeternum natus.

(V tom bije dvanáctá hodina, Mesistofi chopí se Fausta, několik ďáblů se objeví v pokoji a při blesku a bouři odletí s Faustem duchové.)

Kašpárek (roztáhnuv ruce): O jemináčku! (Svalí se na zem.)

Opona rychle spadne.

Sedlák Dopita.

Hra ve třech jednáních.

OSOBY:

Rytíř Rudolf.

Adleta, jeho choť.

Frolentýna, jejich dcera.

Rytíř Frankenštajn, její snoubenec.

Marcelin, } zbojníci.
Boloneri, }

Kašpárek, krejčovský tovaryš.

Sedlák Dopita.

Hraďní.

Sloužící.

Zbrojnoši.

Místo děje: Hrad rytíře Rudolfa a blízké okolí ve Vlaších.

První jednání.

(Skalnatá krajina v lese; v levo vypuklina skalní travou porostlá.)

I. v ý s t u p.

Marcelin.

(Zuřivě.) Ha, ty zatemnělá obloho! skrze tebe proráží paprsek sluneční, a všechno se raduje, vše okřívá, jenom mé srdce zůstává tvrdé a nepohnuté. O ty hrade, strmící tamto na vysoké skále! ty v sobě chováš kořist,

Marcelin.

kteřá násilně opanovala srdce mé. Vím, že sobě nepomyslíš, že dnes v mých rukou bude ona. Očekávám jen svého Boloneriho; neb dnes se má navrátiti z vlasti České. (Zableskne se.) Pomsta má hradu tomuto! Unesu z něho Frolentynu a tak se vymstím Rudolfovi. (Slyšet jest kroky.) Co to? — Někdo přichází! — Nejspíš to přítel Boloneri

II. výstup.

Boloneri. Předešlý.

Boloneri: Zdráv buď, příteli, při šťastném shledání po třetím měsíci!

Marcelin: Děkuju, příteli! Kde jsi se tak dlouho zdržoval?

Boloneri: Příteli! Dle své přípovědi odebral jsem se do České vlasti, abych jak pro sebe tak i pro tebe stánek nový vyhledal. Záhy přišel jsem do hlavního sídla, Praha nazvaného, k veleslavnému vévodě Břetislavovi. On jakožto pouhá dobrota moje přání vyslyšel a průvodní list mně vyhotovil. Jak jsem ze sídla vykročil a po okolí se rozhlédl, našel jsem dva překrásné hrady; první Okoř, druhý Kokořín, ve kterých bydlí dva starci. Ty lehko odstraníme. — Ach, příteli, až zoeíš tu krásnou přírodu ve vlasti České, kterak se pěkně hučí potokové lučinami ubírají, až uslyšíš ty krásné zpěvy tamějších lidí, zvoláš: Ó, blaženosti jest to ráj!

Marcelin (radostně): Příteli! tvé vypravování pohybuje srdcem mým, ale krev se staví v žilách mých, pomyslím-li že nemohu otčinu tuto opustiti, dokavad nebude vykonáno dílo mé pomsty.

Boloneri: Proč se chceš mstít, příteli, a na kom?

Marcelin: Slyš a div se! Nad rytířem Rudolfem; neboť chci jeho Frolentynu unést.

Boloneri: Jak to? Toť nemožné! Vždyť jsi toho vědom, že on má mnoho soudružstva. A proč se chceš mstít na jeho dceři, proč ne na jeho hradě?

Marcelin: Proč bych se mstil na tom, co lidská ruka zdělala? — Já pošlu své vyslance, lapím dívku, a to jest to nejhorší pro něho. Srdce jeho bude krváceti a tak se vymstím na Rudolfovi. On pak ji přijde do temností hledati, a tu ho na novo má pomsta dostihně. Vždyť víš, a tklo se to tebe jako mne, když nás o rytířskou čest oloupiv, za zbojníky prohlásil.

Boloneri: Tak jsem i já utrpěl. Dám ti tedy návrh, kterak bys to učinil. Jdi pod hrad a tam se skryj. Každého dne ráno a večer odbývá tam děvče svou procházku po oněch lučinách. Tam ji můžeš lapiti a s ní do svých vzdálených doupat prchnouti.

Marcelin: Výborně! Nebudu meškati a snad toho též želeti nebudu. Pakli se mi to podaří, odměním se ti. (Odejde).

III. výstup.

Boloneri (sám)

Ha ha ha! Dobře, že odcházíš. Bereš se mnou radu o věci, na níž mi také záleží. Vyprávěl jsem tobě o krásné přírodě vlasti České, které ani neznám, poněvadž jsem tam nebyl; ale byl jsem u hradu a pátral jsem po zámecké chodbě, a podařilo se mi, že jsem se o ní dověděl. Našel jsem bídáka, který mně za několik

Boloneri.

Kašpárek.

zlatých srdce své otevřel a všecko o zámecké chodbě pod zemí vyzradil. Do dvanácti hodin jsem na hradě. (Odejde.)

IV. výstup.

Marcelin.

Pomsta a závisť od počátku světa se začala u Kaina a Abela a až do skonání světa setrvá. — Však jsem stál dobře stranou a tebe, Boloneri, vyslechl. Pozoroval jsem leš tvou a myšlenky tvé, leč faleš tvá bude ode mne potrestána. Až se setkáme, zableskne pomsta mečů, ať třeba oba padneme. (Odchází.)

V. výstup.

Kašpárek. Později Marcelin.

Kašpárek: To jest zpropadený kousek! Moje nohy znají všelijaké skoky, ale přece nemohou odtud trefiti. Však jsi tím, Kašpárku, sám vinen! Proč jsi šel z Čech do Vlach!

Marcelin (vystoupí a trkne do Kašpárka).

Kašpárek: Jen pomalu, nevidomý! Vy jste do mne trkl jako švejcarský vůl.

Marcelin: Co jsi zač?

Kašpárek: Já jsem český hrdina.

Marcelin: Český hrdina? V čem tvé hrdinství záleží? Oznam mi to, nebo ti zlomím vaz, jen to rupne.

Kašpárek: A já vás tím rancem bacím, jen to lupne.

Marcelin: Pojď a potýkej se s mou levicí!

Kašpárek: Nejsem v pračkách a rvačkách hrdina, ale svou obratností mnoho dokážu.

Marcelin: Což vy, Čechové, se jen v obratnosti hrdinami nazýváte?

Kašpárek: Myslíte, že jsme my Čechové jen v obratnosti hrdinové? Slyšel jste jistě, že některý národ nad jinými národy zvítězil, ale Českému národu musil všichni národové ustoupit.

Marcelin: Pravda je to, že prý jest národ český udatný národ. — Nechtěl bys u mne žoldu vzít?

Kašpárek: Proč ne? Dáte-li mně dobrou odměnu, a pak jaká bude práce?

Marcelin: Práci ti dám tuto. Půjdeš na hrad, vyzvíš, zdali rytíř doma jest, a v těchto místech se se mnou pak sejdeš a odměnu obdržíš. Tu máš zatím tuto tobolku a jdi! Zde tě budu očekávat. (Odejde.)

Kašpárek: Jen odejdi! Vím dobře tvé předsevzetí, co obmyšlíš s rytířem. Tato tobolka mne neučiní zrádcem muže šlechtného. Půjdu a oznámím rytíři tvé předsevzetí. Napřed však počkám, až drobet zajdeš, a pak nakročím cestu

VI. výstup.

Sedlák Dopita. Kašpárek.

Kašpárek: Tu zase kdosi přichází. — Sednu stranou. (Usedne do trávy).

Sedlák: Já, já povídám, že jest pře — přece jen šelma, kdo — kdo mi vždy ten palouk v skalách po — potlape. Kdybych ho do — dostal, běhy bych mu zlá — zlámal. Člověk musí ho — hospodařit, ani nesmí pít — pít a musí po — pořád jen po roli běhat. (Užev Kašpárka zvolá.) Aha!

Sedlák.

Po — počkej, ptáčku, ty jsi to tedy, je — jenž mně to potlapal? Nyní se budeme pro — prohánět. Str — strčím tě do chlívků, abys věděl ka — kam to mřít.

Kašpárek: Tu to máme! Zase z nenadání pračka! (Povstane.) Příteli! mně není milé prohánění; to si můžete podržet pro sebe. — Dovedte mne raději k vašemu rychtáři, a co já mu povím, přinese mu jistě dobrou odměnu od rytíře toho hradu, pakli že mne, krejčího Kašpárka, nahoru k němu dovede.

Sedlák: Po — povězte mně to, urozený pane — pane krejčí, co chcete po — povědět rychtáři! Já — já jsem sám ry — rychtář.

Kašpárek: Dobře! Pojdte se mnou do hradu a oznámíme rytíři příchod dvou zbojníků, kteří mu chtějí jeho slečnu unést. Za to budeme odměněni.

Sedlák: Po -- pojdě! Po — poběhneme k panu vikýři, tu — tu — hle přes ty vrchy. To tam bu — budeme nanejdyl za hodinu.

Kašpárek: Pojdte, pojdte! (Táhne sedláka za sebou.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Komnata na hradě. — Stmívá se.)

I. výstup.

Adleta. Frolentyna. Později sluha.

Adleta: Drahé dítě! co tvé srdce smutkem obklíčilo? Snad přítomnost rytíře Frankenštajna, kterémuž tě tvůj otec připověděl? — Nermuž se proto! Také on jest vykvetlá ratolesť udatného kmene, a proč bys ho tedy nenáviděla?

Frolentina: Nikoli, drahá máti! Toho se nedomnívej, že bych byla pro něho zarmoucena; ale něco jiného obklíčilo srdce mé, co se nedá odstraniti.

Adleta: Vypuť to ze srdce, aby se ti vyjasnila tvoje tvář.

Sluha (vstoupí): Vaše důstojnosti, račte odpustiti mému vstoupení! Ohlašuju dva lidi, kteří před branou stojí, sem přijíti sobě žádají i s vaší důstojností promluvití chtějí.

Adleta: Kdo jsou ti mužové? Proč sem přicházejí?

Sluha: Nemohu říci; hradní praví, že žádají za povolení k vstoupení.

Adleta.

Adleta: Znáte povinnosti rytířské. Hleďte v bezpečnost hrad uvéstí, aby to nebyli nějakí zbojníci! —

Sluha: Má se státi dle vašeho rozkazu (Pokloniv se, odejde.)

Adleta: Kdyby jen byli už rytířové doma ze štvance! (Slyšet je zvenčí sedláka mluvit.)

II. výstup.

Sedlák. Předešlí.

Sedlák (za jevištěm): Na mou milou pr — pravdu! Ti páni zpozdili sta — staví si zídky, že to nemůže nikdo přelét, a vr — vrata mají, že by si mohl člověk pěst u — utlouct. A na mou

Frolentina

pr — pravdu! Tu je hr — hromada dveří. Kudy kam? — Tu se sví — svítí; to jde snad do — do pece a tam já ne — nelezu. Tu — hle jsou zas dvěře, a ty jdou, na mou milou pr — pravdu, zase do pece. Už přece jen po — polezu do té pece, a skrze ní do světnice. Ka — kam se to asi dostanu. (Otevře dvěře a zůstane všecek vyjevený státi.) Šťastný dobrý večer! — Ouha! Nemějte mi za zlé, paňmámy, že jsem sem tak vlezl! Já jakožto tentononc ne — nevím, zdali k vám dobře při — přicházím. Jste vy paní vy — či rytířka?

Adleta: Jsem.

Sedlák: Ne — nejste!

Adleta: Jsem rytířka.

Sedlák: Jste? Po — pozdrav vás tedy pán Bůh! Kde máte va — vašeho pantátu.

Adleta: Ten není doma.

Sedlák: Pr — prach na mou milou kuši! Je-li blízko, skočte pr — pro něho sama, a je-li dál, pošlete to vaše dě — děvče! Já mu musím něco spěšně povědět.

Adleta: Příteli! což já to nemohu vědět?

Sedlák: Ovšem můžete. Chcete-li to vědět, po — povím vám to. — Já mám od vašeho pantáty kus louky pronajaté, tu vám šelma člověk přijde a všecko po — potlape. Dnes před večerem na — naleznu tam člověka, a tu — tu máš, tráva zase potlapána. Já řku: Teď tě mám! Tys mě tu tr — trávu potlapal a nyní se budeme pr — prohánět. On ale že pr — prej se nebude prohánět a že se nedá, že prej půjde se mnou k vašemu rozumu, a co mně ja — jakožto rychtáři a vám poví, to že pr — prej nám dobrou odměnu přinese.

Sluha.

Adleta: Příteli! ty snad sem přicházíš, stěžovati si pro potlapání svého osení? To nepřináleží mně a mému manželci, nýbrž našemu ouřadu.

Sedlák: To mně vě — věřte, že nemáte kusa rozumu! — Já sem nejdu k vám, abych ža — žaloval, ale máte pr — prej dcerku. To je snad ta — hle? — Máte si ji schovat, že prej vám ji přijdou u — ukrást. Ten jeden zloděj jmenuje se Ma — Mar — Marciml, a ten dr — druhý — počkejte, toho jsem zapomněl ten-tononc. — Já sem za — zavolám toho druhého, ten to ví. (Odvrávorá.)

Adleta. Drahé dítě! ten člověk vypravuje divné věci. — Běda nám!

III. výstup.

Kašpárek. Sedlák. Předešlí.

Sedlák: Po — pojdte a povídejte! Vy to víte dobře a povězte to!

Kašpárek: Milostivá paní! vyslechl jsem dva muže v lese, Marcelina a Boloneriho.

Sedlák: Ano, Bo — Boroneli! Na to jsem zapomněl.

Kašpárek: Jsou umluveni, že milostivou slečnu odnesou.

Sedlák: Vida, paňmámo! — Tomu to jde, tomu to sluší.

Adleta: Drahé dítě! běda nám! — Jděte, přátelé, do světnice, ať vám dá sklepník dost vína a též pokrmu.

Sedlák: Dobře! Do — staneme kus kr — krbu, co snad se na něm vaří.

Kašpárek: Žádného krbu, ale pokrmu a vína, bychom se občerstvili.

Hradní.

Sedlák: To — to jsou tentoc jiné věci.

Kašpárek: Jen už pojďme, pane rychtáři! (Odvede sedláka.)

IV. výstup.

Adleta. Frolentyna. Hradní (později,)

Adleta: Pro nebe, co mám dělati? Musím povolati hradního a rychle někoho pro manžela poslati. (Zazvoní.)

Hradní (vstoupí): Co račíte poroučeti.

Adleta: Pošlete tři udatné jezdce naproti mému manželi, ať mu dají zprávu o příchodu Marcelina a Boloneriho, kteří chtějí náš hrad překvapiti. Ať rytíři rychle do hradu přijedou! Potom postavte náš lid na hradby a buďte mu vůdcem!

Hradní: Má se státi v okamžení. (Odejde.)

Adleta: Pojď, drahé dítě, půjdu s tebou do bány na věž; tam budeme očekávati naše zástupce. (Odchází.)

V. výstup.

Marcelin. Později Adleta. Frolentyna.

Marcelin (vylézá otvorem z podlahy, která se rozevře): Již jsem tu, kde jsem si býti přál. — Vše prázdno — zajisté že jsou už všickni v ložnici. (Za jevištěm se ozvou kroky.) Tu ještě někdo přichází. — Skryju se, abych zvěděl, kdo to jest. (Vstoupí do otvoru a pŕívŕe poklop.)

Adleta (vystoupí s Frolentynou): Milé dítě! já mám v sobě divné předtuchy.

Marcelin (vystoupí opět z otvoru).

Adleta (zočivši ho): Pane na nebi! co se děje? — To jest Marcelin!

Marcelin: Nelekej se srdce vaše příchodu mého! Nepřišel jsem, abych vás zničil, než abych od vás slečnu požádal, kterou mi dáti musíte za choť.

Zbrojnoš.

Adleta: Rytíři! co to na mně žádáte? Vězte, že má dcera roušku přijmula a do kláštera půjde.

Marcelin (zuřivě): To jest lživá zpráva od vás. Jest mi povědomo, že ji míníte dáti Franknštajnu. Proč mi to zapíráte? — Zde na místě mně ji hned odevzdejte!

Frolentyna (mezi touto řečí přistoupí ke stěně, na níž visí meč, a vytasí jej: Kdyby i máti tomu svolila, já tě, padouchu, zavrhnou.

Marcelin (tasí zbraň): Tedy zahyň, ještěřko! (Doráží na slečnu, která se mu brání.)

Adleta (volá u okna): Pomoc! pomoc! pomoc!

VI. výstup.

Rytíř Rudolf. Franknštajn. Zbrojnoši. Předešlí.

(Zbrojnoši s oběma rytíři chopí se Marcelina, mrští jím o podlahu a pak jej odvedou.)

Frolentyna: Díky Bohu, že jste přišel, otče a vy Franknštajne! Již mne síla opouštěla. (Poklekne.) Díky tobě, tvůrce nebeský, že jsi mne posilnil. U tebe jsem pomoci hledala, tys mi ji seslal, budiž jméno tvé pochváleno!

(Padá do mdlob, všichni jí spěchají ku pomoci a v tom rychle

opona spadne.)

Rytíř Rudolf.

Frankštajn.

Třetí jednání.

(Táž komnata jako v druhém jednání.)

I. výstup.

Rudolf a Frankštajn (sedí u okrouhlého stolu.) Zbrojnoši (v pozadí).

Rudolf: Díky vám všem za pomoc proti tomu zbojníku! Nyní vás žádám, abyste nad ním soud vynesli. —

Zbrojnoši: Ano, vyneseme!

Rudolf! Ať jest sem přiveden!

Zbrojnoš (odejde).

II. výstup.

Marcelin (spoután). Předešlí.
Později sluha.

Marcelin: Tu stojím před vaším soudem.

Rudolf: Vyneste, rytíři, soud nad ním!

Frankštajn: Budiž kolem lámán!

Marcelin: To jest málo. Dejte mně kůl se sedmi špicemi a na ten sám se narazit můj. Kdybych toho sám nechtěl přijati, vaše vazba byla by to poslední! (Mrštiv rukama, přetrhne pouta a žene se po Rudolfovi.)

Rudolf: Do žaláře ho hodte, pak bude neprodleně popraven.

Sluha (vstoupí): Vaše důstojnosti! kámen průchodní jest zase odvalen.

Rudolf: Jak? Ať se strážé přesvědčí a do průchodu vejdou.

Sluha (odejde rychle).

III. výstup.

Boloneri Žoldnéři. Sedlák. Předešli.

(Hluk pod podlahou. Poklop se otevře a z něho vyskočí ustrašený Boloneri; za ním vylézají žoldnéři, posledně sedlák s oštěpem.)

Sedlák: Po-počkej, panáčku, my ti dáme!

Rudolf: Bídničče Boloneri! Proč jsi se k tomu osmělil? Smrtí krutou zemřeš i se svým soudruhem. — Odveďte ho!

Sedlák: O-ou! Počkejte! Vy jste tedy ten Boloneri, ten prach-taškař? Tedy se vás také na ně-co poptám. Mně se ztratila koza. — Kde je moje koza?

Boloneri: Ty bláhovče! já jsem tvé kozy ani neviděl.

Sedlák: Ze ti dám o-oštěpem, neřekneš-li, kde je moje ko-koza! — Však ty mně ještě rád o koze povíš.

Zbrojnoši (odvedou Boloneriho).

IV. výstup.

Adleta. Frolentyna. Předešli.

Adleta: Moji přátelé! Boloneri chce se též do hradu dostat.

Rudolf: Už se dostal a jest zajat i k smrti odsouzen. Nyní nám bude bezpečno.

Adleta: Ale drahý pane manželi, tomu sedláčku se odměňte!

Rudolf: Má se státi. On bude i s tím Čechem mým přítelem.

Sedlák: No, pa — pantatínku! to se nám to podařilo. A co já dostanu za své poselství? Paňmáma mně ne — nedala nic, to pr — prej musíte sám zaplatit.

Rudolf: S největší radostí! Víš-li co? Navrať se domů!

Sedlák: Tot se ví, že tu ne — nezůstanu.

Rudolf: Potom, máš-li jakého přítele, dej mu své hospodářství!

Sedlák: A to tak tentononc! Jemu to dám a ne — nebudu mít sám nic.

Rudolf: Pak^o odebeř se k nám se svou rodinou, máš-li jakou —

Sedlák: Mám klučinu, říkájí mu Kuba. Z toho byl by také vy — či rytíř; on vám kolikrát vleze na lysku a je — jezdí jak vzteklý. Pak se — seskočí a pere se se zdí. On tentoc mi říká, abych mu také ko — upil takovou kosu, jako vy máte po straně, že pr — prej se bude učit rytířem. (Zavrávorá.)

Rudolf: To se ti stane. Já sám tvého syna vy-
cvičím, a ty též obdržíš obydlí v mém hradě až do smrti.

Sedlák: To jste pan — pantatínku, hodný. Se mnou se takto dobře srovnáte. Opatruj vás tu Pán Bůh! — Já mám žízeň. — Až^o potom opět přijdu. (Od-
vrávorá.)

Rudolf: Děkuju vám ještě jednou všem, a ty, Franknštajne, budeš mít svou slavnou svatbu od dneška za osm dní. Vás všechny, kdo zde jste, zvu k té slavnosti.

Všichni: Ať žije rytíř Rudolf s celým spolkem!

Opona spadne.

Julie.

Hra ve třech jednáních.

OSOBY:

Pohanský hrabě Urpirt.

Vilém, jeho syn.

Johan, myslivec.

Kades, sluha.

Julie, dcera zahradníková.

Bartoš, } hrobaři.
Kašpar, }

Kouzelník Athanasius.

Komorník hraběcí.

Drábové.

Místo děje: Hrad Urpirtův v Turecku a v okolí jeho.

První jednání.

(Pokoj v zámku. Uprostřed stůl. Před polednem.)

I. výstup.

Urpirt. Vilém a Kades (sedí u stolu).

Urpirt: Co jsem to slyšel, synu můj? — Zahradník jest prý křesťan a jeho dcera prý zneuctila naše bohy? — Nyní ji dám zavolati a potrestám ji z jejího bludu.

Vilém. Otče! proč chcete trestati to dobré stvoření? — Upusťte od svého předsevzetí; neboť jsem slyšel,

Urpirt

že křesťané mnoho divného dokázali, a já bych hned na víru zahradníkovu se dal.

Urpirt: Ty zpozdilý synu! ty bys se své víry zbavoval a kouzelnické přidržel? — To všecko musím předejít. (Ku Kadesovi). Ty dojdi mně hned k zahradníkovi pro jeho dceru Julii!

Kades: Stane se. (Odejde)

Urpirt: Škoda toho děvčete, že není podle mé víry!

II. výstup.

Julie. Předešli.

Julie: Vaše hraběcí milosti! dali jste mě sem volati?

Urpirt: Hleď,

Julie! Nedávno jsme

se tvému vzrůstu i tvé sličnosti velice divili, ty však sobě u nás velikou nenávisť způsobuješ, poněvadž pravověřící býti nechceš. Neuposlechneš-li však, bude tvůj otec ze služby za otroka prodán, a ty budeš ode mne trápena a přece se musíš našim bohům klanět.

Julie: Milý vladaři! Co ode mne žádáš, to já učiniti nemohu; neboť víš, že můj otec z otroků za zahradníka byl vyvolen, a že já i on z víry křesťanské pocházíme, od které nás nikdo neodvrátí.

Urpirt: Já ti však přikazuju, a ty musíš mým bohům oběť skládati,

Vilém.

Julie. Milý mocnáři! Neznám těch bohů, které ctíš, jako toho, pro něhož jsem hotova umřít.

Urpirt: Ó bohové, vy trestejte tato slova rouhavá! Ó skály padněte na hlavu její! — Dojděte mi pro dráby!

Kades: Stane se. (Odejde.)

Urpirt. Rozmysli se, Julie, dřívě než ti trest uložím.

III. výstup.

Dráb. Předešlí.

Dráb: Jaký rozkaz?

Urpirt: Tedy není, Julie, tvá myšlénka jiná?

Julie: Mě nic od úmyslu mého neodvrátí.

Urpirt: Teď se chopte té kouzelnice a zmrsejte ji? — Žádného politování nemějte!

Dráb: Pojď tedy, holka! Rozkaz pána našeho bude na tobě vyplněn. (Odvede Julii.)

Urpirt: Já vím, že Julie takových muk jaktěživa nezakusila, které nyní vytrpěti musí.

Vilém: Otče, měj slitování s tou nebohou!

Urpirt (přísně): Ty se opovažuješ za ni prositi? — Tytéž muky pro tebe vynesu, budeš-li ještě dále za ni orodovati. Po těchto mukách povolám sobě Julii a zeptám se jí, jak jí to bylo příjemné. — Dojděte mi pro ni!

Kades.

Julie.

Dráb.

Kades: Má se rychle státi.
(Odejde.)

Urpirt: Uvidíme, je-li jí to
milejší než býti pravověřící.

IV. výstup.

Julie. Předešl.

Julie: Dal jsi mě sem vo-
lati, vladaři?

Urpirt: Kterak jsi se roz-
myslíla? — Bylo ti trápení k libosti?

Julie: Je to má radost,
mohu-li pro Boha trpěti a snášeti,
a věř mi, vladaři, že ty budeš
unaven dřívě svým rozkazováním,
než já trápením.

Urpirt: Ó bohové, trestejte její slova rouhavá!
— Ty se mně opovažuješ ještě protiviti? — Rychle mi
zas dojděte pro dráby!

Kades: Má se v okamžení státi. (Odejde.)

Urpirt: Uhlídáš, kterak ti bude chutnati, čeho ti
nyní dám užívati.

V. výstup

Dráb. Předešl.

Dráb: Tu jsem.

Urpirt: Zde posad' ji, drábe, do železné stoličky,
kterou sem přineseš, a rozpálené boty obuješ na její nohy.

Dráb: To se má státi. — Tedy se-zouvej, holka!
(Odejde.)

Kades (přinese stoličku.)

Urpirt: Nyní poznáš, Julie, nové trápení, které ti
dáno bude. — Což nemůžeš říci tu maličkost: »Já se

odříkám své víry a uvěřím v tvou víru?« — Raději se
dáš trýzniti, jsi otrok a proto trp! — Rozmysli se!

Julie: Ráda trpím pro Boha svého.

VI. výstup.

Dráb (nese rozpálené boty). Předešlí.

Dráb: Tedy se obouvej, holka!

Julie (natáhne na nohy boty): Ach, Bože mocný!
Ty neopustíš nikoho v tebe doufajícího, ty jsi vysvo-
bodil Juditu od Holoferna, Daniela z jámy lvové, tři mlá-
dence z ohnivé pece, Jonáše z břicha velryby a ženu
kananejskou od ďábelství, prosím tě tedy, uzdrav mi
nohy mé.

Urpirt: Ha ha ha ha! To jsou řeči! — Tak sun-
dej boty a pojď jako předešlel

Julie (shodí boty): Chvála Bohu! (Kráčí zdravě.)

Urpirt: Moji věrní! ta dívka musí býti kouzelnice,
neboť jí mrskání ani pálení ničím uškoditi nemůže. Čím
by to asi bylo?

Kades: Milostivý hrabě! Kdyby Julie byla čarodějnicí, já ty její čary za okamžení zkazím; neboť znám
kouzelska, který to učiní.

Urpirt: Hned jděte a toho muže mi sem pošlete,
odměním se vám i jemu za jeho práci.

Kades: Má se státi. (Odejde.)

Urpirt: Teď poznám, Julie, čím sobě pomáháš.

VII. výstup.

Athanasius. Předešli.

Athanasius: Bu — buďte zdra — zdra — zdráv
mi — milo — milostivý — pa — pane! Ja — jaká je
pří — příčina, že pro mne po — posý — posyláte?

Athanasius.

Urpirt: Pohleď, milý muži, na tu mladou osobu, která mi zde kouzla dělá! Hleď mi o jejích kouzlech vyzkoumati a proto ti ji dávám v moc, třebaš ji měl zkaziti. Můžeš-li mně ji obrátiti, budeš ode mne odměněn.

Athanasius: Mi — milost pa — pane! Já se při — přičiním; no, milé dě — děvče! já to — tobě ne — nemohu po — pomoci; jdi a pr — pros, aby ti mi — milost pa — pán od — odpustil!

Julie: Ty čín rozkaz svůj! — Dej mi třeba jedovatý nápoj, a ráda ho přijmu.

Athanasius! Te — tedy pij! (Dá jí láhev.)

Julie: Děkuju ti za tvůj nápoj. (Pije.) Děkuju ti.

Urpirt: Nemohu uvěřiti, jaká je to osoba, když jí ani mrskání ani pálení ani jed uškoditi nemůže, a tělo její zdravé zůstává jako prvé. (K Julii.) Čím si pomáháš?

Julie: Milý vladaři! to jest skrze Boha a moc jeho; neboť on pravil: Pijte, co vám odporného dávati budou, a bez vůle mojí ani vlas s hlavy nesejde. — Kdo jeho přikázání zachová, ten takové divy činiti má, jaké on sám činil.

Urpirt: Jaké divy ten Bůh činil?

Julie: On dával slepým zrak, chromým chod, hluchým sluch, ba i mrtvým život navrátil.

Urpirt: Tedy on činil a tobě přislíbil, že to též činiti budeš? — Dobrá! Před dvěma měsíci, jak víš, zemřel mi jeden otrok; já ti ho dám vykopati, vstane-li tedy a svou práci konati bude, dám já se pokřtiti a budu tvého Boha chváliti.

Julie: Myslíš, vladaři, že od něho opuštěna budu? — Doufám, že nikoliv. (Odejde se sluhou.)

Urpirt: Tedy pojďme a na ten žert se podíváme! Vstane-li ten otrok, dáme se všichni pokřtiti. (Odcházejí.)

Opona spadne.

Druhé jednání.

(Pohanský hřbitov; po hrobech kameny a na nich jsou pohanské čepičky zavěšeny.)

I. výstup.

Bartoš. Kašpar.

Bartoš: Co to asi bude, že máme toho tu vykopat, Kašpare?

Kašpar: E což já vím?

Bartoš: Tedy kopejte, ať je venku dřív, než sem pán přijde.

Kašpar: Kopejte si sám! Vy jste pro tento týden, a já jsem si svůj už odbyl.

Bartoš: Vždyť tohle děláme z jiného platu, a vy budete též zaplacen; pomůžete si tak k penězům.

Kašpar: Vy si k nim pomáháte vždy v kartičkách, když většího aduta za rukáv strkáte.

Bartoš: Dejte sem motyku!

Bartoš.

Kašpar.

Bartoš: Vy jí nemáte?

Kašpar: Nemám, a vy také ne?

Bartoš: Nemám.

Kašpar: Tedy kopejte nosem; máte beztoho dost hodný.

Bartoš: Jen dělejte!

Kašpar: Jděte pro nástroje, nebo já půjdu. (Odejde.)

Bartoš: Co to asi bude, že toho bídného otroka vykopat máme?

Kašpar (vrátí se s motykami): Tu jsem. — Nyní pospěšme, nebo už jde s tou pannou. Ta prý bude toho otroka křísit.

Bartoš: Toho, kterého nyní vykopáváme?

Kašpar: Inu ovšem! Kdybychom byli raději tu Julii už dávno zakopali; aspoň by nemohla křísit. Nyní máme po výdělku a nebudeme nikoho pochovávat, poněvadž ona každého vzkřísí.

Bartoš. To by byla pěkná hloupost!

Kašpar: To jest tak: kdo zaplatí, bude vzkřísen, a kdo nezaplatí, bude pochován, poněvadž nebude mít peněz.

Bartoš: A za toho zase nic nedostaneme; tedy je už po řemesle hrobařském.

Kašpar: Dosť už! — Teď ho vyndejme! (Vytáhne z hrobu rakev.)

II. výstup.

Urpirt. Vilím. Julie. Kades, Komorník. Athanasius. Drábové. Předešlí.

Urpirt: Nyní se na to vzkříšení dívati budeme. — Julie! zde jsem ti toho otroka známého vykopati

dal, a vstane-li a svou práci opět konati bude, pak jsi nade mnou zvítězila, a já se se všemi pokřtí dám.

Julie (klekne na rakev): Bože mocný! Bože jediný! patř, jak na zahanbení moje čekají a učíš tedy, aby bylo tvé jméno ode všech chváleno, aby ti, kteří tě neznají, k samospasitelným slovům a víře tvé přistoupili, a hled, abych vzkřísila toho mrtvého ve jménu tvém!

Athanasius (pohybuje knihou nad rakví): Ne — nevstane! teď já bu — budu ča — čaro — čarovati. (Mrtvý vyrazí víko, vstane a klekne před Julií.)

Mrtvý: Děkuju tobě, mučence mocná Julie, že jsi mne z toho trápení vyvedla. — Ach, slyšte mne všichni! já zajisté mrtev jsem byl a duše má veliké trápení měla, proto se zbavte pohanstva a následujte Julii!

Athanasius (se třese): Sly-slyš mne, Julie! Hle-hleď mne po-pokřtít; já to ví-dím, že to skr-skrze je-jedny čary ne-může bý-býti. Já ty čá-čary vše-všechny za-zahodím.

Urpirt: Zda-liž nevidíte toho bezbožného Athanasia? Podvodník ten nedal Julii jedu, nýbrž dobrý nápoj píti a ten mrtvý byl za plat sveden, aby se do té truhly položil. Oni nás chtějí oklamati a zahanbiti.

Mrtvý: Nevěřte tomu tyranu a všem pohanům; oni vás všechny chtějí do věčného zatracení uvést.

Urpirt: Toho mrtvého hoďte do tohoto hrobu. Athanasia do vězení, též i Julii na další poručení. (Odejde s Vilímem.)

Dráb (k mrtvému): Jdi!

Mrtvý (se svalí do hrobu).

Dráb (k Athanasiu): Jdi ty také!

Athanasius. Ne-nestrkej! Já půjdu.

Dráb (strčí ho znova): Jdi už.

Athanasius: Ne-nestrkej! ne-nebo tě — (Odejde s drábem; za nimi jde Julie; oba hrobaři se ubírají v protivnou stranu.)

III. výstup.

Urpirt. Komorník. Později Julie.

Urpirt: Toť jest přece ukrutné děvče, vždyť by se měla dáti přemluvit.

Komorník: Takhle mučením a trápením s ní ničeho nepořídíme; lépe by bylo, ji nějaké věci předpovídati.

Urpirt: Pravdu máš; tedy půjdu a zavolám ji ven. — Pojď sem, Julie!

Julie (vystoupí).

Urpirt: Slyš mě, Julie! Obdařím tě bohatě, uděláš-li mně to k vůli a budeš-li jen jednou mým bohům oběť skládati.

Julie: Když to ode mne žádáš, udělám ti to, ale pod tou výminkou, že tví bohové mou oběť také přijmou.

Urpirt: Radujte se, veselte se na tento den, moji věrní, že jsme Julii z bludu vyvedli a k poznání našemu přivedli! — Pojď, drahá Julie! Můj syn si tebe za manželku vezme, když ty bohy naše ctíti budeš. — Odevzdám ti celé hrabství, a všichni otroci ti budou poddáni, a blažený život budeš mít. — Pojďte a prozpěvujte, že jsme šťastni. (Odchází s Julii.)

Opona spadne.

Třetí jednání.

(Stromohadí, na každé straně červený prapor. — Podál květiny u prostřed nich stojí socha pohanská; kolem ní sedadla, na jednom sedí Vilém, máje knihu před sebou.)

I. výstup.

Urpirt. Julie. Komorník. Vilém. Dráb.

Urpirt: Tu jsme, milá Julie, u našeho boha. Poďvej se, jak spořádaně zde stojí a proto svou oběť mu

teď obětuj! — Hleď! syn můj Vilém uslyšev, že půjdeš našim bohům obět skládati, šel napřed ochotně, aby tu obět za tebe činil. — Jakou to budeš mít radost, až s ním na toto místo choditi budeš! Posečkejme, drahá Julie, až on svou pobožnost vykoná.

Vilém (vstane a pokloní se otci a Julii).

Urpirt: Tedy, milá Julie! Když jsi mně to přislíbila, že mému bohu Machometovi obět skládati budeš, hleď svou povinnost činiti! Tu máš boha mého! — Potom se ti odměním rukou syna a celým statkem mým.

Julie: Milý mocnáři! Já sem ti to přislíbila, ale při tom jsem pravila, že budu tu obět tvému bohu přednášet, kterou svému přednáším, pakli že ji ode mne přijme.

Urpirt: Tedy se připrav, ať potěšení na tobě shledám!

Julie (předstoupí před sochu): Přistupuju k vám, vy pekelní duchové, a tážu se vás skrze Boha pravého a jeho božskou pomoc, abyste mně odpověděli, zdali vy jste ti mocnářové a můžete-li vy tu pravou obět přijati. (Počíná se tmíti. — Delší pomlčení.) Tážu se vás po druhé, zda-li jste ti mocnářové, byste mohli tu pravou obět přijati. (Počne z hluboka bouřit a blejskat se.) Po třetí se vás tážu a zaklínám vás, zda-li vy můžete tu pravou obět přijati, kterou Bůh ode mne přijímá. — Ne-li, tedy se pakujte s toho oltáře a představte nám své ohavné tváře. (Hrom udeří do oltáře a všecko rozdrtí.)

Urpirt: Ó ty ohavná pohanko! ty se smíš opovážiti mě o mé bohy připraviti? — Ještě ani nevím, jakou smrt bych měl na tebe vymysleti.

Vilém: Ó ty tyranský otče! kterak můžeš s tou nebohou Julií nemilosrdně zacházeti? Vždyť jsme sami slova její pozorovali, kterak ona našim bohům domlouvala a viděli jsme, jaká bouře i mraky vystoupily, aby

nam svědčily, že to nejsou bohové, nýbrž bludové, ale Bůh že jest ten, kterého Julie ctí. — Já však nechci býti zpozdlý a přistoupím k víře, kterou má Julie.

Urpirt: Teď vím dobře, že's čarodějnice a my oba že jsme okouzleni — Teď vás ale za to dám oba skrze smř odpraviti. — Dojděte pro Johana!

Dráb: Má se státi. (Odejde.)

Urpirt: Ty tedy, Vilme, od svých bohů odstupuješ a této kouzelnice se přidružuješ? Však toho budeš pykati. Dědil bys celý ostrov, měl bys poddané —

Vilém: Nechci od vás ničeho; celý svět mi dejte, a já přece neopustím věru Julie.

II. výstup.

Johan. Předešl.

Urpirt: Slyš, myslivče Johane! Do těchto dvou budeš ze své zbraně střeliti, ale ne abys je najednou zastřelil, nýbrž ty největší bolesti ať okusí! — Postav se a střlejš!

Johan: Hrabě! já jsem křesťan; usmř mě, neboť chci umříti.

Komorník: Hrabě! vezmi jednu, já vezmu druhou ručnici a ty pohany postřlíme jako psy.

Hrabě (učiní tak a zároveň s komorníkem vystřelí. Náhle sami dva padnou a ostatní stojí nedotknuti. Skřípající zuby oba dokonají).

Julie: Milí věrní! jestliže pravověřící budete, božího potěšení shledáte. Budiž veleben Bůh jediný, Bůh mocný! (Všichni se kloní.)

Opona spadne.

Johan.

Hrabě Zikmund.

Činohra ve 3 jednáních

OSOBY:

Hrabě Zikmund.	Lomeni, jeho sluha.
Berta, jeho dcera.	Polský, panoš.
Lidmila, její sestřenice.	Kašpárek, sluha) u hraběte
Remini, vlášský šlechtic, vlastně	Dorotka, služka) Zikmunda.
ale vrah.	Lid obojího pohlaví.

Místo děje : Hrad Zikmundův a okolí jeho.

První jednání.

(Pokoj na hradě hraběte Zikmunda.)

I. výstup.

Kašpárek. Dorotka.

Kašpárek: Jen si pospěš, milá Dorotko Dnes se musí vše jen blyštět a svítit, neboť dnes se vrátí náš pan hrabě z cizích zemí. I bude radost veliká, že náš otec opět zavítal zdrav domů, a všichni obyvatelé jsou připraveni, aby ho s potěšením uvítali.

Dorotka: Kdož by se neradoval? Já sama jsem ráda, že milostivého pána opět uhlídám.

Kašpárek: Pomysli jen, Dorotko! Až z Hořijan jsou zde lidé, aby ho uvítali; my musíme k tomu účelu všechno očistit a oprášit. Lidu zde bude veliké množství a všechno bude dnes veselo velmi. Pospěšme si tedy s prací a při tom si zazpívejme.

Dorotka: Nerada s tebou něco zpívám, poněvadž se mi vždy vysmíváš.

Kašpárek: Nedělej si z toho nic! Já tě mám proto přece rád a rád tě vidím, když se trochu pohneváš. — Teď však si pospěšme, abychom byli se vším připraveni. — Berta mi pravila, že

také Polský přijede. Rychle se tedy otočme, aby se nad námi bouře nestrhla! Až budou hosté přeti, pak k tomu nebude již času; neboť budeme muset hosti obsluhovat.

Dorotka S chutí do toho! (Počne oprašovat nářadí) Toť jde jako z vody, a já jsem pojednou hotova.

II. výstup.

Berta. Lidmila. Předešli.

Berta: Zde se už všechno leskne a dává důkaz, že si naši lidé pospíšili. Ovšem, vždyť vědí, že dnes otec a Polský a s nimi třeba ještě někdo přijede.

Kašpárek.

Dorotka.

Lidmila: V pravdě s tou prací zatočili.

Kašpárek: Takhle to má vždycky býti, vše dobře opatřiti, pak to dobře chodí, jak by mazal, zvláště má-li pán přijeti. Nejmilejší slečny! já a Dorotka musíme mít vše v nejlepším pořádku.

Berta: To se mi líbí od vás, Kašpárku a Dorotko, a proto se vám také odměním, poněvadž pro mého snoubence takovou úctu máte. (Dá oběma peníze.) Tím vás neodbývám, více ještě dostanete.

Lidmila.

Dorotka: Milostivá slečno! My vám přejeme všeho dobrého i vašemu ženichu, panu Polskému.

Berta: Ó Bože, kdyby mně toho štěstí ještě někdo tak přál!

Dorotka: A kdo vám ho nepřeje?

Berta: Kdyby mi ho nebes a země pán a otec můj tak přál, byla bych šťastná velmi.

Lidmila: Milá sestřenice! Tvůj otec jest sice příliš hrdým na svůj hraběcí rod, ale proto dá se snad přece uprositi.

Berta.

Berta: Ach, drahá Lidmilo! On jest tuze uml-něný, a co sobě usmyslil, to se musí státi.

Lidmila: Prositi ho budeme a sice hned v zápětí, až přijde. Tentokráte bude k tomu nejlepší příležitost; uvrhneme se před ním na kolena a budeme ho prositi za Polského; snad se dá obměkčiti a udělá nám to k vůli. (Slyšet jest troubení.)

Berta: Bože! což jsou už zde? Či přijel snad Polský sám?

Polský.

III. výstup.

Polský. Předešlý.

Polský: Tvůrče na nebesích! Děkuju ti, že's mi popřál, abych se opět procházel mezi těmito stě-nami. (K Bertě.) Bůh vás žehnej, drahá slečno!

Berta: A vás taktéž! — Proč tak dlouho nepřicházíte?

Polský: Ó, rád bych byl záhy přišel, ale vydal jsem se na cestu, abych sobě vydobyl rytířské cti, a nyní se vracím jako vítěz. Hle! tuto se podívejte na moje důkazy! (Vytáhne za kabátkem list.) Zde čtete! Stalo se všechno jen pro vás, aby mi váš pan otec nevytýkal, že jsem byl ne v boji ale při hračce. Mám to na papíře od vrchního soudce potvrzené, že jsem byl v kruté rvačce a v ní že jsem se snažil buďto o vítězství neb o smrt. Hledte na mou jizvu v obličeji!

Berta: Nebohý Polský! Kdybyste byl tak náhle v boji zahynul, a my o tom ani nevěděly —

Polský: Vina vaše by to ovšem nebyla, nýbrž vina vašeho pana otce a mne samého. Prosím vás: jsem hoden, abyste si mne vážila?

Berta: Ano, pane rytíři!

Polský: Dost mi na tomto slovu, jen že nevím, co mi váš pan otec odpoví, až ho o vás prositi budu. Odepře-li mně vás, potáhnu znova do boje a tam život můj padne jak oběť za vás. (Ozve se troubení třikráte po sobě.)

Berta: Otec je zde; pojďme mu všickni vstříc! (Odejdou všickni mimo Kašpárka.)

Kašpárek: Už je tedy zase nazpět. Mnohý se na něj těší, mnohý nařká a třese se, a tak jest v světě každý milován i také nenáviděn. (Za jevištěm hudba a jásot lidu.)

IV. výstup.

Zikmund. Berta. Remini.

Lomeni. Polský. Lid.

Lid: Sláva Zikmundovi a celému rodu jeho!

Zikmund: Děkuju vám srdečně, moji obyvatelé a za to se vám stanu dobrým otcem. Vítám vás na mém hradě dnešního dne, jehož památku vám osladím přízní svou. (K Reminimu.) Jen směle vstupujte do mého hradu, přáteli milí! (K lidu.) Tohoto muže ctěte! On bude někdy pánem vaším.

Lid (hučí).

Zikmund: Co ty tomu říkáš, Berto?

Zikmund.

Berta (se třese): Já jsem myslila, milý otče, že představujete lidu Polského jako budoucího pána.

Lid: To jsme také doufali a očekávali.

Zikmund: Zikmund nezruší nikdy svého slibu. Chtěl-li Polský mou Bertu míti, měl se o ni před časem ucházeti; já bych ji byl nepřislíbil tuhle panu Reminimu, vlaskému šlechtici a rytíři, na svou hraběcí čest.

Berta: Polský je také dokázaný rytíř.

Polský: Tuto jest moje vysvědčení.

Remini: To si podržte! Ale což tyto rány?! (Ukazuje na hlavu Polského.)

Polský: Jsou to čmáry neboli jizvy v čestném boji utržené a oslavují mě více nežli vás.

Remini: To jest urážka mého rytířství a šlechtictví. Pročež, rytíři, já vás zvu, abyste se ospravedlnil. (Hodí Polskému rukavici.)

Polský: Dobrá! (Hodí též rukavici.)

Berta: Pro živý Bůh! Co chcete počínati?

Remini: Slečno! Nastane souboj pro urážku.

Polský: To, Berto, se děje k vůli tobě.

Zikmund: Přichystejte se tedy, rytířové, a lid ať se roztoupí na dvě strany.

Polský a Remini (počnou na sebe dorážeti. Polský porazí dvakrát Reminiho; po třetí jím mrští o podlahu, až vlaskému šlechtici omráčenému vypadne zbraň z ruky.)

Remini.

Lomeni: To jest podvod; neboť můj pán vždy a všude zvítězí.

Polský: Zádny podvod!

Remini (zpamatujte se): Tak silně člověka udeřiti jest šibalství.

Polský: Kdo se cítí, očekává též od soupeře svého udatnost.

Remini: Dětinství!

Polský: Děti zde jistě nezapasily.

Zikmund: Polský! Ty's zvítězil nad šlechticem Reminim, nikoliv však nade mnou. Berta nebude přece nikdy tvou. — Odejdi ty do dalekého světa a vydobuď si jmění, jaké má tento. (Ukazuje na Reminiho.)

Polský: Toť jsem tedy vypovězen pro cizince, pro člověka, který kdož ví co jest.

Remini: To jest pro mne nová urážka. (Doráží na Polského.)

Polský (se brání udatně.)

Berta (sejmouc se zdi meč pomáhá Polskému.)

Li d: Ať zvítězí Polský!

(Opona spadne.)

Lomeni.

Druhé jednání.

(Porostlina v skalnatém údolí. Na vrchu jest viděti hrad hraběte Zikmunda, pod ním teče voda. — Noc. Bouře a blesky.)

I. v ý s t u p.

Polský.

Ó jak se křížují blesky velmi, tak jakoby ze sebe oheň sypati chtěly! — Ach! tvůrče nebes i země! V tobě

jest síla, moc a důvěra má. Komu ty pomoci podaš, ten jest opravdu šťastný tvor. Ty se ujímáš potlačených, kteří v tebe důvěřují, a potlačuješ protivníky, kteří tobě vzdorují. Hle! já ode všech opuštěný, nemilovaný, rodičů svých zbavený, k tomu od mnohých lidí pronásledovaný a od vlastenců vypovězený rytíř se k tobě utíkám. Spravedlnost má jest za úskok považována. — Ha! toť ukrutné, a člověk by si mohl zoufati. — Až se však jitro ukáže, kéž bych mohl ještě jednou Bertu spatřiti! Lehce by mi pak bylo zemříti. Nepůjde-li to však, aspoň si postěžuju těm hradním báním. — Ach Berto! Pro tebe opustím tento falešný a podvodný svět, pro tebe dokoná Polský život svůj. Svět však tím není vinen, nybrž faleš, která již Kainem počíná se. (Bouře se počíná tišiti.) Ha! už se jasní, a brzy bude se jitro ukazovati. — Ó Zikmunde! ty's soudil nespravedlivě a zavrhuješ od sebe vlastence, abys si naklonil cizozemce. Jen ať toho někdy nepykáš! Vyhostil jsi mne ze svého hradu a okrsku, a zapomněl jsi na to, že můj otec často pomohl tobě. Leč odpouštím ti to od srdce, a kdybych ti mohl někdy pomoci a sloužiti tobě neb dceři tvé, přispěju ti a dobrým se ti odměním za zlé. — Ach Berto! Vím, že pláčeš a nařkáš; ale neběduj a věz, že ti nepřičítám žádné viny! Hle! stojím na skále a uvrhnu se s ní; však ne, nikoliv! Raději potáhnu do Palestiny a tam svůj hrdinský život dokonám. (Ozývají se kroky.) Ha! což to slyším? — Kroky a vzdychání? Teď postavím se do porostliny a budu zkoumati, kdo přijde. (Odstoupí.)

II. výstup.

Berta (jako panoš v mužském oděvu.)

Bože, to jest nepokojná noc. Bouře a blesky se křížují po obloze jako hadi, a ty, Berto, kráčíš pod tou

divokou oblohou. Tvůj otec myslí, že radostně vložíš ruku svou do ruky toho rytíře vlaského; leč on jest padouch, který vypudil ze hradu mého ženicha, který táhl do Palestiny, a já půjdu za ním; oba na bojišti dokonáme a tak pojednou tam na věčnosti se spolu shledáme, jelikož jsme té přízně zde na zemi nedosáhli. Ha! už se pomalu rozsvětluje, a protož dále potáhnou, až se na svatá místa dostanu.

III. výstup.

Polský. Berta.

Polský: Dovolte, panoši! Kam vede cesta vaše a kde chcete přijati žold?

Berta (ulekne se, poznavši však svého dobrého přítele, oddechne si): Dobrý Polský! ty jsi se tedy přece zdržel, a já myslila, že jsi už přes hory a doly.

Polský: Milá Berto! já tě hned poznal, cizinec však tě nepozná žádný, a proto putuj se mnou do Palestiny! Tam se usadíme a v bázni Boží žítí budeme. Po nějakém čase potáhneme domů a budeme tvého otce prositi, aby nám odpustil. Dříve to však neučiníme, leč až ten zlotřilec zde nebude. — Zármutek pro tebe obměkčí otce tvého, a on dovolí, abychom měli svatbu. — Co tedy o tom soudíš: bude to dobře tak neboli zle?

Berta: Milý Polský! Rozsudek jest zde velmi snadný. — Podej mi ruku a příslib, že učiníš, co tobě řeknu!

Polský: Tu máš ruku mou.

Berta: Slyš tedy! Abychom se spolu na cestu za dne odebrali, jest věc nemožná, kterou zákon zakazuje. Zde tedy počkáme až do soumraku pod skalou skryti, a až bude večerem tma, půjdeme na druhou stranu mez

rolníky. Tam sobě pořídíme oděvy prostých čeledínů a budeme každý zvláště pracovat zde v okolí. Zůstaneme sobě tak dlouho věrni, až se dovíme, že odešel onen krkavec Remini, anebo až se dočkáme jiného vhodného okamžiku. — Co tomu říkáš?

Polský: Tobě k vůli jsem s tím spokojen. (Šustot v houštích)

Berta: Co to? — Pojďme stranou! — Snad mě některý zbrojnoš hledá, a proto musíme mít pozor, abychom se neprozradili. (Odejde s Polským do houští.)

IV. výstup.

Remini a Lomeni.

(Vystoupí, opatrně se rozhlížeje na vše strany.)

Remini: Slyš mě, Lomeni! Zde jsme už tuze dlouho. Ten stařec se nemá k ničemu, aby mně ukázal, kde má poklady své, a dcera se mu ztratila, aniž kdo ví, kam se poděla. Chtěl se už chystati k našemu zasnoubení a při tom by mně byl odevzdal všechno své jmění, já však bych byl dceru jeho a mou pak manželku zabil, poklady sebral a dále táhl, jak jsem to již u tří rytířů a jejich slečen udělal. Nyní však nevím, kterak to mám učiniti, abych se dověděl o jeho penězích.

Lomeni: Příteli Remini! Dám vám radu, kterak na něm vyzvíte, kde má poklad svůj, a pak si ho přivlastníme. — Přiblížte se jen k hraběti líbezně a takto promluvte: »Poněvadž se vám dcera ztratila, hleďte, milostivý pane hrabě a příteli můj, poklad svůj v bezpečnost uvést!« — Ale co mi nenapadá! Kdož ví, má-li ještě nějaký poklad? Třebas ta jeho zpronevěřilá dcera svého ženicha vybídla a jemu poklad doručila. — — To však sotva bude pravda! Poklad jest jistě ještě na místě, a protož, až vás k němu hrabě dovede, vrazte

mu nenadále dýku do vazů! Sebereme pak jeho poklady a odejdeme pěkně v pokoji. Jeho zbrojnoši vědí, že jste jeho přítel milovaný a proto si nás nepovšimnou, až s pokladem zcela veřejně odcházeti budeme. Nikdo nás nebude stíhati, a tak odejdeme bez trestu do dalekých krajín.

Remini: Moudrá jest rada tvá. Hned se navrátíme, a já se budu stavěti, jakobych se musil na své statky podívat. Poprosím hraběte, aby tak dobrý byl, a než se mu dcera, má nevěsta, vrátí, aby mi poklad ukázal, bych věděl, jak chystati se mám k bohatství takovému. Pak ho u pokladu skolím a bratrsky se rozdělíme. Pojď, Lomeni! Tvá rada dodala mi chuti, a ty's vychytralá liška. — (Hrozí ku hradu.) Počkej, ty starče! Tobě dnes posledně slunce vychází, a než se za hory schová, budou tvá ústa němá, oči slepé a uši hluché. — Ha! půjde to vesele. (Odejde s Lomenim).

V. výstup.

Polský. Berta.

Berta: Milý Polský! Slyšel jsi každé slovo dobře?

Polský: Výborně, milá Berto! Po tvém otci jest veta i po jeho pokladu.

Berta: Pomsta Všemohoucího ať ho stihne, toho loupežníka!

Polský: To se nesmí státi, aby ten lupič měl rytířskou krev prolévati. — Víš co, Berto! Nyní půjdeme ochotně do okolí, tam to všudy budeme hlásati, svoláme lid, aby se postavil kolem hradu a žádného nepropustil ani sem ani tam. — Ty pojď se mnou, a já ti budu svědkem ohavnosti toho ukrutníka. — Rychle pojď, ať nám ten bídák neujde!

Berta: Máš pravdu, milý Polský, a dobře číníš, že se mému otci dobrým za zlé odměňuješ.

Polský: Nemluv o tom a pojď! (Odejde s Bertou.)

(Opona spadne.)

Třetí jednání.

Sál na hradě Zikmundově. Sedadla kolem okrouhlého stolu.
V pozadí jedno sedadlo na povýšeném místě.)

I. výstup.

Zikmund. Remini. Lomeni.

Zikmund: Nevím, co se to stalo, kam se Berta poděla. Stráž ani neví, zdali vyšla, a ubezpečuje mě, že neviděla nikoho vycházejícího z hradu, alespoň žádnou ženštinu. Jenom několik panošů bylo venku a ti se vrátili. Jináč nemůže býti, než že dcera má v zámku jest někde schována.

II. výstup.

Dorotka. Předešlí.

Dorotka: Milostivý pane! Kašpárek se dává ptát, má-li koně osedlat.

Zikmund: Nikoli, Dorotko! Musím ještě prozkoumati, je-li všechno v pořádku, i ptám se tebe, Dorotko, nejdřív: Nevíš, kde se Berta nejvíc zdržovala, když jsem doma nebyl?

Dorotka: Nejvíce bývala v kapli. Tam se modlívala, abyste se šťastně navrátil a tak celý někdy den tam trvávala na modlitbách. (Odejde.)

Remini: Já bych vám dal radu, abyste všechno pilně prohledali. Třebas se udělala Berta falešnou a dala

se svým snoubencem na odchod. Možná, že vám též, pane hrabě, něco z pokladu vzala a potom s tím prchla. Máte-li tedy nějaký poklad, přesvědčte se, zda-li vám co chybí, a pak ji dejte v celém kraji vyhledávat! Odtud se tak hned dostat nemůže; neboť skály a porostliny jim zabraňují, aby šli rychle. A na veřejnou cestu se oni nevydají. Protož vyšlete všechny zbrojnoše a panoše, aby všechno prošťourali vůkol hradu. My dva zde všechno zatím sami prohlédneme, zdaž co nechybí a tak to výborně uděláme.

Zikmund: Vaše rada byla by postačitelná. Všechny zbrojnoše a panoše tedy zavolám a bez prodlení je hned vyšlu.

III. výstup.

Zbrojnoš. Předešlí.

Zbrojnoš: Vaše důstojnosti! Jsou zde obyvatelé a přejou sobě s vámi mluvit.

Remini: Nepouštějte je sem, nýbrž odložte to na zítřek!

Zbrojnoš: Oni praví, že musí s rytířem hned mluvit, poněvadž mu mají něco důležitého sdělit.

Zikmund: Ať vstoupí. Já je vyslyším.

Zbrojnoš: Má se státi. (Odejde).

Zikmund: Může být, že se dovím o dceři.

IV. výstup.

Lid obojího pohlaví. Polský a Berta (převlečení v selský oděv, majíce na hlavách šedivé paruky.) Předešlí.

Zikmund (usedne do stoličky na povýšeném místě).

Lid: Zdráv buď, milostivý otče! Buď zdráv!

Polský (postoupí v popředí): Milostivý rytíři! přicházíme se tázati, kdy své poplatky přinést máme,

abychom vaše dobré srdce nerozhněvali a tak živi byli jako naši předkové v poslušnosti a ve vaší rytířské milosti?

Zikmund: Dnes k tomu, milé děti, nemám času; neboť jsem celý překvapený a hledám Bertu, která se mi ztratila. Nemáte o ní vědomosti?

Polský: Milostivý rytíři! Slečna Berta chodila tu po okolí, a my půjdeme a přivedeme vám ji sem. (K lidu): Pojdte tedy! Budeme ji hledati (Odejde s lidem)

Remini: Vždyť jsem vám to povídal, pane hrabě! Nemeškejte tedy a vyšlete všechny zbrojnoše!

Zikmund: Učiním to. (Odejde s Reminim a Lomenim)

Proměna

(Sklep ve hradě, kde se nalézá poklad.)

V. výstup.

Polský (přivádí) lid, (jež uschová do všech končin.) **Berta.**

Polský: Tak, dobří přátelé! Tady sedíte a ani se se nehýbejte, byste ptáčka nevyplašili! Toho chlápka teď přistihneme při skutku. — Já s Bertou se též skryju. (Schová se mezi kulisy.)

VI. výstup.

Zikmund. Remini.

Remini: No, teď už jsme všechno prošli a o pokladu ani zmínky.

Zikmund: Ten jest zde! (Ukazuje po sklepech a otevírá dveře do jiného sklepa, kde se zlatem všechno třpytí.)

Remini: A to vše vám náleží, pane hrabě?

Zikmund: Teď ano, ale až dostanete mou dceru, bude to vaše.

Remini (stoupá Zikmundovi za záda a vytahuje pomalu dýku).

Polský (vstoupí za Reminiho, vytasí zpod haleny meč, a když, vrah chce dýku vraziti, mrští jím Polský o zemi).

Remini: Dáble! proč mne zdržuješ?

Polský (zahvizdne, a se všech stran se vyvalí lid a sváže Reminiho)

Zikmund: Děkuju vám, dobří obyvatelé, že jste mi život zachovali. (K Polskému): Jak se jmenuješ, příteli?

Polský: Polský a tuto Berta!

Zikmund: Polský a Berta!

Polský: Ano! (Shodí se sebe halenu podobně jako Berta) My jsme vám život zachovali.

Zikmund: A jak se to stalo?

Polský: Vyslechli jsme toho padoucha, když se o vás radil, a proto jsme se s Bertou umluvili, že lid svoláme a život vám zachováme.

Zikmund: Odneste toho padoucha a do věže jím mrskněte! Tam ať svůj bohaprázdný život jakožto vrah dokoná! Ty's došel, ukrutníče, za své hříchy cíle svého!

Lid (odnese Reminiho).

Zikmund (k Polskému a k Bertě): Vy pak buďte svoji a co zde vidíte, tyto všechny poklady jsou od nynějšť hodiny vaše. Jen mě až do skonání mého života častujte! — Díky Bohu, že mne zachrániti ráčil! Děj se vůle jeho až na věky. Amen.

Lid: Ať blaze žije hrabě Zikmund, milostivý rytíř Polský a jeho manželka Berta! Vivat! vivat! vivat!

Opona spadne.

DODATEK.

Nápěvy a průvody k písňím v těchto hrách.¹¹

Pan Franc ze zámku.

Jednání I., výstup 3.

1. Vašek.

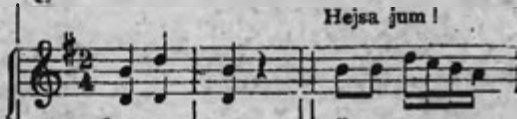
Mírnou rychlostí.

Zpěv.

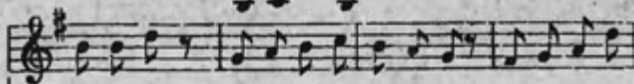
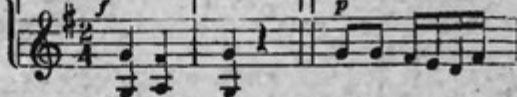

Hejsa jum !

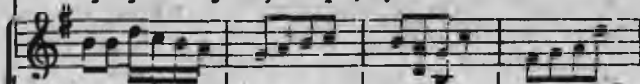
Housle 1.

Housle 2.

hejsa jum ! Jsem já chlapík, tydli dum ! Pivka slíznu

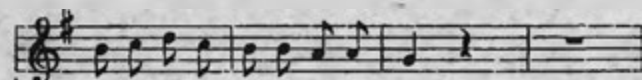

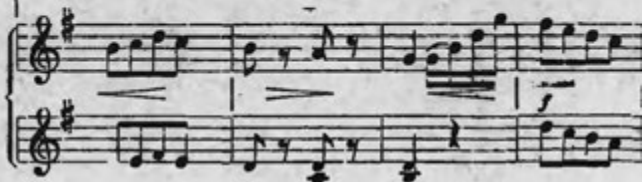
sklenku lehce, do práce však se mi nechce ; každou starost

vy-pro-vá-zím od nás ze vsi ven, ne-smí se tu

zdr-žo-va-ti u nás a [ni den,]

ho-la, hopsa, u nás a - ni den!

sf sf

2 Vašek.

Dosti rychle.

Kdo děvčátkům mnoho věří, hoj!
ten k neštěstí svému běží, ba

f sf p

mnoho věří, Děvčát-ka, ko či čky znají se lichotit,
jistě běží.

p p

a pan Franc ze zámku nechce to pochopit, ju ju ju,

i chu chu! nechce to pochopit!

Výstup 6. Vašek.

Rychle.

Hudry, bu-dry,

hokus pokus, jsem já mudřec fi - lo-so-fus, čá-ry máry

všecky umím, la-tinsky se vy-ro-zumím; pěkně jíst, pit

ze skleničky s pěnou pivko, ro-so li čky, čá ry má-ry

tra-la-lá, mu drlant, ó to jsem já!

Jednání II., výstup I.

Vašek.

Zvolna.

1. Mi-li spá-čí, poslechněte, co vám budu zpíva-ti,

a jste-li už všickni doma, hleďte se mnou zvo-la-ti:

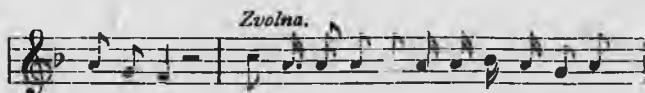
Zdlouha.

Od-bi-la de-sá-tá ho-di-na!

Pan Franc.

Zvolna. *Zdlouha.*

Chval každý otec své ho sy-na, od-bi-la de-sá-tá

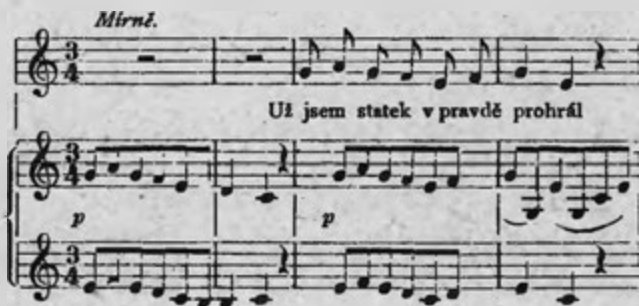

ho-di - na; co vám teď zpívám, tomu ví - ru dejte

a Vaško - vi se jen notně vy-smějte!

Výstup 6. Rychtář.

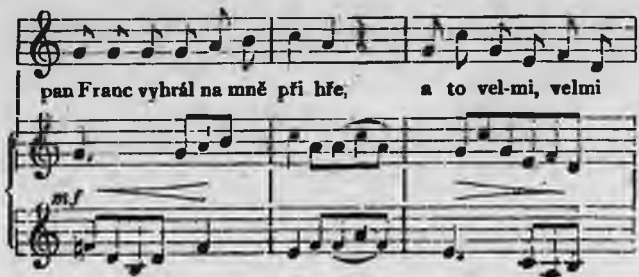

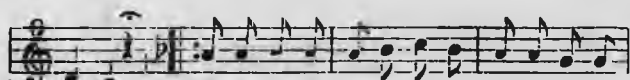
Francem kouka-jí na svět ve-se-le ; teď už vše nic platno

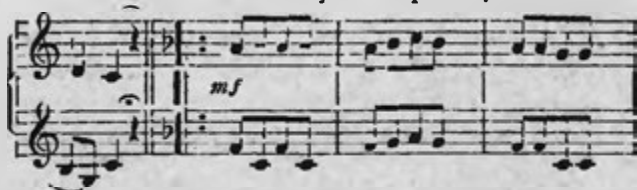
ne-ní, bu-de-me mít po-tě - še - ní, -

pan Franc vyhrál na mně při hře, a to vel-mi, velmi

chytfe. Těch pa-de-sát celých zlatých na svatbu vy-
mu-zi-kan - ty so-bě pozvem, švandu velkou

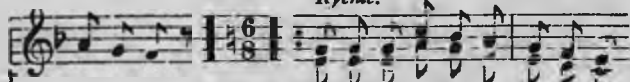
mf

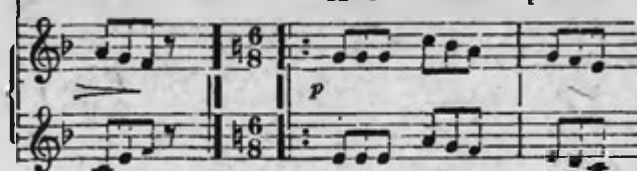
na - lo - ži me, bude mnoho pe-če-ně, celou obec
u - či - ní - me,

Pan Franc a Dorotka
Ryehle.

pozveme. Proč se ra-du-jem a jsme po-
bu-de-me tancovat pak až do

p

tě-že-ni, umdlení, bu-de-me tan-co-vat ce-lou noc,

Volně.

dá-vá me všem pánům dobrou noc, aby do-bře spa-li,

a ve zdraví vsta-li, a-by do-bře spa-li, a ve zdraví

vstali.

sf

sf

Oldřich.

Jednání I, výstup 2.

Petr.

Mírně.

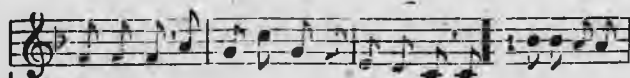
Mírně.

1. Ne - vím ve svě tě žádné -

p

p

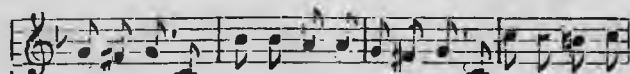
ho, a - by byl vždycky bez prá-ce, lenoch se vě ku

ne-dočká, on za-hyne sám na krátce ; ten který nechce

p

pracovat a chce jen zpívat, tancovat, ten věku svého

ne dočká a musí odtud vandrovat, a vandrovat.

Jednání II., výstup 1.

Rychle.

1. Pení - ze jsou pány světa, dukát to je

pravý rek, a co někdy stovka zmůže, to by člověk

sotva řek', a co někdy stovka zmůže. to by člověk

sotva řek.

The musical score consists of two systems. The first system has a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The lyrics 'sotva řek', a co někdy stovka zmůže. to by člověk' are written below the notes. Below the vocal line are two piano accompaniment staves: the first in treble clef and the second in bass clef. The second system continues the piano accompaniment with the vocal line starting on a new line.

Krásná Dišperanda.

Jednání I, výstup 1.

Dišperanda.

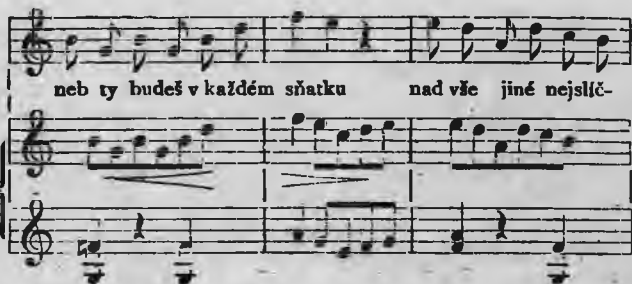
Mírně.

1. Vzhů-ru, krásná Diš - pe-

The musical score is for a piece in 3/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The tempo marking 'Mírně.' is above the first staff. The first staff contains a vocal line with the lyrics '1. Vzhů-ru, krásná Diš - pe-'. Below the vocal line are two piano accompaniment staves: the first in treble clef and the second in bass clef. The score includes dynamic markings 'f' (forte) and 'p' (piano).

ando, krása tvá jest nejprv - něj-ší :

neb ty budeš v každém sňatku nad vše jiné nejslíč-

něj-ší !